

Жан-Крістоф Гранже

День попелу

I

Виноградник

1

Вона знала головні правила.

Завжди носити традиційний костюм і чеpecь. Не торкатися синтетичних матеріалів. Не використовувати мобільних телефонів, комп'ютерів і взагалі будь-яких електроприладів. Не носити наручних годинників і прикрас. Їсти тільки ті продукти, які походять просто з Маєтку. Ніколи не заступати тінь іншої людини...

Як сезонна робітниця, вона не була зобов'язана дотримуватися цих приписів. Лише відповідно вдягатися вдень, під час збирання врожаю. О шостій вечора їй та інших відвозили до табору на північному краю Маєтку, де вони могли повернутися до нормального життя, яке посланці називали «світським». Трохи пізніше чорні позашляховики із затемненими вікнами привозили їм воду й харчі, ніби прокаженим.

— Івано, ти йдеш чи як?

Вона залізла до фургону слідом за Марселем. Сьома тридцять ранку, загони виїжджали на роботи. Було холодно, темно, а БТри, які використовували посланці, виглядали моторошно — ці вантажівки з кузовом щоразу справляли враження, ніби робітників депортують.

Івана поправила чеpecь і всілася поруч із Марселем у кузові просто неба. За два проведені тут дні їй вдалося поговорити хіба з кількома сезонними робітниками, і цей здавався найсимпатичнішим із усіх, попри фізіономію шибеника.

— Хочеш скрутити собі?

Сусід простягнув їй пачку тютюну й мініатюрну коробочку з папірцями. Не кажучи ані слова, Івана, попри хитавицю на вибоїнах, узялася варганити щось, що можна було б назвати цигаркою.

У питанні одягу вона трохи махлювала — під чорною сукнею на ній був комплект термобілизни «Uniqlo» з тканини «Heatttech»: такі хитрощі толерували, та й самі посланці, мабуть, носили під уніформою кофти й колготки власного виробництва. У листопаді в Ельзасі температура не перевищує позначку 10 градусів.

Івана запалила та роззирнулася. Куди сягало око, простягалися виноградники, розділені, неначе дреди. Перш ніж записатися сюди на каторгу, вона дізналася більше про це місце. Переважна частина території, яку називали «Маєтком», була виділена під виноградники. У центрі розташовувалася «Дієцезія», в якій містилися ферми й житла посланців. Уся територія перебувала у приватній власності, і доступ чужинців до неї був суворо обмежений.

Єдиним винятком із цього правила був період збору врожаю, адже тоді анабаптисти не мали вибору: для того, щоби вчасно зібрати виноград вручну, їм доводилося наймати на два тижні сезонних робітників. Ласкаво просимо, Івано...

Вона заплющила очі й віддалася на поталу хитавиці. Цієї миті вона почувалася цілком непогано. Сніданки в общині були чудові — прості, органічні продукти, як вона й любила, — а морозне повітря ельзаського села весело й лагідно щипало за щоки.

Не залипай, старенька. Ти сюди не мріяти приїхала. Івана розплющила очі й штовхнула ліктем Марселя, що дрімав біля неї.

— Ти чув про мерця?

— Якого мерця? — запитав Марсель, ніби пригадавши про запалену цигарку в руці.

Він був схожий на зека. Років за тридцять, бліда шкіра, погані зуби, видовжене лице. Обличчя було занадто запале, щоби здаватися чесним, і чоловік мав той хитруватий погляд пройдисвіта, який мріє про безтурботне життя й проводить більшість часу в колонії суворого режиму.

— Я чула, що в якійсь капличці знайшли труп...

— Ага, в каплиці святого Амвросія...

Марсель курих маленькими затяжками, ніби заощаджував дихання. Його півобличчя ховалося в тіні через обов'язковий тут капелюх: своєрідний солом'яний бриль, який пасував йому, як шапка з помпоном Пабло Ескобару.

— А що сталося? — поцікавилася Івана.

— А тобі, в біса, що до того? Ти що, з поліції?

Вона змусила себе розсміятися.

— Ні, серйозно... — не вгавала жінка.

— Тиждень тому, — нарешті почав розповідати Марсель, — обвалився дах старої каплиці неподалік від Маєтку. А під ним знайшли чувака. Одного важливого типа з общини.

— Голова?

— Тут немає голів, але Самюель був єпископом. Проводив службу.

— Більше він нічого не проводив?

— Послухай мене, мала. Ти забагато запитуєш.

БТР звернув на ґрунтову дорогу, здіймаючи хмари пилу. Ряди лоз довкола нагадували хрести на американському кладовищі в Сюрєні. Волею вибору прийомних сімей органами опіки Івана кілька років провела в тому містечку, коли була ще дівчиськом.

— Каплиця якраз була на ремонті, — раптом заговорив Марсель, підвищивши тон, аби перекричати гуркіт мотору. — Здається, опори не витримали, і все обвалилося. Самюеля розчавило камінням.

— Нещасний випадок?

Марсель не встиг відповісти: БТР-и гальмували. Робітники повиходили — мовчки, один за одним, кроком руш. Івана не рахувала, але найманців було близько шістдесяти. Разом із анабаптистами — добра сотня людей, готових увесь день стояти раком над лозами.

Марселя важко було назвати надійним джерелом інформації, але він слугував резонатором. Від нього Івана принаймні могла дізнатися, що говорять про трагічну загибель серед сезонних робітників. А це вже щось.

Звісно, Івана розвідала деталі справи заздалегідь. Кольмарські жандарми й самі знали небагато. Поки що вони схилилися до версії з нещасним випадком, але чекали на висновок експертів із будівництва. Вони допитали членів общини. Суцільна втрата часу. Посланці послуговувалися туманним жаргоном, водночас ухильним і пишномовним.

Тоді Філіп Шніцлер, прокурор Кольмара, покликав їх, П'єра Ньємана та Івану Богданович, єдиних співробітників ЦБКЗ (Центрального бюро у справах кривавих злочинів), спеціалістів із химерних убивств і збочених мотивів. Просто собі консультація. Двоє детективів вирішили поділити обов'язки: Івана вела слідство зсередини, Ньєман — іззовні.

Посланці й сезонні робітники займали свої місця, тобто ставали рядами обличчям до виноградинка на ранкову молитву. Чоловіки — в чорних костюмах і білих сорочках, солом'яних брилях і масивних чоботах. Жінки — в цупких полотняних сукнях, сірих фартухах, чіпцях із органзи. Здала посланці нагадували американських амішів. Та й зблизька теж.

Івана почухала голову (їй муляв чеpecь) і знову оглянула краєвид, який вимальовувався у ранковому світлі: ельзаські ліси й долини понад виноградниками радше дивували. За два місяці до того робочі обов'язки (досить-таки загадкові) закинули її з Ньєманом за кількадесят кілометрів

звідси, на інший берег Рейну, до Шварцвальду. Тож Івана очікувала на такі самі темні соснові ліси й сталево-сірі озера, від яких кров крижаніла в жилах.

Але ж ні. Тут простягався типовий французький сільський ландшафт — милий, доброзичливий. Осінні дерева були червоні, мідні або ж геть обпатрані, але пасовиська (посланці були також скотарями) тримали марку, досі зелені, густі, шовковисті.

Та найшаленішою красою могли похизуватися виноградники. Їхнє яскраво-жовте листя здавалося зробленим із самого світла, а грона білого винограду сяяли, ніби золоті злитки. Шкірка ягід, хоч і зморщена, ніби заледве втримувала в собі сік, який вже почав у ній бродити.

Раптом бородань, який стояв напроти робітників, заговорив, звертаючись одночасно до Бога, до землі та до їхніх скромних слуг, тобто до присутніх найманців.

2

«Віддаймо шану Господу за землю і за небо,
за сонце і за дощ,
І за зміну пір року...»

Івана знала німецьку, але посланці користувалися діалектом XVI століття, який не мав нічого спільного з мовою берлінських клубів.

Вони дуже люб'язно надали переклад молитов, які задавали ритм робочому дню. У брошурці також писали, в який момент треба було хором повторювати певні фрази — французькою.

Жодної агітації. Справді. Вони просто хотіли, щоби кожен зрозумів одну істину: плоди їхньої праці — це передусім дар Божий. Збирачі винограду були лише посередниками між небом і землею.

Усі хором повторили:

«На тебе, Господи, наша надія!».

Щоранку молитву промовляв хтось інший. У общині не було жодної ієрархії. За нагоди посланці навіть давали таке право сезонному робітнику.

«Віддаймо шану Господу за надію, що живе в нас,
Коли ми сіємо й садимо,
Чекаючи на врожай».

Публіка знову відгукнулася:

«На тебе, Господи, наша надія!».

Івана скромно виконувала свою роль, не припиняючи спостерігати краєм ока за вірянами, які стояли трохи на віддалі, праворуч.

Ще більше за вбрання їхню приналежність до однієї спільноти видавала зовнішність. Усі вони, або майже всі, були схожі між собою. У жінок – шкіра кольору облатки й тонкі риси, у чоловіків – круглі обличчя й шкіперські бороди, переважно – руді.

Вони ніби походили з іншої епохи, доби першовідкривачів Заходу, пілігримів Сходу, тих, хто перетнув океани, пустелі, гори з Біблією в одній руці, киркою – в іншій.

«Просимо Господа благословити нашу працю

У полі, на виноградниках, у садах і городах,

Щоби плоди наші давали нам сили служити йому».

Івана промимрила:

«На тебе, Господи, наша надія!».

Над їхніми головами займався день. Скоро небо мало вибухнути люмінесцентною синявою, а між рядів лоз розлитися світло. Зі шкірою кольору ватману Івана мусила весь день маститися сонцезахисним кремом. Не дуже традиційно, зате дієво.

Вона усвідомила, що прослухала кілька рядків. Не страшно. Поруч із посланцями вона відчувала якесь сп'яніння, що не потребувало слів. Її вражала їхня віра. Це глибоке, непохитне переконання, яке поєднувало їхні долі... Їй уявлялось, ніби на їхніх долонях проходила одна й та ж лінія життя.

Прямуючи сюди, Івана очікувала побачити стрьомну секту з душком промивання мізків і божественного шахрайства. Натомість угледіла мовчазний, незворушний запал і байдужість до чужинців.

Івана не вірила в Бога. Втім, уникнувши батькових ударів домкратом, уцілівши під сербськими бомбами, переживши передози у підвалах і судимість за навмисне вбивство (дякувати Ньєманові), вона мала всі причини вірити в якусь вищу силу, яка, попри всі ці незгоди, була до неї прихильна.

Але досі дівчина задовольнялася лишень виживанням, не задумуючись, як і чому так сталося.

«Просимо Господа благословити зусилля

всіх тих, хто ділить між собою

блага землі...».

Так, вона дивилася на них із заздрістю – на їхні вмиротворені обличчя, погляд, спрямований на самих себе, на їхню скромну віру. Івані теж хотілося б так жити: без жодних сумнівів, у гармонії... Їй хотілося б відчувати це щасливе почуття належності до чиеїсь правди, відповідати їй і усвідомлювати її..

«На тебе, Господи, наша надія!».

«Убивство, — раптом подумала Івана. — Самюеля Вендінга в каплиці вбили, і я це доведу». Вона ухвалила це рішення без жодних доказів чи хоча би натяків, але повторювала його про себе з люттю та гіркотою.

— Гей, ти спиш чи що? — гукнув Марсель. — Уже йдемо, мала.

Івана поправила чеpecь, обсмикнула полу сукні та схопила плетений вербовий кошик.

Ось ким вона насправді була: нікчемною флікинею, яка знала лише один засіб від розчулення — переконуватись у верховенстві Зла на землі.

— Вбивство, — прошепотіла вона крізь зуби, — і сумніву бути не може.

3

Співбесіду вона проходила у stodолі. Одразу виклала всі карти на стіл: ані найменшого досвіду, жодних знань у сфері виноградарства.

Посланці, вірні своїй репутації терплячих і щедрих людей, найняли її, не вагаючись. Зрештою, до кінця збору врожаю залишалося кілька днів, а ця новенька здавалася рішуче налаштованою докласти всіх зусиль...

Їй коротко пояснили ситуацію. Виноград тут збирали пізно, коли він перестигне, — це ще називають «благородною гниллю». Супер. Із цих ягід при смерті, зібраних у правильний момент, виготовляли справжній нектар, міцний і солодкий гевюрцтрамінер.

Вина Івана не пила, але вірила їм на слово. Їй показали, як збирати ягоди, зрізаючи гребінь — стебельце грона. Чик-чик. Немає нічого простішого, от тільки грона треба було вибирати ретельно. Уся справа в кольорі... Виноград, який вона збирала ось уже два дні, був схожий на родзинки, маленькі й зморщені — що темніші, то кращі.

Івана швидко втягнулася в роботу пліч-о-пліч із цими чоловіками й жінками, вдягнутими в чорне, оточеними хмарами пари й засліпленими крижаним сонцем. Ставши навкарачки чи зігнувшись, вони безперестанку повторювали ті самі рухи, зморені ароматом винограду, сильним, як запах олійної фарби.

Першого вечора, лягаючи спати, Івана думала, що більше ніколи не встане з ліжка. Проблема була в позі, в якій доводилося стояти: зігнувшись у три погибелі нарівні листя; до того ж, чеpecь постійно спадав із голови і боліли коліна.

Але на другий день жінка звикла. Залитий світлом простір допоміг їй витерпіти крепатуру, а жилки на листі навіювали терплячість. Івана приїхала збирати інформацію. А тим часом можна було й виноград обібрати...

Час від часу вона піднімала голову й бачила вісників (це була інша їхня назва), які збирали врожай трохи далі. Вони уникали тісних контактів із сезонними робітниками, а коли говорили з ними, то з якоюсь удаваною м'якістю, відстороненою зверхністю. Хоч віряни й вдавали скромність, Івана відчувала в них приховану претензію, відчуття вищості. Інші, всі інші, «світські» люди, були лишень духовно заблукалими, образом Господу.

— А хто буде замість мертвого чувака? — заговорила Івана.

— Що ти маєш на увазі?

— Ти сказав, що він був головою, то тепер общині потрібен інший ватажок, хіба ні?

Марсель застиг: ставши на одне коліно, зігнувши іншу ногу та спершись на неї зап'ястям, він опустив секатор, наче зброю, дулом донизу.

— По-перше, я не казав, що Самюель — голова. Я навіть навпаки казав: що в цієї общини нема головного.

Івана обрала гроно поміж листя, зрізала його й кинула в свій кошик.

— Мабуть, я щось не так зрозуміла.

— Отож, та і я тобі вже казав: ти забагато запитуєш.

Івана відчула, що настав час для контратаки:

— А може, це ти запитуєш замало? По-твоєму, тут нормальна атмосфера? Одяг? Правила? Молитва? Те, що нас запхали в дальній кут Маєтку, як прокажених?

Марсель знизав плечима й знову взявся за свій секатор. Він і собі перейшов у захист:

— Я тут уже п'ять років працюю. Пізній збір винограду — це справжній скарб. Хороший спосіб підзаробити ще трохи бабла до зими.

— А їхній спосіб життя тебе не інтригує?

Він дбайливо поклав гроно до кошика.

— Я збираю виноград і отримую бабоси, та й усе.

Івана опустила погляд на своє вбрання.

— Але, блін, ці шмотки...

— Це заради пристойності. Я не можу їм за це докоряти. Збирачі винограду часто працюють із голими сраками.

— Навіть у листопаді?

— А ти, схоже, та ще скабка в дупі.

Марсель вимовив це байдуже, таким тоном, ніби знав, що десь у світі є такі дівчата, але не страшно, він, мовляв, із ними справ ніколи не матиме.

— То ватажка нема?

— Нема.

— А хто керує виробництвом?

— Один чувак, звати Жакоб.

— Той, який був учора вранці?

Робітникам роздавав інструкції якийсь маленький товстун. Вони не відстали від графіку, але розслаблятися не можна було: залишалися три дні, аби завершити Велику Справу!

— Точно. Це він наглядає за виробництвом вина, від збирання винограду до розливання в бочки.

Івана не стала розпитувати більше, але розмірковувати не припинила: той коротун із солодкавим голосом і усмішкою в самих кутиках губ цілком міг мати приховані диктаторські замашки.

Суперник Самюеля?

Впливовий підозрюваний?

У сітці довкола табору сезонних робітників Івана помітила дірку. Вночі вона піде кинути оком на церкву.

Коли Івана поїхала, П'єр Ньєман у своєму паризькому кабінеті сам-один взявся за писанину й вивчення матеріалів справи. Він це ненавидів: у нього було відчуття, ніби він тиловий щур, а інші б'ються на передовій.

Тепер, по обіді, цієї середи 14 листопада, він сам їхав у швидкісному потязі. Справжні тортури. Сидіння, які тхнули оббивкою, непримітні, ніби міль, пасажери, розгнущдані контролери, які спиралися на спинки крісел, наче клеїли дівок у клубі...

Один із них якраз вимагав у нього квиток. Ньєман показав папірець, не дивлячись на контролера, а тоді відкинувся в своєму кріслі — одиночному, спасибі хоч за це.

Найбільше його непокоїло місце призначення — Ельзас. Цього він теж не міг зрозуміти: нова бригада мала б їздити в усі чотири куточки Франції, але вже друга справа поспіль приводила їх до одного місця, або майже. Після Шварцвальду з його соснами — долина Флоріваль з її виноградниками. Господи! За кілька кілометрів від хати його дідуса й бабусі!

Це було вже не просто невезіння, а якесь прокляття.

У цього нещастя було ім'я: Філіп Шніцлер, прокурор Кольмара, ще й друг дитинства. Радше скажімо так — вони провели певну кількість років на одній каторжній лаві. Вони не підтримували стосунків по-справжньому, і кожен веслував зі свого борту.

Але тепер, після цієї підозрілої смерті в каплиці, Шніцлер зненацька пригадав свого товариша. Нещасний випадок? Саботаж? Убивство? Вирішили поцікавитись думкою старого доброго Ньємана...

Він кинув погляд на краєвид за вікном, думаючи про Івану, яка зголосилася на збір врожаю. Він не надто вірив в успіх цього прикриття останньої секунди. Найманців, очевидно, тримають на відстані, й малоймовірно, що його напарниці вдасться витягнути правду з посланців, навіть ізсередини. Особливо за три дні до кінця збору винограду.

Знічев'я він знову занурився в матеріали справи. Між рядками можна було прочитати, що община мала свій особливий статус у долині. Їхнє вино було найвідомішим із місцевих, і з нього мали зиск, нехай опосередковано, чимало підприємців.

Тож посланців обережно допитали. У відповідь ті відмовилися від розтину й заборонили будь-кому проникати на їхню територію. Капличка була розташована за межами Маєтку, тому жандарми не мали жодного приводу обшукувати володіння общини. Шніцлер зрештою добився розтину, але... оце й усе.

Від смерті Самюеля минуло вже п'ять днів, а досьє жандармерії було тоненьким, як меню в забігайлівці. Тож прокуратура поновила статус злочину, задумавши один трюк: дати Ньєманові карт-бланш на те, щоби потрусити всю цю тусовочку без участі слідчих суддів.

Флік мав іще один здогад, майже підсвідомий. Шніцлер покликав його тому, що сам відчував: у Маєтку щось нечисто. Смерть Самюеля була нагодою кинути світло на цей старожитній світ за допомогою Ньємана і його легендарної тактовності.

Нерозбірливе оголошення сповістило пасажирів про прибуття на вокзал Кольмара, і Ньєман зіщулювся, почувши акцент співробітника залізниці. Welcome back home[1].

Він узяв свій чемодан і зробив вольове зусилля. Наче намагався подумки зібратися з силами. Йому доведеться докласти зусиль, щоби пережити цю другу поїздку до занадто знайомого йому краю...

— Бляха...

Лайка вихопилася в Ньємана на сходинках вагону, коли він побачив офіцера жандармерії, який чекав на нього на пероні. Капітанка Стефан Деснос, попри враження, яке створювало це ім'я, була жінкою.

До того ж — неабиякою.

5

Про його стосунки з жінками давно ходили чутки. Чи то він їх терпіти не міг, чи то занадто сильно любив. Одні стверджували, що він мізогініст. Інші — навпаки, що часто закохувався. Усе це було правдою, усе це було брехнею. Залежно від конкретного випадку, от і все.

Натомість Ньєман мав одне непохитне правило: він уникав роботи з жінками. Їхня присутність бентежила його, власне, тому, що він був занадто до них чутливий. У розслідуванні важливо мати нічим не обтяжену голову і тримати її холодною. Мозок фліка — це як бібліотека. Треба постійно стежити на температурою та рівнем вологи.

— Майор П'єр Ньєман?

Він коротко кивнув головою. Жандармка владно схопила його валізу на коліщатках, ніби демонструючи, що в їхній співпраці пануватиме рівність.

Вона кілька разів повторила своє ім'я, а тоді пішла. Ньєман крокував за нею трохи на віддалі, розглядаючи її постать. Років за тридцять, тілиста, навіть реально хтива. Флік зосередився на її стегнах, обвішаних, ніби вітрина ковальської лавки: ремінь, кобура з матерії «Кордура», ствол, підзорна труба, рукавички, кайданки, чохол для набоїв...

Округлі сідниці під усім цим арсеналом співали зовсім інше. Ньєман знову подумки вилаявся. Про холодність слідчого і бібліотечний настрій можна було забути...

Капітанка у відповідь кидала на нього з-за плеча швидкі погляди. Здавалось, її збив із пантелику цей коротко стрижений здоровань у чорному пальті та строгих окулярах, який і не намагався вдавати люб'язність.

Вони дійшли до парковки, де на них чекав новесенький «рено меган». На дверцятах текст: «ЖАНДАРМЕРІЯ. НАШ ОБОВ'ЯЗОК — ВАША БЕЗПЕКА». Невдала ідея

з цим написом. Кепське гасло, особливо коли приїжджаєш на місце злочину з охололим трупом замість клієнта.

Стефан Деснос поклала Ньєманів чемодан до багажника. Усе ще серйозніше, ніж очікувалось. У неї було мускулисте, пропорційно складене тіло, наділене якоюсь м'якістю, що миттю робило його жаданим. Груди в неї були повні, важкі, привабливі. А обличчя, доволі звичайне, але правильне й невинне, довершувало враження гранати з вирваною чекою.

Ньєман мав свою теорію про сексуальний потяг, яка, хоч і банальна, для нього працювала чудово. Бажання, як і будь-яка природна енергія, зростало, якщо його стримувати. Образ учительки викликав стояк, бо втілював владу, моральність. Уніформа збуджувала, бо перекривала шлях хоті. Навіть окуляри могли змусити кінчити... Так що солідно озброєна жандармочка з грудьми, які вивалювалися з напів-розстібнутої куртки, була, як то кажуть, хрестоматійним випадком.

— Ви мене слухаєте чи як?

Ньєман виринув зі своїх марень.

— Звісно, прошу?

— Я пояснювала, де розташований Бразон.

— Я знаю цю місцевість.

Деснос кинула на нього недовірливий погляд. Вона стискала свій ремінь, ніби здогадуючись про його хтиві думки.

— Хочете сісти за кермо? — запитала вона, вочевидь, зрозумівши, з яким мачо має справу.

— Та ні. Ведіть ви.

— Куди ви хочете спершу поїхати? До відділку?

— Ні. До каплички.

— Одразу?

Ньєман кивнув і сів на пасажирське сидіння.

— Мені казали, що вас буде двоє, — зауважила жандармка, всівшись за кермом.

— Ну, а я один.

Перш ніж рушити, Стефан стягнула з себе куртку, звиваючись на сидінні. Ньєман помітив у вирізі сорочки білу бретельку ліфчика, а тоді й половинку чашечки, від чого в нього спалахнуло в паху, ніби туди ввігнали ніж.

Аби відволіктися, він і сам вступив у недовгу боротьбу з ременем безпеки.

Поки Деснос виїжджала з парковки, — а температура в салоні знову знижувалася, — Ньєман усвідомив, що, хоч його й вважають запеклим жінконенависником, він ніколи не мав кращого напарника за жінку — Івану Богданович, його нинішню колегу, його маленьку слов'яночку, його білочку...

Ця думка зігріла йому серце, і він зміг заговорити спокійним тоном:

— Розкажіть мені про слідство. На якому ви етапі?

6

— На жаль, нічого нового. Посланці мовчать, як риби. Експертиза на місці нічого не дала, тож досі чекаємо на ґрунтовніші висновки.

Аби підтримати бесіду, Деснос пустилася в довгий виклад про общину.

У XVI столітті анабаптисти втекли від гонінь у Швейцарії та Німеччині до Ельзасу. Серед цих різноманітних груп — менонітів, гуттеритів, амішів — лише посланці залишилися тут, адже вважали, що отримали від Бога священний дар — цю землю, яка родила неповторне вино.

Насправді ж один місцевий вельможа, зворушений їхньою вірою, у XVII столітті офіційно передав їм у володіння цю територію, яка займає понад 300 гектарів. Відтоді вони не зрушили з місця. Проста община в чорно-білому одязі, яка ні перед ким не звітувала і чітко, як годинник, виробляла свій гевюрцтрамінер.

Тепер авто їхало в напрямку долини Флоріваль, де тече річка Лаух. Ньєман уже дивився на карті: землі посланців розташовувалися за десяток кілометрів на схід від Бразона, біля підніжжя Гран-Балон, найвищої гори масиву Воґези.

Погода була хороша, Ньєман не міг цього заперечити, але це залите сонцем підвечір'я його насторожувало.

— Розкажіть мені про вбивство, — раптом перебив він жандармку.

— Отакої, ніщо не вказує на те, що це було вбивство!

— Я читав, що обвалилися опори, які тримали склепіння. У звіті йдеться про саботаж.

— Поки що ми ні в чому не впевнені.

— А коли будете?

— Невідомо. Експерти, залучені до...

Розслідування по-французьки. Минув тиждень, а поліція й досі дожидала, як чекають на сантехніка, чалапаючи по щиколотки у воді.

Тепер Ньєман упізнавав місцевість: вони проминули пагорби, які оточують Гебвіллер і на яких вирощують кілька найвідоміших сортів винограду в регіоні. Скільки разів він їздив цими дорогами на велосипеді... Тоді про посланців говорили стиха, наче про якесь загадкове плем'я в чудернацьких костюмах.

Раптом перед Ньємановими очима з'явився паркан із табличками на рівних інтервалах: «ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ».

— Під'їжджаємо до Маєтку, — прокоментувала Деснос.

— Не дуже гостинно.

— Посланці нікого не турбують і хочуть, аби й їх не турбували.

Флік вчув злісну нотку в тоні Деснос. Він зрозумів, на чиєму вона боці.

— Чому від розтину спершу відмовились?

— Це суперечить їхнім принципам. Вони захищають цілісність людського тіла. А також відмовляються від переливання крові.

— Серед матеріалів справи небагато протоколів допитів. Ви не опитували свідків, які мешкають у цих околицях?

— У яких околицях? Капличка розташована просто поруч із землями посланців, а всі, кого ми опитували, або відмовились говорити, або давали ухильні відповіді. І вони не могли підписати свідчення.

— Чому?

— «Ваше ж слово хай буде: так-так, ні-ні. А що більше над це, то те від лукавого»[2], — каже Ісус у Євангелії від святого Матвія. Цей припис забороняє їм давати присягу.

Або Деснос добре проштудіювала це питання, або ж була дуже наближеною до посланців.

— Розкажіть мені про Самюеля. Я читав, що він був єпископом общини.

— Він вів служби, от і все.

— Він не був їхнім гуру?

— Єдиний гуру анабаптистів — це Ісус.

Деснос справді досконало виконувала свою роль посередниці. Тим часом за вікном проносилися виноградники, так само оточені колючим дротом, обвішаним табличками «ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ».

— На вашу думку, як вони переживають смерть Самюеля?

— Зі смиренністю. Вони не з тих, хто жалітиме себе. Поки що єдиний їхній клопіт — це вчасно зібрати врожай.

Нъеман — знову-таки за фліківським кліше — прямо засоціював збір врожаю з елітним вином і грошима — багатством, яке посланці накопили впродовж століть.

— Я так розумію, вони також ставлять себе вище за матеріальні питання?

— Так і є. Ніщо нікому не належить. Виноробством керує кооператив, а прибутки йдуть на рахунок фонду.

— А секс?

Жандармочка, схоже, обурилась.

— Що це за запитання?

— Ви ж доросла людина. У Маєтку ніколи не було подібних проблем? Насильство над неповнолітніми? Скарги про зґвалтування?

— Ні.

Вона відповіла стиха, тоном, який видавав її розчарування. Вона ніби хотіла сказати: «Оце і є ваш великий паризький флік...».

Нъеман не став наполягати. Ні боротьби за владу, ні фінансових питань — та й сексуальний скандал одразу можна було виключити: з мотивом у цій справі голяк.

— Чому Самюель пішов того вечора до каплиці?

— Він наглядав за реставрацією. Щодня туди ходив.

— Хто знайшов тіло?

— Посланці, вночі. Захвилювалися, коли він не повернувся до льохів. Під час збору врожаю вони працюють день і ніч.

— У каплиці було що красти?

— Ні.

— Церква розташована не на території Маєтку, і вона католицька. Чому община фінансує її ремонт?

— Вони викупили її на початку ХХ століття. Для них це місце має символічне значення. Упродовж століть вони часто ховались там від гонінь.

Нъеман вирішив перевірити це пізніше.

— Я не отримав звіту про розтин.

— Нам щойно його відіслали.

Кажучи це, Деснос просунула руку між спинками і покопалася в своєму портфелі, який лежав на задньому сидінні. Ньєманові знову відкрився півмісяць ліфчика, білосніжного, мов дитячі пелюшки.

Він одразу ж занурився у звіт. Знову розчарування. Ньєман ніколи ще не читав такого стислого звіту судмедекспертизи. А проте травм було багато. У Самюеля був розтрощений череп і сильно ушкоджені внутрішні органи. Ребра проштрикнули легені, грудну клітину втисло в міокард, тонка й ободова кишки проступили крізь м'язи черевної порожнини, а селезінка й підшлункова, трохи глибше, луснули.

Більше жодних уточнень у документі не було. Ні токсикологічних аналізів, ні зауважень щодо характеру поранень.

— Хто це нашкрябав? — запитав Ньєман, підводячи погляд.

— Патрік Циммерман.

— Схоже, він нечасто складає подібні звіти.

— Це точно, він педіатр. У нього є диплом судмедексперта, але він ніколи не працював у цій галузі.

— Що це за дурня?

— Посланці погодились на розтин за умови, що тіло Самюеля не забиратимуть далеко від Маєтку.

— У сенсі?

— Доктор Циммерман працює в диспансері в Бразоні. Там він і оглядав труп. Посланці його знають. Вони час від часу звертаються до нього, коли в них хворіють діти. Вони йому довіряють.

Усе це здавалося повним безглуздом, але Ньєман здогадувався — Шніцлер погодився, щоби хоч якось просунути справу й покінчити з суперечками.

Флік вирішив перейти до самого м'яся:

— Ви могли б назвати цю общину сектою?

— Я чекала на це запитання, — промимрила Стефан саркастичним тоном.

— Відповідайте.

— Точно ні. Община існує вже понад п'ять століть.

— Час тут зовсім ні до чого.

— Я маю на увазі, що їх можна вважати просто маргінальним відгалуженням християнства. Принаймні так вважає Miviludes.

Miviludes — Міжміністерський орган нагляду й боротьби проти сектантських рухів — стежить за всіма угрупованнями релігійного чи містичного характеру у Франції. Ці хлопці знають свою справу.

— Якщо порівняти їх із класичними сектами, — повела далі Деснос, — посланці не відповідають жодним критеріям.

— Приміром?

— У секти завжди є лідер. У посланців його нема. Немає в їхніх рядах і боротьби за гроші чи владу. Вони живуть замкненою спільнотою, мирно працюють.

— Ніякого вербування?

— Ніколи. Вони розмножуються між собою, виготовляють вино й дотримуються своїх принципів, не втручаючись у справи світських.

Саме це слово — «світські» — було промовистим: на боці посланців — істина й глибина, жереб інших — поверхневість і омана.

— Не можна жити так у Франції 2019 року, — відповів Ньєман. — У нас правова держава, і ніхто не може бути вищим за закон.

Деснос усміхнулася — мабуть, очікувала й на цю репліку:

— Ваша правда. Вони вдають, що підкоряються французьким законам. У них є офіційні прізвища, розрахункові листи, вони платять податки. Насправді все це відбувається в офісі кооперативу. За межами Дієцезії. Для цього в них є скарбник.

— Ви знаєте, як його звати?

— Жакоб.

Ньєман збирався поставити ще одне запитання, коли помітив серед виноградарників щось, що його занепокоїло.

— Пригальмуйте, будь ласка.

— Що?

— Кажу вам, пригальмуйте!

Вони були там — працювали в сутінках. Близько сотні чоловіків і жінок, зігнутих над лозами, рухалися злагоджено, ніби в балеті. Усі були вдягнуті в чорне, але де-не-де проглядали білі мазки — солом'яні капелюхи й сорочки в чоловіків, чепці та комірці у жінок. О цій порі їхнє монохромне вбрання виглядало особливо ефектно — чорні тканини ніби сяяли лусочками, а білі нагадували тендітні сніжинки.

Сезонні робітники ліворуч, хоч і вдягнені ідентично, контрастували зі своїми сусідами. Переважно молоді, вони відрізнялися між собою статурами, кольором шкіри, виразом обличчя. Проглядали також тату, цей бич XXI століття.

Ньєман повернувся поглядом до посланців. Вони утворювали водночас прекрасну, ніби сон, і точну, як машинний шов, картину. Сам не знаючи чому, Флік подумав про полотно, яке бачив у музеї д'Орсе, «Вечірка» Жана Бєро. Світський прийом кінця XIX століття, товариство у фраках і вечірніх сукнях... Чому він подумав про цю «вечірку», тобто про те, що якраз заперечували посланці?

Раптом Ньєман зрозумів. Ця мирна, ніби зрежисована сцена нагадувала дух картини. Настрій спокійного свята, стриманої, ритуалізованої церемонії, затамованих веселощів...

Флік бачив кілька фотографій посланців, але реальне видовище посилювало передчуття, яке навівали світлини: їхній світ був іншим, у тому сенсі, що він здавався зробленим із іншої матерії, натхненним іншим духом. Листя, лози, земля тут видавалися свіжішими, живішими. Тканини — цупкішими, шорсткішими. Навіть борода й волосся мали текстуру, яка ніби походила з іншої доби.

У Ньємана сперло дихання.

Він помітив Івану, на колінах серед лоз. Вона працювала з сезонними робітниками, але зі своєю блідою шкірою й рудим волоссям могла б легко зійти за одну із посланців.

Зазвичай флікіня мала дикий образ — шкірянка, джинси, чоботи, — а коли намагалася щось змінити, то виходила якась катастрофа. Проте вбрання анабаптистів пасувало їй ідеально. Ці прості й суворі речі підкреслювали її чистоту, її тендітність.

Ньєман подумав про неї як про розкаяну грішницю на кшталт навернених із тяжким минулим, дивовижним чином урятованих зустріччю з Богом. Івана вбивала. Накачувалася наркотою. Покинула свою дитину. Але вона була Марією Магдалиною — чекала лише нагоди, аби врятуватися.

За секунду в голові у Ньємана щось клацнуло, і йому стало страшно. Можливо, це старожитнє рядження — лише брехня, маска, за якою ховалися вбивчі наміри чи глибоко зариті таємниці... Якщо з Іваною щось станеться, він собі не пробачить.

Ньєман здригнувся й відчув, як до нього повертається похмурий настрій. Ніби всі його нейрони пронизали негативні хвилі.

— Їдьмо, — буркнув він. — А то доведеться тут заночувати.

8

Сезонні робітники залишали виноградник першими, піднімаючись усі, як один, до вантажівок. Посланці замикали ходу, займаючи останні машини.

Коли пролунала команда, Івана зачаїлася між рядами лоз і зачекала. Наглядачі об'їжджали виноградник на конях, але оскільки вже стемніло, слов'яночка легко заховалася серед листя. Вона дивилася, як її колеги залазили до кузовів, і знову думала про конвой смертників.

Коли заревли мотори, вона підійшла ближче. Невдовзі залишилися тільки скотовози для посланців. Тоді вона стрибнула в промені ліхтарів, вдаючи, ніби поправляє сукню — мовляв, трохи задалеко бігала пісяти.

— Почекайте!

Остання вантажівка зупинилася. Івана підбігла й видерлася на неї. Усі посунулися з проходу. Посланцям заборонявся будь-який фізичний дотик до світських. Можливо, їх вважали неорганічним матеріалом, як пластик чи кевлар.

Машина набрала швидкості, але пасажир не зводили поглядів з Івани, яка присіла на одну з лавок. Вона буркнула вибачення в порожнечу й стисла коліна, ніби сором'язлива дівчинка.

— Розслабся, — промовив до неї чийсь голос.

Івана побачила обличчя, яке всміхалося до неї.

Дівчині було заледве двадцять років, і вона ідеально відповідала критеріям общини: каштанове волосся, світлі брови, ясні уважні очі... Круглясте обличчя ще більше підкреслювало юний вік.

Івана перевела подих, стиснувши коліна руками. Майже відразу на неї навалилася втома. Крепатура в стегнах, біль у пальцях, затиснуті плечі...

— Усе гаразд? Ти тримаєшся? — затурбувалася сусідка, здогадавшись про її виснаження.

— У мене все болить, — відповіла Івана, — не відчуваю ні рук, ні ніг...

— Через деякий час усе минає, от побачиш. Але цього разу ти не встигнеш звикнути.

— Шкода.

Івану здивувала власна відповідь: цієї миті вона говорила щиро.

— Є чим підкурити? — запитала дівчина, засунувши цигарку між зубів.

У кишені Івани досі лежала запальничка Zippo, яку в неї не забрали — бо та повністю механічна. Жінка чиркнула нею й піднесла вогник якомога ближче до лица посланниці.

У його світлі Івана змогла краще розгледіти риси обличчя дівчини. Вигнуті брови, ніби від прихованого невдоволення чи непомірної гордині, маленький носик і чуттєві губи з розкішними контурами. Вона мала італійську вроду, але каштанове волосся й бліда, мов порцеляна, шкіра робили її схожою на данку. Суміш Середземного та Балтійського морів.

— Як тебе звати?

— Івана.

Не було жодної причини кривити душею. По прибутті вона заповнила анкету під власним іменем. Вона знала, що посланці запитують лише для проформи, не переймаючись державними базами даних і соціальними мережами, марним дозвіллям світських.

— А тебе?

— Рашель.

У дівчини був дзвінкий голос і сміхотливий тон. Її тембр нагадував струмочок, скрадливий, норовливий, який біжить поміж лісового каміння й моху.

— Можна мені теж скрутити?

Івана помітила, що цигарка в Рашель була ручної роботи. Посланниця покопирсалася в кишені фартуха й дістала набір для самокруток: тютюн і папірці, без жодних брендів чи логотипів, загорнуті в маленький полотняний капшук.

— Що це за тютюн?

— Ельзаський. Ми вирощуємо його тут.

— Справді?

Рашель ледь усміхнулася — мазок пензля на білому аркуші.

— Ми самодостатні.

Івана зварила собі цигарку за кілька секунд – тютюн був світлий, шовковистий: він нагадував Рашель. Жінка підкурила, тоді замовкла, нашорошивши вуха.

Мить була особлива: свіжий вечірній легіт приносив насолоду, а головне, Івана раділа своєму становищу. Вона сиділа поміж посланців і її пожирала очима ця доволі привітна дівчина: флікіня зробила гігантський крок уперед.

– Дивовижно, що тебе взяли всього на кілька днів, – зауважила Рашель.

– Ті, з ким я домовлялась, були дуже милі. Я пояснила їм своє становище.

– Яке становище?

Івана затягнулася, перш ніж видати свою легенду.

– Ні роботи, ні житла, ні бабок.

Рашель співчутливо струснула головою, тоді випросталася, вигнувши спину, ніби щоб тримати в рівновазі свою круглясту голову в чернечому чіпці. Вона схопила Івану за ліву, вільну від цигарки руку. Флікіня здригнулася – Рашель щойно порушила заборону на дотик.

– Судячи з твоїх пальців, у тебе, мабуть, небагато досвіду?

– Жодного! – зізналася Івана. – Тим паче круто, що мене найняли.

– Ще одна добра справа до нашої скарбнички!

– А ви не пасуєте перед пропашими випадками!

Обидві пирснули, й Івана помітила ще дещо: коли Рашель сміялася, вона ніби видавала якусь таємницю. Її обличчя немов легшало, втрачало всю вагу. А за розтуленими губами зблискували білісінькі зуби, які трохи видавалися вперед, що пояснювало форму вуст.

– Я вже й не знала, що робити, – повела далі Івана серйозніше, захопившись брехнею. – Я намагалася знайти щось у довколишніх кафешках, але вони не шукали працівників. Тоді вирішила спробувати щастя тут.

– Але що ти робиш в Ельзасі? Ти радше схоже на міську дівчинку.

– Я з Парижа, це правда. У мене була... особиста причина приїхати сюди.

– Яка?

Івана вдала, ніби вагається. Рашель легко штовхнула її ліктем. Схоже, вона аж ніяк не боялася торкатися цієї чужинки.

– Один чувак... – промимрила слов'янка, підносячи вказівний палець до губ.

Рашель знову всміхнулася, але якось знічено. Мабуть, Івана зайшла задалеко. Вони замовкли й просто курили поруч. Інші ними не цікавилися.

Івану охопила якась глуха млість — їй раптом захотілося забутися, заснути на плечі у своєї сусідки.

Це вперше вона розслабилась. Раніше, попри намагання бути люб'язною, флікіня не втрачала пильності й підозріливості.

— Скоро тобі виходити, — прошепотіла Рашель.

Івана підстрибнула — вона таки заснула, спершись на свою супутницю. Жінка з цікавістю глянула на анабаптистку: за кілька хвилин Рашель розтопила всі її бар'єри. Така чарівність була мало не... небезпечною.

— А ви де ночуєте? — запитала Івана, протираючи очі.

— Трохи південніше, на території Дієцезії.

— Ви зробили гак, аби мене підвезти?

— Ми послужливі, ти не помітила?

Івану дивувало те, що вона не бачила, щоб якийсь посланець стукав у кабінку водія чи щось йому казав.

Пітьму розсіяло світло табору.

— Побачимося завтра, — тихо мовила Рашель.

— Дякую, що підкинули.

Анабаптистка знову схопила її за руку.

— Я думала, що вам не можна торкатися найманців.

— Є правила і є мить. У потрібний момент, коли є почуття, довіра, закони можна порушити.

Ці слова стурбували Івану. Але не так, як це невинне, обеззброєне обличчя — яке й саме обеззброювало. Крізь ці риси проглядало щось оголене, шире, щось, що видавало за її рішучістю глибоку вразливість.

Каплиця святого Амвросія була розташована на кручі менш ніж за кілометр на північний схід від Маєтку. У кінці ґрунтової дороги бовваніла в пітьмі будівля, наче чорна пляма на темній матерії. Або навпаки. Просто тон у тон.

Цей похмурий закуток навівав на нього спогади. Після стількох років велопогулянки із братом досі залишалися в глибині пам'яті, наче крихітні скельця під шкірою. Поспішні повернення засвітла – поки не настала ніч, пора чудовиськ – і страх, який вивертає нутроші. Брати крутили педалі з сумішшю захвату й тривоги. Тоді він іще не знав, що справжня небезпека завжди була поруч. І що зовсім скоро його братик-шизофренік покаже справжнє обличчя...

– Усе гаразд?

Деснос, схоже, помітила, що Ньєман поринув у свої думки.

– Усе гаразд, – відповів він спокійним тоном, виходячи з машини.

Каплиця з фасадом на схід, метрів із тридцять у довжину, була зведена з вогезького піщаника, як і більшість місцевих церков. Ні дзвіниці, ні вітражів. Будівля могла б виявитися простою фермою, якби не два контрфорси у верхній частині (вочевидь, на рівні трансепту), які перетворювали її на кремезний хрест.

Ньєман підвів погляд. Навіть уночі можна було помітити жалюгідний стан покрівлі. Нічого дивного, що все нахрін обвалилося.

Флік обійшов споруду й помітив, що її нічим не перекрили. Ні сигнальної стрічки довкола церкви, ні опечатаних дверей. Ньєман вирішив змовчати: він уже достатньо сьогодні набуркотівся. До того ж ніщо не вказувало на те, що каплиця була місцем злочину. Принаймні, поки що.

Усередині не було звичних церковних меблів, лише в глибині стояв кам'яний вівтар. Більшість простору займали масивні риштування з проходом по центру. Поміст ліворуч, обгорнутий цупким поліетиленом, не діставав до стелі приблизно на метр. Натомість праворуч риштування довкола зячої діри підтримували вцілілі рештки даху.

Ньєман зробив кілька кроків. Він почувався краще. Ця церковця зворушувала його. Її простота, навіть занедбаність, збігалися з його поняттям про християнську релігію. На його думку, вірувати в Ісуса найперше означало бути скромним і щедрим. Доволі близько до кредо анабаптистів.

Очевидно, тут прибрали. Жодних слідів будівельного сміття чи потрошених риштувань.

– Де уламки? – запитав Ньєман.

– Їх довелося сховати в надійному місці.

– У надійному місці?

Деснос не відповіла. Ньєман підвів погляд. На досі цілих фресках (що, як він читав, датувалися XVIII століттям), доволі незграбних, було зображено святого Христофора, який ніс на асиметричних плечах так само кепсько намальованого маленького Ісуса. Трохи далі – святий Севастіан, пронизаний стрілами, однак ні його поза, ні обличчя не виражали страждань – мученик

виглядав так, ніби йому все до лампочки. Інші малюнки, прозираючи крізь алюмінієві бруси підмосток, ніби купалися у крейдянній імлі.

— Ці малюнки не мають великої цінності, — підтвердила його думки капітанка. — Їх зробили нашвидкуруч, під час реставрації каплиці в 1721 році, а тоді тут пройшлася Велика французька революція. Релігійні відправи заборонили. Понад століття це місце правило тутешнім селянам за стайню.

Ньєман іще раз поглянув на діру в склепінні. Краї отвору підтримували розпірки, а над ним натягнули пластиковий тент від дощу. Ньєман подумав про експертів, на висновки яких досі чекали: він не розумів, що вони досліджуватимуть, аналізуючи цей «нешасний випадок».

— На зниклій фресці було зображено Різдво і проповідь птахам. Я покажу вам фото.

— Я вже бачив.

У глибині церкви, на куполі над хором, вершив Страшний суд Христос. Довкола нього було зображено Богоматір, апостолів і кількох мучеників. Праворуч архангел Михаїл зважував на терезах душі...

Ньєман оглянув стінні ніші, де раніше мали розміщуватися вітражі. Поки що їх затуляли закріплені на рамах прозорі завіси.

— Відомо, що було зображено на вітражах?

— Ні. Церква була закинута.

Ньєман обернувся. Деснос стояла в центральному проході у позі, яку вона, схоже, любила: широко розставлені, твердо вперті в підлогу ноги, стиснуті на ремені кулаки.

— Я не дуже розумію, — заговорив флік, повертаючись до неї. — Посланці не визнають релігійних зображень і проводять служби в стодолах.

— Саме так.

— Тоді навіщо цей ремонт? Навіщо опікуватися місцем, яке навіть не відповідає їхнім переконанням?

— Я ж вам казала: ця церква не раз рятувала їх. На початку минулого століття вони викупили її й розпочали поверхневі роботи. Тепер вирішили провести реставрацію. Думаю, вони хочуть зробити тут музей.

— Який музей?

— Який розповідатиме їхню історію в Ельзасі, зокрема гоніння, що їх зазнала община. Посланці пробачають, але ніколи не забувають. Їхня настільна книга після Біблії — це перелік їхніх мучеників із детальним описом страждань.

— Хороше читиво на ніч.

Стефан Деснос рушила з місця, чавлячи підшвами шматочки штукатурки.

— Майоре... можна вас запитати, як ви збираєтеся за це братися? Я маю на увазі... за розслідування?

— У мене склалося враження, що розслідування поки немає. Хто дозволив відкрити каплицю?

— Прокурор.

Наскільки Ньєман пам'ятав, характер Шніцлера можна було описати виразом: «Тікаймо, браття!». Його поняття про ведення слідства полягало в тому, щоб якнайретельніше уникати проблем. Особливо коли ці проблеми створювали люди, які носили солом'яні брилі й розмовляли всіма забутою версією німецької.

— Я так розумію, ремонт скоро розпочнуть знову?

— Після того, як наші експерти дослідять це місце.

Ньєман плеснув у долоні. Вступати у гру варто в хорошому настрої.

— Добре. Знайдіть мені якнайшвидше загін жандармів, які все тут перекриють. Щоби ніхто мені тут не вештався.

— Прошу?

— Ви прекрасно мене почули. Ніхто більше сюди не зайде, поки ми не зрозуміємо, місце злочину це чи ні.

— Прокурор...

— Прокурор доручив нам поновити слідство. Маємо тиждень на те, щоби допитувати, залучати спеціалістів, проводити обшуки в посланців і не тільки, не питаючи нічиєї думки.

— Нам усе одно доведеться попередити Жакоба.

— Попереджайте, кого хочете, але треба терміново зібрати людей з Кольмара чи Мюлуза. До слова, зателефонуйте у лабораторію в Страсбурзі, нехай відішлють до нас експертів-криміналістів.

— Але ж... ніщо не вказує на те, що це вбивство!

— Я не хочу розігравати перед вами старого досвідченого фліка, але в розслідуванні, перш ніж давати відповідь, варто спершу ставити запитання. Годі ходити околяса, спробуємо по-моєму.

Досі стискаючи ремінь, Деснос ступила ще крок уперед.

— А по-вашому — це як?

— Будемо відштовхуватися від твердження, що це вбивство. Мій досвід підказує, що, йдучи від найгіршого, навряд чи помилишся. Тож — шукаємо

ДНК, відбитки, робимо зліпки, беремо зразки, опитуємо місцевих тощо. Ви знаєте цю пісеньку. Ну, я сподіваюся...

Довго дотримуватися добрих намірів Ньєману не вдалося. Йому не пасувала м'якість і хороший настрій. Так, усе буде по-його. Вони зачіпатимуть за живе, ображатимуть чужі переконання, викопуватимуть таємниці й порпатимуться в лайні, поки чогось не знайдуть. Якщо ж і справді не знайдуть нічого, то, лише переконавшись у цьому, Ньєман поїде до нових, іще чорніших обріїв.

— І останнє, — сказав він, спершись на поперечину риштувань, — я не хочу бачити тут жодного журналіста.

— Журналісти роблять, що хочуть.

— Може у вас, але не в мене. Перший же, який сюди заявиться, отримає від мене підсрачника. А якщо не вгамується, я його затримаю.

— Який же ви...

— Який? У стилі 80-х? 70-х?

Перш ніж жандармка встигла відповісти, Ньєман перейшов на ти:

— От побачиш, ти ще оціниш мій ретро-стиль.

Тієї ж миті двері каплиці скригнули. Флік рефлекторно обернувся і побачив на темній паперті садового гнома.

10

Звісно, то був посланець. І не такий уже й маленький. Чорні штани з цупкого полотна, білосніжна сорочка, широкі підтяжки, які виглядали з-під піджака з такої жорсткої матерії, що, здавалося, він міг стояти самотійно. Додайте капелюха — і образ завершений.

Член общини, справжній — і з якоюсь невловимою аурою спокою й чарівності, що сяяла довкола нього.

— Вітаю, Жакобе, — сказала Деснос, усміхнувшись.

Вона підійшла до нього і махнула рукою на Ньємана (її рухи раптом набули шанобливості).

— Познайомтесь, це майор...

— Я знаю, хто наш гість, — перебив її чоловік із солодковою посмішкою. — Нас уже попередили.

Ньєман утримався від запитання про те, хто ж виступав інформатором Виноград-ГМ. Він потис новоприбулому руку, більше схожу на старовинний рубанок.

Жакоб відступив назад і відразу ж набув побожної пози — ноги разом, руки схрещені на рівні ширіньки, голова опущена. Він, здавалося, переживає посмішку в бороді. Веснянкуватий і рудий, широкоплечий, він справляв враження владної людини. Ніби за глузливою фізіономією та поважними манерами дбайливо приховував свою впливовість.

Скільки йому могло бути років? Важко сказати. Вочевидь, він увійшов у цей образ у тридцять із чимось і так із нього й не вийшов. Таким він і помре — в такому ж віці, з такою ж пикою, в тому самому брилі.

— Майоре, — зрештою озвався він, — боюся, ви приїхали даремно.

Оговтавшись від подиву, навіяного акцентом (чоловік розмовляв французькою, видаючи звуки, подібні до ударів заступу по замерзлій землі), Ньєман кинув погляд на Стефан: що ж ця карикатура їм скаже?

Посланець витягнув із кишені паку роздруківок і неспішно розгорнув її.

— Сьогодні вранці я отримав висновок експертизи. Тут вказано, що обвал склепіння спричинили випари з виноградинка. Якась хімічна реакція зі штукатуркою і піщаником, я до пуття не зрозумів. Утім, не йдеться ні про недогляд, ні про недбалість.

Ньєман узяв документ і прочитав кілька рядків. Технічний жаргон для посвячених.

— Про яких експертів йдеться? — запитав він, підводячи погляд.

— Із нашої страхової компанії. Нам довелося діяти швидко. Вони приїжджали до того, як розчистили завали й відбудували риштування. Ми подумали, що буде краще довірити це завдання...

Ньєман пропав Деснос поглядом.

— Що це за хрін?

Капітанка стояла з вираженими очима. Очевидно, вона також була не в курсі.

— Заспокойтесь, майоре, — мовив Жакоб. — Ці експерти одні з найкращих. Це вони затверджували наші плани з укріплення...

Ньєман рушив уперед із розлюченим виглядом. Примітно, що вірянин не позадував. За долю секунди флік зрозумів, що ці пацифісти стоять вище за страх. У значенні гонінь, тортур і насильства вони зазнали всякого. І, так би мовити, набули імунітету.

— Послухайте-но мене, — заговорив флік, силкуючись опанувати голос. — Я приїхав із Парижа, щоби здійснити кримінальне розслідування, і хай там які результати отримали ваші спеціалісти, ми доведемо свою справу до кінця.

Жакоб похитав головою. Він не діставав Ньєманові навіть до плеча, і флік не міг припинити думати про гобітів, коротунів із «Володаря перснів».

— Я розумію, це ваш професійний обов'язок, але я дізнавався: ця експертиза має юридичну силу, і думаю, ми можемо зекономити багато часу і грошей, якщо...

— Ви не догнали. Померла людина, і я тут, аби пролити світло на цю подію. Повірте, страховики за мене справу не закриють!

— Добре, — сказав Жакоб смиренным тоном, здаючись. — Мені доведеться, зі свого боку, зателефонувати прокуророві та...

— Не турбуйтеся. Але поки ситуація не зміниться, я не хочу бачити когось із вас у цій каплиці.

Анабаптист уперше насупив брови — це не надто пасувало його обличчю сільського дурника.

— Справді?

— Я ніколи не говорю нічого просто так.

Жакоб повернувся до Стефан Деснос:

— Це дуже прикро. Ми вже все підготували для відновлення робіт. Ми збиралися почати...

Ньєман по-дружньому поклав йому руку на плече й натягнув дипломатичну посмішку.

— Забудьте про свої плани, Жакобе. І дякуйте Богу, якщо я не рознесу весь ваш маєток за сімома замками.

Обличчя посланця набуло близького до бурякового відтінку.

— Не богохульствуйте, майоре, будь ласка. Ми зробимо все можливе, щоби посприяти встановленню справедливості, але натомість прошу вас не гальмувати збір винограду. Нам залишилося всього...

— Це ми побачимо.

Ньєман обійшов його і попрямував до дверей, не потурбувавшись про те, аби попрощатися чи навіть глянути на Жакоба. Він щойно зажив собі ворога в «іншому світі», але він це переживе.

Прямуючи широкими кроками до машини, флік кинув Стефан, яка дріботіла за ним:

— Я маю зустрітись із судмедекспертом.

— Із судмедекспертом? Навіщо?

— Ви хоча би знаєте, де він?

— У Бразоні, думаю.

— Тоді їдьмо.

11

Ньєман зберігав про Бразон лише туманний спогад. Знову-таки, велик. У його пам'яті місто зливалося з іншими населеними пунктами в околиці. Пішохідний центр ельзаського типу, рожеві будинки й димарі з лелечими гніздами[3], тоді новіша периферія із брудно-білих споруд і гнітючих багатоквартирників.

— Ви неправі, що нагрубмили йому.

Ньєман не потурбувався відповісти.

— Вони не такі, як ми, — повела далі Деснос, — але лояльні. Від них можна всього добитися, якщо поважати їхні правила.

— А я, — заперечив Ньєман, злегка нахилиючись до неї, — я тобі скажу, що ці кенти щось приховують.

Щоразу, коли він їй тикав, Стефан сіпалась, але якимось неоднозначно: схоже, цей вияв фамільярності шокував її, але й... лестив.

— Що? — запитала вона.

Ньєман заусміхався — недоброю посмішкою фліка, якого не проведеш.

— Довірся мені, — пробурмотів він.

— Не розумію, що ви маєте на увазі, — відказала жандармка, чіпляючись за своє «викання».

— Скільки їх, цих посланців?

— Важко сказати. Може, чотири сотні.

— Чому невідома точна кількість? Ти щойно розказувала, що вони граються в законність зі свідоцтвами про цивільний стан, картками соцстраху і податковими деклараціями...

— Так і є. Але насправді вони можуть і підбріхувати. Приміром, жінки народжують удома. Тож усі народження контролюють лише вони.

Ці відомості навивали Ньєманові ще більше бажання кинути оком на Маєток. Але на місці була Івана: вона була у ліпшому становищі, аби дістати корисну інформацію.

— Ти чула про якісь внутрішні терки?

— Ні, але кажу ж вам, вони повністю автономні. Неможливо дізнатися, що відбувається за парканом. Та, якщо чесно, їхнє життя здається мирним і впорядкованим. Це, до слова, і є їхні ключові принципи: «Ordnung» і «Gelassenheit».

— Що означає?

— «Порядок і сумирність». Вони всі — немов єдиний організм. Однаково вдягаються, однаково живуть, однаково дихають. Важко посваритись із самим собою...

— А це що таке? — запитав Ньєман.

У кінці головного проспекту завиднілася дивна споруда.

— Лікарня Бразона, — відповіла Деснос, заїжджаючи на паркінг. — Її зачинили у 80-х, але тут досі розміщується диспансер. Циммерман керує ним.

Вочевидь, будівлю з фасадом із бежевого піщаника, квадратними колонами й терасою на даху було зведено в 1930-х. Мурал на стіні довкола вхідних дверей трохи нагадував палац Порт-Доре у Парижі.

Вони попрямували до входу. Гравій під ногами шурхотів, ніби маракас. Світло ніде не горіло. Не як у закинутій будівлі, а як у помешканні, де оселилися злидні.

— Циммерман досі там? — запитав Ньєман, піднімаючись сходами ґанку. — Він робить іще один розтин чи що?

— Думаю, він живе в цій будівлі.

Двері з кованого заліза були відчинені. За ними було занурене у півтьму фое. Підлога, стіни й колони були обкладені крихтними плиточками тілесного кольору. Облицювання створювало враження потрісканої шкіри, яке ось-ось обвалиться.

Вони вийшли на внутрішнє подвір'я, оточене відкритою галереєю. Ті самі симетричні лінії, колони, кахлі... Посередині двору простягався довгий резервуар, хоч і незрозуміло, для води чи для газону. Тепер від нього залишилося тільки вкрите синіми кахлями дно, розтріскане від вологи й негоди.

— Реально дуже дивне місце.

Ця фраза вихопилася в Ньємана, а Деснос кивнула на знак згоди. Вони пройшли вздовж галереї по лівий бік, у крижаній пітьмі.

Жандармка зупинилася перед залізними дверима й постукала. На табличці поруч було написано: «СОЦІАЛЬНИЙ ДИСПАНСЕР. БРАЗОНСЬКИЙ ЦЕНТР ВЗАЄМОДОПОМОГИ». Ніхто не відчиняв.

Вона збиралася постукати ще раз, коли позаду пролунав голос:

— Ви вчасно.

За ними стояв, спираючись на колону, високий чоловік років п'ятдесяти з гаком, ніби ховаючись. Він курив, піднявши лікоть, наче розмахував рупором.

— Я саме збирався йти.

— Куди? — запитав Ньєман.

— Подалі звідси. Назавжди.

12

— Задовбав мене цей нещасний диспансер, двадцять років мені тут спокою не дають, а тепер ще й просять робити розтини!

Доктор Патрік Циммерман відвів їх до комірчини в правому крилі лікарні, де, вочевидь, якраз пакував чемодани. Точніше, велику армійську скриню, до якої закидав особисті речі, книжки, якісь дрібнички, медичні інструменти, сидючи на іншому, перевернутому ящику. Він метушився, не припиняючи буркотіти й нарікати на будівлю, яка розвалювалася на шматки.

Сам чоловік теж становив неабияке видовище: він був довгов'язий, вбраний у білий халат, перев'язаний м'яким поясом, наче домашній. Худорляве та змучене обличчя здавалося небезпечною пасткою для жінок, які любили проклятих поетів. Картину доповнювала довга сива чуприна, яка спадала з маківки, затуляючи ліве око та надаючи лікарю вигляду романтичного пірата.

Але найексцентричніше виглядала його манера курити. Він тримав цигарку між безіменним пальцем і мізинцем, затуляючи лице долонею на кожній затяжці, а між затяжками коротко кашляв. Наче невиліковно хворий, який вирішив померти красиво. Як не дивно, це ставило чоловіка в позицію сили, чи принаймні надавало героїчного флеру — такий собі капітан, який іде на дно разом зі своїм судном.

— Ви змінюєте місце роботи?

— Точно ні! Я виходжу на пенсію.

І він знову завів про двадцять років, проведених у цьому клятому диспансері з копійчаною зарплатою і без сліду вдячності від місцевих... Вергаючи громи, лікар продовжував ретельно пакувати речі до скрині.

— Дорогу молодим! — підсумував він похмурим тоном.

Приміщення, де вони перебували, також було незвичним. Стоси каталок, переповнені іржавими інструментами ящики, аптечки зі стертими червоними хрестами, заляпані медичні пелюшки.

Але найдивніше виглядали розставлені вздовж стіни праворуч тропічні рослини — їх гріли лампи на прищепках і алюмінієві рефлектори... Це пояснювало надмірну спеку в кімнаті — на контрасті з іншими, крижаними приміщеннями.

— Я не дуже зрозумів: ви судмедексперт чи педіатр?

— Ні те, ні те. Я терапевт. Але тутешні жителі водять до мене своїх малих, а ще в мене є старий диплом із судмедекспертизи, який десь валяється. Я погодився зайнятися Самюелем — це була послуга.

Тепер Ньєман краще розумів аматорський характер звіту. Все це було цілковитим безглуздом. Розчищене місце злочину, розтин, проведений патанатомом-любителем. Флік не розумів, що він сам тут забув.

— Я уважно прочитав ваші висновки, — заговорив він. (Це була брехня: Ньєман лише проглянув їх у машині). — Ви не вказали точної причини смерті.

— Як це?

Циммерман стрибнув на ноги.

— На нього стільки всього навалилося, що від тіла залишилася кривава каша. Точніше причину смерті вказати нереально, але й вибір невеликий!

Ньєман поставив те запитання, щоби зачепити медика.

— Ви згадували про камінець у роті.

— Саме так.

— Ви вважаєте, що це був шматочок піщаника зі стелі.

— А що ще?

— Я бачив фотографії тіла після того, як розібрали завали. На обличчі було всього кілька синців. Як ви поясните, що йому не розтрощило лице?

Циммерман знизав плечима. Сівши на місце, він складав томики із серії «Плеяда».

— Я лікар, — буркнув він, — а не спеціаліст із фізики. Мабуть, під час обвалу уламки утворили нішу, яка й захистила обличчя загиблого.

— У такому разі, чому в нього в роті був камінець?

Лікар підвів очі з пригніченим виглядом. На його лиці чітко читалася думка: «Ще один флік, який вважає себе спецом у медицині».

— Не знаю, — презирливо відказав він. — Може, відколовся від брили піщаника, коли та впала.

— Теж можливо, але тоді ясна й зуби були б пошкоджені. А згідно з вашим звітом, ротова порожнина ціла.

— Це правда.

Чоловік знову звівся на ноги та підкурив.

— До чого ви ведете? — зрештою мовив він із удаваним інтересом.

— Самюеля могли спочатку вбити, а тоді покласти до рота камінь і спричинити обвал склепіння, щоб зімітувати нещасний випадок.

Циммерман виплюнув дим і покашляв.

— Навіщо тоді камінець? Це означало б видати правду про насильницьку смерть, хіба не так?

— Може, це повідомлення чи попередження.

Лікар реготнув. Відповідь Ньемана не розв'язувала суперечності. Навіщо приховувати вбивство і водночас про нього повідомляти?

— Куди ви діли той камінець?

— Та... викинув! — відповів Циммерман зі щирим подивом.

Ньеман кинув погляд на Деснос, яка стоїчно пітніла в своїй парці.

— Ви знищили настільки важливий доказ?

— Тіло було вкрите уламками. Його помили, а шматки піщаника викинули. Коли ми з асистентом знайшли ще один, то просто позбулися його, от і все. У ньому не було нічого особливого.

— Це мали вирішувати експерти-криміналісти.

— Про що ви говорите?

Флік проігнорував запитання й поцікавився:

— На тому уламку піщаника не було фарби, шматка фрески?

— Ні. То був запилений камінець не більше за п'ять сантиметрів завдовжки...

Ньєман помовчав. Лікар брехав, але флік не мав жодного уявлення, чому.

— Мені сказали, що посланці зрештою погодилися на розтин, тому що його мали провести ви.

— Справді?

Ця історія починала діяти Циммерману на нерви, і він цього не приховував. Стоячи біля рослин, він схопив пульверизатор і почав пшикати на них невеличкими хмарками. Тепер із цигаркою в зубах, у перев'язаному поясом халаті, він нагадував зубожілого аристократа, що бореться зі старими маніями.

— Ви їх знаєте, хіба не так? — не відступав Ньєман.

— Інколи вони приводять до мене своїх малих. Диспансер відповідає їхнім критеріям.

— Тобто?

— Він безкоштовний. Потискаєш руку — і йдеш собі з рецептом.

— Із якими хворобами вони звертаються?

— Нічого особливого. Бронхіти, астми... Зазвичай вони й самі справляються, за допомогою рослин чи ще бозна-чого, але інколи їхні народні ліки не діють.

— Ви буваєте в Дієцезії?

— Їздив туди раз чи два. Через зовсім малих дітей.

— Як це було?

— Дуже дивно. Вони прийняли мене у величезному, але порожньому сараї. Мати не випускала з рук своє дитя, навіть під час огляду.

— Ви брали з них гроші за візит?

— Ні.

— Чому?

— Зовсім не та атмосфера. Важко пояснити, але... коли ви потрапляєте на їхню територію, то відчуваєте, що ваші звичні цінності там не діють...

Стефан Деснос енергійно закивала. Вони обое мали поблажливий вираз, притаманний людям, які пережили близькосмертний досвід: «Вам не зрозуміти».

Ньєман не став наполягати. Ця теплична спека, цей нікчемний персонаж, цей халтурний звіт... Йому раптом усе набридло, і він розпрощався, як це роблять фліки:

— Добре. Я попрошу вас залишатися на зв'язку.

— А куди ж я дінусь?

— Ви збиралися піти, ні?

— Я йду на пенсію, але поки залишаюся в місті. Я, наче виноградна лоза, встиг укорінитися.

Ньєман натягнув увічливу посмішку. Лікар із козацьким чубом і затуленим рукою обличчям не справляв враження людини, на яку можна розраховувати.

Вони з полегшенням вийшли на холод.

— А я й не помітила цю деталь із камінчиком. Ньєман зупинився й поглянув на Стефан Деснос.

У п'ятні, закутана в стьобану куртку й споряджена, як солдат на фронті, вона втратила трохи своїх чарів. Не страшно. Вони повернуться за нагоди — або ні. Це вже неважливо.

— Цей камінчик, — відповів він, — це початок розслідування. Справжнього, фліківського розслідування.

Деснос хотіла щось сказати, але Ньєман уже сідав у «меган». Ще одна втрачена нагода проявити люб'язність. Теж не страшно.

Мабуть, у нього ще буде така можливість... або ні.

13

Фламенко — це було для неї вже трохи занадто. Ці хрипкі акорди, ці надламані голоси — все це створювало враження, ніби їй розривали серце міцними кігтями. Уже за кілька секунд її очі наповнювалися слізьми, а гіркий смуток пік у животі, наче виразка.

Чимало сезонних робітників були старими добрими циганами, які наче приїхали просто із Сент-Марі-де-ля-Мер[4]. Щовечора вони грали «Кармен» довкола вогнища і зовсім не виглядали втомленими.

Івана ж ледве ворушилася. Руки й ноги не розгиналися, спину звело, а через задишку навіть курити було проблематично. І цей біль... Боліло водночас ніде і всюди. Біль пронизував її тіло, танцював, прогулювався ним як

завгодно, де-не-де затримуючись на довше, тоді перекидаючись на іншу частину, не даючи Івані спокою.

Вона відійшла від гурту й поволочилась до великих столів, із яких уже все прибрали. Сезонні працівники в сутінках виглядали майже комічно, принаймні неочікувано: ці жінки й чоловіки, які провели цілий день перевдягнені в амішів, тепер ходили в потворних лосинах, поношених пуховиках і натягнутих по самі брови шапках.

Івана помітила Марселя, який простягнувся на одній із дерев'яних лавок, розставлених довкола столів. Над його обличчям танцював рожевий світлячок — чоловік потягував джойнт, втупившись у небо.

— Поділишся?

Марсель підвів голову й відразу простягнув їй косяк. Від першої ж затяжки — найкращої — Івану ніби підкинуло до зірок, або принаймні таке було відчуття. Вона вже сто років не торкалася травки, але щоразу, коли вживала її — єдиний наркотик, який вона ще собі дозволяла, — то відчувала гостру насолоду, в котрій завжди містилося своєрідне попередження.

— Ніяк не можу тебе прошарити, — сказав Марсель, підводячись, аби забрати косяк.

— Тобто?

Чоловік усівся ближче — вони походили на двох учнів, які втекли зі шкільного свята.

— Ти виноградної лози в житті не бачила, це зрозуміло. А якщо хочеш закосити під якусь офіціантку, тебе видають руки.

Івана опустила очі на свої долоні, які ставали тут справжнім прокляттям. Спробувала ковтнути, але від трави пересохло в роті.

Треба було вирішувати: блеф чи зізнання. Або ще краще — проміжний варіант. Напівбрехня — це також і напівправда.

— Я не сезонна робітниця. Я журналістка.

Марсель зробив іще одну затяжку. Довкола його пальців закружляли червоні іскорки, схожі на крихітних вогняних зміїв.

— Гаразд, — сказав він із повним ротом диму, — тепер усе зрозуміло.

— Я веду розслідування про посланців. Моя редакція хоче глибоку розвідку про секту, а проникнути сюди можна тільки зараз.

— Ти трохи запізнилася.

Івана розреготалася. Пара й дим обіймалися, ніби двійко закоханих. Флікіня вже була накурена.

— У нашій конторі не дуже стежать за графіком збору винограду. І то нам пощастило, що посланці беруться за це так пізно.

— Це точно. І в якій же газеті ти працюєш?

Івана стиснула долоні між ногами й кілька разів похитала головою, всміхаючись, наче їй ніяково. Але це було радше гитотіння дезорієнтованої під кайфом людини.

— Цього я тобі не можу сказати.

Марсель і собі реготнув. Івана уявила, як вони двоє мали виглядати, — сидять на лавці та корчаться від реготу. Гідні представники людства.

У темряві, за межами світляних кіл від вогнищ і переносних LED-ліхтарів, за ними спостерігали посланці на конях.

— Це якимось пов'язано зі смертю Самюеля? — запитав Марсель плавним голосом.

— Ні. Ми ще до того вирішили провести розслідування.

— Але ж це плюс, так?

Тон чоловіка ніби мінералізувався, так наче його рот складався лише з кісток і зубів.

— І так, і ні. Зараз усі ЗМІ про це пишуть. Так що це радше мінус. Але якщо я вичеплю якусь сенсацію...

— Нічого ти не доб'єшся.

— Чому ти так кажеш?

— Бо я тут працюю вже шостий рік, і якщо ти сподіваєшся на щось похмуре, типу вбивства, замаскованого під нещасний випадок, чи ще якусь таку фігню, то на тебе чекає розчарування.

Івана, загублена в конопляному тумані, раптом віднайшла думку:

— Ти маєш на увазі, що вони не можуть скоїти злочин?

— Посланці — ненасильницька община, і це не порожні слова. Вони ніколи не піднімуть руку на свого.

— А хтось, хто не належить до общини?

Марсель пирснув. Дивитися на його зуби було лячно — здавалося, що, сміючись, він от-от виплюне один чи два.

— Ти маєш на увазі, хтось із нас?

Він кивнув на темні силуети, які розходилися спати. Цигани нарешті припинили свій концерт.

— А чом би й ні?

— Я знаю більшість цих чуваків. Убивць тут нема. У крайньому разі почубляться п'яні чи там за якусь тьолку поцапаються, але вбити Самюеля? Нащо? Забудь, кажу тобі.

— Може, бабло? Якийсь борг?

Гиготіння Марселя перетворилося на булькання:

— Тут немає грошей. Як на курорті — все включено. Та й у їхніх піджаках немає кишень.

Він засміявся із власного жарту й поклав руку на Іванине передпліччя — зовсім не залицяння, Марсель був не в тому стані: покручений, як плющ, він сидів у специфічній позі укурка, який віддаляється від усвідомленого світу.

— Пиши свою шнягу про посланців і забудь про Самюеля, — пробурмотів він. — Ось тобі моя порада. За кілька днів стане відома офіційна версія, і це буде банальна історія про риштування, які...

Чоловік не договорив. Він завалився на бік, зморений сном. Івана похитала головою. Вона й сама не могла додумати жодну думку до кінця...

Флікіня покинула свого товариша, який хропів на лавці, й, похитуючись, пішла до свого намету. Подумати тільки, ще цього ранку вона планувала по-тихому залізти до каплиці... Зараз Івана навіть до паркану не дійшла б. Дорогою вона повалилася на порослий травою схил й простягнулася, спершись на лікті.

Спостерігаючи, як анабаптисти прибирають за сезонними робітниками, які розійшлися спати, Івана відчула кольки заздрощів до їхньої незворушності, їхнього спокою, їхнього запалу.

Вона, сирота, ніколи не знала такого послідовного життя. Коли в тебе немає батьків, тебе кидає туди-сюди залежно від доступних варіантів. Спочатку це багатодітна сім'я, потім потрапляєш у дім, схожий на виправну колонію, тоді до подружжя старих католиків...

У таких обставинах, із різношерстих клаптиків і формувалася її особистість, а виховання походило на латану-перелатану свитку, з дірками, в яких гуляв вітер... Лише робота фліка дала Івані один-єдиний прямий шлях у житті.

Це нагадало їй про Ньемана. Він мав приїхати сьогодні. В ідеалі Івана мусила би набрати його. Вона закопала телефон у переліску за кількасот метрів од Маєтку.

Але від думки, що доведеться продиратися крізь дірку в паркані та пиляти полем посеред ночі, Івана лише реготнула. Все одно вона не могла повідомити йому нічого значущого.

Краще було лягти спати й набратися сил.

Найманці ночували в кількох великих наметах, розставлених на відстані один від одного, таких собі військових спальнях із двома рядами матраців. Для ілюзії приватності між ліжками натягнули полотняні ширми.

Більшість робітниць уже спала. Збирачі винограду не страждають на безсоння. У наметі було чистісінько, і не просто так: розкидатися речами було суворо заборонено. Після робочого дня всі мусили прийняти душ у пересувних санітарних блоках на кшталт тих, які встановлюють на будівельних майданчиках. Звідти посланці забирали робочі манатки, щоби випрати їх – слова «продезінфікувати» не вживали, але щось таке малося на увазі. Наступного ранку робітникам видавали свіжий одяг, бездоганно чистий і випрасуваний.

Ночами всі поверталися до свого природного вигляду, хропучи поміж складок безформних светрів. Івана нарешті знайшла своє ліжко й повалилась на нього. У неї було таке відчуття, наче її кістки розкидало по всьому матрацу. Якусь мить вона лежала на спині, споглядаючи інфрачервоні обігрівачі, які посланці розставили у проходах. Чи то вогник сигналізації, чи то око диявола...

Івана стулила повіки, і в голові сплив образ Рашель. Її кругле обличчя, її легкі й водночас дуже виразні брови, суміш мрії й шаленства, її світла райдужка, в якій ніби відбивалося лице співрозмовника... Рашель була не просто близька до природи, вона була самою природою. Якщо екологічні переконання Івани видавалися напруженими, згіркими, агресивними, то Рашель була рідною дочкою цих цінностей. Дівчина без тіні жорстокості, яка виросла за правилами сталого сільського господарства... Івана всміхалася на ці думки, які втрачали логіку в міру того, як її охоплював сон.

А тоді все розвалилося.

Спочатку вона чує шепіт, подібний до павутиння. Івана розплющує очі й бачить кількох посланців – білі сорочки, руді бороди, світлі капелюхи, – які схиляються над нею.

Голоси не стихають, але й губи в них не ворухаються, її шкірою ковзають чийсь руки. Івана намагається сіпнутись, але тіло не слухається – втома перетворилася на параліч. Пальці, голоси... Тепер вона впевнена, що це якісь молитви, невідомі псалми...

Тоді з'являється центральна постать церемонії.

Тварина з брунатним писком, ніби виліпленим із глини й усіяним зубами. Зубами, що стирчать не з пащі, а довкола неї. Купа ікл роздирають плоть довкола губів, ніби борода зі слонової кості...

Раптом Івана усвідомлює, що за слово повторюють посланці:

— Das Biest... das biest... das biest[5]...

Вона прокинулася, здригнувшись, підстрибнувши на своєму матраці, як Ріґан, дівчинка з «Екзорциста», одержима дияволом. Спочатку Івана закашлялась, тоді злякалася, що зараз зблює. Її обличчя вкривав піт, згірклий холодний піт колишньої наркоманки. Бляха, це все через той джойнт... Вона вже застара для цієї фіґні.

Поволі Івана усвідомила, що в наметі панує спокій: хропіння, зітхання, шурхотіння простирадл... Але дещо з її сну не зникло. Залишався шепіт.

Жінка енергійно пошкребла голову, ніби щоб позбутися останніх крихт сну... Але ні. Шепіт не вщухав. Він лунав не в наметі, а знадвору. Івана сіла на ліжку й прислухалася. Голоси приглушувала цупка тканина. Усе, що вона втямила — це те, що ті двоє чоловіків (бо голоси були чоловічі) говорили німецькою. Тією старовинною, мало зрозумілою мовою, яку полюбляли посланці.

Івана зосередилася та вхопила уривки розмови:

— Звір прийшов...

— Іще ні...

— Ти чудово знаєш... його прихід... пророцтво...

Вітер відносив окремі слова. Івана нічого не могла зрозуміти. Але розчула головне: «Das Biest...». Як у її сні.

Вона почекала кілька хвилин, а тоді наважилась вийти. Її миттю пронизав холод, і звуки ночі, ніби стиснуті морозом, вдарили їй у вуха.

Обачним кроком Івана обійшла намет і зазирнула за його лівий бік (там, де невідомі пошепки обговорювали свої таємниці). Нікого. Наскільки вона пам'ятала, ті голоси були сповнені тривоги...

Das Biest... Про кого вони говорили? Про біблійного героя? Старий забобон? Убивство Самюеля?

Раптом Івана обернулася, відчувши чийсь присутність. Примружилася, намагаючись розгледіти в пільмі якусь тінь. Нічого. Спонукана якоюсь ірраціональною силою, вона стала на одне коліно та сперлася долонею на долівку.

Звір був там, глибоко під землею.

Івана підвелася, потерла плечі й енергійно струснула головою. Вона провела в Маєтку заледве три дні, а в неї вже їхав дах.

Флікіня скрадалася вздовж намету, коли її погляд привернула одна сцена. Вербечка жінок, одягнених так само, як і вдень, – у чорні сукні й білі чепчики – йшли через табір. У руках вони несли стоси тих самих суконь, чепчиків і фартухів, дбайливо випраних і випрасуваних на наступний день. Жінки прямували до душових, аби залишити одяг у великому кошику з накривкою, передбаченому спеціально для цього.

Івана повернулася до намету і ще трохи поспостерігала за посланницями крізь щілину входу. Ці нічні панянки несли не тільки костюми, а й особливу картину світу, чистоту нового дня, красу майбутньої праці.

Невинні істоти, якими рухає саме Добро.

Чи такі вже й невинні?

У голові жінки пролунав тонкий голосок: «Нехай почує тебе Господь...».

15

Ньєман не вечеряв. І в глибині душі відчував од цього задоволення. Кожна пропущена трапеза, кожна перемога в дієті була невеличким приводом для гордощів. Із роками він потовщав і сприймав цю слабкість як приниження. Він мріяв жити як індуїстський аскет, задовольняючись мискою рису на день. Стоїчна душа, непідвладна спокусі їдла. Але, на жаль...

Задзвонив телефон: Деснос.

– Чекаємо на вас унизу.

То вона таки скликала свій загін. Ньєман устав із ліжка, не зважаючи ні на свою кімнатку в дванадцять квадратних метрів, ні на пожовклі шпалери, на яких ледве виднілися візерунки в стилі «туаль де Жуї».

Коли засновували ЦБКЗ, префект поліції казав йому: «Щасливчик, подорожуватимеш усією Францією». Але поки що всі Ньєманові мандрівки обмежувалися місцевими моргами. Гастрономічний туризм зводився до бутербродів у машині. Що ж до чарів маленьких міст, то вони полягали в занедбаних готельних номерах і трупах у канавах.

Зрештою, Ньємана це влаштовувало: його цікавило тільки Зло і смерть. Він залишав інший берег звичайним людям, які насолоджуються життям і воліють про смерть забути. Тим, кого він захищав, хоча в реальності терпіти їх не міг.

У ресторані готелю на нього чекала групка жандармів. Закутані в темно-сині пуховики, типочки стояли посеред зали кольору пергаменту, освітленої

маленькими яскраво-жовтими абажурами й оздобленої мушкетами XVII століття...

Стефан представила Ньєманові кожного кроко[6], але запам'ятати ці прізвища було нереально. Всі її колеги мали імена роялів.

У двох із них явно була, як то кажуть, надлишкова вага. Двоє інших походили на стажерів, а то й на випускників вишу. Ще один мав стільки років, що йому давно настав час передавати естафету. Зрештою, лише один здавався гідним кандидатом: вусатий буркотун зі стандартними параметрами сорока із гаком років.

— Сідайте, — розпорядився Ньєман таким тоном, ніби віддавав команду «вільно».

Чоловіки скинули парки й підтягнули стільці до одного з найбільших столів.

— Найважливіше зараз, — заговорив флік, — це команда криміналістів.

— Вони приїдуть завтра вранці.

— Чудово. Нехай обшукають каплицю до найменших закутків.

— Але...

— Але що?

— Ви ж самі її бачили. Там поприбирали, понатоптували. Не розумію, що там...

— Десно, я тобі вже казав, припини давати відповідь, перш ніж поставити запитання. Мені потрібні відбитки пальців, органічні зразки, зліпки. Щоби було чим завалити їхню лабораторію у Страсбурзі! Може, щось і знайдуть.

Стефан щось занотувала у блокноті. Жандарми скося перезирнулися, опустивши голови.

— По-друге, опитування жителів околиць.

— Яких околиць? — поцікавився вусань.

— Околиць каплиці. Не можна відкидати можливість того, що цей «нешасний випадок» насправді — вбивство, здійснене шляхом псування підмосток.

Вирячені очі, які втупились у Ньємана, не вселяли в нього впевненості. Всі були налаштовані скептично.

— Одне з двох: наш клієнт — або посланець, або чужинець, сезонний робітник чи тутешній. Утім, йому так чи інакше треба було дістатися до церкви: пішки, велосипедом, машиною, мотоциклом... Будь ласка, опитайте місцевих фермерів, людей, які живуть уздовж трас, тих, хто їздить цими дорогами у відповідний часовий проміжок. Може, вони щось бачили.

— Ми вже робили все це, — холодно зауважила Стефан.

— Що ж, тоді зробіть іще раз. Ваші матеріали справи менші за мою податкову декларацію.

За цими словами запала важка мовчанка. Тепер Ньєман відчував не ніяковість, а радше зачатки ворожості. Та йому було до лампочки.

— По-третє, я хотів би серйозніше взятися за сезонних робітників. Хто вони, звідки, чи є історії судимості.

— Це стигматизація.

— Ні, це здоровий глузд. Мені торочать, що посланці проти насильства і що вони не можуть мати жодних мотивів для вбивства. Нехай. Хто тоді залишається? Найближчі до Маєтку найманці, які сплять у таборі менш ніж за п'ятсот метрів од нього. Варто покопати.

Вусань не здавався:

— І ми їх усіх маємо допитати?

— Неодмінно. Перевірити їхні алібі й оцінити їх. А ще попросити кооператив надати нам їхні анкети для найму.

Жандарми зіщулились на своїх стільцях, а Деснос прочистила горло.

— Що? — запитав Ньєман.

— Це буде важко, бо подібна процедура може затримати збір винограду.

— Дякую, що порушили цю тему. З'ясуймо все раз і назавжди: померла людина, а це не дрібниця. Я більше чути нічого не хочу про ваш виноград. Наше розслідування важливіше.

Один із двох товстунів наважився взяти слово. Як не дивно, в нього не було й сліду вогезького акценту.

— Припустімо, що риштування пошкодив один із сезонних робітників, але з якою метою? Щоб убити Самюеля? А навіщо?

— Потрусимо їх. Тоді й побачимо, що з того вийде.

Ньєман виставив чотири пальці, зігнувши великий. Цифра 4 означала новий розділ.

— Раз ми вже про це заговорили, промацайте також будівельників. Ніхто про це не говорить, але, зрештою, саме вони мали найбільше можливостей пошкодити поміст.

Деснос, як здогадався Ньєман, хотіла заперечити, бо цих людей також допитували, але передумала.

— П'ятий пункт — найделікатніший...

Він стихив голос, щоби м'якіше підвести колег до думки:

— Треба піднапружитись і допитати посланців.

— Я ж вам казала...

— Що вони не підписують свідчень? Ну, тоді скажіть їм, що це просто розмова.

— Вони не говоритимуть. Та й їм немає чого сказати. Ми...

— Зустріньтесь з близькими Самюеля. Я розумію, що вони всі як один, але має ж у кожного бути своя особистість. Я хочу краще зрозуміти жертву.

— Загиблого, — виправила його Деснос.

— Загиблого, — погодився Ньеман.

Насправді він поділяв сумніви Стефан: ці люди не говоритимуть, а якщо й говоритимуть, то це буде ще гірше. Але ватажок зграї має не втрачати віри — заради себе й інших.

Без п'яти хвилин пенсіонер підняв руку.

— Я знаю, що ви приїхали, аби провести глибше розслідування, — сказав він, — що це ваша робота і все таке, але можна запитання?

— Слухаю вас.

— Звідки це переконання, що йдеться про вбивство?

Ньеман подумав про камінець у роті. Доказ слабенький, але інтуїція підказувала, що саме цей шматочок піщаника псував усю картину.

Флік повернувся до Деснос із таким виглядом, ніби доручав їй важливе завдання.

— Капітанка пояснить вам. — Тоді відразу повів далі: — Я також хочу, щоби нам передали обвалені риштування.

— Навіщо? — запитав хтось.

— Тому що криміналісти про це попросять. Ну, сподіваюся... Якщо йдеться про саботаж, ті металеві трубки — це зброя. Ще мені потрібно, щоби знайшли всі залишки фрески.

— Але їх ніхто й не ховав!

— А де вони?

— Мабуть, посланці десь їх зберігають. Ці малюнки дуже важливі для них.

— Саме так. Я хочу знати, чому вкрай посередній твір має таку цінність для християн, які заперечують будь-які релігійні образи.

Нъеман поклав долоні на стіл — вони закінчили.

— Ось і все. Не забудьте також про звичайні перевірки. Приміром, гляньте, чи не було в регіоні подібних випадків.

Стефан засунула свій блокнот до кишені штанів.

— Роботи чимало... Завтра вранці я розподілю завдання і...

— Ні. Починайте просто зараз.

Сім пар брів в унісон злетіли догори. Нъеман натягнув усмішку, яка мала би бути співчутливою.

— Вибачайте, друзі, але мусимо спробувати наздогнати втрачений час.

— Ви натякаєте, що ми погано попрацювали? — запитала Деснос, чиї щоки палали, як червоні вогні світлофору.

— Ні, але ви були переконані, що нічого не знайдете. Тому мене й покликали: почати все з чистого аркуша.

На знак солідарності він провів їх до виходу з готелю. Темна бразонська вулиця, крижаний вітер, ліхтарі, які ніби дрижали у своїх закутках... Усе це підтверджувало те, в чому Нъеман і так завжди був переконаний: у провінції, щойно западає ніч, зосереджуються найгірші жахи.

Жандарми посідали до свого фургону, але Нъеман гукнув Деснос.

— Я хотів би, щоб ти пошукала щось, пов'язане з тим камінчиком у Самюеля в роті. Може, це якийсь ритуал. Нам треба знати, чи були інші такі випадки, нещодавно або за останнє століття.

— Хочете, щоб я відразу за це взялася?

Нъеман не відповів: це було само собою зрозуміло.

— Майоре... — мовила жандармка, не зводячи з нього погляду, — ви пояснили нам, як вести розслідування, можу і я дати вам пораду?

— Be tu guest[7].

— Якби ви припинили поводитись, як царьок, і забули про свою зневагу парижанина до провінції, думаю, це мотивувало би нас і допомогло б пришвидшити роботу.

— Я...

— Щоразу, коли ви дивитися на нас або згадуєте про нашу роботу, то виглядаєте так, наче у вас під носом купа лайна.

— Але...

Стефан ступила крок уперед, звично стискаючи кулаками ремінь.

— І я скажу вам ще дещо, майоре. Хоч я й народилася в Гебвіллері, працюю жандармкою усього вісім років і їм тарт фламбе[8] двічі на тиждень, я не дурепа, і якщо Самюеля справді вбили, я зі шкіри випнусь, аби схопити злочинця.

Ньєман розреготався.

— Коли знайдемо його, пригостите мене.

— Чим?

— Тарт фламбе.

— Під винце з Маєтку, — додала жінка, всміхаючись від вуха до вуха.

16

Повернувшись до свого номера, Ньєман помітив, що пропустив виклик від Циммермана. Але телефон навіть не дзвонив. Чомусь на першому поверсі готелю не ловить зв'язок.

Він одразу передзвонив лікарю — пізня година давала надію на важливу інформацію.

— Я перечитав свої нотатки, — заговорив Циммерман. — Можливо, Самюель був мертвий ще до обвалу.

— Чому ви так вважаєте?

— Якщо добре поміркувати, крові було недостатньо. Хоча каміння сильно пошкодило грудну клітину, я не знайшов ознак внутрішньої кровотечі.

— І ви кажете це тільки зараз?

— Пробачте... Коли я забирав рештки, це був присипаний пилюкою фарш. Пошкодження від обвалу були такі значні, що у мене не виникало й думки, ніби смерть могла статися ще до цієї бійні.

— Є якісь ідеї щодо справжньої причини смерті?

— Чесно? Жодної.

Тиснути на цього патанатома-любителя не було жодного сенсу.

— Можете скласти для мене ще один звіт про це?

— Але мені доведеться заперечувати власні висновки.

— Саме так.

Коротка пауза: схоже, лікар зважував усі «за» і «проти».

— Окей. Зроблю.

— Якнайшвидше, будь ласка.

Ньєман поклав слухавку. Ця перша перемога не принесла йому жодного задоволення. Події розвивалися саме так, як він і передбачав, але це була не добра новина. Убивство. Ритуал. І це дивне протиріччя: чому вбивця намагався водночас відзначити й замаскувати свій злочин?

Раптом Ньєман зрозумів, чому йому не хотілося вечеряти, а настрої був нижче нікуди. Вона не телефонувала. Івана, його напарниця, його слов'яночка... Вони не мали чітких домовленостей щодо зв'язку, але ж вона знала, що Ньєман сьогодні приїжджає, і він думав, що...

Ньєман схопив підшивку, яку для нього склепали в Парижі. Спати не хотілося. Ніж лежати й дивитися в темряву, ліпше вже зробити ґрунтовніші нотатки та трохи поглибити свої знання.

Насправді йому вже була знайома історія анабаптистів. Ньєман пережив свій протестантський період — принаймні таку спокусу — і багато читав про добу Реформації. Цей рух породив іще одне переконання. Реформувати церкву — так, повернутися до біблійних приписів — звісно, але передусім потрібно було відродити релігійну практику часів Ісуса, тобто приймати хрещення в дорослому віці, з повним усвідомленням цього таїнства.

Так з'явилися анабаптисти. Вони відразу стали жертвами гонінь, тортур, різанини, більшість із них тікала. Меноніти, аміші, гуттерити попрямували до Східної Європи й Нового Світу. Посланці, більш-менш захищені своїм вином, залишилися.

Упродовж п'яти століть вони трималися на відстані від поверхневого світу тих, хто не живе за заповідями Христа. Вони обрали добровільне усунення від світу (німецькою «meidung»), бажаючи жити в повній чистоті, подалі від держави, політики і навіть церкви, зіпсованої світською владою.

У Маєтку минало століття за століттям, кожне таке ж, як і попереднє. Вино, переслідування, незмінний спосіб життя... Однак у XX столітті общину очолив один чоловік, хоча за попередні чотири сторіччя вона ніколи не мала лідера.

Отто Ланц був не стільки керівником, скільки реформатором, до того ж, дуже суперечливим. По-перше, він не належав до історичних родів анабаптистів. Це був чужинець, світська людина. По-друге, він був художником — нонсенс для общини, яка відкидала будь-які зображення й особисту творчість. А ще він був жорстоким.

Ланц виступав не за війну, а за твердість. Це він оточив Маєток парканами й заснував цю «службу охорони», яка наглядала за кордонами їхнього світу. І це він, заглибившись у французьке законодавство, спромігся звести справжню правову фортецю, яка захищала посланців од нападів із зовнішнього світу.

Треба було би порити більше на цього типа, але на те, щоби пускатися в дослідження о такій порі, Ньєманові не ставало сил. Він глянув на годинник: уже за північ, а Івана досі не зателефонувала. Чи мав він непокоїтись? Мабуть, після трьох днів збору винограду вона просто була виснажена, от і все.

Ньєман вирішив, що і йому час лягати. Увімкнувши гарячу воду, прийняв душ у кабінці розміром із саркофаг.

За кілька хвилин він лежав у темряві й відчував зяючу порожнечу. Шкіра досі парувала, і Ньєману здавалося, ніби він – бездонне горно. Думки попливли десь між явою та сном.

У цьому напівсвідомому стані викристалізувався спогад. Колись давно він намагався вивчити японську – хтозна навіщо. Загальна культура Ньємана, чистого самоучки, завжди розвивалася стрибками. Сьогодні він цікавився модерною архітектурою. Завтра – композитором на ім'я Шарль Кеклен. Наступного дня – протестантизмом... Усе це ніколи не заходило далеко, але було краще, ніж нічого.

Словом, він записався до Інституту східних мов і цивілізацій. Він нічого не знав про Японію, і ця культура ніколи особливо його не приваблювала. Його зачаровувало письмо кандзі. У цих ієрогліфах Ньєман убачав – чи, точніше, сподівався побачити – іншу картину світу, символічний код, який, якщо його опанувати, навчить по-іншому бачити реальність (йому було за тридцять, і на той час він уже серйозно взявся за вуличне насильство).

Кинув за кілька місяців – важко ходити на вечірні заняття, коли маєш стежити за гвалтівником-рецидивістом або маніяком, який забирає голови жертв, аби влаштувати собі домашній мініатюр.

Із тих занять від запам'ятав лише один ієрогліф – на позначення річки. Вертикальна риска, тоді ще одна, коротша – це береги. Між ними – третя, ще коротша – вода. Цей символ сам собою був дивовижний. Але ще прекрасніше було те, що він також позначав сім'ю – точніше, сім'ю, що спить. У перші роки дитини японські батьки кладуть її на ліжку посередині, й ієрогліф позначає цю троїстість. Батько й мати – це береги, які захищають дитину-річку...

Чому Ньєман раптом пригадав цей знак, лежачи на самоті в пільмі? Тому що сам не мав ні дружини, ні дитини. Він був неповним ієрогліфом. Самотньою рисою.

Ось чому Івана Богданович так багато для нього важила. Вона була для нього не берегом (дружиною) і не річкою (дитиною), а потроху обома. Вона не давала йому стати урвищем над прірвою і робила людянішим, теплішим. Чоловіком, який міг наглядати за дівчиною з трагічною долею і водночас відігрівати біля неї свою внутрішню вічну мерзлоту.

Ньєман уже засинав, коли, схопившись, узяв телефон і ще раз перевірів виклики. Жодного. Він уявив власне обличчя, оточене темрявою й водночас освітлене сяйвом екрана – мільярдами рідких кристалів розчарування й тривоги.

Лише тоді, переможений, він заснув, прокручуючи в голові запитання: чому ж вона не подзвонила?

17

На колінах.

Навкарачки.

Як завгодно.

Коли Івана прокинулася, то відчула себе ще більш розбитою, ніж напередодні ввечері. Від думки про те, що доведеться знову збирати виноград, захотілося зблювати. Не кажучи вже про жах, який досі розпирив черепну коробку шепотом та усіяною іклами мордою. Das Biest...

Підйом у посланців підлягав суворому розпорядку. Спершу треба було застелити ліжко, тоді прийняти душ (мило домашнього виробництва пахло землею, скошеною травою і ще чимось терпким на кшталт ладану), після цього – натягнути чистий одяг на день (він також відгонив чимось рослинним, а ще – чимось горілим).

За мить вона вже сиділа за столом під великим навісом, освітленим електрикою, разом із усіма найманцями перед розкішним сніданком. Тут посланцям слід було віддати належне – їжа була божественна. Особливо для Івани, яка корчила із себе веганку.

У піднесеному настрої, ніби анабаптистка, вона накинулася на хлібці з ячменю й полби, заїдаючи їх кукурудзяним пудингом. Тільки от проблемка – посланці також пропонували досхочу пирогів зі шкварками, сирокопченої шинки, масла...

– Виспалась?

Не чекаючи на відповідь, Марсель сів поруч із Іваною, буркочучи:

– Голова болить – капець. Це все цей гаш, який ми вчора курили. Реально гівно!

Тоді він почав жалітися на біль у спині, на крепатуру, на кепське травлення. Дуже швидко перейшов до зарплати, не такої вже й хорошої, і соціальних виплат, яких геть не вистачало.

— Ми ж не худоба, чорт забирай!

Івана не слухала. Вона дивилася на склянку молока, яка стояла перед нею і чия білизна контрастувала з пістрявими конфітюрами — повнотілі, насичені, блискучі кольори перетворювали стіл на справжню палітру. Усе ніби походило з одного чистого джерела.

Це й вражало Івану в Маєтку: надзвичайна цілісність. Від золотистого винограду до чорного вбрання, від рудих борід до білих комірців, від повільних жестів до мовчазних молитов, усе було зроблене з однієї матерії, такого собі кришталю, крізь який прозірало сліпуче божественне світло...

Зненацька Івана прийняла рішення — і залпом випила склянку молока. Після проходу в горлі відчувала важкість у шлунку, тоді гіркоту святотатства: вегани не мають уживати жодних продуктів тваринного походження. Вона не була впевнена, що зможе таке перетравити, в усіх сенсах цього слова, але ця білизна в горлі підштовхнула її до рішення: цього ж дня знову зустрітися з Рашель.

18

Зустрітися та допитати її.

Ньєман послав усього кілька годин — звісно ж, паршиво, йому снилися трупи, які смоктали камінчики, — і прокинувся розгубленим, із квадратною головою.

О шостій ранку він спустився. У готелі було порожньо. Запустити кавоварку в ресторані не вдалося. Ньєман узяв своє пальто та вирішив трохи пройтися містом. Бразон ударив йому просто в голову, ніби сталева куля для знесення будівель.

Одним махом повернулися спогади. Важливо: не ті, на які він міг би очікувати. Не страхітливий пес, не брат-шизофренік, не тортури іклами й гальмівними тросами. Лиш невеличкі уривки дитинства, які, витягнуті на світ божий, не приносили йому ні щастя, ні мук.

Ньєман ніколи не знав легкості дитячих років, чистої радості хлопчиська, який живе одним моментом. Його завжди терзав глухий неспокій, якась безпредметна тривога. Через теперішнє, через майбутнє, страх смерті чи ще бозна-чого... Зрештою, лише професія сищика дала йому підґрунтя й стабільність — власний шлях. Дехто, щоби встояти на ногах, підсідає на алкоголь, наркоти, антидепресанти. Ньєман же був залежний від злочинності.

У Бразоні не було нічого особливого. Центр походив на Гебвіллер і на всіх його менших братів у долині. Безжиттеві, тісні, наче поганий костюм, міста, помпезні, як меморіал жертвам. Було доволі темно, і мало що вдавалося розгледіти, але Ньєман угадував тютюнову крамницю, сірувату мерію, невеличкі супермаркети з напівпорожніми полицями.

Однак перед готелем на нього чекав приємний сюрприз: Стефан Деснос, у бездоганній уніформі та з усмішкою, яка вартувала всіх сніданків на землі.

Ну ж бо, Ньємане, не таке це життя й жахливе...

— Кави? — запропонував він, задиханий від ранкової прогулянки.

— Та ні, дякую.

— Є прогрес? — запитав Ньєман, потираючи руки, щоби зігрітись.

— Криміналісти розкладаються в каплиці й починають забір зразків.

— Супер. Нехай спочатку пройдуться люмінолом[9]. Уночі мені телефонував судмедексперт. Самжель був мертвий ще до обвалу.

— Що? Він передумав?

— Ага, клоун. Тепер уже запізно кликати іншого медика чи екстгумувати тіло. Я впевнений, що у будь-якому випадку люмінол принесе нам якийсь сюрприз. Хороший сюрприз.

— Тобто, поганий.

— Не чіпляйся до слів, — відмахнувся Ньєман, хапаючи дрижаки. — Ти точно не хочеш кави?

Зала ресторану пожвавішала, хоча це гучно сказано. Ввімкнули світло, а за стійкою метушилася маленька офіціантка. Між голів тварин на стінах витав запах кави, і це мимоволі заспокоювало.

Ньєман на кілька секунд задивився на дівчину, яка вправно керувала паровою трубкою для капучино. Він уже помітив її напередодні. Навіть на шостому десятку його смаки й бажання залишилися такими ж, як і в двадцять років, але відточилися, наче сапфірове вістря.

— Агов, Ньємане, ви мене слухаєте?

— Що? Так, вибач.

Вони всілися за стійкою, спершись ліктями на її блискучу цинкову поверхню, ніби у вестерні.

— То що ти казала?

— Розповідала про опитування сусідів...

Принесли каву. Її аромат розтікся жилами Ньємана й миттю зігрів його.

— Ми взялися за це з самого ранку, але, враховуючи заселеність околиць, сподіватися нема на що. Навколо Маєтку розташовано хіба кілька поодиноких ферм. До того ж, вони стоять далеко від дороги. Малоймовірно, що хтось щось помітив на трасі.

— Ніхто не працював у полі в той момент?

— Посеред ночі? Забудьте, Ньємане.

— А сезонні робітники?

— Ми збираємося запитати дозволу.

— У кого?

— Ньємане, ви знаєте закон не гірше за мене: усе, що ми можемо зробити, — це офіційно викликати кожного робітника для допиту. Якщо хочемо виграти час, маємо їхати туди. А якщо хочемо потрапити на територію Маєтку, потрібна згода посланців...

Ньєман не відповів. Він ніколи не повадився так обачно, але зараз він був не в Парижі і знав, що Шніцлер його не підтримає.

— І все-таки, є прогрес, — повела далі Деснос. — Нам удалось отримати імена сезонних робітників через сайт соцстраху. Навіть посланцям доводиться реєструвати своїх найманих працівників. Тепер перевіряємо їхні історії судимості.

«Хороший хід, ціпонько», — ледве не сказав Ньєман, але в останній момент утримався. Він не хотів, аби його заскочили на гарячому та звинуватили у фамільярності, а то й у дискримінації.

— А з будівельною бригадою що?

— Це в ранковій програмі.

Ньєман здогадувався, що Деснос працювала всю ніч. Від цього він відчув дивне задоволення, поєднане з докорами сумління. Жандармка носила обручку й, вочевидь, жила в затишному гніздечку неподалік, мала чоловіка, дітлахів і «рено кенгу». Власне, фліку подобалося саботувати сімейне життя своїх колег, як хлопчаку, який розвалює піщаний замок сусіда зі скверика, але потім він завжди злився на себе як на самотнього тирана.

— Так, — мовив він, дзенькаючи горнятком об стійку, — ми самі допитаємо начальника бригади. Ти знаєш, де він має бути сьогодні вранці?

Стефан погортала свій блокнотик.

— Він керує іншим ремонтом за сто кілометрів звідси, в храмі святого Франциска з Паоли, неподалік від Ліпсайма, в департаменті Нижній Рейн. Це доволі відома церква, і...

Її маленький записничок, ця її сумлінність зворушували Ньємана.

Він по-дружньому поплескав Деснос по плечу та всміхнувся.

— Їдьмо.

19

— Що ти твориш? — запитав Марсель.

Івана переступала ряд лоз, аби підійти поближче до посланців, які збирали ягоди на віддалі.

— Нам не можна звідси відходити.

— А? — невинно озвалася вона. — Окей. Але мені тут більше подобається, тут затінок.

— Так сонця ж нема.

— Ти зі мною чи як?

Не мовивши ні слова, чоловік проклав собі шлях між листя. Вони синхронно взялися до роботи, з кошиком за спиною та секатором у руці.

Марсель був в ударі. Йому заманулося розповісти Івані про ґевюрцтрамінер. Сорт із холодної півночі, який не боїться зимових заморозків і який збирають пізно, щоб отримати дуже солодку ягоду, практично готове вино. П'ють його як аперитив, на десерт, на новорічні свята... Але можна розпити пляшечку і під азійську кухню.

— Свинина по-китайськи з вином із Маєтку — та ти що!

Івана не слухала. Вона зневажала вино. Вбачала в цьому захопленні марносластво міщанина, який веде жалюгідне існування в своєму забитому пляшками льосі.

Натомість вона насторожила вуха й намагалася розчути, про що говорили між собою посланці за два ряди від неї. Та це було не так і легко: ті як води в рота набрали. А коли таки озивалися, то лише старовинною німецькою, яку неможливо було розібрати.

Але Івана насолоджувалася видовищем: їхньою ошадливою манерою збирати виноград, їхнім зосередженим поглядом, їхніми мирними обличчями... Навіть працюючи, посланці виглядали бездоганно. Чепці та солом'яні брилі виблискували білизною, а костюми в траурних тонах не били в очі.

Довкола простягався ельзаський краєвид, який мало не тремтів від морозу. Непевне світло відбивалося під неможливим кутом і прозирало з-за оболонки хмар. Івана була здивована: їй, переконаній містянці, все ж подобалися ці спокійні безкраї обшири, де пахло землею й опалим листям... Зовсім непогано.

— Якого хріна ти виробляєш?

Івана здригнулася: вона обрізала парості лози.

— Та що з тобою не так? — запитав Марсель, підходячи, щоб оцінити збитки.
— Тебе приб'ють.

— Усе нормально, відросте.

Марсель подивився на неї, неначе раптом осягнувши, наскільки Івана некомпетентна. І як вона зневажає сільське життя. Чоловік кивнув, аби вона переходила до наступної рослини, а сам спробував приховати втрати.

Івана повернулася до роботи, проте ніяк не могла припинити спостерігати за посланцями. За їхніми рухами, їхнім убранням вона глибоко відчувала відстороненість. Кровний бар'єр. Саме такий, який відчувала в прийомних сім'ях. Її приймали як сестру. Вона ділила з цими людьми їжу й повсякденність, але бракувало основного. Коріння, джерела. Вони були струмочками, Івана — каналізацією.

— Агов, та що ж ти робиш-то, бляха-муха?

Відволікшись на власні жалі, Івана порізала собі руку між великим і вказівним пальцями. Навіть не помітивши цього.

Тепер вона, ніби загіпнотизована, дивилася, як на листочки скрапує кров, і не могла ні відреагувати, ні хоча би поворухнутися.

— Усе гаразд?

Перед нею, по той бік ряду, стояла Рашель. Не встигла жінка відповісти, як анабаптистка схопила її руку, піднесла до рота й взялася смоктати рану.

Від цього занадто чуттєвого дотику Івана ледь не знепритомніла. Але Рашель уже копирсалася в кишені фартуха, тоді витягнула звідти білу хустинку й перев'язала нею зранену долоню.

Флікіня досі мовчала. Їй хотілося щось промовити, але слова застрягали в роті, сповнюючи його залізним присмаком. Рашель затягнула вузол, стиснувши два кінчики матерії зубами.

— Не сильно болить? — запитала вона крізь листя.

Івана подумала про сповідальню, в якій дерев'яні ґратки замінили на лози.

— Нічого, — пробелькотала вона. — Не знаю, що зі мною таке сьогодні, роблю якусь дурню.

Рашель переступила ряд лоз, піднявши сукню, ніби в канкані.

— Я тобі покажу.

Вона присіла поруч, взяла рукою Іванину правицю із секатором й піднесла її до початку стебла. Одним різким рухом Рашель перерізала гребінь, схопила гроно й поклала його до вербового кошика. Івана спостерігала за нею, зачарована її вправністю та спокоєм. За рухами дівчини прозирала глибинна цілісність ґрунтових вод.

Марсель, який стояв за кілька метрів, спостерігав за сценою недовірливим поглядом. Мабуть, він уперше бачив посланницю так зблизька. І це, схоже, йому не подобалось.

Івана мимоволі закинула голову й заплющила очі. Можливо, вона знепритомніла, але всього на кілька мілісекунд. Розтуливши повіки, жінка побачила перед собою налиті дощем хмари.

— Зрозуміла? — запитала Рашель.

Івана відхилилася й поглянула на її обличчя. Довелося зробити над собою зусилля, щоби не погладити ці рожеві щічки, привабливі, наче фрукт.

А головне, зараз Івана могла зовсім зблизька роздивитися очі Рашель. Напередодні вони здалися їй занадто світлими, якимись прозоро-допитливими. Але насправді вони були значно насиченішими. Від їхньої райдужки ширилася якась мінеральна ваговитість, як від мармурових гробниць.

— Може, пообідаємо разом? — запитала Івана.

20

— Вампіри.

— Що за маячня?

— Усі мої дослідження на тему камінчика в роті привели до байок про вампірів.

— Поясни.

За кермо сів Ньєман. Він вирішив обрати роль галантного чоловіка, а не сердитого начальника. Перша справа джентльмена: погратися у водія. Він їхав спокійно, націлившись використати сто кілометрів дороги на завершення наради.

— У 2000-х роках, — повела Деснос, прогортаючи сторінки на айпаді, — на розкопках в Ірландії знайшли два поховані скелети, датовані VIII століттям нашої ери. У кожного в роті був великий камінь, який не давав стулити губи.

— І як археологи це пояснюють?

— Вони вважають, що таким чином мерцю намагалися не дати повстати та знову опинитися поміж живих. Схоже, це також пов'язано із чумою. У ті часи вірили, що її переносять вампіри, які одразу після поховання оживали та з'їдали свій саван. Цей акт святотатства і поширював чорну смерть...

Із такими зачіпками нам іще працювати й працювати...

— Це все? — запитав Ньєман спокійним тоном.

— Ні. Я знайшла ще одну згадку... 2014 року на одному середньовічному цвинтарі знайшли труп, якого також покалічили після смерті. Між щелеп вставили цеглину, щоб він не зміг нікого вкусити, якщо воскресне...

— А нічого серйознішого немає?

— Це все абсолютно серйозно. Принаймні, було в IX столітті. Я також відкопала один випадок в Італії, коли...

Ньєман почув достатньо. Він утиснув у плечі голову та випростав руки, спершись ними на кермо. Вдалині лінія горизонту перерізала нерухоме небо, наче ніж.

— Ці старі казки ні до чого нас не приведуть, — пробуркотів він.

— Я не згодна.

— Думаєш, Самюель був вампіром?

— Ні, але він жив у минулому, як і всі посланці.

— Їхній час завмер у XVI столітті, а не в Середньовіччі.

— У тому, що стосується створення общини, — так. Але вони живуть за біблійним ученням, зокрема за приписами зі Старого Завіту, яке відсилає радше до Античності.

Деснос мала рацію: анабаптисти існували поза часом. Вони вписувалися в легендарну давнину. Поняття епохи для них губилося у хмарі пустельного пилу.

Можливо, цей камінчик у роті був алюзією на стародавній ритуал, який практикували в часи Вавилону...

— То вбивця міг би виявитися посланцем? — піддражнив колегу Ньєман.

— Я цього не казала. Але можна пошукати мотив у їхній історії чи віруваннях.

— Згоден. І ми не знаємо, на що вони здатні.

— Ви постійно кидаєте на цих людей тінь підозри, а дарма. У їхньому світі немає місця насильству.

— А однак я читав, що вони виступають за смертну кару.

— Це тут ні до чого.

— Справді? А мені принцип «око за око, зуб за зуб» здається досить-таки жорстоким.

— Посланці сліднують Священному Писанню. Вони боронять покарання, які практикувалися за давніх часів. Навіть Ісус у Євангелії від Матвія каже: «Хто злорічить на батька чи матір, хай смертю помре»[10]... А Павло в посланні до римлян пише: «Заплата за гріх смерть»[11].

Стефан Деснос дедалі більше виявляла ерудицію. Можливо, це була хороша новина... Але Ньєман ніяк не міг зрозуміти: вона захищала посланців чи просто була в курсі їхньої культури?

— Можливо, Самюель учинив смертний гріх, — кинув він.

— Припиніть, Ньємане.

— І все-таки, зроби мені ласку, — сказав флік тоном, повним прихованих натяків, — перевір, чи не траплялося в общині чи довкола неї підозрілих смертей.

— Уже перевірила.

— Тоді пошукай іще. Серед їхніх комерційних партнерів, каналів збуту, всякого такого...

— Зроблю. Але ви, схоже, не знаєте, що таке провінція. Якби за останні п'ятдесят років тут сталося вбивство чи навіть нещасний випадок, який нагадував би нинішню історію, всі про це знали б.

— Маю тобі дещо сказати, — видихнув Ньєман.

— Що?

— Ти добре працюєш.

Він зиркнув на Стефан і побачив, як її щоки порожевіли. Ніби солодка вата, що миттю розтанула. Очі в неї також блищали, мов на морозі.

— Уже близько, — сказала жандармка, аби не дати собі розчулитись.

Церква святого Франциска з Паоли була набагато більшою за каплицю святого Амвросія. Вона височіла обік траси, наче терикон на рівнині, повній калійних солей. Ньєман залишив авто на парковці та попрямував до високого portalу, Деснос — за ним.

Усередині ж усе було так само. Стіни, немов зі свинцю, і склепіння, які не завадило б почистити. Вітражі пропускали так мало світла, що його не вистачало на весь цей темний простір. За місце в церкві також змагалися свічки, скульптури, позолота. Але все разом виглядало холодною нерухомою масою. Ніби згасла зірка.

Парадоксально, але цей гігантський склеп кишив життям. Віряни молилися, туристи блукали проходами, якийсь священник говорив у мікрофон... У глибині Ньєман помітив червоне сяйво дарохранильниці й здригнувся. Ще один дитячий спогад. Тоді ця скринька, на якій горіла маленька лампадка, не давала йому спокою цілу службу. Що в ній містилося?

— Туди.

Частина церкви в іншому її кінці ліворуч, за колонами, різко вирізнялася із загальної атмосфери. У калюжці світла з чіткими межами виднілися прозорі пластикові тенти. За ними проглядали риштування, які здіймалися до стелі.

Познайомилися. Ремонтом керував П'єр Мюллер — він також був найбільшим, найвищим, найжилавішим із усієї бригади. Щойно він зрозумів, що йому не дадуть попрацювати щонайменше півгодини, то смиренно зняв каску й кинув її на підмостки. Тоді схрестив руки на грудях — його долоні визирали з-під ліктів, наче риба'ячі плавці.

— Я вже все розповів вашим колегам.

Ньєман витягнув звіт Жакоба з кишені пальта.

— Ви це читали?

— Дурниці.

— Що ви маєте на увазі?

— Суцільні дурниці. Що незрозуміло?

Мюллер мав великі виражені очі. Із такими баньками він, мабуть, помічав кожную дрібницю на будівельному майданчику. Інженер мав широкий кругозір.

Крюшо вже дізнавалися про цього кадра і його компанію. Сімейний бізнес із реставрації історичних споруд, спеціалізований на церквах. Дуже хороша репутація. Підприємство займалося не декоративними елементами (фресками, іконами, ліпниною...), а тримальними конструкціями.

— Я не маю виправдовуватись. Я вже двадцять років зводжу риштування й реставрую церкви. Я свою справу знаю, повірте.

Довкола Мюллера метушилися його робітники, і Ньєман почувався у своїй тарілці. Чоловіки в білих комбінезонах і респіраторах були точною копією співробітників експертно-криміналістичної служби. Мюллер також був одягнений у захисний костюм, але на ньому той виглядав так, наче сушився на мотузці.

— Вас не попереджали про ерозію, спричинену виноградниками?

Мюллер схопив течку й погортав її, ніби щоби пересвідчитися, що там написано нісенітниці.

— Не смішіть мене, — нарешті мовив він. — Якби ці випари значно впливали на піщаник, це було би видно. Та й навіть якщо припустити, що так і є, ми точно помітили би це перед початком робіт. Ви що думаєте? Що ми ставимо підмостки і встановлюємо перекриття, не провівши жодного аналізу?

Ньєман очікував на такі відповіді. Із невідомої причини експерти страхової компанії підіграли посланцям так, аби поліцейське розслідування здавалося непотрібним.

— Яка ж ваша гіпотеза?

— Саботаж.

Відповідь пролунала, ніби постріл.

— Щоби зробити це, потрібно знатися на будівництві?

— Ні. Склепіння ледве трималося. Достатньо було розхитати одну підмостку і кілька разів ударити молотом у потрібному місці, щоб усе обвалилося. А от для того, щоби встигнути так швидко, треба було й справді знати, що робити.

— В якому сенсі?

— Самюель потрапив під обвал близько дев'ятої вечора. Того дня ми закінчили роботу о шостій. А отже, ваш клієнт мав менш ніж три години на те, щоби зруйнувати дах.

— А чому не жінка?

— Ми міцно затягуємо муфти. Щоби викрутити з них гвинти, треба мати неабияку силу.

— Ви помітили потім сліди саботажу?

— Ні.

— Як ви це поясните?

— Я нічого не поясню. Але саботаж був.

Будівельник мав упертий вигляд, який відлякав би будь-кого. Він опустив голову на груди, ніби страус із зігнутою шиєю, і не рухався.

— Можливо, це був хтось із ваших робітників?

— Пильнуйте за словами.

— Я завжди пильную за словами. Мені за це платять. І зараз я поставив вам запитання.

Мюллер зволив витягти одну руку з-під пахви і втомлено нею змахнув.

— Думайте, що завгодно, мені начхати. Я можу поручитися за кожного з моїх хлопців, а якщо вам цього не достатньо, перевірте їхні алібі. Із сьомої до дев'ятої вечора ми всі були тут, у церкві святого Франциска. Ми відстали від графіка.

— А посланці?

Довгов'язий щиро розсміявся.

— Убивство — це не в їхньому стилі. Я ніколи не бачив, аби хтось із Маєтку дратувався чи проявив найменшу грубість. Хай там як, а на Самюеля ніхто не наважився б замахнутися. Для них він був наче святий.

— А я думав, що в них немає лідерів.

— Їх і справді немає, і Самюель нічим не керував. Але він був офіційним намісником Господа. Це давало йому не владу, а... вирішальний вплив.

Ньєман змінив курс:

— У каплиці посланці працювали разом із вами?

— Могли б. Вони добре знаються на цій справі. Але з ними забагато обмежень. Їм не можна торкатися певних матеріалів, вони не люблять електрики...

— Що ви про них думаєте?

— Хороші люди. Гідні довіри.

Невеличка провокація на доріжку:

— Вас не бентежить їхнє сектантство?

— Вони знайшли свій шлях. На здоров'я. У нас із ними завжди були хороші стосунки.

— А з Самюелем?

Мюллер відповів не одразу. Його круглі очі втупилися в якусь точку між двох колон.

— Він нас задовбав.

— У якому сенсі?

— Він наглядав за реставрацією. Справжній маніяк. Ми сварилися, але це ніколи не заходило далеко. Це суперечить їхнім принципам. Зрештою, він теж непоганий мужик.

— О котрій він зазвичай приходив до вас?

— Часто під вечір. Перед тим, як ми їхали.

— Але в день своєї смерті він не прийшов.

— Так. Мабуть, через збір винограду. Вони зашиваються.

Мюллер глянув на годинник — цей допит починав йому набридати.

— Що ви можете сказати про фрески на склепінні?

— Нічого. Такі речі реставрую не я.

— А хто цим займається?

— Макс Леманн.

— Де мені його знайти?

Мюллер підняв очі.

— Нагорі. Він також тут працює.

Оце так пощастило.

— Можна попросити його спуститися?

— Ні. Він реставрує мозаїку. Мусить працювати, поки не висохла штукатурка.

Ньєман поглянув на стіну з пластикового тенту. За ним виднілася складна система алюмінієвих брусів.

— Є у вас люлька чи щось таке?

Люльки не було. Але, за словами Мюллера, нагору легко було видертися риштуванням. Ньєман, у касці та зі страховкою, поліз — начальник бригади відгорнув тент. Після смерті Самюеля і не йшлося про те, щоб іти на найменший ризик. Деснос дісталася роль підтримки з землі, тож вона залишилася розпитувати робітників бригади.

Флік без труднощів піднявся — заважала лише захисна завіса, яка постійно накривала його, огортаючи кожен рух, створюючи враження, ніби він просувається дивним морем, напівтвердим, напіврідким.

Навіть не усвідомлюючи цього, Ньєман піднявся таким чином на добрий десяток метрів. Він відчував гордість, що зміг, ще й доволі легко.

Але досягнувши передостаннього ярусу, флік послизнувся та раптом завис у повітрі.

— Уважніше, бляха! — крикнув Мюллер, не обтяжений співчуттям.

Інженер потягнув за мотузку, як рибалка дістає свою сіть. Великий улов: флік із волоссям їжаком, загорнутий у своє вічне чорне пальто, ніби в сутану. Мюллер схопив його за комір і підштовхнув назад, до риштувань. Ньєман навіть не зрозумів, що сталося, — пластикова завіса обмежувала поле зору.

— Леманн на найвищому ярусі, — сказав задиханий Мюллер, відчіпляючи карабін і від'єднуючись від свого громіздкого партнера. — Он там, у глибині, є сходи. Піднімайтесь обережніше.

Ньєман кивнув, геть дезорієнтований.

— А... донизу як?

— Леманн вас підстрахує. Попереджаю вас, це митець. Він гоноровий.

Флік знову кивнув, розвернувся і рушив платформою, зігнувшись удвоє, щоби не вдаритися об дошки останнього ярусу.

У кінці помосту кілька збитих дощок і справді утворювали сходи. Схопившись за поручень, Ньєман видерся ними, залишивши внизу пластикову завісу, яка до верху не діставала.

Зненацька він наче опинився у стратосфері. Над головою розляглося небо із темних хрещатих склепінь. Цей грандіозний і бентежний космос цяткували капітелі колон, ніби висічені з базальту. У Ньємана виникла ілюзія: небо — застигла від холоду лава.

— Ласкаво прошу до мого царства!

Флік обернувся та помітив понад брусами, мотузками й дошками білий силует, але більше нічого. Прожектор, схований за тентом, випромінював сліпуче сяйво.

Обережно маневруючи між розкладеними на помості матеріалами й пензлями, Ньєман підійшов до свого співрозмовника.

Ще один гігант, у такому самому комбінезоні, але, до того ж, у респіраторі із захисним козирком для очей, який робив його схожим на присипану крейдою сарану. Плюс фетрові рукавички і зап'ястя, стиснуті гумками комбінезона — усе герметично й захищено від пилу.

Цієї миті Ньєман і сам не відмовився б від маски — запах клею й вогкого гіпсу щипав ніздрі.

— Що ви хотіли? — запитав Леманн, знімаючи респіратор, ніби фехтувальник — шолом.

Ньємана здивувало його обличчя: реставратор походив на мушкетера, мав біляві вуса та сяйливі, ніби самоцвіти, очі. Ідеальний кандидат на роль у фільмі плаща і шпаги.

— Я прийшов поговорити з вами про фрески в каплиці святого Амвросія.

— Слухаю.

— Ви вже почали над ними працювати?

— Ні. Я беруся до роботи після реставрації тримальних конструкцій. Після тих хлопців, які внизу.

— То ви ювелір?

Реставратор не стримався від гордої посмішки, позолоченої вусами.

— Що ви можете сказати мені про ті розписи?

— Небагато. Вони досить-таки посередні. Халтура XVIII століття.

— Думаєте, ви зможете відновити фрески, що були на обваленому склепінні?

— Щоби відповісти, я маю поглянути на рештки.

— Посланці вам їх не показали?

— Ще ні. Перепрошую.

Леманн раптом схопив кілька шматочків кераміки з миски. Взявши пензель, він мазнув їх блискучою мастикою і приклеїв до склепіння поперед себе.

— Мозаїка? — здивувався Ньєман. — Я не думав, що ця церква така стара.

— Вона й не дуже стара. Її збудували в XVII столітті. Але сюди вирішили перенести мозаїку XV століття, яка гнила в одній капличці в Калабрії, регіону, звідки походив святий Франциск із Паоли.

Він продовжував ретельно викладати фрагменти, відтворюючи малюнок, який Ньєман ніяк не міг розгледіти.

— Що ви думаєте про це прагнення посланців будь-якою ціною відновити розписи в каплиці святого Амвросія?

— Нічого. Але для них це не вигідна справа. Моя робота набагато дорожча за ту галіму мазню.

Від клею досі спирало дихання, але цікавість перемогла. Ньєман підійшов, аби роздивитися малюнок, утворений скляними кубиками. Це було самотнє брунатне ягня у саду, дерева в якому були позначені лише кількома рисками. Мабуть, пасхальний агнець...

Ньєман знову відступив і поглянув на реставратора, який схилився над верстаком, заваленим розчинниками, пензлями, губками, ватними паличками... Леманн походив на алхіміка, який чаклує в потаємному підземеллі.

— Або ж, — повів далі він, випроставшись і задоволено подивившись на свою роботу, — вони вірять у чутки.

— Які чутки?

Леманн підібрав ще кілька шматків смальти та доповнив зображення тварини.

— Багато хто стверджує, ніби під верхнім шаром існують давніші фрески.

Ньєман, який від початку відчував, що з тим склепінням щось не так, одразу ж зметикував:

— Які могли б мати значно більшу цінність?

Леманн був повністю поглинутий роботою.

Шматочки кераміки нерівномірно відбивали світло. Це сповнювало чорне ягня життям.

Ньєман запитав:

— Ви не робили рентген склепінь?

— Зазвичай роблю, але цього разу не зміг.

— Чому?

Митець нарешті зволив облишити свій пазл і подивився Ньєманові в очі.

— Тому що посланці суворо мені це заборонили.

— Вони не хотіли, щоб ви зазирали під фрески?

— Саме так. І не раз повторили, що я маю провести реставрацію лише верхнього шару.

Слова мушкетера відкривали перед фліком зовсім нове поле можливостей. Реальність, яка більше не мала нічого спільного з вірою посланців чи якимось таємничим ритуалом. Реальність, знайому Ньєманові набагато ліпше.

Звичайна крадіжка твору мистецтва, яка обернулася трагедією.

Ягня було завершено. Досі вологе, воно ніби народилося просто на очах, вийшло прямо з амніотичних вод світу.

Цієї миті Ньєман зрозумів, що помилився: цей темний силует був не ягням, а левом.

Без сумніву, звір Апокаліпсису.

— Скільки треба часу?

— Скільки треба часу для чого?

— Щоби зробити рентген залишків фресок у каплиці святого Амвросія.

— Почекайте, я говорив про звичайні чутки. Ніхто ніколи не знаходив доказів існування чогось більшого.

— Скільки треба часу?

— Можу взятися за це завтра вранці. Але це буде подвійний тариф.

— Обговоріть це з моїм бухгалтером, тобто з французькою жандармерією. Проблем не буде.

Ньєман кивнув реставратору на прощання й пішов, намагаючись не спіткнутися об горщики з фарбою, банки олії та миски зі смальтою.

До каплиці навідався грабіжник, аби поцупити фрагмент купола. Самюель заскочив чужинця. Зав'язалася бійка, і, вочевидь, зловмисник убив посланця.

Ньєман нарешті знайшов сходи, з яких зліз задом наперед, спиною до прірви, вчепившись у поруччя.

Після сутички злодій обвалив риштування. Уполював двох зайців одним пострілом: забрав фрагмент фрески і замаскував убивство.

На нижньому помості не було й сліду Мюллера. Мабуть, він спустився без мотузки й ременя. Не страшно. У Ньємана помітно поліпшився настрій, і він почувався непереможним.

Щойно Ньєман ступив на землю, до нього підбігла Деснос.

— Криміналісти знайшли кров.

— Там, де стався обвал?

— Власне, ні. Сліди залишились на іншому кінці будівлі.

Флік ледве стримав тріумфальний вигук. Дорогою він розповів про свої підозри — про фреску під фрескою — і нову теорію: бійку між Самюелем і злодієм. Деснос не виявила жодного ентузіазму. Вона здавалася геть приголомшеною.

Ньєман із задоволенням повернувся до каплиці. Споруда нарешті стала схожа на нормальне місце злочину.

3000-ватні прожектори, як лампа на допиті, перевдягнені в телепузиків криміналісти, павутиння сигнальної стрічки, обачні жандарми, які боялися ступити, куди не треба...

Начальник бригади експертно-криміналістичної служби відрекомендувався: Жульєн Петі, тридцять років із хвостиком. Обличчя, не оригінальніше за ім'я, здавалося ще більш звичайним через капюшон і комбінезон.

Петі належав до виду «експертус екзальтатус». Мабуть, усі підліткові роки запоем дивився «Експертів» та інші серіали, де розв'язання злочину ховається у знайденому під холодильником залишку від яєчного жовтка. І не хотів пропустити нагоди нарешті потрапити в кадр.

Він провів їх до місця своєї знахідки: там нічого не було видно. Треба було вимкнути світло й розпилити люмінол, який починає світитися під час реакції з часточками оксиду заліза.

— Облиш, — сказав Ньєман. — Розкажи у двох словах.

Петі виглядав розчарованим. Він показав фотографії кривавих слідів і надумав пояснити, як відбувалася сутичка, активно жестикулюючи й коментуючи. Відштовхуючись від кількох знайдених часточок, криміналіст потроху змальовував цілу сцену. Після «Експертів» почався «Декстер».

Зворушений наївністю чоловіка, Ньєман терпляче його слухав. Він знав, що відтворити справжній ланцюжок подій нереально, хіба якщо сховатись за риштуванням чи подивитися відео.

— Зі слідів крові, — перебив він чоловіка, — можна вивести генотип?

Експерт у піжамі завмер на півслові.

— Перепрошую?

— Слідів крові достатньо, щоби встановити ДНК? Криміналіст опустил руки, знеохочений цим польовим фліком без жодної уяви.

— Складно. Але ми, звісно, спробуємо. За моїми припущеннями...

— На твою думку, це кров убивці чи Самюеля?

— Самюеля, звісно.

— Чому «звісно»? Він же міг захищатися, хіба ні? Петі роздратовано стягнув капюшон і кинув на Деснос пригнічений погляд. Тоді відповів спокійним тоном, як говорять до дитини:

— Оскільки Самюель був посланцем, я погано уявляю, щоби він бився. Ненасильство — це...

— Коли на тебе нападають, тіло інколи реагує швидше за голову.

У Деснос задзвонив мобільний. Вона відійшла, щоби відповісти.

Нъеман повів далі:

— Це все?

— На мою думку, це вже непогано.

— Відбитки ніг?

— Що? Але ж...

— Пройдись люмінолом рештою каплиці, до самої стелі, якщо знадобиться, але знайди мені відбитки!

Нъеман крокував до виходу, коли його наздогнала Деснос.

— У п'яти сезонних робітників є історія судимостей.

— Заарештуй їх.

— Що?

— Кажу, затримай їх мені.

— Під час збору винограду?

Капітанка виглядала переляканою — посланцям удалося оточити свою священну територію неприступною стіною в головах усіх місцевих.

— Думаю, за перших підозрюваних ті чуваки зійдуть, — повів далі Нъеман. — До слова, перевір, чи є в регіоні грабіжники церков, викрадачі скульптур...

— Е-е-е... Добре.

Флік кивнув на прощання криміналістам і сам пішов до «мегана». Він довіряв Деснос: вона зуміє організувати облаву за всіма правилами і розібратися з

посланцями. Він збирався тим часом поглибити свої знання про історію каплиці. Якщо приховані фрески і справді існували, то мали би залишили слід у минулих сторіччях.

Дорогою до готелю Ньєман зайнявся підбиванням підсумків. Він мав би бути задоволеним просуванням розслідування. Але не був. Якщо припустити, що крадіжка фрески вийшла з-під контролю, а бійка закінчилася трагедією, до чого тоді цей загадковий ритуал із камінчиком?

У глибині душі флік не дивувався, що ця банальна версія веде в глухий кут. Коли життя вело його просто до рук диявола, то на нього точно чекав не швидкий перепихон, а великий куш.

Під тонким шаром очевидних здогадів причаїлася прірва.

Як завжди.

24

Це був кінець світу. Чи принаймні його передчуття.

Коли близько четвертої години дня на виноградники вдерлись крüşо зі зброєю напереваги, Івана нічого не зрозуміла. Що, на Бога, творив Ньєман? Вони домовилися проникнути в общину й діяти обережно, просочитися в її ряди та тихцем зібрати інформацію. І тут він відправляє кавалерію, порушуючи головне правило посланців і насилаючи на їхні мирні землі заповнені набоями автомати.

За іронією долі ця катастрофа розгорталася в останніх променях сонця. Фіолетове небо, бронзові виноградники, чорно-білі силуети з боку Чистих. Навпроти – батальйон темно-синіх жандармів, схожих на гнойових мух, які походжали між лоз і просили найманців – дуже оригінально – показати документи.

Операцією керувала симпатична кобіта, трохи пухкенька, в анораку й кашкеті зі славнозвісною нашивкою – гранатою з вісьмома вогниками. Із такими формами вона, мабуть, сподобалася Ньєманові. Але чому він не тут? Якщо вже робиш дурниці, то роби їх власною персоною.

Крüşо вже пакували кількох любителів фламенко. Кайданки не діставали, але тільки тому, що роми підкорялися, не рипаючись.

Дивлячись на те, як виблискують у сутінках «ріжки» – так жандарми називали свої автомати, – Івана ще раз кинула погляд праворуч, на посланців. Ті зникли.

Флікіня взялася переступати ряди лоз, аби поглянути, що відбувається. Анабаптисти стояли на колінах, ховаючись за виноградом. Вони молилися з опущеними головами й заплющеними очима. Молилися Богу, щоб той захистив їх від жорстокості світських — а на додачу й від їхньої тупості.

Затримували вже четвертого рома. Івана знала Ньємана. Він був не з тих, хто гребтиме всіх підряд, аби тільки зімітувати бурхливу діяльність. Ні. Мабуть, він знайшов зачіпку, яка вказувала на провину сезонного робітника циганського походження.

— Що за хрінь?

Івана обернулася: біля неї з'явився Марсель із обличчям кольору парацетамолу й перекошеним брилем. Зігнувшись у три погібелі, він, схоже, ховався в листі.

Івана миттю здогадалася:

— У тебе була судимість?

— Річ не в тому.

— А в чому?

Чоловік завагався.

— Я не маю французького громадянства.

Івана зустрічала сотні таких — по обидва боки фронту: і коли жила по сквотах, і коли почала працювати флікінею. Маргінали без паперів чи будь-яких планів, чиї дні визначала невпевненість у майбутті.

— Звідки ти? — запитала вона, придушуючи свій (природний) тон фліка на допиті.

— Я з Чорногорії.

— А я хорватка.

Івана сказала це не думаючи, а тоді замислилась, чи ці два регіони не рвали одне одного на клапті в 90-ті.

Обличчя Марселя проясніло.

— У тебе теж нема документів?

Жінка не відповіла, знову спостерігаючи за жандармами, які штовхали ромів до своїх фургонів IVECO.

— То ти нелегалка?

Івана всміхнулася.

— Папери в мене завжди були в порядку.

— Ти з Хорватії чи з Франції?

— Я ж казала, що я журналістка.

— Але... з Хорватії?

На сцену вийшли анабаптисти. Вочевидь, вони намагалися домовитися з жандармами. Вони говорили беззлобно, але їхні очі видавали повну паніку через рушніці. Їхні землі було сплюндровано.

— Заспокойся, — зрештою видихнула Івана. — Ти не в їхньому списку.

— Якому списку?

— Підозрюваних.

— Підозрюваних у чому?

— У вбивстві Самюеля.

— Це... це вбивство?

Івана нарешті поглянула на нього. Запала Марселева пика виражала деяке полегшення.

— Глянь, — сказала вона, хапаючи його за плече й розвертаючи в бік крюшо.

— Вони вже затарились. Тепер вертаються на базу.

— Але що це все означає?

— Це означає, що розпочинається справжній бедлам. Винограду доведеться зачекати.

25

Усі повернулися до роботи. Але настрої був уже зовсім не той, навіть посланці виглядали знеохоченими. Повернутися в Дієцезію й помолитися? Облаштувати штаб-квартиру під сараєм? Чекаати на накази? Але від кого?

Івана збирала виноград у своєму закутку. Вона почувалася двічі винною. По-перше, за те, що цілком належала до зграї агресорів. Навіть перевдягнена черницею, вона залишалася флікінею й не цуралася принизити чи налякати безневинних християн.

Друга провина була якраз у тому, що вона проникла до Маєтку під прикриттям. Вона була не просто фліком, а ще й зрадницею. Довбаною шпигункою, чия місія ґрунтувалася на самозванстві й брехні.

Із кожним укинутим до кошика гроном вона пошепки сама себе лаяла.

Невдовзі навколо почався якийсь рух. Усі йшли з алейок, кудись прямували, приїжджали вантажівки. Отже, роботи припиняли. Та й споночіло, тож краще було змотувати вудки, щоби не вмерти од відчаю на морозі.

— Як справи?

До неї підійшла Рашель. Івана інстинктивно повернулася до ролі трохи розгубленої найманки.

— Що взагалі відбувається? — запитала вона недовірливим тоном.

— Ходімо зі мною.

Рашель узяла її за руку. Вони пішли проходами в протилежному від інших напрямку, віддаляючись від вервечки вантажівок. Тоді обійшли виноградник і крокували головною дорогою, яка вела до табору сезонних робітників. За триста-чотириста метрів жінки повернули праворуч, на стежинку, вкриту листям, яке шурхотіло під ногами, ніби зім'ятий папір. Краєвид довкола плинув у пільмі, немов судно в темних хвилях.

— Ти не маєш хвилюватися через те, що сьогодні сталося, — мовила Рашель наспівним голосом.

— Точно?

Вони зайшли в підлісок. Івана усвідомила, що тремтить майже так само, як листя дерев навколо. Вона захоплювалася власною грою, перевтілюючись у забиту сезонну робітницю.

— Ми звикли до гонінь.

Це було трохи гучно сказано — йшлося про звичайну фліківську облаву, та й усе.

— Це вся наша історія, — повела далі Рашель, не збавляючи темпу. — У XVII столітті нас спалювали, насипавши в рота пороху, щоб обличчя вибухнуло. Потім були переслідування з боку державних органів, гоніння на економічних, релігійних підставах. Для світських ми легкі жертви. Не чинимо спротиву, не даємо відсічі...

За деревами на них чекала низовина, не більша за ставок. На дні цієї ями стояла фермерська споруда, може, стодола, ніби вбудована в підніжжя схилу.

Жінки швидко проминули решту шляху. Рашель так само тримала Івану за руку, тягнучи її за собою. Флікіня бачила потилицю дівчини, чепець, плече. Вона вчувала її пташине дихання, її запах скошеної люцерни.

Вони підійшли до сараю. Споконвічна споруда із чорного дерева, на якому проглядали червоні відтінки, так ніби ці згорілі дошки ще й заіржавіли.

— Що там?

— Трактори, машини.

Найбільше там було птахів.

З-під перехрещених балок злетіла ціла зграйка, але Івана не впізнала, що це за вид. Їхні крила в усіх напрямках прорізали синю ніч, що просочувалася між дощок.

— Сідай, — наказала Рашель, кивнувши на лавку зі світлого дерева.

Вона говорила нетерплячим тоном дівчинки, яка збирається відкрити якусь таємницю своїй найкращій подрузі. Івана послухалася, дедалі більше розгублюючись. Лише за кілька секунд її очі звикли до темряви, і вона розрізнила сільськогосподарську техніку в одному з кутків. Івана навіть помітила щось схоже на фісгармонію.

Решта приміщення була порожня. Тут висів сморід гною, ніби вмерзлий у крижане повітря. Підлога, здавалося, була посипана попелом й утрамбована.

Івана пошукала поглядом Рашель, яка наповнювала ручним насосом цинковий таз у кутку. Вона поралась у цьому сараї невідомої епохи, чисте уособлення віри й обов'язку, «flawless»[12], як кажуть про діаманти. Якщо Івана виглядала так, ніби натягнула якийсь дурацький костюм, то на Рашель одяг сидів як улитий.

— Роззувайся, — сказала вона Івані, повертаючись із тазом.

— Прошу?

— Знімай взуття.

Івана здогадалася, що зараз відбуватиметься, і зіщулилась. Її бентежив не сам ритуал чи його значення. Усе було прозаїчніше — вона цілий день пітніла в своїх шкарбанах і не хотіла, щоби Рашель мала з цим справу.

Але та вже розв'язувала Івані шнурки. Учепившись за лавку, флікіня відхилилася назад, ніби на занадто крутому схилі. Анабаптистка стягнула з неї черевики й шкарпетки, не зважаючи на сморід шкіри та кислуватий запах вогкої вовни.

Не встигла Івана й слова сказати, як Рашель опустила її праву ступню в воду. Трохи звикнувши до холоду, Івана відчула, як анабаптистка легко розтирає їй пальці.

Враження від цього стурбувало її. Жінці здалося, ніби її стопи розчиняються у воді, стають плинними та прозорими. Тоді відчуття перекинулося на ноги, а потім і все її тіло перетворилося на рідку рухливу хвилю, потік, дзюрчання, що не відає земного тяжіння.

В Івани вирвалося зітхання – якийсь чуттєвий звук, який мимоволі зірвався з вуст, – а тоді вона опустила очі й побачила світлу потилицю Рашель, яка нахилилася над тазом, і її передпліччя (вона засукала рукава) – на лівому виднілася чудернацька родима пляма, схожа на хвилясту ящірку.

Івана затримала дихання, відчуваючи, що її й далі несе, ніби під наркотою. Їй стало соромно за такі спогади, але відчуття було саме таке. Наче вона вмазалась і втратила контроль. Його ясновельможна величність героїн.

Івана заплющила очі та спробувала зосередитись на значенні цього ритуалу. Ніяк. Вона пригадувала – дуже туманно – про те, як колись вивчала катехізис, і про Ісуса, який вимив ноги апостолам перед Тайною Вечерею, але це й усе.

– «Хто між вами найбільший, хай слугою вам буде! Хто бо підноситься, буде понижений, хто ж понижується, той піднесеться»[13]... – прошепотіла Рашель. – Це з Євангелія від святого Матвія.

– Я знаю, – збрехала Івана. – Але навіщо тобі понижуватися переді мною?

Рашель і далі поливала водою Іванині ступні, переходячи від пучок до кісточок, натискаючи великими пальцями на перетинки.

– Бо ти моя подруга. А ще тому, що я маю змити твою тривогу, ту рану, яку пробудили жандарми...

Івана знову напружилась – їй здалося, ніби Рашель натякала на її подвійну гру.

– Ти впевнена, що нічого не хочеш мені розповісти? – запитала посланниця.

То ось у чому річ. Вона хотіла витягти з неї інформацію. Увесь цей цирк був лише підступним способом розговорити Івану.

Флікіня закусилла нижню губу, щоби не видати ні звуку. Інакше вона вибухнула би лайкою. Рашель досі розтирала їй ноги, неначе щоби розтопити весь її опір.

Івана відчула, що от-от усе вибовкає, – про свою роботу в поліції, про розслідування, про своє самозванство, – проминувши навіть стадію журналістики.

– Я народила сина у п'ятнадцять років, – зронила вона.

Рашель обережно витягла Іванину ліву ногу з тазу. Загорнула її в складки свого фартуха і дбайливо витерла.

– Я народила свою першу дитину в чотирнадцять, – відповіла посланниця.

– Я не виховувала його. Я його покинула. Він ріс у сиротинцях, у прийомних сім'ях.

– У той час ти відчувала, що спроможна його виростити?

— Ні.

— Тоді немає про що жалкувати.

— Легко тобі казати. У тебе є твоя община. Мати, сестри, кузини, тобі всі можуть допомогти з дітьми.

— Я про це й кажу: ти не повинна ні про що жалкувати.

Що більше анабаптистка виявляла розуміння, то більше гнівалась Івана. Їй хотілося встати й побурити Рашель у пику цей таз разом із її прекрасним співчуттям.

— У першому посланні святого Івана, — повела далі Рашель, — написано: «Коли любить хто світ, у тім немає любови Отцівської»[14]. Спершу ти маєш позбутися будь-яких почуттів і впустити Господа в себе. Тоді все стане легким. Ви, світські, занадто себе любите...

Івана вирвала з її рук шкарпетки та зігнулася, щоби швидше їх натягнути.

Рашель ніби й не помітила цього нетерплячого жесту.

— Ми забороняємо собі судити інших. У Святому Письмі...

— Ти починаєш задовбувати мене своїм Богом і своїми проповідями! — вибухнула Івана, зав'язавши шнурки.

Вона скочила на ноги й крокувала до дверей, які відчинила з великими труднощами, ледве стримуючись, аби не заволати від дикого болю в порізаній руці.

Коли їй нарешті вдалося вислизнути надвір, крижаний вітер подівав на неї, як дефібрилятор.

Івана побігла в темряві. Треба було знайти дуб, під яким вона закопала телефон. Треба було подзвонити Ньєманові. Треба було знову стати флікинею, чорт забирай. А не жалісною розмазнею, якій лоскочуть п'яточки.

26

— Це що таке?

Зі скляної камери на нього кидали налякані й водночас ненависні погляди кілька ромів.

— Сезонні робітники з історією судимості, — стримано пояснила Деснос.

Срака-мотика: єдині збирачі винограду, що мали боржок перед законом, виявилися ромами. Тепер Ньємана звинуватять у расизмі чи дискримінації. А це йому точно не було потрібно.

Деснос, яка, схоже, потай раділа такій ситуації, прошебетала:

— До слова, прокурор кілька разів намагався зв'язатися з вами тут, у відділку. Він стверджує, що ви не відповідаєте по мобільному.

Ньєман удав, ніби не почув. Він розглядав циган. Їхні очі блищали в півтемряві, нагадуючи фліку одне його старе переконання: роми володіють сутінковим зором.

— Ти їх допитала?

— Я думала, ви самі захочете це зробити.

Тепер вона відверто з нього знущалася.

Навіть якщо справа виявиться звичайним грабунком церкви, ці хлопці мало підходили на роль злодіїв. Флік не міг уявити, щоб вони дерлися ристуванням, аби спробувати відколоти фрагмент фрески — а до речі, який фрагмент? Хто знав, що ховається під розписами?

Деснос простягла йому список «підозрюваних». Карло Урсан, 1993 року народження, засуджений за сутенерство, наразі звільнений умовно-достроково. Тоні Геребенец, 1998 року народження, засуджений за вандалізм і навмисне завдання шкоди, звільнений у 2017. Крістіан Теодосіу, умовно засуджений за шахрайство і крадіжку з крамниці. Ніколае Ланґа, засуджений за грабіж із обтяжувальними обставинами, відмотав два роки у в'язниці Енсісайма. Зуїр Іфрім, засуджений за підробку грошей і використання фальшивих банкнот, крадіжку зі зломом, наразі звільнений умовно-достроково...

— Попроси своїх людей допитати їх, — сказав Ньєман сухим тоном. — Перевірте їхній графік і чи є в них алібі.

Він у це не вірив, але перед очима знову виникли світляні плями люмінолу. Вони ніби окреслювали зв'язок із блискучими зіницями цих харцизяк. Спалахнула сутичка. Один із ударів виявився фатальним. Не можна виключати, що ці злодюжки причетні.

— Перевір також, чи немає серед циганських ритуалів каменів у роті.

— Що?

Ньєман скоса позирнув на Деснос.

— А чом би й ні?

— Добре, майоре.

Ньєман відчув, як вібрує телефон, і рефлекторно глянув на екран. Шніцлер. Цього разу таки додзвонився.

— Алло?

Флік пройшов коридором і перетнув фое відділку жандармерії.

— П'єре? — почувся голос у слухавці. — Що це за хрін?

Ньєман не встиг відповісти.

— На тебе суцільні скарги!

— Від кого?

— Не клей дурня. Я ж тобі казав діяти потихеньку.

— Це вбивство, Філіпе. Без жодного сумніву. Це геть інша історія.

Він штовхнув плечем входні двері й вийшов надвір. На паркінг упала ніч, наче потік в'язкого гудрону.

— Докази є? — запитав Шніцлер після короткої паузи.

— Непрямі, але вагомі.

— Якби ти склав рапорт, ми б виграли час.

— Цим займається моя напарниця.

— Яка напарниця? Я думав, ти один!

— Я про жандарма. Крюшо виділили мені капітанку.

Прокурор стишив тон:

— Точно, я й забув. Гаразд. Що, по-твоему, сталося?

Ньєман коротко виклав Шніцлеру свої гіпотези.

Крадіжка твору мистецтва. Війка. Ненавмисне вбивство. Про камінчик у роті змовчав. Шніцлеру були потрібні прості тези.

— А склепіння?

— Або воно не витримало, або крадій навмисне спричинив обвал, щоби замаскувати злочин.

— Ми в глибокій дупі.

Шніцлер, схоже, стурбувався. Він більше любив спокій.

— Підозрювані є?

— Шукаємо розкрадачів церков. До слова, я серйозно займався сезонними робітниками. Вони перебували на території Маєтку і...

— Ця облава на ромів, — перебив його прокурор, — це до чого взагалі?

— Навіщо ж такі гучні слова.

— У тебе щось на них є?

— У них є історія судимості.

— І все?

Ньєман знову кинув погляд на злодюжок в акваріумі. Він копирсався в голові, намагаючись підшукати серйозний аргумент. Та з вуст злітала лише пара, яка зависала в сяйві ліхтарів.

— Мені дзвонили посланці, — сказав Шніцлер.

— Тепер вони телефонують?

— Лише один із них, і не найлегший у спілкуванні.

— Хто?

— Жакоб. Він обурений, що ви наважилися проникнути на їхню територію з вогнепальною зброєю. Ти усвідомлюєш, що це для них означає?

— Це кримінальне розслідування, а не риболовля.

Шніцлер шумно зітхнув.

— Ти уявляєш, що скажуть ЗМІ?

— Поки що ніхто не в курсі.

— Ти забув, яке життя в провінції, старий. Сім'ї твоїх підозрюваних уже, мабуть, повідомили асоціації, які їх підтримують, а в кожного жандарма точно є близькі в місцевій редакції. Завтра вранці про твою операцію говоритиме весь Верхній Рейн!

Ньєман починав перетворюватись на бурульку. Він уже не відчував пальців, а обличчя застигло від холоду. Ця розмова нікуди не вела.

— Є ще одна проблема, — повів далі прокурор, знижуючи голос.

— Однією більше, однією менше.

— Збір винограду.

— Що — збір винограду?

— Я мало в цьому шарю, але знаю, що збір урожаю розпланований до секунди. Усе має відбутися в певну кількість днів і за потрібних погодних умов.

— І що?

— А те. Якщо через тебе вони провтикають урожай, то нитимуть про це ще років десять.

— Патріку, ти покликав мене, щоб я розібрався в цьому лайні. Пізно задкувати.

— Розумію, розумію, але ж і тебе я знаю. Розслідуй у стилі low profile[15], бляха-муха! Більше стриманості! Більше гнучкості!

Нъемана починало задовбувати, що його відчитує чувак, який все життя просидів, приклеївшись дупою до крісла. Він уже збирався відповісти, коли почув за спиною якийсь звук.

— Триматиму тебе в курсі, — підсумував флік, обернувшись.

Перед ним стояв Жакоб, який ніби вийшов із дитячої казки, зі солом'яним брилем у руках.

Скільки часу він там простояв?

27

Нъеман із посланцем усілися в залі для нарад у відділку — тридцять із зайвим квадратних метрів, лінолеум на підлозі, тьмяні світильники на стелі, столи, розставлені у формі літери «П»... Доброзичлива нейтральність у стилі французьких держустанов.

Жакоб, абсолютно спокійний, сидів на краєчку стільця, поклавши капелюха на коліна. Флік очікував на старий добрий скандал, але пан заговорив тихенько, як мишка.

— Ми незадоволені, — мовив він м'яким тоном.

Нъеман кивнув, тоді дав чоловіку виговоритись.

Жодних сюрпризів у капелюсі: скандальне рішення арештувати лише чоловіків ромського походження, святотатство проникнення до Мастку з вогнепальною зброєю, ризик затримати збір урожаю...

Це все були слова Шніцлера, тільки посланець прожебонів їх ледь не пошепки. Нъеман радше обрав би прокуророве волення.

— Вибачте, — сказав Нъеман, — ми мусили діяти стриманіше.

Жакоб кивнув, задоволений цими словами.

Але Ньєман не договорив.

— Проте, — повів він далі, — маю нагадати вам, що й на вас теж розповсюджується компетенція правоохоронних органів нашої країни. Хоч ваш Маєток і відрізняється за духом і правилами, він усе ж входить до французької території. Таким чином, ви не маєте дипломатичного імунітету чи чогось подібного.

Він карбував кожен склад, навмисно нагромаджуючи терміни з цивільного кодексу.

— Але, врешті, — відказав анабаптист (його щоки стали на кілька тонів багрянішими), — у чому звинувачують цих робітників?

Ньєман похитав головою, вдаючи, ніби шкодує про те, що мусить зараз повідомити:

— Нічого не можу вам сказати. Але маю вас попередити: Самжеля вбили.

— Що?

Подив був розіграний відмінно. Флік не сумнівався, що Жакоб стежив за просуванням слідства в режимі реального часу. Він не знав точно, як саме, але посланці явно мали засоби для спостереження за зовнішнім світом...

— Звідки ви це взяли?

— Повторюю, — відповів Ньєман, — я не можу видавати таємниці слідства. Але ви маєте зрозуміти, що за таких обставин ми мусили якнайшвидше перевірити всі зачіпки.

— І злочин міг скоїти один із цих чоловіків?

Ньєману не хотілося виливати посланцеві всю душу, але треба було дати йому хоч якісь відомості, аби його задобрити.

— Ми розробляємо версію крадіжки, — стисло окреслив ситуацію флік. — Пограбування, яке обернулося трагедією.

— Крадіжки? — перепитав Жакоб приголомшеним тоном. — Але що там красти?

— Уламки склепіння.

— Але воно не має ані найменшої цінності!

— Я в цьому не такий впевнений. Ви знали, що під верхнім шаром фресок існують інші розписи?

Чистий блеф, але, враховуючи лицемірну поведінку Жакоба, — на війні як на війні.

— Хто вам таке сказав? Такі чутки завжди ходили, але жодного доказу немає.

— Чому ви заборонили Максу Леманну зробити рентген склепінь?

— Та нічого ми йому не забороняли! Просто це не входило в технічне завдання, от і все.

— Ви не хотіли би знати, що там під фресками?

— Там нічого. Це якесь безглуздя.

Ньєман нахилився над столом, спершись на лікті.

— Тоді навіщо ховати уламки обваленої стелі?

— Нічого ми не ховали!

— Де вони?

— У Дієцезії. Ми прибрави їх тимчасово, поки не зміцнять конструкції.

— Я можу їх побачити?

— Звісно. Без проблем.

— Ви знайшли всі фрагменти?

— Ну... так.

— Жодного не бракувало? Нічого не вкрадено?

— Комісарє...

— Майоре.

— Майоре, я не розумію нічого з того, що ви кажете, і, якщо дозволите, ваше розслідування виглядає досить-таки плутано. Ви навіть відштовхуетесь від абсолютної нісенітності: у Маєтку не може статися насилля.

— Каплиця святого Амвросія розташована не на вашій території.

— Але вона належить нам. Та й потім, я не про це. Жоден член нашої общини не міг стати жертвою нападу.

— Чому?

— Ми не маємо жодних зв'язків із зовнішнім світом. У нас немає грошей, і ми не становимо ні найменшого інтересу для... вас, інших. До слова, чому ви вважаєте, що Самюель помер не через обвал?

Флік дивився, як коротун вовтузиться на своєму стільці. Через чорний костюм, підтяжки й капелюх він походив на фігурку святого в різдвяній шопці. У відділку поліції він виглядав так само недоречно, як монах із тонзурою в рясі та аналаві — у нічному клубі.

Невеличкий електрошок посланцю не завадить. Ньєман кількома словами обмовився про камінець у роті. Той знову вирячив очі. Вочевидь, він був не в курсі.

— Це вам ні про що не говорить? — наполегливо запитав Ньєман.

— Та... ні.

— Якийсь ритуал, пов'язаний із вашою конфесією?

— Точно ні. Ви плутаєте релігію й забобони.

Останнє слово Жакоб вимовив гидливим тоном.

Навіть обуреним. Але Ньєман не розумів, чим розламування хліба чи помазання чола відрізнялося від камінчика в роті у трупа. Як хтось, він уже не пам'ятав хто, казав: «Якщо ви в театрі й усі навколо вірять у виставу, отже, ви в церкві».

Тим часом Жакоб пустився ще в одну лекцію про життєві принципи посланців, які були засновані на Біблії та правилах, установлених першими анабаптистами. Так само суцільна вода, але цією ще й хрестять і святять.

Флік на таких речах собаку з'їв. Брехуни, казкарі, дурисвіти — він таких бачив сотні. Він знав, відчував, що Жакоб бреше, але ніяк не міг зрозуміти його мотив.

— Коли ви плануєте звільнити наших робітників? — запитав вірянин на прощання.

— Це покаже слідство.

— Я чітко вказав панові прокурору, що...

— Це не повинно затримати збір винограду. Я зрозумів ваш меседж.

Жакоб підвівся й знову заусміхався. Здавалося, ніби він готовий повернутися до свого вертепу.

— Час не жде, — мовив чоловік вибачливим тоном.

Ньєман супроводив його до виходу з відділку й провів поглядом, із яким вислуховують цікаву оповідку. Можливо, в каплиці святого Амвросія справді намагалися вкрати фреску. Можливо, вся сіль цієї історії полягала в захованих розписах... Але Жакоб не мав до цього стосунку.

Натомість ритуальний камінчик у роті був адресований їм, Жакобу та іншим посланцям.

У кишені завібрував телефон — Карл Густав Юнг зацінив би таку синхронність.

Флік поглянув на екран: імені не висвічувалось.

Але він одразу впізнав номер.

28

— До чого була ця облава в Маєтку?

— У мене не було вибору.

— Що це означає? Що відбувається?

Голос Івани звучав відверто ворожо, але Ньєман був надто щасливий чути його, щоби поставити напарницю на місце. Він уявляв, як вона ховається десь у підліску, вчепившись в одноразову мобілку. Від цієї картини фліку стало недобре.

Опанувавши себе, він коротко підсумував просування розслідування.

— І ви просто затримуєте чуваків із мутним минулим? Це єдина ваша ідея?

— Наразі я зосередився на злодюжках в околицях. Логічно, ні?

— Я днями працюю з цими робітниками. Можу вам сказати, що серед них немає ні поціновувачів мистецтва, ні тих, хто хоч трішки знається на релігії. Якщо сталося вбивство, воно пов'язано з ритуалами й віруваннями посланців.

Флік усміхнувся: він був згодний з Іваною. Але фреска відіграла в цьому всьому якусь роль — він нутром це відчував.

— Бачила сьогодні вашу альтер еґо, — мовила Івана.

— Кого?

— Жандармку з великими цицьками.

Це зауваження зачепило Ньємана, хоч він і не розумів, чому.

— Розкажи краще, що ти дізналася.

Івана короткими сухими фразами описала йому свої враження від общини. Повне розчарування: вона не дізналася нічого нового.

— Це все? — проревів він.

— Я закорешилася з однією дівчиною. Але потрібен час.

— Якраз часу в тебе й нема.

— Це потайна спільнота. Силою їх не візьмеш. Ваша облава вже була великим промахом. Але є ще дещо...

Івана вивалила перед ним якусь маячливу історію про нічні служби пошепки:

— Ішлося про якогось звіра. Das Biest.

— Що за звір?

— Гадки не маю, але... я відчувала його присутність. Присутність звіра...

Ньєман подумав, що Івану треба швидко звідти забирати — вона сповзала на темний бік цього цирку.

— У мене для тебе завдання, — заговорив він, аби повернутися до серйозних речей. — Посланці десь заникали уламки склепіння. Такий собі Жакоб запевнив мене, що ми зможемо їх побачити, але я практично впевнений, що він водить нас за ніс.

— І що?

— Знайди їх. Вони десь у Маєтку. Я відчуваю, що ці каменюки дадуть нам ключик до справи.

— Якщо я їх знайду, що мені з ними робити?

Вічно цей її глузливий тон, на межі провокації.

Розмова з нею гріла Ньєману серце, але водночас у животі наростала якась порожнеча.

— Принаймні знатимемо, де вони, і зможемо провести обшук.

— Це вже скоро ввійде у звичку.

— Знайди фреску, Івано. Якнайшвидше. Так ми виграємо дорогоцінний час.

Коли вона вже збиралася покласти слухавку, Ньєман докинув:

— Івано!

— Що?

— Бережи себе. Ми не знаємо достеменно, куди влізаємо.

Флікіня реготнула, але сміх застряг їй у горлі.

— Кому ви це кажете!

— А ну, прокидайся!

Марсель за звичкою кутив косячок, простягнувшись на лавці біля одного з обідніх столів. Він заснув із самокруткою в зубах. Фламенко досі свердлило нічну тишу. Хіба що до нього додалася якась трагічна нота, з огляду на заправаних братів.

Івана потрусила Марселя за плечі. Жодної реакції. Джойнт тлів у нього між губів, ніби лампадка.

— Прокидайся!

Вона говорила тихо, але енергійно сіпаючи його за рукав. Від Марселя тхнуло випивкою. Івана не розуміла, де він її надибав, — парадоксально, але найманцям заборонялося споживати вино та інший алкоголь.

— Марсель, блядь!

Хлоп нарешті розплющив одне око.

— Хочеш затяжку? — сказав він, простягаючи їй косяк.

— Мені потрібна твоя допомога.

— Іди в сраку.

Івана покопалася в кишені й сунула Марселю в руку сотню євро — вона завбачливо заховала в черевиках трохи кешу.

Банкноти в долоні привернули увагу чоловіка.

— Який у тебе план? — запитав він, встаючи.

Івана сіла поруч і пояснила: у них була одна ніч, аби розшукати уламки з каплиці та сфоткати їх.

Марсель знову потягував свій джойнт, опустивши голову, мовчки, можливо, навіть не слухаючи її. Проте зрештою він сказав:

— І що ти потім робитимеш із цією хріновиною?

— Це вже мої справи.

— Ти точно журналістка?

— Ти мені допоможеш чи як?

Марсель уже заничував бабло, але тепер кльовав носом.

— Є тіки один варіант, де шукати, — пробурмотів укурюк.

— Спробуй вимовляти приголосні, коли говориш.

— Кажу: по ходу, є місце, де вони зникали уламки.

— Де?

— Називається Сховище. Це кілька дерев'яних будівель, де посланці зберігають купу всяких речей.

— А де це?

— Десь за один кеме звідси, але в бік центру Маєтку. У Дієцезії.

— І що?

— А те, що ми не хочемо, аби нас схопили.

— Йдемо.

Марсель уже знов осідав. Івана схопила його за комір і силоміць підняла на ноги.

— Дам іще сотку, коли знайдемо камінці.

Планокур опустив козирок — мабуть, він був лисий, бо вечорами, знімаючи солом'яного бриля, одразу натягував бейсболку.

Він пішов, хитаючись на тоненьких ніжках. Івана здригнулася від думки про проникнення на територію Дієцезії з подібним напарником.

Їм довелося пробиратися кущами, аби їх не помітили посланці-вартові, тоді вони дісталися до діри в паркані та знову вийшли на головну стежку.

— Тут можна ходити?

— Ми ж не в ГУЛАГу. Найгірше, що з нами трапиться, — нас звідси викинуть. Переживемо. Виноград уже майже зібрали.

Івана не відповіла. Була сита всім цим по саму зав'язку. Перелісок, у якому вона заховала одноразовий телефон, розташовувався десь за кілометр, і раніше їй вже довелося збігати туди-сюди підтюпцем через якесь пасовисько, царство вітру й воронів. Івана залишила мобілку при собі, щоби набрати Нємана після нічної прогулянки. Це означало, що до світанку доведеться повторити маршрут. Не можна було вештатися цілий день із телефоном у кишені.

Ніч була ясна, кольору льодовика, а зорі сяяли в небі, наче сліди від автоматної черги. У цьому було щось несправжнє, що нагадувало Івані інтер'єр Гранд-Рекс[16], який так зачаровував її в дитинстві, або шопку з живими людьми, де їй, з її молочно-білою шкірою, постійно діставалася роль Богородиці.

Марсель крокував своєю пливкою ходою, й Івана розмірковувала, чи він часом не заснув. Напарник-сновиди — просто клас. Жінка була на межі. Вона мала би розімліти від втоми, а натомість почувалася напруженою, як затвор. Готовою вибухнути від найменшого приводу.

Флікіня безперестанку озиралася, боячись помітити відблиск ліхтарів чи почути кроки. Втішало тільки те, що в разі небезпеки вони могли стрибнути в кущі. Івана ставала стріляним горобцем у питанні колючок і кропиви.

— Далеко ще?

— Ні, ми вже в Дієцезії.

Вона не помітила жодних зовнішніх змін, жодних парканів. Ця територія в серці іншої території мала переважно символічну цінність. Івана знала, щодесь у холодному її центрі тулилися одна до одної ферми посланців. Але дорога була все такою ж пустельною.

Потроху, ступаючи крок за кроком, Івана розслабилась, і її думки набули різкості. Зовсім не про Ньєманові відкриття — досить-таки безпунктові — і не про її, доволі туманні, гіпотези.

Ні. Вона думала про чудодійну терапію Рашель. Невеличкий масаж ніг — і ось вона вже підносилася в благодаті, мало не до самих янголів.

— Ми вже прийшли чи як? — запитала Івана, стурбована спокоєм їхнього променаду.

— Все, ось уже Сховище, — кинув Марсель, прокидаючись.

30

Сховище було хутірцем із сараїв у стилі Маєтку. Дерев'яні споруди, які посланці, за легендою, могли зводити по одній за день. Парочка підійшла до ґанку найбільшої будівлі, не перестрівши жодного охоронця.

Марсель відчинив подвійні двері, кидаючи через плече обачні погляди. Проникнення до Дієцезії збадьорило його. Всередині сарай походив на хлів, куди Рашель водила Івану напередодні. Місяць потрапляв до приміщення крізь кілька слухових віконць, і в його променях підлога здавалася посипаною цукровою пудрою. Розкидане сіно блищало в місячному сяйві, ніби слюда. Над їхніми головами схрещували мечі балки, які підтримували невидиму в пільмі стелю. Уздовж стін тягнулися денники, але коней не було. Лиш у повітрі досі витав запах гною.

— Он.

Марсель показував пальцем кудись ліворуч: на килимі зі скошеної трави на штиб пазлу були викладені каменюки. Чорногорець мав рацію: тут дбайливо зібрали фрагменти склепіння. На кожному поставили номер, щоб потім легко повернути на місце.

Івана оглянула приміщення – нікого – і витягла ліхтарик, який прихопила з собою. Вона націлила промінь на фреску.

– Ти здуріла? Вимкни.

– Посвіти, – відповіла флікіня, сунувши йому ліхтарик до рук.

Вона витягла телефон і навела камеру на відтворений розпис.

– То в тебе ще й телефон з собою?

– Цить.

Івана зробила кілька фото, не знаючи навіщо, помалу впізнаючи малюнки, які вона бачила в матеріалах справи, на світлинах, знятих до обвалу. Напівсидяча Богородиця, наївні й незграбні контури. Ліворуч від неї два бородані – мабуть, якісь біблійні персонажі, але Івана була не настільки підкована, щоб їх упізнати, – купали кремезне, як цирковий силач, немовля. У правому й лівому кутках летіли святі або янголи, яких вона теж не розпізнавала.

– Треба йти, ну, – не терпілося Марселю.

– Я майже все.

Івана клацала знімки, думаючи про Ньємана, який усе правильно зрозумів. Посланці не лише зберегли уламки, вони відразу відтворили фреску, наче цей халтурний малюнок був наділений потаємною силою чи божественним духом...

А от версія із крадіжкою не клеїлась, бо розпис був цілий. Стеля каплиці просто обвалилась, і посланці забрали її повністю.

– Бляха, швидше!

Марсель прикипів поглядом до дверей, ніби очікуючи, що з-за них з'явиться легіон анабаптистів, озброєних вилами та мотиками.

Івана сховала телефон і ліхтарик до кишень, знову зануривши стодолу в пільму. Парочка попрямувала до виходу, коли одна зі ступок розчахнулася. Марсель схопив жінку за руку й затягнув углиб стійла.

Кроки, голоси, темне відлуння. Івана машинально потягнулася до поясу. Але пальці стиснули порожнечу. Треба було вживатися в своє прикриття. Голої й безборонної перед обличчям ворога.

Притулившись до перегородки денника, Івана підсунулася ближче до краю, аби спробувати щось розгледіти. Марсель же зіщулювався в кутку, ледве не зарившись у соломку.

Те, що вона побачила, підтвердило її глибоке переконання: у якому куточку світу ви б не опинилися, насильство теж буде там, насторожі, готове зринуть на поверхню будь-якої миті.

Сараєм крокувало троє посланців із кулеметами й пістолетами в руках, що ніяк не в'язалося з їхнім пацифістським життям. Івана не була королевою балістики, але без труднощів упізнала пістолети-кулемети UMP 9 мм і Glock 17, оснащений лазерний прицілом.

Усе це і близько не стояло з Ordnung і з Gelassenheit. Хіба що, навпаки, порядок і покора передбачають цю артилерію. Троє чоловіків ішли вздовж стін нечутним кроком. Щось почули? Івана схилилася до думки про рутинний обхід.

Вартові з їхніми бородами, солом'яними капелюхами й чорними костюмами нагадували Івані ізраїльських поселенців, цих ортодоксів із пейсами, які з легкістю вправлялися з пістолетами-кулеметами Uzi та рушницями АК-47 глибоко в пустелі.

— Івано! — прошепотів Марсель. — Сюди!

Флікіня обернулася. Чоловік показував їй щось схоже на гігантський лаз для котів у глибині стійла, цілком придатний для того, аби такі двоє зайд, як вони, змогли крізь нього змитися...

Івана кинула останній погляд на найближчого вартового — червоний промінь його «глока» розтинав темряву надвоє, як лазер розрізає чорний алмаз. Видовище було приголомшливе й водночас на диво заспокійливе: Івана миттю відчувала себе як риба у воді. Бувайте, екзальтовані пацифісти. Ласкаво просимо до сектантів-злочинців, озброєних як давидяни з Вейко[17].

— Ну, давай!

Марсель тримав стулку відгорнутою. Івана нарешті наважилась: повзучи навкарачки, вона прослизнула в отвір, відчуваючи крізь комбінезон вологу солом'яну чи, ще гірше, лайно. Та був не час крутити носом.

Жінка викотилася надвір, слідом за нею пихтів Марсель. Івана вже зводилася на ноги, коли стулка лазу голосно гупнула.

Посланці не могли не почути цей гуркіт.

Івана й Марсель, не змовляючись, побігли просто вперед. У темряві вони не розуміли, куди прямують, але будь-що було краще, ніж те, від чого вони втікали.

Вони вирішили розділитися. Поодинці їхні шанси на порятунок тільки зростали. Марсель не дав Івані вибрати напрямок, розчинившись у п'ятні ліворуч. Жінка попрямувала в інший бік, крізь поля, і невдовзі вперлася в не надто гостинну лісову поросль. Вона пірнула у стіну колючих чагарників, продерлася крізь неї, розірвавши одяг, а тоді побігла, поки не опинилася на знайомій території: виноградники.

Івана зупинилася на кілька секунд перевести подих. Тіло горіло від бігу, але це було лише поверхнєве явище. Усередині вона відчувала такий холод, що здавалося, ніби її кістки можуть зламатись, наче вкриті памороззю гілки. Земля навколо була кольору заліза, а лози сплїталися подібно до колючого дроту на військовій базі.

Івана уяви не мала, де вона, а її вміння орієнтуватися на місцевості було не набагато більшим за її смак до м'яса. Зненацька в неї геть зникло бажання розмірковувати: на дорозі з'явилося світло. Посланці просвічували хаші ксеноновими лампами – у цих охоронців точно не було жодних проблем із сучасними технологіями.

Івана розвернулася й побігла, зігнувшись удвоє між рядами винограду. Важко сапаючи, вони намагалася водночас с'як-так привести до ладу думки, аби вхопити хоч краплю логіки. Як вона втрапила в таку дупу? Як мирна община могла перетворитися на командос, готових пристрелити її за те, що вона вдерлася до їхньої стодоли?

Флікіня добігла до кінця ряду. Кущі, кілька дерев, а за ними – знову виноградники. Вона не бачила нічого знайомого, не помічала жодного знаку, жодного орієнтиру, за яким можна було б знайти дорогу. Івана знов озирнулася й побачила синюваті промені, що танцювали морозним повітрям. Вона віддалилася від переслідувачів, але ті й далі просувалися в її напрямку.

Івана перетнула лісочок і знову помчала з усіх ніг. Земля під ногами була тверда, наче крига. Принаймні на ній не залишиться слідів... Ну ж бо, старенька, в тебе є шанс... Дуже швидко Івана знову захекалась. І вибилась із сил. Від легень залишилися самі жарини, які пропікали інші органи – їй здавалося, ніби тканини в грудях тліють, як тонкі плити ладану.

Вона впала на коліна. Господи. Ця сцена нагадувала їй погоні соціалістичними часів її молодості, де вона повільно вбивала себе наркотом, як вихаркують кров у раковину. Там доводилося бігти, коли налітала бригада патрульних, ховатися по підвалах, коли не було чим заплатити дилеру, затримувати дихання на парковках, коли банді в капюшонах хотілося трішки позабавлятися з чиеюсь дупцею...

Раптом праворуч, за п'ятдесят метрів від Івани блиснув промінь. Хороша новина: вони обшукували виноградники наосліп – вони її не помітили. Погана: вони наближалися.

Тоді Івані сяйнула геніальна ідея, чи принаймні так їй здалося. Треба було тікати туди, де її ніхто не знайде: на ту дорогу, звідки вона прийшла. Посланці й уявити не могли, що вона піде у зворотний бік.

Обережно, дуже обережно вона встала, намагаючись не тріснути жодною гілочкою, а тоді тихенько, як мишка, покрокувала назад, так само зігнувшись удвоє, черпаючи вухами по хрустких від паморозі листках винограду. Вона не гаяла часу й не ризикувала озиратися, але була переконана, що її переслідувачі віддаляються в протилежному напрямку.

Івана вистрибнула на дорогу й побігла. Не до стодоли, а в інший бік, до табору сезонних робітників. Вона подумала про Марсея. Куди він побіг? У якому напрямку?

Невдовзі Івана влилася в ритм і відновила дихання. Як на фліка вона була не надто спортивна, правду кажучи, взагалі не спортивна. Але віддаляючись від Сховища, вона залишала позаду власний страх, і її тіло поверталось до стабільного стану.

Її «найки» тупали асфальтом – тук-тук-тук – видаючи водночас різкий і приглушений звук, ніби дзьоб нічної птахи. Нанизуючи ось так крок за кроком, Івана мала шанс викрутитись. Вона почувалася цілковито самотньою в п'яті кольору індиго – було холодно, було важко, – але вже не валилася з ніг, навіть близько.

Івана занурилась у свої переможні роздуми, коли за спиною зринуло яскраве біле світло. Ефект був таким же потужним, як куля між лопаток. Від подиву, страху й зневіри Івана завагалась і за інерцією бігла далі, так ніби мала хоч якийсь шанс відірватися від машини за спиною.

У горлі пекло вогнем. Вона ковтала повітря, як викинута на берег риба – тріпотливі зябра, животом догори, агонія поміж сріблястих лусочок...

Зрештою Івана зупинилася та переможено зігнулася, впершись долонями в коліна. Їй здавалося, ніби вона зараз виблєє всі нутроці на дорогу – вже уявляла, як вони стікають кров'ю і виблискують у світлі фар, наче молюски на палубі корабля.

– Що ти тут робиш?

Івана підвела голову і побачила опущене пасажирське вікно чорної автівки. У глибині цієї дешевої рамки виднілася Рашель за кермом – у її маленьких ручках воно нагадувало колесо возу.

Івана не змогла відповісти. Їй потрібно було ще трохи повітря, кисню, холоду, щоби прийти до тями. Вона поглянула на гігантський джип, який вела Рашель: сільська машина, щось середнє між позашляховиком і зернозбиральним комбайном.

– Сідаєш чи як?

Івана мовчки відчинила дверцята й застрибнула до салону.

– Ходу.

Вони обидві були не на своєму місці.

Якого хріна Рашель робила глупої ночі за кермом цього монстра посеред виноградників? А Івана — чому вона, вся в землі, бігла безлюдною дорогою?

Пояснення Рашель було лаконічним. Збір винограду — це безперервна робота. Удень треба збирати ягоди. Увечері чавити їх. Уночі — перевозити в погребі. Посланці працювали за восьмигодинними змінами.

Анабаптистка виправдовувалася суто з увічливості: вона була в себе вдома і не мусила ні перед ким звітувати.

А от Івана — це інша історія.

— А ти, — перейшла в наступ посланниця, — що ти тут робиш о такій годині?

Не зводячи очей з дороги, Івана заламувала руки. Вона весь час трусилася — вочевидь, у цій тачці не було опалення. Вона відчувала, як мокрий одяг прилипає до шкіри. Водночас її нутро все ще кипіло — від зусиль, від страху, від адреналіну.

— Я збрехала, — зізналася вона. — Я журналістка.

Рашель не виглядала приголомшеною. У неї була особлива манера водити: прикипівши руками до керма, вона нахилилася до вітрового скла, наче дорога щось їй нашіптувала...

— Мені шкода, — додала Івана.

Рашель мовчала. Нестерпна тиша. Івані здавалося, наче її нерви рвуться один за одним, мов струни фортепіано, які перекушують кліщами.

Раптом водійка кинула на неї лукавий погляд.

— А можна дізнатися, що ти винюхуєш?

— Нічого особливого. Моя редакція заплатила за цей репортаж, і мені спало на думку, так би мовити, проникнути сюди під прикриттям.

Рашель навіть не запитала, про яке видання йшлося. Та сама зневага до світських.

— Знайшла щось цікаве для статті?

Її хитрість перетворювалася на сарказм. Зрештою, цей м'який, дитячий і водночас столітній голос видавав у Рашель непомірну гординю. Гординю всепрощення. Поблажливість Добра до Зла, праведників до заблукалих душ...

Івана пізнала її на навчаннях катехізису в деяких прийомних сім'ях. Це зводило її з глузду.

Вона відчувала велику спокусу вивалити перед посланницею історію про фреску та озброєних охоронців, але відчула, що слід гнути ту саму лінію: грати не надто кмітливу журналістку.

— Я не проводжу розслідування. Я просто намагаюся проникнутись вашою культурою, вашою духовністю.

— Ну-ну. Ти хочеш вивідати нашу таємницю.

— А у вас є якась таємниця?

Рашель розреготалася, як вибухає склянка в дужій руці.

— Я просто хотіла тебе підловити. Не дуже милостиво з мого боку. Ні, таємниці жодної немає. Та й не було ніколи. Але вже п'ять століть ви думаєте, ніби ми щось приховуємо. Аж дивно, як вам важко прийняти нашу простоту.

Після кожного речення вона з таким же успіхом могла тихенько додавати: «Але це не страшно». І ще тихіше: «Ви ніколи нічого не зрозумієте, але ми не тримаємо на вас зла».

— А куди, — мовила посланниця, — ти ходила цієї ночі?

Івана мовчала. Синювата дорога попереду нагадувала старі негативи. Бліді стовбури справді створювали подібний ефект: біле замість чорного, чорне замість білого...

Фліківський інстинкт підказав Івані, що цієї миті вона має сказати правду. Вона й так добряче перевищила свій ліміт обману.

— Я шукала фреску.

— Яку фреску?

— Ту, яка обвалилася і вбила Самюеля.

Цього разу Рашель виказала подив.

— І... знайшла?

Тільки правда — іншого вибору не було:

— Вона в Сховищі.

— Звідки ти знаєш про Сховище?

— Мені про нього розповідали. Інші найманці.

— Хто?

— Без поняття. Я не знаю їхніх імен.

— Чому тебе цікавлять ці черепки?

— Бо мені здається дивним, що ви винесли їх із каплиці й заховали.

— Ми просто зберігаємо розписи в надійному місці, от і все.

Із її вуст пояснення звучало логічно. Але Івана пригадала озброєних сторожів. Прості черепки не охороняють із кулеметами НК УМР.

Раптом вона згадала про телефон, який досі лежав у кишені. Навіть не в режимі польоту. Івану миттю охопив смертельний страх, що він може задзвонити.

Рашель пригальмувала. Івана нарешті помітила довгі намети, столи, паркани... Їй хотілося розцілувати посланницю. Вона повернулася додому.

Івана обернулася і поглянула на гладеньке обличчя Рашель, свіже, мов ранкова роса, попри пізню годину, їй хотілося б ризикнути і поставити ще кілька запитань, але не слід було спокушати долю. Облиш.

Флікіня відчинила дверцята й завагалася:

— Ти мене здаси?

— Це не в нашому стилі. Спробуй відпочити. Зустрінемося завтра на роботі.

Івана крокувала до табору. За нею спостерігали охоронці, але вони не здавалися ні озброєними, ні агресивними. Пропустили її без жодних запитань (бачили, як та вийшла з місцевого джипу). Івана злегка похитувалася, відчуючи, як утома посилює земне тяжіння.

Існували три варіанти.

Або Рашель була такою ж невинною, якою прикидалася, і в такому випадку вона нічого не знає, але здасть її. Брехня, навіть у вигляді замовчування, теж була не в їхньому стилі.

Або вона була в курсі всього — таємниці фрески, озброєного загону і, можливо, чогось набагато гіршого... — і в такому разі вона аж бігом викладе свою історію відділу безпеки Маєтку.

Третій варіант... Ні, якщо добре все обдумати, інших варіантів не було. Іваниному прикриттю хана.

Цієї миті вона мусила б узяти руки в ноги і тікати з Маєтку.

Але матрац здався їй набагато кращою ідеєю.

Макс Леманн дотримав свого слова.

Коли Ньєман о восьмій ранку приїхав до каплиці святого Амвросія, той разом зі своєю командою був уже на місці. У відповідь флік попросив Деснос провести «залучення експерта», яке дозволить заплатити реставратору якомога швидше.

Вусань був нагорі підмосток. Помітивши свого замовника, він спустився перекладами зі зграбністю павука. Його задоволена фізіономія промовляла сама за себе.

— Щось знайшли?

— Ще й як! — відповів чоловік, прямуючи до імprovізованого кабінету у вигляді чотирьох комп'ютерів, наkritих прозорою захисною плівкою. — Взагалі-то ми тут іще звечора. Із такою товщиною рентген займає чимало часу, а потім його ще треба обробити.

Ньєман прикипів поглядом до екранів, на яких мерехтіли чорно-білі зображення. Безсумнівно, Леманн знайшов розписи, сховані під фресками XVIII століття.

— Ось, — додав реставратор, кладучи свої довгі долоні до кишень. — Мушу сказати, це твір просто-таки променистої краси.

Судячи з його виразу обличчя, він був задоволений своїм каламбуром, але Ньєман не звернув уваги, засліплений зображеннями на екранах. Найперше вражав їхній загальний вигляд, обумовлений технікою радіографії. Ці екстумовані фрески примарно-блакитного відтінку здавалися вирізьбленими в блідому, крихкому камені.

Їхній стиль не мав нічого спільного з грубими поверхневими розписами. Насправді, з академічної точки зору, ці постаті були не набагато вдалішими, але тут їхні викривлення здавалися навмисними, притаманними середньовічній естетиці. Це були прояви, майже алегорії: вони виражали душевний стан.

— Як бачите, нам удалося виявити на лівому склепінні чотири сцени, розташовані у формі хреста, взяті з Нового Завіту або з алегоричної традиції пізнього Середньовіччя. Перша зображає чотирьох вершників Апокаліпсису...

На конях із туману, таких собі світляних хвилях, їхало четверо чоловіків. У одного з них був німб у формі полум'я, у іншого – голова мерця, гола, висушена... Вони ніби зринали зі збуреної темряви, сяйливі, як гасові ліхтарі.

– Друга сцена, по лівий бік хреста, – це святий Георгій, який вбиває змія.

Битва вражала око: здавалося, ніби святий на коні от-от вибухне чорною блискавкою. На чорному, як вугілля, тлі він зганяв свого списа в покроєну тварюку, яка здихала біля його ніг.

– Третя – танок смерті... Класичний сюжет XV століття, коли Францію спустошувала Столітня війна і водночас епідемія чуми.

Жінка на розписі пряла вовну, а за її спиною тримав веретено транзі (труп у процесі розкладання): це означало, що наприкінці будь-якої справи на вас чекала смерть.

Меседж був страхітливим, але ще більше лякало його втілення. Пряля й труп мали однакові білясті очі інопланетян.

– Останній мотив – це оплакування мертвого Христа. Тут бачимо ті самі примарні обличчя, те саме променисте світло...

Ньєман достатньо знався на цьому, щоб упізнати довкола розіп'ятого Христа Богородицю-П'єту, апостола Івана, Йосипа Ариматейського, Нікодима... Усі вони походили на очманілих шахтарів, які вціліли у вибуху газів.

Теми розписів були не пов'язані між собою, але фрески малювала одна й та ж людина. У цих обрисах проглядав один і той же стиль, одна й та ж тривога, одна й та ж одержима душа.

Ось що приховували недоладні малюнки каплиці святого Амвросія, чи принаймні вцілілі її склепіння: віру як одержимість, муку, каяття.

– Ви могли б, – запитав Ньєман, – зробити те саме з фрагментами іншого склепіння?

– Ви маєте на увазі, зробити радіографію?

– Так.

– Спочатку треба скласти їх до купи і...

– Могли б чи ні?

– Без проблем.

Ньєман не отримував звістки від Івани, але не сумнівався, що напарниця знайде розтрошені розписи.

– Що ви про це думаєте? – поцікавився флік, повертаючись до картинок на екрані.

— Це надзвичайно, — видихнув Леманн тоном приголомшеного космонавта, який, на самоті в своєму шатлі, бачить в ілюмінаторі Землю. — Рідко щастить зна...

— Я запитую про стиль розписів. Ви могли би визначити їхній вік?

Леманн схрестив руки й підпер підборіддя дещо театральним замисленим жестом.

— Я не маю однозначної відповіді. Зображені сюжети, а також загальний стиль, відсилають до XV століття, але дещо не клеїться.

— Приміром?

— За шість століть каплицю кілька разів відбудовували й ремонтували, а отже, ці склепіння не могли залишитися недоторканими. Сумніваюся, що тогочасним реставраторам удавалося щоразу відтворювати ці фрески.

Ньєман пригадав залу музею Прадо в Мадриді, присвячену «Чорним картинам» Франциско Гої. От тільки ніхто не казав про те, що ці картини були фальшивками. Принаймні писав їх не Гої. Оригінали художник намалював просто на стінах свого будинку, тож їх неможливо було перенести на полотно... Така ж проблема була і з цими фресками: як зняти їх із однієї стелі й перенести на іншу?

— Їх могли перемальовувати?

— Звісно. Але в такому разі була би помітна різниця у фактурі. А цей ансамбль дуже цілісний. Навіть занадто.

— Що ви маєте на увазі?

— Очевидно, що ці розписи зробила одна й та сама людина і, так би мовити, одним махом. Отже, вони залишилися недоторканими від моменту створення. Ось де справжня загадка.

Флік досі дивився на ці фрески, ніби замазані сажею, освітлені лише гігантськими очима, що плинули в цій чорноті, мов мандрівні вогні. Він упевнився у першій своїй думці: ці картини приховували якусь таємницю, якесь послання.

— Є також проблема з обраними сюжетами, — вів далі Леманн. — Вони не рідкісні для XV століття, але їх ніколи не розташовують поруч, особливо в каплиці. Четверо вершників Апокаліпсису та оплакування Христа взяті з Нового Завіту. Святий Георгій, який вбиває змія, натхненний «Золотою легендою» Якова Воррагінського. Що ж до макабру, то це мало не язичницький мотив. Мemento mori, яке відіграє роль попередження.

— І які висновки ви можете зробити?

— Жодних, окрім того, що цей очевидний безлад не має аналогів. Хіба що його треба читати за якоюсь таємною логікою, не знаю.

Ньєман уже вирішив, що передасть розписи теологу, котрий, можливо, зуміє розгледіти в них якийсь підтекст, приховане значення.

— Зрештою фактура теж своєрідна, — провадив реставратор. — У ній помітні характерні особливості пізнього Середньовіччя, але...

— Але що?

— Тут помітні також модерні деталі, якесь... незвичайне особистісне вираження. Я не знаю жодного твору цього періоду, який містив би подібний відбиток. Як неймовірно це не звучало б, схоже, що невідомий художник розписав лише ці ельзаські склепіння...

Останній факт не здивував Ньємана. В історії мистецтва повно прикладів художників, які використовували позачасову мову. Ель Греко в XVI столітті був приголомшливо сучасним, та навіть сьогодні достатньо одного погляду, щоби впізнати його полотна, які, зрештою, не належать до жодної епохи.

— Щоби точно встановити час їх створення, слід провести хімічні аналізи.

— І чого ви чекаєте?

— Дозволу власників каплиці.

— Я сам вам його даю. Вас залучено до слідства як експерта, не забувайте.

— Але для цього потрібно зішкрябати зразки поверхні!

— Без проблем.

— Але це неможливо зробити, не...

— Я їм поясню. Не хвилюйтесь.

Леманн пробуркотів:

— Це коштуватиме додаткових грошей.

— Припиніть це. Скільки часу вам знадобиться?

— Скажімо, доба.

— Починайте негайно. Щойно матимете новини, телефонуйте.

Ньєман розвернувся й попрямував до команди криміналістів. Назустріч йому енергійним кроком ішла Деснос.

— Вони дещо знайшли.

— Що?

— Відбиток підшви.

Вони пройшли вздовж риштувань до зони біля виходу, де криміналісти забирали останні зразки. Слід знайшов особисто Жульєн Петі, люміноловий фанат.

Пригадуючи вчорашній урок, молодик бундючно заявив:

— Ми знайшли один цілий слід і фрагмент ще одного.

Ньєман схопив айпад, на якому чітко було видно світляний візерунок підшви. Вочевидь, хтось вступив у кров, і люмінесцентна рідина показала цей крок.

Флік подивився на світлонепроникний тент, під яким розпилювали хімічний проявник. Він не збирався лізти під нього навкарачки, щоб перевірити.

— Що думаєш? — запитав він, простягаючи планшет Деснос.

— Це може бути чий завгодно відбиток.

— У калюжі крові?

— Затертої крові, — уточнив Петі. — Ми знайшли сліди розчинника на підлозі майже всюди.

— Отже, — підсумувала Деснос, — сюди міг прийти будь-хто.

Ньєман був задоволений, що може продемонструвати їм невеличке міркування у стилі Шерлока Голмса.

— Власне, ні. Після того, як знайшли тіло, в каплиці бували тільки посланці й жандарми.

— І що?

Флік тицьнув на зображення чітких контурів підшви, які виявив спреї.

— Це спортивне взуття. А посланці завжди носять однакові чоботи. До слова, практично такі ж, як у жандармів. Тож ці сліди належать тому, хто вдерся сюди того вечора.

— Перевірити затриманих підозрюваних?

Ньєман уже майже забув про них.

— Так, але поїдь і до Маєтку та перерий гардероб усіх сезонних робітників.

— Чому їх?

— Бо на момент злочину вони вже були на місці. І лише вони вечорами носять інші шкари.

Деснос мовчки кивнула: тепер треба було ворушити булками.

Нъеман уже пішов був, але повернувся й запитав Петі:

— На твою думку, ця кров з'явилася тут до чи після обвалу?

— Без сумніву, до. Вона згорнулася ще до того, як посипалась пилюка.

Отже, підтверджувався найпростіший сценарій: Самюель заскочив зловмисника на гарячому. Зав'язалася бійка, а тоді склепіння обвалилося або через саботаж, або через те, що крадій уже відколов від нього шматки піщанику, щоби забрати їх із собою...

Нъеман мріяв про велике заплутане розслідування, містичні секрети та предковичні конфлікти, а доведеться задовольнитися крадіжкою, штовханиною та кедом — ой, тобто, кросівкою у ролі прямого доказу. Отримали з лемеша швайку.

А все ж ні. Залишався камінчик у роті, та й фреска, яку захищали посланці... Не слід поспішати. Версія з крадіжкою розписів і ненавмисним убивством, можливо, була лише ще однією димовою завісою, як і гіпотеза про звичайний нещасний випадок на будівництві.

Нъеман плеснув у долоні та гукнув до Деснос:

— Гайда, повертаємось до Маєтку. Влаштуємо гарненьку облаву, все як треба.

— Але...

— Але що?

— Нічого.

Нъеман розсміявся:

— А ти швидко схоплюєш.

Підзарядивши батарейку двома годинами сну, Івана встала до підйому і прийняла душ в одній із кабінок — шести душових модулів із ПВХ, установлених неподалік від табору, які, здавалося, от-от злетять у повітря від найменшого подуву вітру.

Тоді вона стала чекати на сніданок — не заради хавки, а щоб знайти свого напарника й пошепки провести нараду. Але Марсель не з'явився.

Івана наважилася зазирнути до чоловічого намету — нікого. Попитала інших найманців: чоловіка не бачили від учора. Вона не наважилася дізнаватися більше — поруч із сезонними робітниками завжди крутилися анабаптисти. Її непокоїла одна деталь: біля намету не валялося жодного зайвого костюма, здавалося, ніби посланці знали, що Марсель не прийде на роботу.

Івана вирішила сісти у вантажівку й забилася в куток, терзаючись суперечливими думками. Його схопили охоронці? Впав у яму та зламав ногу? Чи, навпаки, втік від погоні та, запанікувавши, зібрав манатки й по-тихому змився?

Втомившись від переживування цих запитань без відповідей, Івана перейшла до власного становища, теж не надто певного. Чи помітили її? Чи впізнали? Чи Рашель її здала? Чим саме вона ризикувала? Від усіх цих роздумів боліла голова, ніби її мозок клувала зграйка горобців.

До цього хаосу додавалася тривога через мобільний у кишені. Вона не знайшла коли і де зателефонувати Ньєману й тепер боялася, що її обшукають. Зрештою, безпричинно. Телефон був у режимі польоту, і в ньому залишалося ще трохи заряду.

Зв'язатися з Ньєманом. Усе йому розповісти: про складену фреску, про озброєних вартових, про зникнення її спільника. Але вона не хотіла видавати себе. Навіть якщо шанси, що її прикриття досі працює, були крихітні, вона хотіла в це вірити. Залишилися два дні, щоб все промацати, перерити, винищпорити — й Івана сподівалася використати цей час по максимуму.

Нині ж вона збирала виноград як ніде нічого під сліпучо-білим сонцем. Яскраво-синє небо здавалося скрижанілим. Воно мерехтіло кристалічною чистотою, яка різала око.

Під ним найманці та посланці синхронно орудували секаторами. Від холоду краєвид ніби тверднув іще більше, і кожен колір ставав потужнішим, набуваючи насиченості вітражу. Обриси плечей збирачів, листків ніби обростали мідним дротом, а в пасмах волосся й бородах мерехтіли золоті блискітки.

Схилившись над лозою, Івана пітніла у своїх чорних колготках і чернечій рясі. Комірець муляв шию, секатор різав пальці — а тепер їй ще й подумалось про Рашель. Та теж не з'явилася на винограднику. Видала вона Івану чи ні? Може, якраз розповідала все Жакобу і його шайці? Був полудень, жінка почувалася цілковито самотньою.

Тоді й сталося те, чого вона найменше могла очікувати.

На обрії знову з'явилися фургони крüşо. Дахи автівок блищали над лозами, як дзеркала. Івана, з пересохлим ротом, боялася повторення вчорашньої історії: облава, стволи, уніформи. Схоже, Ньєман тепер працював за одним-єдиним методом: щоранку збирав кавалерію й арештовував усе, що рухається.

Івана побачила, як з IVECO, наче тюки брудної білизни, вивалюються жандарми, й одразу помітила вагому деталь: вони були неозброєні. Жодного автомату чи пістолету на поясі. Мабуть, не хотіли ображати посланців... Наступного разу приїдуть із квітами. Але якого хріна вони тут роблять?

Довкола Івани залунали версії. Шелесткі, як листя винограду, перешіптування. Жандарми перевіряли посвідчення особи. Збиралися провести аналізи ДНК кожного сезонного робітника. У каплиці проводили слідчий експеримент... Галімі чутки, та й усе.

Однак наклеювалося щось серйозне, Івана це відчувала. Попри відсутність зброї, крüşо мали рішучий вигляд, який свідчив, що в них була зачіпка. Вони знали, що чи кого шукали.

Флікіня стала навшпиньки. Ньємана не видно. Вона обернулася й побачила посланців у їхній звичній позі: опущені руки, роззявлені роти. Зараз почнуть молитися... Цього разу в їхніх очах промайнув якийсь натяк на гнів, але століття порядку й покори навчили їх тамувати почуття.

Ще одна чутка: жандарми повідчиняли шафи найманців і фотографували все знайдене в них взуття. Це звучало як жарт, але Івана інстинктивно зрозуміла, що це правда. Сліди крові заговорили. Не надто захоплива версія з бійкою, яка погано скінчилася, підтвердилася, і в каплиці знайшли відбиток підшви.

Івана почувалася погано. На втому накладалась нервовість, а присутність крüşо навівала суперечливі враження. Їй хотілося кинути все й приєднатися до них, узяти свій значок і перейти по той бік виноградинка.

За сотню метрів з-поміж листя, ніби з-за театральної завіси, з'явився Ньєман. Він метушився, горлав, розмахував руками, наче косив ними вітер. Івана нахилилася вперед, намагаючись розчути його слова. No way[18]. Шквал постійно відносив їх в інший бік.

Івана знову подивилася на нього з-під пахви, відчуваючи, як напад ніжності стискає їй горло. Ньєман був на голову вищим за своїх людей і на дві – за куші винограду. Своїми вчительськими окулярами і стрижкою легіонера він нагадував трохи навіженого військового інструктора...

Івана затремтіла. Її щоками котилися сльози – можливо, втома, холод чи тривога за Марселя... Тепер вона усвідомила, що сезонні робітники роззираються довкола. Когось шукали. Жандарми дізнались ім'я. Навіть посланці виглядали заінтригованими...

Ця лихоманка охопила й Івану. Вона спостерігала за сценою, наче загіпнотизована. Мідяні грона, збирачі в чорно-білому, жандарми в синьому, і нехай переможе найсильніший...

Жінку пронизав спогад. Вона відчувала у жилах цей затамований захват від моря, коли табірний автобус привозив її та інших дітей до пляжу в Приморській Шаранті[19]...

Це було роїння, туманна і водночас наелектризована нетерплячка.

Івана не сумнівалася: за кілька секунд станеться щось надзвичайно важливе...

36

Поль Паріс, сорок два роки, найнятий 2 листопада 2019.

Упізнаний за кросівками Nike Shox R4.

Прямуючи до Маєтку, Ньєман зробив кілька дзвінків і визначив марку кросівки. Обриси підошви не залишали жодного сумніву: це була модель 2000-х років, яка поверталася на орбіту моди у світі взуття (так сказав «менеджер із продажів», із яким говорив флік).

Жандарми позламували шафки найманців. Ньєман міг би витребувати ключі, але волів усе потрошити. Звичне марнословне задоволення фліка: знищувати з благословення Республіки, ні в кого не питаючись.

Єдина поступка в бік анабаптистів: зброю кинули в фургоні. Лише Ньєман залишив свій «глок» на поясі. Все ж таки.

Тоді вони дісталися виноградників. Достатньо було заскочити Паріса зненацька й по-тихому його запакувати. Флік роздав вказівки: по одному жандарму на ряд, прочесати й перевірити документи кожного найманця. Без криків, без грубощів. Звичайна рутинна перевірка...

Але все вийшло з-під контролю: якщо Поль Паріс іще не зрозумів, що саме він – ціль цієї операції, отже, він був глухий і сліпий, або ж давно змотав вудки.

Попри те, що думав Ньєман, посланці недбало ставилися до реєстру їхніх загонів. Кожен був вільний піти в будь-який момент або назватися як завгодно під час найму.

Тож не дивно, що Деснос не знайшла в документації регіону жодного Поля Паріса. Усі власники цього імені у Франції були мертві й поховані: один неподалік від Вігану, в департаменті Гар, інший в Анже, в департаменті Мен і Луара. Принаймні це доводило, що їхній клієнт не дружив із...

Усе сталося так швидко, що ніхто не встиг відреагувати.

В одному з проходів праворуч (Ньєман стояв на стежці обік виноградинка) один робітник підстрибнув, відштовхнув жандарма, який попросив у нього документи, і тепер нісся вздовж лоз, перестрибуючи через розкидані кошики...

Крюшо помчав за ним, але спіткнувся. Коли він звівся на ноги, то врізався в якусь найманку. Тим часом чоловік звернув по косій та опинився на ділянці, де працювали посланці. Марно було сподіватися, що вони затримують підозрюваного або зроблять хоч щось.

Не розмірковуючи, Ньєман кинувся в погоню, одним рухом дістаючи з кобури пістолет. Паріс уже був на середині ділянки, і до наступної йому лишалося всього кількесот метрів. Удалині виднівся підлісок, у якому той міг зникнути.

Флік подумав, чи не вистрелити йому в повітря, але одразу ж уявив наслідки: він знову спаплюжив священні землі Маєтку, порушив правила, поглумився над вірою посланців...

Він чув за спиною жандармів, які збиралися перейняти в нього естафету.

Сам не знаючи чому, Ньєман пригальмував і заволав:

— Не лізьте!

Чоловіки зупинилися. У їхніх очах читалося зачудування: «Цей парижанин геть звихнувся». Ньєман погнав далі, помітивши ліворуч інших крюшо, які бігли йому на допомогу, але їх ніби затримували сезонні робітники, земля, куші...

Утікач пірнув у наступний виноградник. Ньєман забіг на ділянку слідом за ним, але він відставав. Груді палали. Про горло й говорити нічого. Що ж до ніг, Ньєман боявся, що м'язи не витримують і підведуть його просто під час погоні.

— Розступіться! — спромігся заволати він. — Та розступіться ж, Господи!

Із незворушним, а то й тупим виразом обличчя посланці позадкували, вочевидь, не бажаючи втручатися і, може, потай радіючи з незгод захеканого фліка...

Він спробував піднатиснути, але це була його межа. Далі лише інфаркт. Чи принаймні падіння. Це нагадувало жакхливий сон: що далі він біг, то більше віддалявся втікач.

Але сталося диво.

Чоловік гелпнувся, та ще й добряче. Одна посланниця, трохи розторопніша за інших, поставила підніжку й скосила його просто на бігу.

Ба більше, вона приперла втікача до землі, схопила його ліву руку, викрутила й усією своєю вагою притискала її до спини. Вакі-гатаме за всіма правилами, захват на підлозі, доволі відомий прийом серед любителів дзюдо.

Ньєман не знав, що виноградарка здатна на такий подвиг.

— Ньємане, — видихнула вона, — цей мудак не повинен жодним чином контактувати з посланцями. Інакше мені триндець.

37

Насправді Поля Паріса звали Ален Ібер. Сорок два роки на лічильнику, жодних доходів чи зареєстрованого місця проживання. Агресивний злодій у розпачі, бродячий пес сучасного світу.

Повернувшись до відділку, Деснос запустила пошук за відбитками пальців. Чоловік уже сидів за ґратами — і чимало. Кілька разів засуджений за озброєне пограбування, замах на вбивство чи завдання шкоди, крадіжки зі зломом — у сумі щонайменше шість років в'язниці.

— Чому Паріс? — запитав Ньєман.

— Тому що «Паріс і Єлена».

— Що це?

— Опера Крістофа Віллібальда Глюка.

Ну приїхали. Розкрадач церковного майна, рецидивіст і меломан. Допит обіцяв бути цікавим...

Ньєман дав собі кілька секунд, аби роздивитися тварюку: готично вифарбовані патли із пробормом посередині обрамляли бліду пику. Неспокійне обличчя, очі, схожі на мерехтливі синюваті перли, рябі щоки, масивний ніс із горбинкою. Воістину не лице з обкладинки. Радше типаж власника заправки з фільму жахів.

Із руками, прив'язаними до столу, котрий теж був прикручений до підлоги, він сидів, втупившись у одну точку, з остовпілим виразом обличчя, як в алкоголіка чи фанатика, якому щойно явилось одкровення.

— Я чув вашу розмову, — заговорив чоловік.

Ньєман саме встиг перекинутися з Іваном кількома словами та переповісти їй новини розслідування. Вона ж натомість видала йому несподівану історію, в якій на сильні долі припадали складені фрагменти фрески в одній зі stodol Сховища, охоронці, які робили огляд із НК UMP 9 мм напереваги, погоня через Дієцезію...

Паріс, зарившись носом у землю, не пропустив ні слова.

— Я не маю жодного стосунку до цієї історії з фрескою.

— Ти не знав, що під поверхневими розписами є давніші?

— Ні. А якби й знав, то мені насрати.

Ньєман поклав зімкнуті руки на стіл. На ньому не було ні папок, ні горняток із кавою. У приміщенні не видно було ні камер, ні односторонніх дзеркал, як у фільмах. Лише мобільний, на який флік записував допит.

— Добре, Полю. Чи краще кликати тебе Аленом?

— Мене звати Петер.

— Ти диви.

— Я носив це ім'я, коли був посланцем.

А це вже було щось новеньке. Тож Поль Паріс, він же Ален Ібер, жив у общині.

— Петере, — мовив Ньєман примирливим тоном, — ти знаєш, що на тебе чекає. Тож найкращий варіант — усе мені розповісти. Твою готовність співпрацювати врахують.

— Я не вбивав Самюеля.

— І склепіння нахрін обвалив теж не ти?

Той знизав плечима, щиро здивований.

— Як би я це зробив? Кажу ж тобі, срати я хотів на ті фрески.

— Петере, я тебе слухаю. Розповідай усе.

Підозрюваний розмовляв із ельзаським акцентом.

Стара добра розвалькувата селяцька говірка, знайома Ньєману з дитинства. Петер мав монотонний, абсолютно невиразний голос, таке собі гудіння, під яке швидко засинаєш.

Але його біографія заслуговувала на увагу.

Підозрюваний народився 1976 року в департаменті Верхній Рейн. Більше жодних подробиць. Не страшно. Жандарми вже знали його історію. Незвично було те, що хлопчину з сиротинця (його батьки змилися в невідомому напрямку) у п'ятнадцять років усиновили посланці. Під час збору винограду його помітили в общині, а тоді забрали до себе.

Ньєман ні разу не чув про подібні випадки від самого початку розслідування.

Усе пішло шкереберть 1997 року, коли Петер захотів одружитися з посланницею на ім'я Міріам. Дієцезія відповіла йому рішучою відмовою.

— Тому що ти не належав до общини?

— Тому що я був недостатньо хворим.

— Що ти маєш на увазі?

Петер нахилився, щоб надати ваги своїм словам.

— Ці чуваки злягаються між собою не одне століття, шариш? У них ціла купа всіляких хвороб. А я був для них занадто здоровим.

Ця проблема не давала Ньєманові спокою від самого початку. Маєток був так званим ізолятом, місцем, де кровозмішування зрештою призводить до появи хронічних захворювань. Кров посланців, певно, була виснажена, і від їхніх союзів мали виникати генетичні відхилення. Хто лікував цих хворих? Де їх тримали?

В очах фанатиків ці патології, вочевидь, стали виразними ознаками їхньої «справжності», як у аристократичних родах, які пишаються своєю окремішністю та вироджуються через небажання «розчинятись у масах», тобто шукати деінде те, чого їм у край бракує: нові гени.

Ньєман пригадав одну деталь: посланці не погоджувалися на будь-яке переливання крові, узятої від світських. Вони за жодну ціну не хотіли змішуватися з «ними».

— Що сталося потім?

— Вони мене вигнали. Міріам вийшла заміж за одного з них.

— А ти?

— Я не знав, що робити. Тинявся то там, то сям. Не зміг ніде зачепитись...

Петер сидів на своєму стільці з прямою спиною, задертим носом і презирливим поглядом. До нього повернулася похмура пиха банджків, маргіналів, лузерів.

— Чому цього року ти вирішив повернутися?

— Бо Міріам померла кілька місяців тому.

— Від чого?

— Не знаю. Посланці завжди приховують свої хвороби.

Помста. Продрейфувавши життям двадцять років, чоловік захотів звести рахунки з посланцями, адже тепер вони не тримали його кохану в заручниках. Усе це звучало логічно.

— Як ти добився, щоби тебе найняли?

— Просто попросився на збір винограду.

— Тебе ніхто не впізнав?

— Хлопці, які відповідають за найм, за моїх часів навіть іще не народилися.

— А старожили?

— Сезонні робітники їх не цікавлять.

— Який у тебе був план?

— Поговорити з Самюелем.

— Чому з ним?

— Бо це він одружився з Міріам замість мене.

— Ти хотів його вбити?

На цій репліці злодюжка підскочив.

— Та ні, ви що!

— А що тоді?

Петер втягнув голову в плечі. Із чорними крилами волосся та горбистим носом він нагадував великого птаха на гілці, типу стерв'ятника.

— Ми посварилися.

— Через що?

— Я хотів повернутися в общину. Він відмовив мені. Стверджував, що не можна оскаржити рішення Господа... — чоловік повторив скреготливим тоном:

— Господа...

— Далі.

— Тобі намалювати чи що? Розігрались почуття. Ми побились.

— Самюель бився?

— Коли отримуєш тичку в писок, то відповідаєш тим самим на автоматі.

Нарешті здоровий глузд. Але ця історія була ще менш цікавою за версію з крадіжкою фрески.

— Врешті, — підсумував Ньєман (його вже все це дістало), — один удар виявився фатальним, Самюель помер, і...

— Ні! Коли я змився, Самюель був живий! Навіть при тямі! Богом клянусь!

Поневіряння змусили Петера забути про виховання: посланці не клянуться.

— І це не ти обвалив стелю?

— Мені б таке й на думку не спало!

Насправді цей кретин-виноградар був недостатньо обізнаний, щоби пошкодити риштування.

— Тоді як ти поясниш, що підмостки обвалились?

Паріс знизав одним плечем, у стилі Саркозі. Тоді втупив погляд у лінолеум на підлозі.

— Це вони пошкодили риштування.

— Хто — вони?

— Посланці.

Поль Паріс мав розвиненішу уяву, ніж можна було б очікувати. Флік схрестив руки на столі. Ці поворотики на допитах приносили йому задоволення.

— І навіщо їм убивати Самюеля?

— Гадки не маю. Але в їхньому позірно гармонійному житті часто стаються конфлікти. Вони вбили його й замаскували вбивство під нещасний випадок.

Ньєман ні на йоту не вірив, що Самюеля прибрали посланці. Натомість у нього починала вимальовуватись інша ідея, вірогідна, хоч і складна.

Ні Паріс, ні посланці не вбивали Самюеля. Але коли анабаптисти знайшли тіло, першою їхньою думкою було обвалити склепіння, щоби зімітувати нещасний випадок. Вони не хотіли, аби на їхній території велося слідство, а тим паче, щоби хтось подумав, ніби в їхній общині могла статися насильницька смерть.

— Коли ти тікав, — заговорив Ньєман, — у якому стані був Самюель?

— Добряче покоцаний, але на ногах.

— Думаєш, його вбили після цього?

— Іншого пояснення немає.

— А якщо це ти завдав йому смертельного удару? Який, скажімо, призвів до внутрішньочерепної кровотечі?

Петер пильно подивився на фліка. Під поглядом його хімічно-блакитних очей ставало незатишно.

— Не може бути. Ми лише трохи поштовхались. Це була не якась там кривава лазня.

Ньєман знав, що людина може померти від одного щигля, якщо потрапити в життєво важливу точку, але мусив визнати: ця сутичка, вочевидь, була дріб'язковою.

— Коли ти дізнався про смерть Самюеля, чому не змився?

— Щоби не викликати підозру.

— Розумний хід, Петере.

— Я думав, що схема анабаптистів спрацює.

— А чому сьогодні тікав?

— Із моєю історією судимості? Я одразу прошарив, що сяду до в'язниці на роки.

Зарано на 100 % вірити історії Поля Паріса, але для цього були всі підстави. Вони знайшли кров, кросівку, підозрюваного, але не вбивцю.

Добре. Жандарми запишуть свідчення цього кренделя пізніше, а там розберемось — Ньєман не хотів більше ні секунди гаяти на цю заблукалу душу, відлучену від церкви.

— А те, що знайшли в нього в роті? — усе-таки докинув він.

— Не розумію, про що ви говорите.

— У роті Самюеля був камінчик.

— То й що? Із тим, що на нього попадало, це нормально, ні?

— Можливо, його поклали туди вже після обвалу.

Петер не відповів. Він був не в темі. Цілком непричетний до вбивства — Ньєман був у цьому переконаний.

Його телефон завібрував. Знову ця синхронність... Хіба що розслідування нарешті розігналось на всю катушку.

Деснос прислала СМС: «ЇДЬТЕ СЮДИ. НЕГАЙНО».

Перед допитом Петера Ньєман доручив Деснос заїхати по Макса Леманна і його апаратуру та проникнути до Сховища, щоби просвітити складену фреску в товаристві жандармів й експертів-криміналістів. Капітанка набила свій фургон до краю і попрямувала до стодоли, радісно перетинаючи заборонені землі Маєтку.

Це було їхнє третє вторгнення за останні дві доби, і серйозніше за попередні: вони проникли до Дієцезії, у святая святих. Але тепер їм не потрібен був жоден дозвіл. Відтепер ці землі потрапляли під розслідування по гарячих слідах, що надавало правоохоронцям усі повноваження. Анабаптисти могли скільки завгодно скаржитися Шніцлеру.

Леманну вдалося зробити радіографію залишків фрески менш ніж за годину. Ньєману не терпілося побачити другу частину прихованого диптиху.

Він попросив Деснос заїхати по нього, бо хотів спочатку повідомити їй новини про Паріса й викласти свою гіпотезу про іншого вбивцю.

Була п'ята вечора, і сонце вже сідало.

— Усе це купи не тримається, — зауважила жандармка, вислухавши Ньємана.

— Ти маєш на увазі, як склепіння в каплиці?

Стефан не звернула увагу на жарт. Вона вела машину, впершись грудьми в кермо, випростана й серйозна.

— Якщо припустити, що в цій історії замішаний хтось іще, то чому не цей інший влаштував обвал?

— Тому що він анітрохи не був зацікавлений у тому, аби приховати свій учинок. Цей труп був його повідомленням.

— Окей. Але якщо посланці так хотіли замаскувати вбивство під нещасний випадок, навіщо залишили камінчик у роті?

— Все просто: бо вони його не помітили.

Сонце зовсім зникло за обрієм, і в салоні запанувала тиша. Починалася довга осіння ніч, а тут, в Ельзасі, ночі вже були жорсткі, як узимку.

До Сховища, де чекали жандарми, які привезли Леманна і його команду, прийшла делегація посланців. Солідні представники, без автоматів і пістолетів.

Ньєман не виказав цю деталь Деснос: тоді довелося б розкрити джерело. І все-таки звідкись він мусив дізнатися про уламки. Власне, гасячи двигун, його напарниця запитала:

— Де ви нарили, що фреску сховали тут?

— Особисті джерела.

— Тобто?

— Забий.

Нічого не станеться, якщо трішки почекати, Ньєман про це знав. Вони попрямували до стодоли. Флік підняв комір пальта: він пітнів, він мерз, чортзна-що.

У дверях Ньєман обернувся до напарниці.

— Деснос, можеш зробити мені одну послугу?

— Слухаю.

— Повернись до відділку й склади протокол допиту Паріса. Я надішлю тобі запис.

— Що? Але я думала, що...

— Я знаю, що ти думала, але немає сенсу нам обом тут залишатись. Шніцлер попросить у нас звіт, тобто якийсь папірець. Протокол допиту Паріса задовольнить його на кілька годин. Діємо крок за кроком, вибач.

Деснос розлюченим кроком попрямувала до «мегана». Щойно Ньєман переступив поріг стодоли, йому назустріч вийшов Леманн у білому халаті та із зачудованим поглядом.

— Це просто божевілля.

— Покажіть.

— Чистісіньке божевілля.

Ньєман навіть не подбав про те, аби пильно оглянути приміщення: великий, вочевидь порожній простір із чорними стійлами, де тхнуло лайном. Висохлим і ніби перетравленим часом і холодом лайном.

Фреска лежала під світлом поліцейських прожекторів. Ньєман подумав про моноліт із «2001: Космічна Одиссея», от тільки тут кам'яний блок складався з окремих шматків. Довкола нього метушилися криміналісти зі складною технікою, яка нагадувала інструменти землемірів.

— Сюди, — сказав Леманн.

Реставратор уже встановив свої комп'ютери на триногах. Як і минулого разу, на екранах світилися чорно-білі зображення, оточені синюватим сяйвом.

— Обидва склепіння розписувала одна людина, — заявив Леманн. — Над стелею каплиці працював один і той же художник. Майже як Сікстинська капела Мікеланджело, тільки в менших масштабах.

Фрески перед їхніми очима не мали нічого спільного з могутніми велетами тосканського майстра. Тут прозирала жорстокість першої фрески, однак удесятеро потужніша. Переплетені тіла, спотворені криком обличчя, променисте тло: ці біблійні сцени перетворювалися на справжні жахи.

Зуби персонажів були чорні, волосся розвівалося, а очі ніби поплавилися. Усе це нагадувало страхітливі фотографії постраждалих від вибуху в Хіросімі.

— Тут художник ще виразніше виділив свій характерний стиль. І цей натовп... Нагадує інфернальні візії Брейгеля Старшого і його «Тріумф смерті». Викривлені обличчя, увага до деталей... Це наближає нас радше до XV чи XVI століття.

— Які сюжети тут зображено?

— Я не впевнений... Вони, знову-таки, розташовані хрестом. Верхню впізнати легко, це Адам і Єва...

Охляла пара стояла біля дерева пізнання: голодні силуети, чорні від сонця. Земний рай в очах художника виглядав геть невесело.

— Ліворуч — Вавилонська вежа, крах людських амбіцій, люди, які віднині розмовляють різними мовами, розбігаються навсібіч...

Художник склеїв каміння й людські фігури, які височіли такою собі пірамідою-гібридом, наполовину з каменю, наполовину з тіл, символізуючи хаос у суспільстві...

— А от щодо двох інших сюжетів я не маю певності... Старий, що благає юнака, може бути Ісаком, який благословляє Якова, або Йовом, який втратив дитину, або навіть Авраомом, який готується принести в жертву власного сина — неможливо розгледіти точніше...

Ньєман міркував, наскільки важливим був вибір зображених сюжетів. Поки що він був загіпнотизований виразом обличчя персонажів, їхнім екстатичним поглядом, їхніми кістками, які от-от розірвуть плоть...

Леманн простягнув до останнього екрана напіврозкриту долоню, наче тримав невидиме яблуко.

— Спляча жінка, зображена в нижній частині хреста, може втілювати кількох героїнь Старого Завіту. Мені треба дослідити це питання.

Флік радше сказав би, що вона б'ється в агонії: її дебеле тіло, її короткі руки наче лежали в калюжі чорної крові або на великому сліду від пожежі на підлозі. «Опромінені з каплиці святого Амвросія» — гарний заголовок для місцевих газет.

Леманн цокнув язиком, підсумовуючи:

— Це надзвичайно. Ця церква стане нашою Сікстинською капелюю!

Ньєман у цьому сильно сумнівався: посланці ніколи не дадуть оприлюднити сховані фрески, а тим паче торкнутися поверхневих розписів. Ці сцени були приречені залишатися похованими під гіпсом — їх побачить лише кілька втаємничених і лише при світлі рентгенівських променів.

— Поки що попрошу вас зберігати все в таємниці, — сказав Ньєман. — Ці зображення потрапляють під таємницю слідства.

— А, так... Так, звісно.

Леманн, мабуть, уже уявляв, як розповідатиме на сторінках журналів про виявлення цих скарбів. У межах кримінального розслідування!

А Ньєман розмірковував, як посланці дізналися про розписи. Їм також спало на думку зробити радіографію? Може, згадки про фрески траплялися в якихось старовинних текстах?

Щоби зекономити час, він сфотографував екрани на свій айфон.

— Думаєте, посланці могли самі пошкодити риштування в каплиці? — запитав він: у нього в голові вимальовувався новий сценарій. — Технічно вони могли це зробити?

— Чому ви питаєте мене про це?

— Відповідайте, будь ласка.

— Звісно. Кажуть, вони можуть побудувати стодолу за день. У такому разі, жменька гвинтів... Що у вас на думці? Страхове шахрайство?

— Із вами зв'яжеться лейтенантка Стефан Деснос, — ухилився флік. — Передайте їй ці зображення.

— Ви триматимете мене в курсі?

— Звісно, — підтвердив Ньєман із посмішкою, яка свідчила про протилежне.

— Я наполягаю, адже ця знахідка справді... фантастична. Для історії мистецтва це...

— Є прогрес у датуванні першого склепіння?

— Я в процесі. Але все залежить від хімічних реакцій. Потрібно чекати.

— Скільки?

— Ще кілька годин.

— Наберіть, щойно матимете новини. А ще спробуйте ідентифікувати персонажів двох останніх сцен.

Реставратор засунув свої довгі руки в кишені білого халату, як металенький ніжів складає своє спорядження.

— А посланці? Мені знадобиться їхній дозвіл, аби тут працювати, а...

— Поки що ви мій експерт і можете вважати весь Маєток місцем злочину. Так вас влаштує?

Леманн ковтнув слину під вусами, та й по тому.

Прямуючи до машини, Ньєман витягнув мобільний. Настав час передати ці жахи на розгляд спеціаліста з біблійної іконографії.

39

— Я навела для тебе довідки.

— Я тебе ні про що не просила.

— Твій друг поїхав сьогодні вранці.

— Який друг?

— Марсель Петровій. Він попросив розрахунок і покинув Маєток зрання. Можу дістати його зарплатний лист, якщо хочеш, але ми не дуже любимо торкатися...

— Цього не може бути.

— Чого не може бути?

Рашель перепитала агресивним тоном, гострим, як канцелярський ніж.

Вони поверталися з виноградників у кузові одного з посланницьких фургонів. Дуже незвичайний день, коли сезонного робітника арештували просто на очах у всіх інших, остовпілих від подиву. День, який закінчився пізніше, ніж зазвичай, уже коли ніч надійно огорнула землю.

— Він ніколи не поїхав би, не попрощавшись.

— Була рання година. Ти, мабуть, іще спала.

Івана вагалася між двома версіями: або Рашель згодували цю казочку і вона їй вірила, або була посвячена в цю брехню й община доручила їй заспокоїти найманку.

Сидячи на лавці, Івана споглядала інших посланців. Ці типи ніколи не були веселунами, але того вечора вони били власні рекорди похмурості. Мабуть, через недавні травматичні події. Після смерті Самюеля та вчорашньої облави це вже було занадто.

Поки Рашель стиха ремствувала, Івана взялася крутити цигарку, щоби зайняти руки. Як не дивно, через гул вітру та мотору, а також мовчазне усамітнення кожного посланця здавалося, ніби вони у вантажівці самі. Й Івана зважила про себе на цей привілей: попри її нічну вилазку, попри все, Рашель усе-

таки запросила її до посланницького фургону. Хоча це, можливо, для того, щоби заманити її в пастку.

— Тієї ночі Марсель був із тобою? — запитала посланниця.

— Так.

— Чому?

— Я заплатила йому, щоби він допоміг мені знайти уламки.

Рашель скрушно похитала головою.

— Що ти шукала? Чим ці каменюки такі важливі?

Івана підкурила.

— Це я тебе хотіла спитати. Думаю, ця фреска має для вас колосальне значення.

— Колосальне значення? Та ми просто вирішили відреставрувати каплицю, от і все. У чому саме ти нас підозрюєш?

Івана не відповіла, смакуючи терпкий тютюновий дим. Її очі звикали до темряви. Тепер вона розрізняла в пільмі тисячі виноградних рядів, лісопосадки, схили... Усе це були ґрати в цій обширній тюрмі. Чи вдасться їй з неї вибратись?

— Думаю, ти вигадуєш небилиці, щоби написати цікаву статтю, — повела далі Рашель. — Ти не зрозуміла ситуації. Ми щойно втратили одного з наших. Так що всі ці казки про фрески...

Івана помітила в темряві постаті, які повільно йшли галявиною, ніби байдужі до вечора, який накочував неспішними хвилями, та кусючого холоду, який ті приносили.

— Що вони роблять?

Посланці поралися, зносячи оберемки лоз, штовхаючи тачки, повні листя і навіть одягу. Попри мороз, вони познімали піджаки і залишилися в чорних жилетах, так що рукава їхніх білих сорочок виділялися в пільмі.

Рашель усміхнулась.

— Завтра ввечері збір винограду завершиться, — пояснила вона з поновленим запалом. — Усю ніч, аж до ранку, ми палитимемо відходи від урожаю, непотрібні лози, зогнілі грона і все, чим ми користувалися під час збору — одяг, взуття, інструменти...

— Навіщо? — запитала Івана, відчуваючи, як холод вгризається в тіло.

— У Євангелії від Івана Ісус Христос каже: «Коли хто перебувати не буде в Мені, той буде відкинений геть, як галузка, і всохне. І громадять їх, і кладуть на огонь, і згорять»[20]. Наш урожай — це Ісус, розумієш? Усе, що

більше не потрібно, спалюється. Назавтра виноградники будуть укриті попелом. Тільки тоді ми зможемо подякувати Господу за цей урожай і помолитися за майбутні. Ми називаємо це День попелу.

В Івани зовсім не залишилося сил для висновків про подібні фантазії. Кілька посланців уже споруджували на галявинах багаття, ставши на одне коліно чи нахилившись над тачками. Що довше вона на них дивилася, то більше здавалося, ніби пільма навколо них гусне. Тоді вони ніби меншали, аж поки не розчинялися в темряві. Скоро Івана вже не бачила нічого, крім їхніх білих рукавів, подібних до свічок у глибині церковної галереї.

— Цей рік не такий, як попередні, — провадила Рашель. — Сподіваюся, вогонь усе зітре. Трагедії, які нас спіткали, покидьків, які забруднили наш світ, паразитів, які влізли поміж нас і вигадують байки, аби витягти з нас таємниці, котрих не існує...

Івана зиркнула на неї.

— Тобто таких... як я?

— Так. Саме таких, як ти.

40

Офіси парафії розташовувалися за адресою Рю-де-ля-Фехт, 6, біля підніжжя собору Бразонської Богоматері. Споруда, як на таке невеличке містечко, була солідна. Зведена з рожевого піщаника, як і більшість місцевих архітектурних пам'яток, вона належала до типового неокласичного стилю: колони, фронти й портики, натхненні греко-римською Античністю.

Ньєман вийшов з авто й попрямував до храму. Він почувався на диво втішеним. Тут він віднаходив свого Бога, якого йому накиннули впродовж дитинства і який не втрачав у його очах своїх заспокійливих властивостей. Ніби щоб посилити це відчуття, закалатали дзвони.

Ньєману враз здалося, наче понад дахами, вздовж стін, під порогами розлилося відчуття духовності. До світу раптом повернулась якась зв'язність, уселенська логіка. Та, з його дитинства, повна ікон, скульптур, святих, зодягнених у золото й багрянець...

Правду кажучи, скромна й сувора віра посланців наганяла на Ньємана дрижаків: цей невидимий Бог, без обличчя, без меж, видавався йому непосильним, а у непохитності вісників було щось нелюдське. Віра, яку йому колись згодували, не мала нічого спільного з цією фанатичною принциповістю. Це була віра старих добрих міщан, які щонеділі спокують свої гріхи за тиждень, причащаючись із заплющеними очима й опускаючи банкноту до скриньки для пожертв...

Уздовж правого боку церкви Ньєман побачив масивну цегляну будівлю, мабуть, XIX століття. На мідній табличці напис: «Католицька парафія собору Бразонської Богоматері». Флік подзвонив і почекав.

Після пошуків в інтернеті з'ясувалося, що одним із найкращих спеціалістів із християнської іконографії в Ельзасі був отець Косинський, парафіяльний священник. Трішки талану ще нікому не шкодило.

Нарешті відчинили. Його зустрів худорлявий невиразний чоловік, вочевидь, волонтер. Немає віри без самопожертви, немає битви без гвардійців. Ньєман попросив провести його до кюре, нічого не пояснивши і навіть не показавши значок. Жодних проблем. Відкритість уходила в меню.

Вони пройшли через секретаріат, де над товстими книгами записів скніло кілька пар маленьких ручок. Червонувате дерево, запах плісняви, скрипучий паркет: треба було сильно захотіти одружитись чи похрестити дитину, щоби наважитися порушити цю летаргію.

Прийшов Косинський у літургійних шатах. Біла альба, зелений орнат, смарагдова стола. Він ніби збирався роздавати причастя, але виглядав кремезним. Священник мав важку ходу, почавлене, ніби в боксера, обличчя, а римський комірець на могутній шиї, здавалося, от-от репне. Йому перевалило за п'ятдесят, і він справляв змішане враження урочистості й спортивної моці.

— Я щойно з вечірні, — з усмішкою пояснив кюре, — а діти з хору кинули мене самого. Баскетбольний матч. Я нічого не міг удіяти...

За кілька секунд мовчазний бульдог перетворився на чарівного шарпея. Його голос, його добродушність — усе в ньому змушувало співрозмовника танути.

— Що я можу для вас зробити? — запитав священник, усміхаючись на всі тридцять два.

41

Косинський повів Ньємана до крижаної ризниці з грубими меблями. Строгі лінії, ледь навошене дерево, голі стіни і цей вічний гіркуватий запах ладану, який плинув у повітрі, наче якась думка на задньому плані.

Сидячи за порожнім столом, під голою лампочкою, Ньєман спостерігав, як панотець знімає своє вбрання. Дуже симпатичний чоловік. Кремезний, як регбіст. Він просто випромінював щирість. Теплоота його погляду, доброзичливість усмішки не мали нічого спільного з тією мерзотною вдаваною турботливістю, яку священники зазвичай підсовують замість співчуття.

Флік, однак, вирішив йому збрехати — і мови не було про те, аби викласти реальні факти.

— Поки що ми розслідуємо крадіжку, — заявив він.

— Крадіжку? У каплиці святого Амвросія? Там немає чого красти.

Священник складав свій орнат у якусь старовинну шафу.

— Є фрески.

— Які фрески? На стелі? Вони й копійки не варті, їх, мабуть, намалював якийсь місцевий художник у...

— Я про приховані фрески. Ті, що під гіпсом і штукатуркою.

Кюре підняв брови, не відповівши. Він склав свою столу, тоді зняв альбу — під нею була чорна футболка з логотипом «Red Hot Chili Peppers». Священник дбайливо склав альбу в шафу та м'яко зачинив дверцята. Здавалося, ніби він, виконуючи ці делікатні рухи, стримував усю свою м'язову масу в пучках пальців.

Нарешті кюре сів по інший кінець столу. У Ньємана виникло враження, ніби вони завітали на розкішний бенкет, от тільки їм забули принести їжу.

— Мені шкода вас розчаровувати, але прихованих фресок немає.

— Чому ви так упевнені в цьому?

— Бо якби вони існували, нас попередили би першими.

— Хто?

— Посланці та їхні техніки. Наше архієпископство допомагає фінансувати реставрацію каплиці.

Ньєман вийняв телефон і пошукав рентгенівські знімки.

— Подивіться.

Косинський нахилився і взяв мобільний.

— Господи, — прошепотів він, гортаючи світлини. — Це неможливо.

Дивлячись на фото догори дригом, Ньєман усвідомив, що його й самого досі приголомшують ці почорнілі обличчя, зячі очниці, роззявлені роти...

— Ви просвітили склепіння рентгеном?

— Так, і ті, які вціліли, і фрагменти іншого.

В очах кюре промайнув вираз нерозуміння.

— Але... я думав, воно обвалилося...

— Посланці склали його до купи. Схоже, для них важлива цілісність малюнка. На мою думку, вони поклоняються зображенням під верхнім прошарком.

— Поклоняються? Що ви маєте на увазі?

— Ще не знаю. Здається, ці зображення мають для них якесь колосальне значення. Колосальне та таємне. Ось чому ви не в курсі. Ось чому вони завжди забороняли реставраторам робити рентген.

Кюре мав скептичний вигляд. Його погляд весь час мимоволі повертався до знімків, які мерехтіли в його долоні.

— Подивіться уважно на ці розписи, — наголосив Ньєман, — і скажіть, що вони вам нагадують. Я звертаюсь до вас, як до фахівця із християнської іконографії.

— Я займався цим у молодості.

— Упевнений, ваша пам'ять не постраждала.

Косинський підніс телефон до обличчя і довго розглядав фото. Світло екрана лягало на його лице білою, засвіченою, непроникною маскою.

— Це переважно сцени з Біблії... Головно зі Старого Завіту. Дивно, їх поєднання доволі незвичне, і...

— Я все це знаю. Подивіться на два останні малюнки. Про які сюжети йдеться, на вашу думку?

Священник прогорнув світлини на сенсорному екрані.

— Думаю... Ісак благословляє свого сина Якова.

Леманн уже згадував про цей епізод із Буття.

— А інший? Спляча жінка?

Священник, схоже, задумався. Його очі наповнилися слізьми, але не від почуттів, а радше від мільярдів кристалів, які подразнювали зір.

— Можливо, смерть Рахілі, але я не впевнений.

— Про що ця історія?

— Особливо ні про що. Рахіль була однією із дружин Якова. Спершу безплідна, вона таки народила двох синів, Йосипа та Веніямина, але померла під час других пологів.

— І це все?

— Практично все, так. Вона померла дорогою до Ефрати — це друга назва Вифлеєму. Її гробниця стала символом вавилонського полону та місцем паломництва.

— Що ви можете сказати мені про стиль розписів?

— Він... вражає. Численні деталі нагадують манеру останніх століть Середньовіччя, і водночас...

— Водночас що?

— Виконання страшенно сучасне і до того ж відзначається дуже похмурою цілісністю.

— Це нагадує вам якісь інші твори? Почерк якогось художника? Школу, яка існувала в цьому регіоні?

— Якщо чесно, ні. Це й дивує. А ви показували їх посланцям?

— Немає сенсу. На мою думку, вони давно знають про їх існування. І дбайливо це приховують.

— Навіщо?

Не відповівши, Ньєман узяв телефон із рук кюре та підвівся.

— Дайте мені вашу пошту, щоб я надіслав вам ці зображення.

Косинський послухався, і флік повторив:

— Подумайте ще. Ці сюжети мають особливе значення.

Косинський і собі встав — він ледве сягав Ньєманового плеча. Утім, флік відчував, що чоловік може підняти його й запустити у вільний політ до протилежного кутка кімнати.

— Це настільки важливо?

— Для посланців — так, і я хочу знати, чому.

— Ви впевнені, що вони в курсі всього цього?

— Без жодного сумніву. Наступного разу, коли вкладатиметесь у будівництво, знайдіть собі надійніших партнерів.

Чоловік неухважно кивнув. Здавалося, його спантеличила ця розмова — або ж просто зображення, які він щойно побачив. Зображення, які оселялися в голові й пекли мозок пальником.

— «With the birds I'll share this lonely viewin'»[21], — прошепотів Ньєман священнику на вухо.

Ця цитата з «Red Hot Chili Peppers», схоже, остаточно добила Косинського. Ньєман видав свою особливу, хихацьку посмішку та пішов.

Надворі холод іще більше набрав обертів, наче пурпурові стіни собору лизали високі, чорні, крижані хвилі.

Косинський не сказав йому й малої долі того, що Ньєман уже знав. Не страшно. Флік уже мав іншу ідею.

Час був покликати підкріплення.

42

Опинившись у «мегані», Ньєман дав собі час насолодитися знайомим запахом у салоні. Він був забитий звичним мотлохом. Рація зі скрученими дротами, купа паперів, книжки з бланками для реєстрації порушень... Але були й новинки: комп'ютер, з'єднаний із камерами, які вміли зчитувати номери, радар, який вимірював швидкість транспортного засобу...

А головне — запах: старий добрий сморід здохлої хавки, нудної рутини, всіх тих глибинних людських механізмів, утиснутих під дахом порядку й закону. Насправді — все Ньєманове життя.

Він схопив мобільний і набрав номер Бржєрського абатства, розташованого неподалік від Епіналя, що в Лотарингії. Ньємана дістало. Дістало ковзати поверхнею загадки. Дістало обертатися довкола цього моноліту тиші й темряви. Дістало бути непосвяченим у секрет, про який усі шепотілися, ховаючись у тінях.

Довелося чекати добрих двадцять гудків, перш ніж йому відповіли, що було цілком резонно для місця, де кожен дзвінок уважався грубим вторгненням у спокій жменьки монахів-самітників.

— Алло?

Голос був різкий, наче вибух петарди.

— Я хочу поговорити з Еріком Апергісом.

— Тут немає нікого з таким іменем.

Ньємана завжди дивувало, як у цих монастирях, чиї мешканці не відрізнялися від каміння в стінах, іще не розучилися нормально розмовляти.

— У вас його кличуть Антуаном, — зітхнув Ньєман.

— У нашій конгрегації немає такої людини.

— Він не монах, — почав дратуватися Ньєман, — але проводить кожну зиму в абатстві. Він облат.

Коротка пауза. Його співрозмовник добре розумів, про кого йдеться, але захищав свого гостя.

— Брате, — наполягав флік, — я знаю, що Ерік перебуває у ваших стінах. Я з кримінальної поліції, і раджу вам якнайшвидше покликати його до телефону.

Знову тиша, вона громадилася, як нанесені з незапам'ятних часів піски.

— Це неможливо, — нарешті пробурмотів монах. — Прибувши минулого місяця, він прийняв обітницю мовчання.

Ньєман придушив стогін, але, можливо, це мав бути регіт. Ситуація реально починала діяти йому на нерви.

— Дайте мені вашу електронну адресу.

— Але...

— Та давайте вже, Господи!

Чоловік продиктував літери й цифри, а Ньєман записував, поставивши виклик на гучномовець. Він міг би попросити надіслати пошту смс-кою, але не хотів класти слухавку, не отримавши інформації.

— Ви отримаєте адресу бразонського відділку жандармерії, у Верхньому Рейні, — повів далі флік. — Передайте її Еріку й скажіть, нехай бігом тягне сюди свої булки. Уточніть, що це Ньєман. Н-Ь-Є-М-А-Н, ви почули?

— Але...

— Жодних «але». Якщо завтра його там не буде, я сам приїду по нього, і повірте, я переверну вашу обитель догори дригом.

І він поклав слухавку, не чекаючи на відповідь.

43

Перш ніж поїхати, він набрав Деснос. Жандармка стала для нього чимось на кшталт тонізуючого напою. Ковток енергетика, який відновлював сили.

— Ти закінчила протокол допиту? — запитав він, муркнувши кілька люб'язностей.

— Ви мене за дурепу маєте?

Стефан говорила роздратовано.

— Закінчила чи ні?

— Звісно, але ви нічого не виграєте, усунувши мене від справи.

— Надіслала Шніцлеру?

Вона видихнула у відповідь:

— Послухайте, Ньємане. Те, що ви вузьколюбий мачо, мене не обходить. Те, що ви маєте себе за найкращого фліка у Франції і зневажаєте всіх, хто носить форму, — це також ваші справи. Але коли ви намагаєтеся працювати одноосібно, то гальмуєте слідство й тупцюєте на місці.

Ньєман відчув, що має дослухатися до цієї проповіді. Якщо Стефан ось так задиралася, отже, мала козир у рукаві.

— На щастя, я не обмежуюся вашими вбогими дорученнями, — повела далі вона, навіть не давши Ньєману відповісти. — Я подумала, що ми забули допитати одного кадра, який може знати щось цікаве.

— Кого?

— Ібрагіма Моллека. Асистента Патріка Циммермана. Це молодий лікар, який знайшов камінець у роті під час розтину.

Ньєман пригадав цю деталь: без асистента медик, можливо, пропустив би знахідку.

— Ти йому дзвонила?

— Надсилаю вам його контактні дані. Він інтерн в Акушерському медико-хірургічному центрі (АМХЦ) в Шильтіггаймі.

— Ти поговорила з ним чи ні?

— Так, і він розповів дещо дуже цікаве.

— Розкажи в кількох словах.

— Ні-ні. Його слова матимуть більшу вагу, якщо розповість він сам. Поговорите з ним по-чоловічому.

На останніх словах Деснос наголосила з особливою іронією. Вочевидь, вона таки щось відкопала.

Ньєман поклав слухавку і набрав номер того типа. Він досі стояв припаркований на безлюдній площі біля червоного собору. Попри задуху в салоні, флік почувався немов посеред чорної пустки. Неначе він затримав дихання та пірнув у океан самотності.

Лікар був на чергуванні та підняв слухавку між двох пологів. Після Циммермана-педіатра — асистент із акушерського відділення... Судмедекспертиза в Ельзасі могла похизуватися небаченою гнучкістю.

— Я вже все розповів вашій колезі.

— Що ж, тобі доведеться все повторити.

— Чого це ви мені тикаєте?

Голос звучав молодо й спокійно, але з усіма ознаками хронічного стресу. Або ж старої доброї ненависті до поліцаїв.

— У кожному разі, — додав він, — по телефону я вам нічого не скажу. Де гарантія, що ви флік?

Ньєман усміхнувся: цей галіміий дзвінок був подаруночком від Деснос. Вона знала, що Моллек пошле його куди подалі, та заздалегідь цьому раділа. Але Ньєману було не звикати працювати з норовистими.

— Фліки завжди працюють двома способами, — терпляче пояснив він. — Є швидкий режим і є повільний. Це може тривати п'ять хвилин телефоном, або я можу відправити по тебе жандармів. Проведеш як мінімум ніч у відділку. Тобі вирішувати...

Мовчанка, переривана якимись різкими звуками й довгим відлунням. Інтерн одчиняв двері, спускався сходами, перетинав фое. Нарешті, у динаміку засвистів вітер, а тоді чиркання запальнички сповістило, що чоловік дістався пункту призначення.

Якщо вже гаяти час на фліка, то хоч із цигаркою.

— Що ви хочете дізнатися?

— Я дзвоню з приводу камінця в...

— Це був не камінець.

— Як це?

— Коли я витягнув його з Самюелевого рота, це було схоже на уламок піщаника чи щось таке. Насправді ж так здалося через пилюку.

— І що ж це, врешті?

— Вугілля. Можливо, деревне. Таке ж легеньке.

Мало того, що подібна речовина незрозуміло як опинилася серед уламків, так Циммерман ще й не потурбувався описати знахідку. Це вже було майже дно.

— Чому Циммерман не згадав про цю деталь?

— Бо йому насрати. Він виходить на пенсію, та й він насправді не патологоанатом.

— Що ще ти можеш розповісти мені про цей розтин?

— Нічого. В усьому іншому то був просто фарш із плоті й кісток, почавлених кількома тоннами каміння.

— Дякую, Ібрагіме.

Нъеман обдумав цю новину — він мало не відчував вуглинку у своїй долоні. Ритуал, проведений убивцею, набував ще й іншого значення: він був продуманий заздалегідь. Ні вугілля, ні сланцю, ні будь-яких інших горючих копалин у каплиці немає й близько. Зловмисник приніс той шматочок із собою.

Хіба що то посланці вдалися до ритуалу, перш ніж поховати тіло під обвалом? Ні. Що далі Нъеман просувався, то більше схилявся до сценарію в трьох діях.

Сутичка між Полем Парісом і Самюелем.

Убивство анабаптиста невідомим.

Обвал риштувань посланцями.

Деревне вугілля.

Нъеман і гадки не мав, що робити з цією новою деталлю, але відчував якийсь зв'язок між нею та обвугленими обличчями на схованих фресках у каплиці.

Хто згорів там за кілька століть до того?

44

Пролізши крізь колючий дріт, Івана прямувала до переліску, щоб — нарешті — сховати телефон. Вечір минув абсолютно звичайно: прийняла душ, перевдяглася, пішла на вечерю, де їла за чотирьох. І щоб боротися з утомою, і щоб притлумити неясний гнів.

Маленький урок Рашель стояв їй посеред горла. Вона мусила терпіти пиндючливу промову дівчини та вдавати із себе одну з тих, кого вона найбільше ненавиділа, — журналістку. А найгірше, що Івана зайшла в глухий кут. Рашель більше і слова не скаже, та й до інших посланців до кінця збору винограду наблизитися не вдасться. Дівчисько, мабуть, попередило старших — Жакоба та його шайку — і тепер тримали Івану на оці. Просто диво, як їй вдалося вислизнути цього вечора.

Під час вечері флікіня ні з ким не говорила. Вона думала про Марселя. «Ви засумували за кимсь — а спорожнів весь світ», — писав Ламартін, чи Шатобріан, чи хто там. Івана усвідомлювала, що то був не просто товариш по

каторзі. Вона впізнала в ньому брата по нещастю, маргінала в пошуках віх, який, як і вона, вмів лише одне — вічно утікати.

Рашель брехала. Щоби Марсель поїхав ось так, після їхньої втечі, не сказавши Івані ні слова? Швидше він узагалі не повернувся з нічної погоні. Посланці схопили його та десь зачинили? Івана насправді не вірила в цю версію — у них була серйозна служба безпеки, але найперше — вони залишалися мирними виноградарями. Важко уявити їх у ролі катів чи викрадачів.

А головне, не було жодної причини викрадати Марселя. Що він міг побачити такого, чого не побачила Івана? Вони лише знайшли складену до купи фреску в stodoli, та й та не становила значного інтересу...

Івана наближалася до темної лінії дерев. Примерзла трава під її ногами хрускотіла, наче кірка крем-брюле. Лише злегка побілівши, краєвид змінився. Стовбури, гілля, чагарники — усе ніби вдарила крижана блискавка.

Продираючись через колючі кущі, чіпляючись за гілки, Івана не бачила ні кінця ні краю цим тортурам. Вона вже була близька до розпачу, коли нарешті побачила свій дуб. Чорний, ніби мармурова колона, місцями поїдений лишайником, він слугував таким собі маяком, який відновлював рівновагу всієї ночі.

Івана пройшла ще крок — і простягнулася, тріскаючи гілляччям. «Чорт!» — вилаялась вона, випльовуючи хмарку пари. Дівчина насилу підвелася й пошукала поглядом, за що ж перечепилася.

Тоді вона побачила його.

На вкритих мохом коренях лежало тіло. У нічній млі біліло його обличчя, спотворене страхітливим виразом страждання.

Тремтячи, Івана покопирсалася в кишенях, шукаючи телефон, увімкнула на ньому ліхтарик і посвітила на труп.

Марсель... Вона підійшла, задихаючись, безглуздим рефлекторним рухом спробувала намацати пульс, тоді скерувала промінь на обличчя. Роззявлений рот перетворився на оточену памороззю рану. Зуби ніколи не були сильним боком найманця, але, вочевидь, йому вирвали й ті, що лишалися, і то не дуже церемонячись.

Дихати було дедалі важче. Через холод, шок, журбу сльозилися очі. Хто це зробив? І чому?

Продовжуючи огляд, флікіня виявила, що чоловіку відрізали всі пальці до половини. А кінцівки — руки, ноги — вигиналися під неможливими кутами, і кожна кістка була зламана.

Але найгіршим — Івана не одразу це усвідомила — була головна рана: Марселю випатрали черево, і, так ніби цього було не достатньо, його задушили власного тонкою кишкою — сіруватою мотузкою, затвердлою на морозі, яка обвивала його шию, наче ліана.

Івана впала на коліна. Вона ніби провалювалася в чорну вологу нору. Вона задихалася, і над нею змикалася ніч, якій, здавалося, не буде кінця.

Тоді до флікині повільно прийшов ще один очевидний здогад.

Труп опинився тут не випадково. Це закатоване тіло було посланням – і призначене воно було саме їй. Ті, хто це зробив, знали, що вони з Марселем співники. Знали, що Івана – не сезонна робітниця. Знали, що напередодні вона була у Сховищі. І, last but not least[22], вони знали, що вона ховає телефон біля підніжжя цього дуба.

Івана позадкувала й сіла на опале листя та холодну землю з порожнім поглядом і такою ж головою, приголомшена видовищем цього бідолахи, в якого забрали будь-яке майбутнє й рештки гідності. Вона сиділа так, не стежачи за часом, відчуваючи, як волога просочує одяг і поволі заволодіває нею, не боячись навіть, що її хтось побачить або що на неї також нападуть.

Нарешті Івана отямилася від цієї летаргії та схопила телефон, який впустила була на землю. Хоч пальці й заніміли, їй вдалося вирубити ліхтар, а тоді відімкнути режим польоту.

Диво – з'явився зв'язок.

Заряду лишилося на одну поділку.

Натиснула на кнопку: Ньєман...

– Алло?

Цей знайомий, такий очікуваний хрипкий голос. Кількома словами, на останньому диханні, вона описала йому ситуацію.

– Заспокойся.

Схлипуючи, Івана говорила, що це її провина, що вона змусила Марселя їй допомагати, що...

– Заспокойся, – повторив Ньєман.

Але вона досі пережувувала свою історію – намагалася відновити дихання, ритм – стодола, кам'яні пазли, посланці...

– Досить! – крикнув Ньєман. – Де ти зараз?

Івана описала своє місце перебування. За межами Маєтку жандарми могли діяти по-тихому, не вриваючись до Дісцезії ще раз.

– Я беру людей і їду. Не рухайся.

– Ні.

– Як це – ні?

– Я повертаюсь.

— У жодному разі. Припини ці дурощі.

— Поки вони не викрили мене офіційно, я не здамся.

— Ти щойно сказала мені, що твоєму прикриттю хана і що цей труп дорівнює смертному вироку.

— Я нічого напевно не знаю. Я не знаю, хто вбив Марсея. Не знаю, що саме їм відомо. Навіть не знаю, це посланці чи якісь інші фанатики...

Коротка пауза. Мабуть, Ньєман прикидав свої шанси змусити Івану змінити думку: вони були нульові.

— Окей, — поступився він. — Але залиш телефон при собі. Я подзвоню, коли буду на місці.

Вона не наважилася відмовитись. Ставало надто ризиковано діяти самотійно, треба було залишатися на зв'язку з Ньєманом.

До того ж, вона й не змогла б відпиратися. Івана ледве говорила чи дихала. Усе її ество охопила паніка. Вона відчувала, що страх розчавлює її — серце перетворилося на чорнуватий згусток, не більший за персикову кісточку.

— Коли ви будете?

— Максимум півгодини.

— А як ви поясните, звідки дізнались про тіло? Ньєман розреготався — навісним, розпачливим сміхом. Як справжній відчайдух.

— А хто мене питатиме?

45

— Скажи їм, нехай вимкнуть фари і ліхтарі.

Ньєман хотів повернути все справді по-тихому, щоби не компрометувати Івану ще більше і заскочити посланців зненацька. Довкола першого трупа було забагато вивертів. Наступне вбивство флік хотів опрацювати блискавично, а тоді поставити вісників перед фактом.

Але спершу треба було його знайти...

Вони з Деснос у «мегані» очолювали колону. Жандармка за кермом лівою рукою схопила рацію й передала наказ. У бічному дзеркалі фургона й автівки розтанули в півні, наче батискафи. Потаємний режим увімкнено.

Деснос і собі вимкнула фари. Коли очі звикли до темряви, Ньєман побачив, як обабіч нього на поверхні ночі спливали симетричні ряди лоз. Вони ніби мерехтіли в темряві, ледве не здіймаючись над імлою.

Знахідка Івани означала виверження чистого, божественного насильства просто біля Дієцезії. Того, на яке він чекав у глибині душі з сумішшю тривоги й нетерпіння. Над Маєтком завжди плив своєрідний душок заліза й розкладання, неначе металевих екскрементів...

— Ми вже близько, майоре, — сказала Деснос, коли вони проминали намети найманців за парканом.

Жандармка у своїй формі командос, здавалося, ледве дихала. Потроху ковтала повітря крізь комір застібнутого анорака, грудьми, втиснутими в бронезилет.

Ньєман увів її в курс справи, як говорять на сповіді — упівголоса, зважуючи кожен склад. «Іншим ні слова», — підсумував наприкінці.

Вони припаркувались на узбіччі, проминувши перелісок, який описувала Івана. Тут їх не могли помітити ні посланці, ні навіть сезонні робітники зі свого табору.

Флік кинув погляд у бічне дзеркало: з IVECO, намагаючись не втратити рівноваги, вистрибували жандарми. Стражі порядку, що чіплялися за свої рушниці, наче за пожежну драбину. Серед них були й експерти-криміналісти, хлопці зі Страсбурга, яким ніяк не вдавалося звідси поїхати і чиї білі комбінезони нагадували піжами.

Ньєман і Деснос також вийшли з машини. Виноградники скінчилися, тепер за територію боролися рівнини й ліси. Околицями гуляв вітер, а більше й нікого. Трави хиталися, наче водорості на морському дні, кущі ніби зсудомило, дерева тремтіли на корені...

— Туди, — указав Ньєман.

Деснос зиркнула на нього скоса: звідки інфа? Хто його попередив? Флік рушив уперед, щоб уникнути запитань. Вони перетнули пасовиська, зігнувшись у три погібелі, розколюючи північний вітер, якщо не навпаки. У кінці великого смарагдового квадрата бовванів перелісок. Радше справжній ліс, судячи з висоти дерев.

Крокуючи, Ньєман обдумував свій здогад. Марселя катували не для того, аби вирвати з нього, що йому відомо, а радше щоби переконатися, що він нічого не знав. Йому повідрізали пальці, щоб упевнитися: він нічого не зрозумів. А Івана? Чому її просто залякали, а не піддали тортурам? Чи знали посланці, що вона флікіня?

На узліссі всі зупинились. Рефлекторно, як ковтають повітря перед тим, як пірнути, Ньєман звів очі на місяць — перламутрова карамелька на чорному шовку, — а тоді глянув на Деснос: вона тримала свій карабін, як її вчили, приклавши прямий вказівний палець до ствола. Певно, ніколи ще його не використовувала, окрім як на навчаннях чи іспитах.

Ньєман дістав пістолет і вставив патрон, подаючи приклад. Йому відповіло клацання затворів. Від цього звуку спиною пробігли мурашки. Майор іще живчик...

— У лісі одразу вмикаємо ліхтарі.

Він перший пірнув між дерев. Просуватись було нелегко. Щось невідоме хапало його за ноги, дряпало плечі, хльоскало по обличчю... Він уявляв Івану на самоті в цьому ворожому лісі. У стані шоку, наодинці з трупом... Героїня нашого часу.

Рослинність була така густа, що крізь неї не проривався вітер, тож у лісі було навіть затишно. Але промінь ліхтарика так само не проникав у підлісок. Ньєман просувався наосліп, дедалі повільніше. За ним вервечкою бабралися всі інші. Справжня африканська валка, із солдатами і носіями, в серці джунглів...

Нарешті — галявина. Дуб, що про нього казала Івана — з візерунками лишайника на стовбурі та корінням, яке видерлося над землею.

Усе було на місці: дерево, лишайник, корені.

Усе, окрім головного — трупа.

46

— Не може бути.

— Кажу тобі, я біля того дуба. Тут і сліду немає від тіла.

Івана говорила ледь чутно. Мабуть, сховалася десь, аби відповісти на дзвінок.

— Ви мені хоч вірите?

— А ти як думаєш? Повідомлення було адресовано тобі й тільки тобі. Тепер труп зник.

— Ви збираєтесь його пошукати?

— Звісно, але навряд чи щось вдасться. Я заїду по тебе. Вечірка скінчена.

— У жодному разі.

— Не клей дурня. Я не хочу знайти тебе із зубами в кишені та кишкою замість шалика.

— Якби мене хотіли прибрати, то вже зробили б це. У мене є ще туз у рукаві.

— Уже запізно, і ти це знаєш: вони поклали труп сюди, бо знали, хто ти і що ти робиш. Вони все знають.

Коротка пауза, але вже без сліз. Ньєман мало не чув, як у голові зі швидкістю процесора крутяться коліщатка.

— Ви допитаєте посланців?

— На предмет чого? На світанку, якщо нічого не знайдемо, повернемося до відділку та побачимо. У тебе є зброя?

— Ні.

— Ти де?

— Вийшла з намету поговорити.

Ньєман зітхнув.

— Вертайся й поспи. Я наберу, коли скінчимо.

— Ви не зможете зі мною зв'язатися.

— Чому?

— Батарея сідає.

Глянув на годинник: майже північ.

— Зустрінемося в каплиці о п'ятій ранку. Підзарядиш телефон. Обговоримо все й ухвалимо рішення.

— Добре.

— Івано...

— Що?

— Нічого.

Ньєман поклав слухавку й усвідомив абсурдність ситуації. Півтора десятка озброєних до зубів людей, готових діяти будь-якої миті, вештаються лісом глибокої ночі.

— Майоре, може, поясните?

До нього наблизилася Деснос — він відійшов був від загону, щоби подзвонити. Вона говорила тихо, мабуть, аби не принижувати його перед іншими. Ця сміховинна нічна вилазка, ці надмірні заходи безпеки, слова, Ньємане, слова...

— Оточити периметр і обшукати околиці, — наказав він.

— Що ми шукаємо? Досі труп?

— Так.

— А криміналісти?

— Нехай прочешуть зону довкола дуба, труп був там. Можливо, залишилися якісь сліди, відбитки.

— Кому ви дзвонили?

Не відповівши, Ньєман поклав телефон до кишені. І, трохи повагавшись, кинув:

— Ходімо до «мегана».

47

Час настав, хлопчику мій.

Опинившись біля автівки, він подивився на свою напарницю. Закутана в парку, в натягнутій на лоба чорній шапці, вона нагадувала водія снігоочисної машини. Тоді він одним махом розповів їй про Іванине прикриття, схований телефон, деякі факти, отримані зсередини, ймовірно вбивство сезонного робітника... Деснос слухала його ніби крізь стіну з вітру та холоду, нервово хитаючи головою й кусаючи губи. Вона обмірковувала не лише всю цю нову інформацію, а й те, що Ньєман від початку водив її за носа.

— І коли ви збиралися мені розповісти?

Ньєман хотів був відповісти щось більш-менш прийнятне, тоді передумав.

— У кінці розслідування, коли схопимо злочинця.

— Це мав бути ваш тріумф, так? Найхитріший з усіх фліків?

— Саме так. Паризька команда, яка всіх обставила.

Він перебільшував із особливою злістю, зі зневагою до самого себе й своєї вузьколобої гордині.

— Ідіть нахрін, — виплюнула жандармка і розвернулась.

Вона попрямувала назад до переліска. Її куртка надувалася, наче вітрила корабля.

— Стефан! — крикнув Ньєман, наздоганяючи її.

Він схопив її за плече. Погляд Деснос був різкий, наче ляпас. Її лице набрякло від вітру, хоча, можливо, причиною був гнів і розчарування.

— Послухай, прикриття, закопаний телефон, таємні дзвінки — це все була помилка. Повір, я ж перший і шкодую про ці дурниці. Тепер мені треба якнайшвидше витягти звідти колегу й пережити свою провину. Я...

— Мені всі ці ваші зізнання до сраки.

— Та як хочеш, — заревів він, — але в нас два жмури. У першому випадку ми заледве можемо стверджувати, що це вбивство. У другому в нас узагалі немає трупа. У цій дупі опинилась моя напарниця — яка означає для мене набагато більше, повір мені на слово, — і вона грається в аміша в общині, від якої, вибач, дедалі більше тхне смертю. Тож ти мені потрібна.

Вони хиталися, стоячи одне навпроти одного, наче два моряки на палубі судна.

— Ми з тобою, — вів далі він, — заберемо Івану й розв'яжемо ці два довбані вбивства. Доведемо всім, що флік і жандарм — це не лише ремінь, штани і підтяжки.

Деснос ніби задумалась, але Ньєман знав, що вона вже прийняла рішення. Насправді вона ніколи й не думала здаватись. Вона не кине справу на півдорозі. Ньєман розумів, коли перед ним справжній флік.

Жандармка засунула руки в кишені, неначе ілюструючи його слова про ремінь. Вітер дедалі більше роздував парку, і її руки здавалися вдвічі пухкішими.

— Що робимо далі? — запитала вона, мружачись від вітру.

Ньєман широко розсміявся.

— Гадки не маю!

48

— Якого дідька ви тут робите?

Вони шойно повернулися до відділку, який тепер скидався на туристичну базу в горах із купою одягнених у пуховики людей, які наче шукали свої спальні мішки.

У фое стояв Макс Леманн, реставратор мозаїк і фресок із підкрученими вусиками та шовковим поглядом.

— Я приїхав відзвітуватися, — відповів він, вочевидь, збентежений грубістю фліка.

Ньєман уже геть забув, про що його просив.

— О такій годині?

— Я думав, це терміново. Це щодо датування фресок...

Ньєман одразу ж змінив тон, дружньо поплескавши Леманна по плечу.

— Звісно, вибачте. — Він повернувся до Деснос: — Знайдеш нам приміщення?

За кілька хвилин вони всі вже сиділи в кабінеті на другому поверсі. Приміщення у відділку, схоже, не мали специфічного призначення, у всіх стояли залізні й плексигласові меблі, на підлозі лежав лінолеум, а на стінах висіли наївні пропагандистські плакати. А якщо хтось досі не зрозумів меседжу, світильники під стелею фарбували все навколо в білила.

— Наші інструменти для аналізу...

— Давайте без технічних деталей.

Леманн насупив брови: йому не подобалися манери співрозмовника. Але він, схоже, змирився та швидко прогорнув сторінки справи. Він мав довгі гнучкі пальці, подібні до пензлів.

Ньєман дивився на цифри, графіки, рівняння. У нього був один труп, зниклий безвісти, і другий, який полюбляв смоктати камінці, а його слов'яночка застрягла в секті вбивць. Не час для математики...

— Я розповідав вам про техніку «*buon fresco*»? — запитав чоловік легковажним тоном.

— Я вам людською мовою сказав, Леманне! Мені потрібні висновки!

Цього разу реставратор виглядав по-справжньому шокованим.

— Пробачте, будь ласка, — додав Ньєман уже спокійніше. — Ми тут уже дуріємо з цим розслідуванням. Хочете кави чи чогось іще?

Леманн відмахнувся від пропозиції.

— Вам треба швидко? — сухо відповів він. — Чудово, тоді ось: заховані фрески були написані в XX столітті.

— Почекайте. Ті, що під розписами XVIII століття?

— Саме так.

— Як це можливо?

— Власне, це неможливо.

Ньєман поклав руки на пластиковий стіл і зиркнув на Деснос. У її очах читався той самий ступор, те саме нерозуміння.

— Але, здається, я знайшов пояснення цьому. Ми скористалися нагодою і визначили вік верхнього шару. Ці фрески також фальшиві.

— Що ви маєте на увазі під «фальшивими»?

— Як я вже сказав, таємні фрески зроблені недавно. Але й видимі також.

— Ви щойно сказали...

Леманн підвів голову театральним рухом конферансьє.

— Пігменти ті самі, які використовували у XVIII столітті, але є один недолік. Хімічний аналіз показав, що...

— Леманне...

— Так. Ці розписи — підробка, і їх автору вдалося, не знаю, як, добути тогочасні матеріали, або такого ж типу, щоб імітація була ідеальна. Але він припустився помилки. Нині свинець, який входить до складу пігментів, походить із американських або австралійських шахт, а не з європейських, як у XVIII столітті.

— Є різниця?

— З точки зору певних процесів аналізу — так. У них різна кількість ізотопів і домішок.

Ньєман машинально нахилився вперед, як і Деснос, аби роздивитися нотатки реставратора, які раптом набували абсолютно нового значення. Утрюх вони скидалися на піратів, які розглядають карту скарбів.

— Мій висновок такий, — мовив чоловік професорським тоном, — обидві фрески зроблені в один час. Імовірно, на початку XX століття. Наш фальсифікатор спершу намалював жакливі біблійні сцени, давши волю своєму стилю і одержимості, водночас хтосьна-чому дотримуючись манери пізнього Середньовіччя. Тоді вкрив їх вапном, штукатуркою й гіпсом. Після цього намазюкав згори нові, навмисно незграбні малюнки, використовуючи стиль і, як він уважав, пігменти XVIII століття.

Запала тиша. Ньєман витягнув телефон і дивився на фрески. «Офіційні» неоковирні зображення Різдва, святого Христофора, проповіді птахам. Потаємні — Адам і Єва, Вавилонська вежа, чотири вершники Апокаліпсису...

— Ви знайомі з історією анабаптистів? — запитав Леманн.

— Починаю щось пригадувати, так.

— На початку минулого століття в їхню общину влився незвичайний чоловік.

— Отто Ланц.

— Точно. Це єдиний чужинець, якого прийняли вісники.

Ньєман подумав про Поля Паріса, але був не час згадувати цього паразита.

— Ланц був художником, — вів далі реставратор. — Я відшукав фотографії небагатьох його відомих творів. Той самий божевільний стиль, середньовічна експресивність, ті самі дисонанси XX століття.

— Датування збігається з його приходом до Маєтку?

— Так. Грубо кажучи, 20-ті роки.

Ньєман подумав, що доведеться повернутися до історії Отто Ланца. Він пам'ятав, що чоловік мав великий вплив на общину. Можливо, попід стелею каплиці святого Амвросія він залишив якесь послання. Не просто послання — наказ, кредо...

— Вісники придбали каплицю на початку XX століття, — провадив Леманн. — Ланц зачинився в ній, намалював свої видіння, а тоді замаскував їх іншими розписами. Навіщо все так ускладнювати? Ніхто ніколи про це не дізнається.

Ньєман подумав, що його робота, власне, й полягала в тому, аби вгадати мотив.

— Я залишу вам матеріали?

— Так, звісно.

Леманн звівся, наче розкладена підзорна труба корсара, і попрямував до дверей. Флік і собі машинально встав і провів експерта до фое, а Деснос мовчки повернулася до поточних справ.

Коли митець поїхав, Ньєман, стоячи на парковці, покрутив у голові ще кілька думок. Не потрібно було закінчувати академію, аби здогадатися, що більше важили нижні фрески: підроблені «справжні» середньовічні розписи, накидані на склепіннях із пристрастю та шаленством.

Треба було їх розкодувати. Для цього потрібен був спеціаліст, профі в сфері католицької іконографії. Флік укотре переживував це рішення, коли завібрував телефон.

Синхронність, Ньємане, синхронність...

Він одразу впізнав приглушений голос затворника. Монастирський привид...

— Зволив порушити свою мовчанку?

— Заради тебе — без проблем.

— Приїжджай до мене в Ельзас.

— Гммм, гммм.

— Коли зможеш тут бути?

Облат не відповів. Перед очима у Ньємана промайнули, наче у пришвидшеному показі, кадри з незвичайного життєвого шляху Еріка Апергіса, він же Антуан.

Ньєман познайомився з ним під час свого нарко-періоду. Тоді він мріяв про круті операції з кастетами та кинджалами, за всіма правилами. Натомість йому доручили проникнути в нічне життя міста й грати наркомана, аби шукати нові канали постачання: кислота, екстазі, кокаїн, кетамін, ЛСД...

Ньєману довелося вести нічний спосіб життя, хоча його біологічний годинник радше нагадував режим фізрука. Він тинявся барами, клубами, сквотами, дикими рейвами, розриваючи барабанні перетинки високими децибелами, закидаючись доріжками чи ковтаючи колеса задля годиться. Тоді він і зустрів Апергіса.

Наполовину світський лев, наполовину жебрак, цей торчок жив із подачок друзів, чергуючи періоди тусовок і бомжування. Ньєман скористався ним, аби притиснути кількох дилерів. Платив йому психоактивними речовинами. Байдужий до всього, Апергіс плів за течією, часто змушений красти чайові в клубах або смоктати абикому за дозу. На той момент він чекав тільки на смерть, маючи лиш одну втіху: він і не помітить, коли вона прийде.

Однак сталося геть інакше: хімія принесла йому одкровення, як у святого Павла дорогою до Дамаску чи у святого Августи на в міланському саду. В Апергіса це був кислотний тріп на кахляній підлозі сральника клубу «Бен-Душ».

Він прокинувся з вірою в Бога. Не як у недільного католика чи дилетанта, який почитує «Хрест». Відтепер це стало сенсом його життя. Апергіс став облатом, почав пропонувати свої послуги різним орденам, які натомість допомагали йому злізти з наркоти. Звісно, на це пішов не один тиждень, але Апергіс ніколи не був самотнім: із ним був Бог.

Він пішов вивчати теологію в Паризький католицький інститут і став спеціалістом із Діянь апостолів. За кілька років здобув авторитет в історичній та критичній екзегетиці Нового Завіту. Паралельно студював історію католицької іконографії. Здобувши посаду професора на факультеті богослов'я в Паризькому католицькому інституті, він нарешті пішов у відставку.

Викладання його не цікавило. Він прагнув цілковито присвятити себе Святому Письму, щоби піднятися ще вище. Тут, унизу, була земля, десь там, нагорі – Всевишній, а між ними – колишній торчок із поплавленими мізками.

– Коли зможеш тут бути? – повторив Ньєман своє запитання.

– Точно не можу сказати.

– Чому це?

– Я подорожую тільки автостопом.

Ньєман зітхнув.

– Завтра зрання відішлю по тебе жандарма.

Поклавши слухавку, він із легкою панікою усвідомив, що більше нема чого робити, окрім як чекати. І навіть очікування нічого не гарантувало.

Аналізи з переліску нічого не дадуть. Розшифрувати фрески вдасться лише з Еріком. Розслідування вбивства Самюеля дійшло до свого логічного завершення – тобто нікуди. А смерть Марселя розслідувати не вдасться через відсутність трупа.

Ньєман розвернувся та пішов назад до відділку. Ніж сидіти без діла, краще вже щось почитати. Деснос мала б уже давно скласти досьє на Отто Ланца, пророка кривавих виноградарів.

50

Досьє таки існувало, і Деснос навіть зраділа, що ним хтось поцікавився. Вона видала Ньєману стос паперу в маленькій кімнатці на другому поверсі, де той вирішив окопатися, наче мурена у своїй ущелині.

– А ти чим займешся? – запитав він, не маючи що їй доручити.

– Повернуся до переліска.

– Є новини? Вони щось знайшли?

Стефан пішла ні пари з вуст, настільки очевидно здавалася відповідь. Ньєман зачинив двері та вирішив не дати собі опустити руки. О такій пізній порі, у такій безвиході найгіршим ворогом була зневіра.

Він попросив, щоб йому приготували термос кави, і вперед.

Отто народився 1872 року в Бельфорі, невдовзі по тому, як місто після більш ніж стоденної облоги захопила Пруссія. Трупам ледве встигли поховати, і ще не вивітрилися тифозні міазми. Він росте в сім'ї з вісьмома дітьми, яку роздирають протиріччя: мати — набожна швачка, батько — атеїст, алкоголік, коваль. Чоловік днями сидить у своїй кузні, впиваючись ненавистю до пруссаків, цмулить шмурдяк і гатить по розпеченому до 800 градусів залізу. Вечорами за ковадло правлять жінка та діти.

Отто швидко покидає школу та відмовляється стати ковалем. Як покарання батько затискає його ліве зап'ястя розжареними кліщами — хлопчик на все життя залишиться з паралізованою кистю.

У тринадцять років він утікає з дому. Дрібні крадіжки, підробітки. Зрештою наймається учнем у друкарню в Селеста, де починає малювати. Невдовзі хлопець уже заробляє на життя портретами, карикатурами, пейзажами... Досі жебраючи, він переживає побої, сексуальне насильство, приниження. Але терпить, сподіваючись на краще життя. Це суцільний згусток люті, скалічений, вічно голодний, але віртуозний митець.

Дієцезія у Бразоні видається йому єдиним прихистком.

Анабаптисти не можуть відмовити йому в послугі, про яку він благає: охрестити його. Він бажає віддатися Богові. Це навмисний, добровільний, обдуманий крок. Саме те, за що виступають посланці. Його хрестять. Його залишають у Маєтку. Він добрий коваль — батькове ремесло буквально вбили йому в голову — і хороша людина, яка змила свої гріхи, свій гнів у вченні Господа.

Він читає Біблію. Читає «Книгу мучеників». Переймається вбивствами, тортурами, втопленнями, які пережили посланці. Його гнів повертається, але набуває особливої форми, як гартується у вогні залізо. Він клянеться захистити вісників, уберегти їх від гріха та насильства.

Вечорами він відкладає малювання та береться за правничі праці. Цікавиться документами на Маєток, реєструє власність у нотаріуса, засновує кооператив, який відтоді має статус приватного підприємства, нарівні з іншими виноградниками в регіоні — фактично, псує себе у світі світських, аби посланцям більше не доводилося бруднити руки.

У Дієцезії думки про нього розходяться. Ланц не свій, він постійно порушує правило «порядку й покори», живе в общині, але на відстані — у його жилах тече чужа кров. Це грішник, парія, святотатець. Інші, навпаки, вважають його волею провидіння. Упродовж наступного століття, сповненого хаосу й конфліктів, Отто слугує общині щитом.

Перша світова демонструє його значущість. Анабаптисти відмовляються брати до рук зброю. Їх садять у в'язницю, розстрілюють. Отто користується загальним безладом і робить хід конем. Він переконує німецьку владу (на той момент Ельзас уходить до складу Рейха), що анабаптисти корисніші в ар'єргарді: в госпіталях, їдальнях, у ролі зв'язкових... Будь-що, аби лише не торкатися зброї. Німецькі генерали, по вуха в окопній різанині, погоджуються — і посланці уникають участі в боях.

Після війни Ельзас знову повертається до Франції, а посланці — до своїх виноградників. Вино знову тече рікою, і статус Отто в общині зростає. Він стає архієпископом Дієцезії — винятковий випадок, адже він не входить до общини в повному сенсі цього слова.

Усі вдячні йому за процвітання виноградинка, хороше управління яким забезпечує незалежність Дієцезії. До того ж, Ланц передбачив ще одну небезпеку: туристи. Паркани, сторожа, приватна власність... Відтепер допитливі носи ніколи не поткнуться на їхні землі.

Кмітливість Отто Ланца захищає посланців навіть за Окупації. Він володіє обома мовами і вміло тримає нацистських окупантів на відстані завдяки виноробству в Маєтку — німецькі генерали шаленіють від цього солодкого вина та поважають майстерність посланців.

В останні роки життя — помирає він 1957 року від раку прямої кишки — Ланц перетворюється на справжнього наставника посланців. Він проповідує, навчає, коментує Святе Письмо. Цнотливий, аскетичний, він так ніколи й не одружився — як чужинець, він не міг змішувати свою кров із кров'ю анабаптистів. У цьому сенсі він збереже в їхніх очах свою етерну вищість, ближчий до Господа, ніж до посланців, заручників свого тіла й бажань.

Ньєман припинив читати. Той іще кадр, звісно. Але в чому його зв'язок із нинішньою справою? Флік уявляв, як той ночами зачинається в каплиці й малює фрески. Чи не залишив він там якоїсь вказівки? Найважливішої за все його правління?

По його смерті не влаштовують жодних церемоній, жодних поминок. Отто Ланца навіть не поховали на цвинтарі посланців. Над «зайдою» зімкнулася тиша — і, можливо, забуття. Так ніколи й не прийнятий в общину, він, утім, дав анабаптистам змогу вижити в сучасному світі. А його заповіт залишився в каплиці...

Ньєман оцінив пошукову роботу Деснос. Мабуть, вона провела не одну годину в бібліотеках Ельзасу й перерила архіви анабаптистських центрів усіх відгалужень, які ще існували в Європі.

Бракувало лиш одного — світлини. Посланці забороняли будь-які зображення, особливо портрети, які підкріплюють культ особистості. Певно, Ланца ніколи не фотографували.

Ньєман засунув руки в кишені — він читав уже кілька годин, але так і не зняв пальто — а тоді набрав Деснос. Та не відповіла. Вочевидь, жодних новин на горизонті.

Флік задумався, чим зайняти прийдешній ранок. Закинути сіті до посланців? Перерити Дієцезію на предмет зброї? Поперевертати ліжка в пошуках Марселевого трупа? Усе це нічого не дасть, тільки ще міцніше зав'яже язика посланцям.

Тоді що?

Ньєман глянув на годинник і підскочив на стільці, побачивши, що була вже за чверть п'ята ранку. За п'ятнадцять хвилин він має зустрітися з Іваном в

каплиці святого Амвросія. Він вийшов із кабінету, залишивши досьє на столі.

Можливо, слов'яночка додасть йому натхнення.

51

Театр. Сценою слугувала порожня каплиця, освітлена яскравими білими прожекторами експертно-криміналістичної служби, які досі стояли розкладені. Тенти, які обтягували риштування, — кулісами. А вони, бродячі фліки, бліді, незворушні, були акторами. Ніби от-от почнеться якась п'єса Піранделло.

— Змогла вислизнути? — запитав Ньєман замість привітання.

— Це вже входить у звичку. Маєте зарядку?

Ньєман простягнув Івані свій павербенк, і вона відразу під'єднала до нього телефон. Йому на мить здалося, ніби вона сама заряджається. Видовище порадувало його.

— Є новини?

— Ні.

— Тоді навіщо покликали мене? Я ризикую своєю шкурою щоразу, як перелажу через їхні срані паркани!

Ньєман підійшов ближче. Попри старі лахи, попри недоспану ніч, попри смерті й небезпеку, Івана пахла все так само — тобто практично нічим. Сумішшю лаванди та грудного молока. Щось рослинне і дитяче, що геть не в'язалося з тим, ким вона була: 43 кілограми ворожості, чисте породження кримінальних районів, що спить із пістолетом під подушкою.

Він знову виклав їй свій сценарій у трьох діях. Бійка з Полем Парісом. Убивство, скоєне чоловіком із вуглинкою. Обвал склепіння, викликаний посланцями, щоби приховати насильницький характер загибелі Самюеля.

— Якось занадто закручено, ні?

Замість відповіді Ньєман показав їй рентгенівські знімки захованих фресок. Тоді розповів історію Отто Ланца, наставника посланців, який цілими ночами розписував склепіння каплиці святого Амвросія. У цьому й полягала таємниця.

— Нічого не розумію, — мовила Івана. — Ви стверджуєте, що ці склепіння дуже важливі для посланців, і водночас кажете, що вони, не вагаючись, обвалили одне з них.

— Саме так. Замаскувати труп було важливіше, і я починаю підозрювати, що вони хотіли приховати щось інше, окрім факту вбивства.

— Що?

— Я дізнаюся.

Івана машинально зиркнула на вікна, вітражі в яких заміняла плівка. Побачити щось надворі було нереально.

— Котра година?

— П'ята сорок п'ять.

— Я маю повертатись.

— У жодному разі. Це інша річ, яку я хотів тобі сказати. Ти повертаєшся зі мною.

У її голосі з'явилася нотка безмежної втоми:

— Ми вже говорили про це.

Чого Ньєман аж ніяк не хотів, то це нервуватися. Цього з Іваною точно не можна було робити. Лампи відкидали на запылюжені плити різкі тіні, які, знову-таки, мали чіткі контури, як від театральних прожекторів.

— Це просто відстрочка, старенька. Ти ж це зрозуміла? Вони кокнуть тебе, коли захочуть, і ми ніяк не зможемо цьому завадити.

— Виноград майже зібрано. Я відчуваю — скоро щось станеться.

— Що?

— Не знаю. Вони збираються спалити всі відходи від урожаю, гілки, інструменти, одяг. В останню ніч розведуть гігантське вогнище. На ранок молитимуться під дощем із попелу.

— Супер. І?

Івана відступила назад і сперлася на кам'яний вівтар, захований у глибині хору, ніби щоб надати підґрунтя своїм словам:

— Тієї миті вбивця викаже себе. Я в цьому впевнена. Не лише у вас розвинена інтуїція. Я...

Івана знову заговтузилася та повернулась до вівтаря.

— Що відбувається? — запитав Ньєман.

Флікіня мовчки тицьнула пальцем праворуч від кам'яної брили. Ньєману знадобилася всього секунда, аби роздивитися, на що вона показувала: з-за вівтаря з піщаника, наче в мультиках, стирчали пара ступень, взуті у посланницькі калоші.

Ньєман кинув Івані пару нітрилових рукавичок, а тоді надягнув свої. Вони водночас нахилилися. Між вівтарем і стіною якраз уміщався труп — а це був саме він. А якщо вдаватися у подробиці, то навіть труп знайомого обом флікам чоловіка: Жакоб власного персоною.

— Допоможи мені, — наказав флік.

Івана не ворушилася: вона ніби впала в ступор.

— Допоможи, бляха!

Вона приєдналася до Ньємана, який намагався відсунути брилу від стіни. Врешті та перекинулася набік зі звуком спаплюженої святині. Флік підійшов до одного з прожекторів і спрямував його на тіло.

Нарешті фліки змогли його роздивитися.

Неозброєним оком не було помітно жодної смертельної рани. Але жилет і сорочка були розстібнуті, а на оголеному торсі написано: «МЛХ».

Не думай, — наказав собі Ньєман, тоді нахилився та розтулив щелепи мерця. Розгледів у роті камінець, дістав його і зважив у руці: легенький, сіруватий, посмугований. Не камінець, а шматочок деревного вугілля.

Флік продовжив огляд. Обережно піднявши голову мерця, він помацав потилицю. Відкрита рана на рівні шийних хребців. Жакоба вбили, як то кажуть, «тупим предметом», а точніше, зважаючи на обставини, великою каменюкою...

Ньєман підвівся й дістав телефон.

Мрець — це завжди погана новина. Але цей, у такій безвиході, допоможе йому почати все спочатку. Ще один шматочок мозаїки, яку збирає убивця.

Минуло три години, й Івана була практично там само, але по інший бік.

Каплиця святого Амвросія з її стінами з піщанику, її сліпими вікнами, її трупом. А тепер — посланці, сезонні робітники, журналісти... Усі скупчені за сигнальною стрічкою під наглядом жандармів.

Вона стояла разом із іншими й дивилася на двері церковці, звідки от-от мали винести Жакоба, твердішого за колоду. Найдивнішою обставиною була тиша. Вісники стояли мовчки – мабуть, подумки молилися. Найманці теж не наважувалися розтулити рота, мовчали навіть журналісти з простягнутими мікрофонами й камерами наготові, які зазвичай були говіркіші.

Чування над тілом Жакоба почалися.

Івані не довелося робити над собою зусилля, аби також прикинутися стовпом. Вона залишалася, так би мовити, у стані гіпнозу, ще відколи знайшла тіло. Флікіня повернулася до табору швидким кроком, прослизнула у своє ліжко й пролежала там до світанку в позі ембріона, витріщаючись у ніч, яка ніби дивилася на неї у відповідь.

Перш ніж Івана пішла, Ньєман ще раз спробував наполягти, щоби вона повернулася до своєї офіційної ролі фліка. Це нове вбивство збивало всі орієнтири. Але вона, спонукана якимось самовбивчим поривом, вирішила добути undercover[23] до останньої години збору винограду.

Вона хотіла поспостерігати за реакцією посланців, порозпитувати, може, помітити якусь деталь... Втопившись воквати, Ньєман дозволив їй піти, ще раз закликавши бути пильною.

Новина поширилася близько сьомої години, коли найманці виходили з душі. Жакоба вбили! Ці скандальні слова пронеслися табором, наче вуж між кущів, викликавши якщо не паніку, то принаймні серйозне хвилювання. Вантажівки не приїхали. Минув час від'їзду. Посланці – ті, що за ними наглядали, – вперше за весь час здавалися розгубленими.

Зрештою всі пішки попрямували до каплиці поглянути, що там відбувається. Пішов дощ, який приклеїв одяг до тіла, вганяючи всіх у хандру, потроху гальмуючи рух.

Тепер усі чекали, ловлячи дрижаки, а Івана збиралася з силами, мимохідь милуючись грандіозним видовищем, яке влаштував Ньєман. Убивство Марселя не принесло йому жодної нової інформації, тож із Жакобом він вирішив щедро це компенсувати. Жандарми, криміналісти, похоронне бюро... Усі ці уніформи з певною витонченістю виділялися на тлі блискучих від дощу стін церкви та синюватого мерехтіння ліхтарів. Непогано.

Час від часу Івана оберталася та ставала навшпиньки, намагаючись знайти поглядом Рашель. Але марно. Може, вона залишилась у Маєтку? Поїхала машиною? Івана хотіла би поговорити з нею, заспокоїти її. Вона продовжувала бачити у дівчині маленьку вразливу істоту, хоча та володіла непохитною силою: своєю вірою.

Івана пам'ятала, як 2006 року в Пенсильванії якийсь псих увірвався до школи амішів, убив вісьмох дівчаток і застрелився. Аміші прийшли на його похорон, аби показати, що прощають його, і скинулися на допомогу його вдові.

А Ньєман? Мабуть, у каплиці, радиться з політиками чи якимись іншими високопосадовцями. Івана не хотіла б бути на його місці. Вона почувалася

набагато ліпше в цій губчастій, майже органічній тиші, серед цієї армії, яка ніколи не програє, бо не прагне перемог.

Нарешті на порозі церкви з'явилася нова Ньєманова напарниця, жандармка із потужними буферами. Закутана в пуховик, вона радше нагадувала бібендума[24], й Івану це хтозна-чому радувало. Дивлячись на жандармку, вона зрозуміла, що прониклася заздрістю до цього великого бюсту, щойно його побачила, бо добре знала свого Ньємана.

Цієї миті капітанка, відчувши, що за нею хтось спостерігає, подивилась Івані у вічі. У цьому погляді з-під вологих, обважнілих вій, усе ж зблиснув спільницький вогник. Вона знала це точно. Щоби виправдати операцію «Марсель», Ньєман не мав іншого вибору, окрім як розкрити свої джерела.

Івана мимоволі коротко всміхнулася їй і відразу отримала таку саму відповідь, наче відлуння. Цей контакт крізь пелену дощу зігрів їй серце. Вона мала союзницю, а в такі важкі часи це було аж ніяк не зайве.

За мить капітанка уже пішла, хлюпаючи по калюжах своїми важкими військовими чоботами. Земля попід стінами поволі перетворювалася на болото, і вже було невідомо, чи зможуть виїхати машини.

Але тоді сталося дещо інше, абсолютно неочікуване.

Із дверей каплиці вийшла Рашель власного персоною, змокла, як швабра, мініатюрна, мов лялька вуду. Її сукня обліпила тіло, наче друга шкіра, чорна й блискуча. Цукрово-біле обличчя було викривлене, а щоками повільно котилися сльози, виборюючи собі місце під зливою.

Івана не стримала крику, мимоволі звертаючись до посланця, що стояв поруч, рудого плечистого велета в капелюсі, з крисів якого текло, мов зі шматка моцарели.

— Якого хріна вона там робить? — вигукнула жінка.

І відразу опанувала себе:

— Рашель. Чому вона була в каплиці?

Чоловік відповів, не дивлячись на Івану:

— Помер їй чоловік.

— Її чоловік? Жакоб?

Гігант не зволив пояснити. Посланці цінували спокійний тон. А мовчання — ще більше.

В Івани запаморочилося в голові. Її плечима струмками стікав дощ. У довколишній метушні змішувалися краплі, бризки, шарудіння.

Як вона могла таке пропустити? Жакоб, діловод общини. Один із її керівників, подобається це посланцям чи ні. Жакоб, який, певно, був на

добрих тридцять років старший за маленьку Рашель... Невідомо чому, ця новина здалась Івані надзвичайно важливою. Вирішальний елемент в усій цій історії, але що це означало?

Рашель її не помітила. Власне, вона, схоже, нічого перед собою не бачила, йшла, стоїчно звівши голову, непевним кроком. Її штовхали жандарми, зачіпали зустрічні, а вона крокувала, наче сновида. Івана готувалася пірнути під сигнальну стрічку, щоби підбігти до дівчини, коли працівники похоронної служби винесли труп Жакоба.

Під дощем пластиковий мішок затріскотів, наче АК-47. Рашель пронизливо скрикнула й кинулась до тіла. Івана бачила десятки подібних сцен, що завжди було нелегко, але ця по-справжньому її приголомшила. Ця двадцятидворічна дівчинка, мати трьох дітей, яка думала, що живе в новому Едемі, втратила чоловіка за таких страхітливих обставин...

Тепер Рашель чіплялася за тіло, вгризаючись нігтями в матерію, ніби хотіла її роздерти. Вона вже не кричала, не плакала, лише стогнала, ніби звір в агонії.

Жандарми спробували відтягнути її, і в штовханині тіло впало в калюжу. Мішок розстібнувся — вочевидь, погано закріпили блискавку — і чорною поверхнею води плюснула ліва рука Жакоба.

Через те, що Івана побачила, крик застряг у неї в горлі.

Нарешті зачіпка. І неабияка: цей факт повністю змінював усю диспозицію.

53

— Твоя історія не тримається купи.

— Іншої в мене для тебе немає.

Ньєман не бачив його вже сто років, але час не завдав Шніцлеру великих збитків. Ельзасець завжди був красенем. Високий, елегантний, тепер він мав сріблясту шевелюру, а до неї — шовковисту бороду. Сивий відтінок і розкішний фасон, обов'язковий атрибут усіх хороших ситкомів — а-ля суддя або адвокат, проникливий і звабливий, перший претендент на те, аби схопити вбивцю чи залізти секретарці під спідницю.

Вони зустрілися так, наче попрощалися вчора. Жодних виливів почуттів, жодних обіймів, жодних «Скільки ж це ми не бачились!». У них були важливіші справи, ніж згадувати минуле: приміром, теперішнє, в якому множилися трупи.

Флік пояснив прокуророві своє бачення справи під дірявим дахом і мокрими тентами. Через пилюку й вологу здавалося, ніби ремонт знову розпочався, у повітрі пливув старий добрий запах свіжого цементу.

— Валимо звідси, — наказав Шніцлер.

Забгато людей, забагато очей, забагато вух. Вони обійшли будівлю й пішли стежкою під склепінням дерев. Навесні тут, мабуть, було чарівно, але зараз, у листопаді, чорні гілки сплїталися, наче колючий дріт, створюючи враження, ніби заходиш до колонії суворого режиму.

Двоє чоловіків кілька секунд ішли мовчки. Ньєман натягнув похмурий вираз обличчя, але лише відповідно до ситуації. Насправді цей дощ його тішив. Ніщо не приносило йому більше насолоди за добру зливу. Вона сповнювала повітря запахом відродження, великого прання...

— У кожному разі, це нове вбивство підтверджує мої гіпотези, — заявив він.

— Звісно, ти завжди був найкращим.

Ньєман не відреагував на іронію Шніцлерової репліки.

— Я маю на увазі, що посланці обвалили стелю, щоби приховати не лише насильницький характер смерті Самюеля, а й літери, «МЛХ», які, вочевидь, були на тілі.

— Але ти не знаєш, що це означає.

Шніцлер не був пристосований для таких злочинів. Він радше був скроєний для того, аби просто вершити своє правосуддячко, спокійне й банальне. Нічого спільного з шаленством, яке спалахнуло в Маєтку.

— Так, гаразд, — заговорив він, — що саме я можу сказати ЗМІ?

— На ЗМІ нам чхати.

— Хороша відповідь.

— Ти кажеш їм якомога менше і даєш мені робити свою справу.

Прокурор не відповів. Ньєман пропустив його вперед і впізнав особливість його постави, яка завжди вражала фліка. Шніцлер наче неправильно виріс. Він мав довгі, трохи пухкенькі жіночі ноги з вузлуватими колінками. Тендітний, андрогінний силует, незграбна хода.

— Подумати тільки, я сподівався, що ти розберешся за два дні, — кинув чоловік, озирнувшись назад.

— Коли ти мені дзвонив, то навіть не був упевнений, що це вбивство, а відтоді все тільки ускладнилось.

Шніцлер пробуркотів щось незрозуміле. Наскільки Ньєман пригадував, він був не з тих, хто має якісь ідеї, а коли й мав, то лише погані. Власне, прокурор мовив стурбованим тоном:

— Той чувак, який побився з Самюелем, як його...

— Поль Паріс?

— Точно. Тримай його під рукою. Якщо не буде новин, його завжди можна згодувати журналістам. Аби виграти час.

Це справді була повна лажа. Але і Ньєман не відчував, що має право розтуляти рота. Настільки, що, не бажаючи все ускладнювати, не згадав ні про смерть Марсея, ні про блискучу ідею відіслати Івану до общини під прикриттям.

Із вершини пагорба їм відкрився вид на церкву з її калюжами та роззявами. Хоча тіло Жакоба вже забрали, посланці із сезонними робітниками стояли на місці, чекаючи невідомо на що.

— Поглянь на всіх цих дурнів, — пробурмотів Шніцлер, втупившись у журналістів, які тупцали за сигнальною стрічкою. — Не дають мені, бляха, спокою... І не тільки вони! Депутати, префект, чуваки з міністерства — всі мені надзвонюють...

— Я ж тобі кажу, роблю все, що можу.

— І все ж не перестарайся.

— Що ти маєш на увазі?

Шніцлер повернувся до Ньємана. Зблизька все-таки можна було роздивитися зморшки та інші сліди часу. Прокурор походив на старого напудреного маркиза.

— Дай їм дозбирати виноград. Поганий рік для їхнього ґевюрцтрамінера став би катастрофою.

— Більшою за два трупи?

— Не кантуй мене. Тут увесь рік залежить від кількох днів. Якщо затягнути й не дотриматися процедури секунда в секунду, винограду хана.

— Я, мабуть, марю.

Суддя поправив свій двобортний піджак. Як не дивно, краплі дощу, схоже, не проникали під його елегантну сиву шевелюру а-ля гусяче пір'я: акуратно укладену й промаслену.

— Я тобі довіряю, — підсумував він, затягуючи краватку. — Вони задовбують, але це великі винороби, а в долині, як ти знаєш, усе обертається довкола винця.

— Навіть твоя кар'єра.

Шніцлер розреготався, а тоді попрямував до журналістів, аби шепнути їм кілька натхненних слів. Які почують на «Франс-3 Рейон» у полуденному випуску новин.

Ньєман же, навпаки, пішов у бік каплиці. Злива вщухала. Краплі рідшали й легшали. Їх розтушовував вітер. Такий собі дощовий сон, кришталевий, нематеріальний.

Водночас, другою хвилиною набирали сили запахи вологої кори та мокрого листя. Ньєман вдихнув їх на повні груди. Дощ, нове вбивство... Ніяк не стримати захвату. Цей день відзначав новий початок.

На підході до каплиці його перестріла Стефан Деснос.

— Криміналісти нічого не знайшли, — повідомила вона. — Ані найменшого сліду, ані відбиточка.

У Ньємана перед очима промайнуло тіло Жакоба, затиснуте кам'яним вівтарем — голий торс зі свіжими шрамами, розбитий череп. Настрій різко шугнув донизу.

— Жодних слідів на підлозі? Ні краплі крові?

Деснос поправила ремінь.

— Експерти вважають, що вбивця скористався одним із пластикових тентів. Це профі.

— Або просто не такий дурний, як решта. Довкола каплиці що?

— Нічого.

— На землі? У багнюці? Жодних слідів ніг? Шин?

— Нічого, кажу ж вам.

— А камінь?

— Що камінь?

— Той, яким йому розбили череп.

— Його теж не знайшли.

Жінка відповідала ніби неохоче. Її обличчя було стиснуте, мало не скривлене, як у людини, яка щойно з відразою виплюнула кісточку. Ньєман розумів її: як на її перше справжнє розслідування це був просто джемпот.

— Що каже патологоанатом стосовно години смерті?

— Патологоанатома нема.

— Що?

- Циммерман у Кольмарі, а...
- Не говори мені про цього клоуна. Я хочу іншого медика.
- Це єдиний доступний варіант, і...
- Кажу тобі, знайди мені іншого. Свідки?
- Допитуємо посланців, але, думаю...

Решта фрази розтанула в жандармки на губах. Не потрібно було домовляти: невидимому вбивці вторуватиме мовчання посланців. Мовчання, в якому вони грузнули від початку...

- Лишаю тебе за головну, — підсумував Ньєман. — Перекрий місце злочину і витягни з нього все, що зможеш.

Деснос кивнула. Схоже, на цій території, у царині підручників для жандармерії та регламентованих процедур, вона почувалася впевненіше.

- Поки що прочісуємо зону, розширюючи радіус. Метод равлика.
- Назва не дуже надихає.
- Нема за що, — холодно відказала жандармка.

Флік кивнув на чорно-білу юрбу — так само незворушні обличчя кольору мокрої крейди, руді борода.

- Для початку вижени звідси всіх цих лицемірів. Вони топчуться на твоєму місці злочину.

Деснос простягнула йому посвідчення особистості.

- З вами хоче поговорити вдова Жакоба.
- Як вчасно, я теж.

Побачивши її, він одразу подумав про Дебюссі. Не про музику, а про назви його п'єс для фортепіано. «Дівчина з волоссям кольору льону», «Затонулий собор», «Сади під дощем»... Рашель Кеніг, як її звали за документами, навіювала подібні поетичні фантазії.

Вона стояла перед ним, вразлива, наче обпатрана пташка, у мокрому одязі, у чепчику, який прилип до каштанового волосся. Вона не сягала Ньєману й до

плеча, проте мала довгу шию. А кругленька голівка скидалася на маленький місяць, пронизаний двома світлими очима, такими водянистими, що здавалося, ніби вони легко плинули в цьому просяклому дощем світі.

— Добрий день, пані, — сказав Ньєман церемонним тоном, перш ніж представитися. — Прошу, пройдіть зі мною.

Рашель не ворухнулася. Ньєман скористався цим, аби ще краще її роздивитись. Її юність — як би це сказати — просто-таки ошелешувала. За документами їй було двадцять два роки, але ця цифра здавалася абсолютною абстракцією. Як ноти не дають жодного уявлення про емоції, які передає музика.

— Будь ласка, пані.

Нарешті вона наважилась.

Везти її до відділку — не варіант. Ньєман вирішив, що «меган» цілком підійде. Крокуючи до машини, він помітив славнозвісний напис на дверцятах: «ЖАНДАРМЕРІЯ. НАШ ОБОВ'ЯЗОК — ВАША БЕЗПЕКА». Реально час змінити гасло.

Він відчинив задні дверцята й жестом наказав Рашель сісти. Він відчував, що до непохитної віри жінки додається сліпота юності.

Йому подобалася ця думка. Кажуть, роки — це багатство, вони додають сили. Але все навпаки. Вік висушує людину, руйнує її. Із досвідом гние воля та стлівають мрії. Молодість нічого не знає, в усе вірить, зневажає старість — і саме тому вона така чудова.

— Найперше, — заговорив він, сідаючи поруч, — я хочу висловити вам співчуття. Я...

— Це надовго?

Вона трималася на сидінні прямо, поклавши руки на коліна. Її профіль вимальовувався на тлі поцяткованого дощем вікна. Округла лінія лоба, западина на рівні очей, задерикуватий, пустотливий носик, губи, стиснуті в розсіяно-незадоволену гримасу. Неабияка зовнішність.

— Лише на кілька хвилин, — запевнив її флік.

Попри всі очікування, вона дістала з вологого кисета тютюн і папірці. На якусь коротку мить Ньєман подумав, що вона зараз скрутить собі косяк. Але ні: просто домашнє куриво, мабуть, вирощене між двох лоз.

— Я маю повертатися до роботи. Сьогодні останній день збору врожаю.

Її голос був не холодним, а радше відсутнім.

— Коли ви востаннє бачили свого чоловіка?

— Учора ввечері він заходив до нас додому в Дієцезії.

— Ви не живете разом?

— Живемо, але зараз у нього багато справ... ну, було. Він ночував у кооперативі.

Рашель підкурила. У салоні поширився дивний запах. Пахощі підліску, грибів, бадьорливий і свіжий, але й з нотками розкладання. Щось пов'язане з інтимністю землі, м'якістю мохів і гниттям смерті.

— Чому він приходив до вас?

Рашель, схоже, усвідомила, що димить у машині. Вона пошукала кнопку керування вікном, але та не працювала. Ньєман не наважився пояснити їй, що задні вікна цієї автівки завжди заблоковані.

Він мовчки розігнувся, вдарившись головою об стелю, втиснувся між двома передніми сидіннями та дотягнувся до загальної панелі керування. Коли вікно нарешті опустилося, їх огорнув порив свіжого повітря. Рашель заплющила очі, наче охоплена раптовою хвилею насолоди.

— Він хотів поцілувати дітей, — відповіла вона, затагнувшись іще раз і повільно видихнувши дим.

— Скільки у вас дітей?

— Троє.

Рашель усміхалася. Хоч і незрозуміло, чому.

— А потім?

— Близько пів на дев'яту він пішов до льохів наглянути за чанами. — Вона кілька разів похитала головою, ніби щоб підкреслити свої наступні слова: — Збір винограду триває день і ніч.

— Він казав, що збирається до каплиці?

— Ні.

— У нього була причина туди піти?

— Ні.

Ньєман помовчав кілька секунд: він мусив поводитись тактовно, але й робити свою роботу.

— У Жакоба були вороги? — широко запитав він.

Рашель гиготнула, дуже коротко, тоді відкинулася на спинку сидіння, простягнувши руку з сигаретою за вікно. Дивовижно розслаблений рух, мало не млосний.

— У Маєтку немає ні друзів, ні ворогів. Ці поняття чужі нашій общині.

— Але за її межами він ніколи не мав проблем?

— Жакоб не покидав Маєтку.

— Навіть коли вирішував справи з продажем вашого вина? Мені сказали, що він був посередником між вами й зовнішнім світом.

Рашель досі тримала руку за вікном, залишивши свою цигарку, свою руку на поталу зливі (як не дивно, її рукава були засукані). Ньєман помітив на її лівому передпліччі родиму пляму. У формі саламандри, якась чаклунська штучка, яка геть не в'язалася з її зовнішністю.

— Це до нього приходили ззовні, — відказала вона. — А приходити сюди означає приймати наші правила. Ви знали, що в Маєтку не ходять гроші?

Ньєман кивнув, але він знався на людях і розумів, що жоден бог не зможе змінити їхньої глибинної природи. Навпаки, релігія роздмухувала людські пристрасті, хиби розуму, тілесні гріхи...

— Як би ви описали його особистість?

Не змінюючи пози, Рашель повернула голову до Ньємана. Її очі блищали якось по-особливому. Ніби у них зосередилося все світло дощу.

— Його... переповнювала любов!

— Любов до чого? До родини? До своєї професії?

Дівчина сховала руку й підняла вікно. Засунула згаслу цигарку в кишеню фартуха.

— До Господа нашого, — промимрила вона, повертаючись до початкової пози, випрямляючись на сидінні, як жердина. — Це був мирний і спокійний чоловік.

Ньєман не став розпитувати. Не час був згущувати фарби — та й потім, він не мав у чому звинуватити Жакоба.

— Він розповідав вам про приховані фрески в каплиці святого Амвросія?

— Ні, ніколи.

— Але він близько переймався реставраційними роботами, ні?

— Звісно, як і ми всі.

— Чому?

Рашель зирнула на фліка своїми блакитними очима, і Ньєману здалося, ніби на нього хлюпнули прозорою водою.

— Що чому?

— Чому вам так важливо реставрувати цю каплицю?

— Вона слугувала нам прихистком, коли...

Ньєман жестом спинив її, вже жалкуючи про своє запитання. Вона просто збиралася видати йому офіційну версію.

— Вам про щось говорять літери «МЛХ»?

— Ні.

— А ритуал, під час якого до рота загиблого кладуть камінець?

Рашель здригнулася. Кинула на нього ще один погляд.

— У роті Жакоба знайшли камінець?

Флік ухильно відповів:

— Принаймні в першій жертви — так.

— Самюель...

Дівчина прошепотіла його ім'я так, наче раптом пригадала, що Жакоб — не перший мрець. Десь існував список, і цей список ображав Бога.

— Це вам щось нагадує? — повторив Ньєман.

— Ні, — відказала Рашель, перевівши погляд за вікно.

Він перетнув червону лінію, і хоч не знав, чому, та розумів, що посланниця не скаже більше ні слова.

— Я маю повертатися до роботи, — підтвердила вона його здогад.

— Я підкину вас машиною.

Рашель уже відчиняла дверцята.

— Ні. Я повернуся фургоном разом з усіма іншими.

Ньєман не встиг наполягти: дівчина грюкнула дверима й уже дріботіла під дощем. Він провів її поглядом — тонкий силует, викривлений патьоками на склі.

— Ти, — прошепотів він у салоні, який досі пахнув її дивним тютюном, — замішана в цій брудній справі по самі вуха.

Якщо раптом посланці схоплять винуватця раніше за нього, то рукою, яка виконає смертний вирок, стане якась дівчина на кшталт неї або навіть Рашель власною персоною. «Заплата за гріх смерть», — казала Деснос, цитуючи послання Павла до римлян.

Нехай Рашель і здавалася молодшою за свій вік, вона мала величезну вагу. Вагу біблійних руїн, решток прадавніх часів, старозавітних заповідей. Під її вродою та юністю ховалося викопне чудовисько, яке ніхто й ніщо не змусить збочити зі шляху.

Виходячи й собі з авто, Ньєман отримав порив вітру з дощем просто в обличчя. Натопт довкола каплиці розсмоктувався. Журналісти поїхали, посланці та найманці також смиренно поверталися до роботи. Флік не пройшов і трьох кроків, як перед ним знову з'явилася Деснос.

— Тіло привезли у Бразон. От-от починатимуть розтин.

— Тільки не кажи, що його знову проводитиме Ци...

— Вільний був тільки він, і прокурор затвердив його кандидатуру.

Ньєман хотів був піддатися гніву, але опанував себе: не час роздувати ворожнечу. Вони помирилися кілька годин тому.

— Цей крендель краде наш дорогоцінний час, — все-таки пробурчав він. — Якби ми знали, що той камінь...

Ньєман помітив серед запізнілих роззяв Івану, яка пильно дивилася на них.

— Гаразд, — поступився він. — Продовжуй звичну рутину.

— Авжеж.

— Я повернуся, заїду до Бразонського кюре спитати його думки щодо напису «МЛХ». Я впевнений, що ці літери належать до біблійного всесвіту. Можливо, це навіть старосврейська.

— Чому?

— Тому що спочатку на івриті писали тільки приголосні. — Ньєман нагородив жандармку посмішкою: — Бачиш, можна бути старим мачо і все-таки щось знати.

Він кивнув на жандармів і експертів-криміналістів, які зникали у переліску в темному світлі дощового дня.

— А як там твоя операція «Слимак», просувається?

Деснос уся збагрянтіла.

— Жартую, — всміхнувся Ньєман. — Після кюре поїдемо вдвох до диспансеру поговорити з Циммерманом.

— Чому я маю їхати з вами?

— Щоби не дати мені розбити йому морду.

— Інколи мені стає цікаво, який ваш психологічний вік.

Ньєман не відповів: Івана щойно нишком кивнула йому на перелісок за каплицею, той самий, де вони зі Шніцлером гралися у змовників.

Ньєман кивнув. Зустріч із начальником посеред білого дня, в оточенні купи посланців і жандармів.

Таємна агентка з неї й справді була неабияка.

55

Повернувшись на ту саму стежку, Ньєман оглянув розташований ліворуч підріст, який іще не встигли обшукати. Він протиснувся між двох дерев, ніби вирішив сходити до вітру, а тоді спустився схилом, шурхочучи гіллям і опалим листям. Флік був упевнений, що Івана чекає на нього внизу.

Ньєман якраз виходив на невеличку галявину, коли позаду зашелестіли інші кроки. На цей раз швидші... Власне, Івана йшла тим самим шляхом. На якусь мить вона нагадала йому Рашель. У цьому костюмі вони були схожі, як дві краплі води.

— Вітаю, усе пройшло з помпою, — мовила Івана, відновлюючи дихання.

— Я тут ні до чого. Стався витік, навіть не знаю, як. Мабуть, якийсь крüşо.

— У посланців стало відомо вже о сьомій ранку. Усі покидали свої секатори, щоби піти поглянути. Як у вас справи?

— Я доручив стандартні процедури крüşо.

— Не думаю, що звичні методи щось дадуть.

— А раптом. А у тебе щось є?

Із таким виглядом, ніби нічого не сталось, Івана видала йому справжню сенсацію: дівчина, з якою вона заприятлилась, і була Рашель Кеніг.

— Дивовижно, як я могла це пропустити, — додала флікіня.

— Я знаю інші слова, якими можна описати твою помилку.

— Не починайте. Ця дівчина — звичайна собі посланниця, яка бачить не далі за свою Біблію. Я намагалася більше дізнатися про общину через неї, а не вивчати її біографію.

Івана припускалася помилки в своєму судженні. Рашель не була стандартним екземпляром, Ньєман це відчував. Дівчина піднесла свою віру до небезпечних температур. Він знав багато терористів і бачив у ній цю суміш містичного заплінення та підступної хитрості.

— Що вона про тебе знає? Тільки не кажи, що розповіла їй правду.

Івана не відповіла. Вона видихала хмарки пари, які набували зеленуватого відтінку на тлі лишайників і підліску. Жінка, схоже, не могла встояти на місці.

— Ні, — нарешті відповіла вона, — але це Рашель урятувала мене після походу в стодолу. Без неї я, може, скінчила б, як Марсель.

— Що ти їй розповіла?

— Що я журналістка і пишу репортаж про їхню общину.

Це було менше зло, але Рашель, вочевидь, була не дурна. Треба було закінчувати цей маскарад. І все ж Ньєман знову не наважився наказати Івані скинути фартух.

Дощ закінчився, і довкола них із землі піднімався туман, такий собі легкий подих, який пахтів опалим листям та екскрементами.

— Це тому ти мене покликала?

— Не тільки. Сьогодні вранці я зрозуміла ще дещо.

Івана втупила свої зелені райдужки в очі Ньємана.

Цей погляд сягнув самого його серця. Як багато разів до того, він пригадав кульки зі свого дитинства. Ці переливи, які вміщали в простій скляній сфері складність цілого всесвіту. Ньєман мимоволі почув важкий перестук кульок на дні портфелю.

— Жакоб і Рашель були не просто чоловіком і жінкою. Вони також були братом і сестрою.

— Що ти таке розказуєш?

— У них однакові родимі плями на лівому передпліччі.

Перед очима спалахнула та дивна саламандра кольору сепії, яка виділялася на блідій шкірі.

— Перевірте, в Жакоба така сама. Якщо вони не брат і сестра, отже, батько та донька.

Ньєман від початку відчував у цьому щось підозріле. І пам'ятав дивну історію Поля Паріса, чужорідну ланку, виключену з єдинокровної общини.

Чи можна притягнути їх до відповідальності за інцестуальні зв'язки? Де там. Посланці самі контролювали свої документи. Вони передавали мерії Бразона інформацію на свій вибір. За межами Маєтку нікому не було відомо, хто є хто. Але ця новина була на вагу золота: козир, який можна розіграти будь-якої миті.

— Що робимо далі? — заговорила Івана.

— Треба зрозуміти значення літер на грудях Жакоба і вуглики в роті.

— Ви знову завалитесь до Маєтку зі своїми пукавками?

— Звісно. І всіх допитаємо.

— Вони нічого не скажуть. І не полишать роботи. Залишилося всього кілька годин до кінця збору врожаю. Дайте їм закінчити!

Та вони точно всі змовились. Але Івана мала рацію, вона одна ще могла витягнути щось із Рашель або когось іншого. Хтозна? Журба і сльози пом'якшують волю, як дощ підмочує паперові афіші...

Ньєман витягнув свій «глок» і простягнув його Івані.

— Візьми хоча б це.

— Ви смієтесь чи що?

— Я не дам тобі повернутись туди без зброї.

— Це буде справжнє оголошення війни.

— Думаю, конфлікт уже розпочався.

Вона ніжно взяла його за руку.

— Облиште, Ньємане. Не втручайтесь і довіртеся мені.

Занепокоєний флік вивільнився з її долоні. Він не боявся насильства, але боявся ніжності. Особливо з боку Івани. Щоразу, коли вона торкалася його, зачіпала його, вона піддавала небезпеці картковий замок, який він побудував такою високою ціною. Під загрозою опинялися всі власні неправильні вибори, на які він спирався, хибні рішення, які створювали йому образ жорсткого чоловіка, захищаючи від будь-якої сентиментальності.

Пусте. Іванина ніжність одним-єдиним ласкавим жестом витягувала на світло всі його втрачені можливості. Дружина, якої він ніколи не мав, діти, на яких він сподівався, почуття, які він ніколи ні від кого не вмів приймати...

— Залишайся на зв'язку. Я тобі зателефоную.

— Це неможливо. Надто небезпечно.

— Ти реально починаєш мене задовбувати. — Він подивився на годинник. — Зустрінемося тут о сьомій вечора. Спробуй обробити малу, вона знає чималу частину правди.

— Можете на мене розраховувати.

Обличчям Івани пробігла тінь тривоги. Її почуття читалися на ньому, як у книзі. Напівпрозора шкіра флікині була тонкою чутливою мембраною, яка реагувала на світло, а ще більше — на темряву...

— У кожному разі, — мовив Ньєман, щоби заспокоїти її, — я поставлю когось наглядати за Маєтком.

— Мене не потрібно захищати!

— Це не для тебе, а для посланців. Якийсь убивця вирішив обезголовити цю общину, і він так просто не зупиниться, повір мені.

Івана коротко всміхнулася — такий собі мандрівний вогник усмішки.

Схоже, до неї повернулася впевненість. Вона, що отримувала смертельні погрози від убивць Марсея, затиснута між двох трупів, занурена в фанатичну общину, раптом здалася безтурботною, наче мало не забула про все це.

Ньєман знав цей наркотик: слов'яночка просто вмазалася розслідуванням, п'яніючи від того, що може вирвати правду з мерців і душогубів. Флік теж на ньому сидів, але йому той навіював смуток.

— Біжи, — порадив він, підморгнувши напарниці. — І стеж, аби й тобі не прилетів камінь у потилицю.

56

Підбігши, Івана встигла наздогнати один із останніх фургонів, які приїхали по сезонних робітників. Звичайний «скотовоз» із найманцями, всі у стані шоку. Дивно, до слова, що вони не накивали п'ятами, але залишився всього один день збору врожаю, а на завтра видадуть зарплатню.

Після них бодай і потоп...

Збирачі сиділи мовчки. Кожен метлявся на своїй лавці, змирившись із тим, що доведеться ще півдня збирати виноград, який перетворився на грона страху.

Погода кардинально змінилася. Після прання настала сушка. Вітер кольору заліза пронизував одяг — всі ризикували серйозно застудитися. Але ніхто не заїкався про те, щоби повернутися до табору перевдягнутись чи відігрітись. Усі поспішали покінчити зі справою.

Вантажівка зупинилася. Усі повистрибували на землю. Найманці потроху розбирали кошики, секатори. Деякі вже взялися за роботу. Всюди поміж жовтого листа виднілися сезонні робітники та посланці, зігнуті, змерзлі,

зосереджені. Вони енергійно гарували, наче нічого й не сталося, і навіть прискорювали темп, аби наздогнати втрачений час.

Івана витягнула ший: вона хотіла виконати своє завдання на сто відсотків і затесатися поміж вісників. Аж раптом побачила щось нереальне.

Серед жінок у білих чепчиках працювала Рашель, вірна своєму обов'язку. Не роздумуючи, наплювавши на всі правила посланців, Івана пройшла стежкою. Вітер ніби підштовхував, заохочував її, так само розносячи цей нудотний запах перестиглого винограду, цей дух невідступної смерті.

Порівнявшись із Рашель, Івана розштовхала збирачів, які заступали їй шлях до дівчини, навіть не подбавши про вибачення.

Вона стала поруч із подругою і взялася до роботи. Флікіня заготувала купу співчутливих фраз, заспокійливих реплік, але спромоглася вимовити лише:

— Чому ти мені нічого не сказала?

Рашель не підвела погляду від грон.

— А що я мала сказати?

— Що Жакоб — твій чоловік.

Опустивши повіки, дівчина механічно виконувала звичні рухи. Клац-клац-клац... Закінчивши оббирати кущ, вона повернулася до Івани. Її райдужка набула сірого відтінку, неначе хмари переселилися з неба до її очей.

— Це для твоєї статті, так? Хотіла дізнатися про моє життя у подробицях? Можеш бути задоволена, вдова жертви, оце так сенсація!

Раптом обличчя Рашель попливло, наче розігрітий віск. Від опіку скорботи його вродливі риси викривилися у м'яку, плинну, страхітливу маску.

Івана лагідно обійняла дівчину за плечі, тоді твердо взяла її за талію.

— Я відвезу тебе додому. Ти не в змозі працювати.

Рашель дала себе відвести, а інші посланці розступалися перед ними. Івана помічала в їхніх очах відблиск докору, німий осуд. Рашель зламалася, виказала слабкість, а тепер давала світській собі допомогти.

Жінки дійшли до джипа, припаркованого неподалік від галявинки, де покійний Жакоб читав свою ранкову молитву. Івана відчиняла двері, коли Рашель, вибившись із сил, впала на сходинку авто. Цього разу це був напад плачу, справжній, сильний, у належній формі.

Минуло кілька хвилин. Івана не наважувалася втрутитись. Коли Рашель нарешті задихала рівніше, слов'янці сягнула ідея, достойна справжнього паскудного фліка. Настав час — тепер, коли ворог лежав біля її ніг — витягти з дівчини трохи інформації.

— Я бачила тіло Жакоба біля каплиці, — бовкнула Івана.

Рашель не відреагувала. Вона сперлась на дверцята, стиснувши коліна й розвернувши досередини ступні. Її калози загрузли в калюжі червонуватої багнюки. Справжня поранена тварина, мізерна тут, на землі, владарка в небесному царстві.

— Бачила родиму пляму на його передпліччі.

Рашель усміхнулася, хитаючи головою. Її посмішка була водночас цинічною і жовчною.

Івана грубо закатала рукав анабаптистки й оголила таку саму пляму.

— Ви були братом і сестрою, так?

Рашель мовчки подивилася на відмітину на своїй руці. Тоді різким рухом вивільнилася з Іваниних рук й підвелася.

— З нами Бог, — прошепотіла вона замріяним голосом. — Він послав нам цей вітер, аби до вечора все висохло й добре горіло.

— Чи Жакоб був твоїм батьком?

— Нас урятує лиш попіл... — не змовкала дівчина. — Нарешті, після вогню, почнеться нова пора.

Івана ледве не вліпила їй ляпаса. Натомість знову схопила анабаптистку за руку та прошипіла тремтливими губами:

— Відповідай!

Рашель знову вивільнилась, так зміривши Івану поглядом, наче оцінювала її розумові здібності (або фізичну силу), прикидаючи, чи влізе в неї ще. Тоді відчинила дверцята авто.

— Сядь за кермо, я хочу дещо тобі показати.

57

Спершу вони заїхали до школи забрати двох дочок Рашель: восьмилітню Естер і п'ятирічну Марію. Дві краплинки чистоти з очима кольору неочищеного срібла, дещо тьмяніші копії матері.

Івана не розуміла, що відбувається.

Поки Рашель спілкувалася з учителькою, флікіня намагалася заговорити з дівчатками, але марно. Не страшно, їй вдалося: вона була в самому серці

Дієцезії, там, куди ніколи не потрапляє жоден світський. І була там офіційно, а не потай, як із Марселем.

Довкола неї повнилося життям і криками шкільне подвір'я — звичайне пустище з низько скошеною травою. Веселі дітлахи з блискучими очима та розпашілими на морозі щічками ганялися одне за одним і лазили парканами.

— Усе. Можемо їхати.

Опинившись у машині, Рашель більше не сказала ні слова. Сліз також більше не було. Час від часу вона жестом указувала шлях. Івана не могла завадити собі сподіватися: юна вісниця от-от покаже їй якесь таємне місце, відкриє якийсь секрет, посвятить у якусь жакливу правду...

Так вони проїхали не один кілометр — Дієцезія виявилася більшою, ніж можна було б подумати. У плані краєвидів нічого нового: ті самі виноградники, ті самі згорблені поміж листя спини. Утім, на галявинах між ділянками винограду деякі посланці змінили вид діяльності: вони штовхали завантажені лозами тачки, тягнули колоди, носили оберемки одягу.

— Що вони роблять?

— Я ж тобі вже пояснювала, вони готують багаття.

Івана помітила інших чоловіків, які крокували узбіччям, із почорнілими обличчями, брудними рукавами, полотняними мішками в руках. Їхні білі капелюхи сильно постраждали.

— А ці?

— Ці приносять деревне вугілля, щоби розпалити вогонь.

Як вони про це не подумали? Маєток от-от мав перетворитися на величезне вогнище, тож деревне вугілля в роті Самюеля й Жакоба символізувало це аутодафе. Вбивця вказував на День попелу. Але чому?

— Куди ми їдемо, мамо? — запитала одна з дівчаток на задньому сидінні.

— До Жана.

Малеча скрикнула від захвату — вони раділи цьому дню, коли їх раптово забрали зі школи на загадкову прогулянку.

— Хто такий Жан? — запитала Івана.

Рашель не зводила очей з дороги, яка перетворилася на багнисту стежку, пориту вибоїнами й багряними калюжами.

— Їхній брат, — коротко відповіла вона.

— Скільки йому років?

— Сім.

— І... де він?

— В інших! — закричали дівчатка.

Їхні голоси стали водночас захопленими й наляканими, як у дітей, що обговорюють якусь таємницю.

— В інших? — перепитала Івана, кидаючи на них погляд у дзеркало заднього виду.

Дівчатка взялися нишком гиготіти, але Рашель обернулася й суворо зиркнула на них. Малеча одразу ж змовкла.

— Хто такі ці інші? — повторила Івана.

— Потерпи.

58

На обрії з'явилися дві будівлі, які утворювали на рівнині літеру Г. Зведені з цегли й накриті шифером, ці споруди не мали нічого спільного з дерев'яними стодами посланців. Усі віконниці були зачинені, що посилювало затворницьке враження. Івані мимоволі згадалася казка про трьох поросят і цегляний будинок найбільш завбачливого з них.

— Припаркуйся тут, — наказала Рашель.

Вирулюючи, Івана помітила дивну деталь: авта, які вже стояли на парковці, були не звичними вантажівками і не сільськогосподарськими машинами, дозволеними режимом «Ordnung i Gelassenheit». Це були бусики без розпізнавальних знаків, які нагадували радше швидку допомогу чи кур'єрський транспорт.

Вийшовши з автівки, вони мовчки пішли за дівчатками, які підскакували, тримаючись за руки. Перша несподіванка: входні ворота — розсувна перегородка з чогось на кшталт неіржавкої сталі — були оснащені кодовим замком, що виглядало дивно для території, на якій нібито заборонялися будь-які прояви сучасності.

Рашель, не вагаючись, покладала кнопки. Тепер вона вже була не невинною овечкою, відрізаною від зовнішнього світу, чи навіть прибитою горем удовою. Упевненість рухів, цілеспрямованість погляду видавали в ній сучасну жінку, знайому з технологіями.

Ворота від'їхали, і за ними з'явився тамбур із лавками, залитий сліпучим світлом. Малеча, вочевидь, звикла до цього місця, роззулася. Івана

починала здогадуватися: світильники, білі стіни, бездоганно чиста підлога. А головне – запах: суміш дезінфектора та медикаментів. Лікарня.

– Знімай взуття і вдягай ось це. Потім натягуй халат.

Рашель показувала їй на гумові крокси та синій паперовий халат. Івана сяк-так послухалась, намагаючись не заплутатися волоссям у складках і зав'язках. У неї голова йшла обертом. Цей перехід з одного світу в інший, надто швидкий, надто різкий, а головне, незбагненний...

Кеніги, мама й дочки, були вже готові пройти в коридор, що відкривався попереду, за подвійними скляними дверима. Ще один код. Світло, яке відбивалося від стін і підлоги, створювало враження невагомості, наче стеля й долівка могли помінятися місцями, не порушивши почуття рівноваги.

Найбільше Івану гнітила тиша. Після днів, проведених серед гамірної, співучої природи, ця відсутність звуків мало не була по барабанних перетинках. Ще гірше – звідкись лунало ледь чутне шипіння. У подібному стерильному місці тиск завжди підвищували, аби не пускати досередини пилюку й бруд.

Із кожним кроком Івана оцінювала масштаби брехні. Маєток, а особливо Дієцезія, відомі тим, що в них зупинився час і зберігалася ремісницька технологія – виноробство, – містили такий футуристичний заклад.

Ще один код, ще одні подвійні двері.

Наступне приміщення було розміром зі стодолу, але мало стіни з оббивкою та вкриту м'яким лінолеумом підлогу. Зі стелі лилося те саме різке світло, хіба що трохи розсіяне.

Підлогою були розкидані іграшки. Уздовж стін стояли ліжка, стійки для крапельниць, шафи для ліків, ергономічні меблі для інвалідів.

І всюди були діти.

Навпочіпки на підлозі, на ношах, в інвалідних візках. Усі з каліцтвами й атрофією. Їх було десь із тридцять, і вони ніби плинули поза часом. І поза людською свідомістю. Деякі мали отупілий вираз, інші сміялися, треті були якось по-дивному зосереджені або безцільно рухалися, наче зламані механічні ляльки.

Слов'янка, завжди надто чутлива до дітлахів, присилювала себе роздивитись їх мало не по-лікарськи, як речові докази. У доброї третини були ознаки синдрому Дауна: кругла голова, розкосі очі, кирпаті носи. Інші мали ще жакливіші каліцтва: видовжена голова, вкорочений ніс, криві зуби, гидко вирачені очі, які, здавалося, от-от вилізуть із орбіт.

Івана плакала, навіть не усвідомлюючи цього. Беззвучними, повільними, рясними слізьми. Вона вбачала у цих нещасних чистоту, яку вона помилково приписувала посланцям. Невинними в Дієцезії були тільки ці діти. І видовище створювали не надто приємне. Усі в білих халатах (із шорсткої, грубої тканини в стилі посланців), вони походили на заблукалих привидів, що населяють якесь місце, навіть не розуміючи, де вони.

— Жан!

Дівчатка помітили свого брата на одному з ліжок. Дуже худий хлопчина з завеликою головою притискав підборіддя до грудей.

Він безпомилково нагадував якусь рептилію. Очі, які мало не вилазили з голови, пухкі губи. І риси обличчя, розтягнуті, наче гума. Така собі морда ігуани, застигла у вічній посмішці.

Сестри підскочили й обійняли цю нерухому дитину, вочевидь, байдужу до своєї монструозної зовнішності. Вони цілували його, пестили, стрибали на його ліжку. Медсестри, також у білих халатах, не звертали на них уваги.

Отже, хвороба була для них не прокляттям і навіть не проблемою. Просто даністю. Божественною волею, яку слід було поважати й цінувати. Івана пригадала цитату з Євангелія, яка чудово вписувалася у контекст: «Блаженні вбогі духом, бо їхнє Царство Небесне»[25].

Вона не наважувалася підійти до Жана й дівчаток. Будь-яка іншість завжди змушувала її почуватися не у своїй тарілці, і тепер флікіня не спроможна була поворухнутися, боячись зіпсувати своєрідну гармонію, що сяк-так панувала серед цих хворих дітей.

— Тепер ти розумієш? — запитала Рашель, повертаючись до Івани.

— Ні, не дуже.

— Тоді ходімо. Я тобі поясню.

59

— Ти знаєш, що таке ізолят?

— Ізольована спільнота, в якій високий рівень кровозмішення, правильно?

— Саме так. Як у нас.

Двоє жінок всілися в іншому коридорі з прикріпленими до стіни стільцями, як у будь-якій залі очікування в лікарні.

— Упродовж чотирьох століть ми відтворюємось лише поміж своїх.

Анабаптистка сиділа, на три чверті повернувшись до Івани, склавши руки на колінах, із терплячим, повчальним виразом, наче говорила до розумово відсталой. Дуже в тему, зважаючи на обставини.

— Це означає, що через стільки поколінь ми врешті маємо такий схожий генотип, що всі стали братами й сестрами.

Рашель засукала рукава, показуючи родиму пляму.

— Така пляма є в кожного з нас. Це наш знак. Божий знак.

— І? — сухо мовила Івана.

— Погані гени мають проявитися й відмерти, так би мовити, у своєму закутку, щоби добре сім'я процвітало серед обраних. Пригадай притчу про зерно й полузу з Євангелія від святого Матвія.

— Інакше кажучи, ці дітлахи — бур'ян?

— Аж ніяк. Це наші брати й сестри, наші діти. Ми маємо дбати про них і лікувати їх. Але Господь призначив їм інший шлях.

Рашель уже не здавалася сумною чи смиренною, її охопило якесь збудження, сильніше за неї саму.

— Жакоб казав, що це ціна за нашу чистоту.

— Вашу чистоту?

— Ми йдемо своїм шляхом, Івано. У кожному поколінні ми стаємо дедалі чистішими, більше віддаляємось від інших людей.

Посланниця замружилась, і флікіня злякалася, що та впала в транс чи щось подібне.

— «Погляньте на польові лілеї, як зростають вони, — прошепотіла вона низьким, мало не чуттєвим голосом, — не працюють, ані не прядуть. А Я вам кажу, що й сам Соломон у всій славі своїй не вдягався отак, як одна з них»[26]...

Рашель розплющила очі. Краї її повік почервоніли від пристрасті.

— Скоро ми станемо одним цілим, розумієш? — Її вуста тремтіли. — Єдиною істотою, Божим створінням, цілковито відданим Господу, з єдиною ДНК. Найкрасивіша наша молитва, Івано, — це наше тіло.

На допитах флікіня вже бачила подібні заноси, коли підозрюваний геть злітає з катушок. У таких випадках слід повертатися до конкретних запитань:

— Ви фінансуєте цю лікарню з прибутків від вина?

— Так.

— А що за лікарі вас лікують?

— Готуєш свій репортаж? Може, хочеш занотувати?

Івана не вигадала, що відповісти — хіба що виплюнути їй в лице: «Я флік, ціпонько, і я не знаю, чого ваші махінації вартують для кримінального суду, але ми знайдемо, за що засадити вас на багато років».

Однак Рашель не дала їй часу сформулювати краще обмірковану відповідь.

— Іди за мною, — наказала вона, підводячись. — Екскурсія триває.

Вони попрямували до дверей в кінці коридору. Крокси стукали підлогою, наче музичні дерев'яні коробочки, а паперові халати шурхотіли, немов газети.

Івана відчувала вагу телефона в кишені. Попередити Ньсмана... Але анабаптистка вже відімкнула двері, ввівши ще один код. З-за них вирвалося біле світло, ще яскравіше, ніж до цього, і Рашель штовхнула флікиню досередини.

Засліплений Івані знадобилося кілька секунд, аби роздивитися приміщення: кімната приблизно в двадцять квадратних метрів, де складали ампули, банки, ліки. Не надто зрозуміло, що містилося в цих посудинах, але краще було й не знати.

Рашель обернулася й схрестила руки на грудях, наче розгніване дівчисько.

— Ти тут для цього, так?

Івана приклала руку козирком до лоба, щоби розгледіти посланницю, яка наче розчинялася в сяйві.

— Що?

— Знайти вбивцю Самюеля й Жакоба, ти ж тут для цього, так?

Івана спробувала відповісти, але язик, сухий і набряклий, прилип до піднебіння.

— Про... про що ти?

З'явилося двоє чоловіків, які схопили її за руки. Вони ніби хотіли втиснути її в підлогу. Івана, навпаки, раптом відчула, що обм'якає.

— Ти що собі думаєш? — повела далі Рашель. — Що я купилася на твої брехні? Сезонна робітниця? Журналістка? Бідолаха... Та в тебе на пиці написано, що ти флік.

Світло ставало більш сліпучим. Воно мерехтіло, пульсувало, наче живе, й різало очі, мов уламки дзеркала.

— Марсель теж не вірив твоїм байкам, але нічого й не знав. Інакше все розповів би.

— Це... це ти його катувала?

— Неважливо, хто тримає інструмент, ми — одне ціле.

— Та ви просто вироджені фанатики! — вибухнула Івана.

Рашель похитала головою, з її вуст не сходила гидка усмішечка.

— Ми не втручаємось у ваш світ, а ви не втручайтесь у наш. Наблизитися до фрески було жакливою помилкою.

— Чому? — заволатала Івана.

— Наше покликання невидиме і має таким залишитися.

Івана спробувала вивільнитися з хватки двох велетів. Марно: їхні пальці впивалися в руки, наче акушерські щипці.

— То чому Отто Ланц намальовав ці фрески?

Чистий блеф, але ефект перевершив її очікування.

Обличчя Рашель ще більше застигло від ненависті. Від прибуття до лікарні вона ніби постарішала на десять років. Кістки немов розпирали обличчя, і з-під ніжної шкіри юнки зринула смертельна маска зі слонової кістки.

— Важливо не те, що намальовано, а те, що не намальовано. Ви ніколи не дізнаєтесь нашої таємниці.

Настала черга Івани посміхатися: для неї все скінчено, без сумніву. Але Ньеман зуміє розшифрувати їхні срані інтриги. Він вирве з них правду, як знімають із черепа скальп.

Флікіня спробувала свій останній шанс — звернутися до здорового глузду:

— Важливо знайти вбивцю, того, хто винищує ваших братів, — сказала вона спокійнішим тоном. — Для цього вам потрібна поліція. Ми на одному боці.

— Нам ніхто не потрібен. Ми знайдемо злочинця, повір мені. Але всьому свій час, спочатку треба дозбирати виноград і підготуватися до Дня попелу.

В Івани скінчилися аргументи. Думки танули під яскравим світлом, а в розум проникала паніка.

Рашель засунула руку в кишеню фартуха.

— Ти не запитала, хто ці медсестри, які піклуються про наших дітей. Це ми самі, кралечко, по черзі. У нас усіх є медична освіта.

Тепер вона тримала шприц, голка якого розчинялася в мерехтінні світильників.

Івана спробувала щось крикнути, але слова застрягли в неї в горлі.

— Ми сіємо, ми пожинаємо. Але вміємо й руйнувати.

— Що це таке? — спромоглася запитати флікіня.

Рашель натиснула на поршень, і на кінці голки зблиснула крапелька.

— «Кожен, хто буде неслухняний наказам твоїм, і не буде слухатися слів твоїх щодо всього, що накажеш йому, нехай буде вбитий»[27], написано в Біблії.

— ЩО ЦЕ ТАКЕ?

Голкою ковзнула крапелька світла, а тоді вона ввійшла в сонну артерію Івани.

III

Вогонь

60

У соборі Бразонської Богоматері Ньєман Косинського не застав: той поїхав до Кольмара на збори єпархії. Флік рушив у дорогу, але запізнився й туди: зустріч закінчилась, і кюре попрямував до Жерарме, де мав провести хрестини в церкві святого Варфоломія.

Ньєман поїхав за ним. Він міг би подзвонити священнику, надіслати йому фотографії трупа Жакоба, але хотів дивитися на його лице, коли той побачить вирізані на грудях посланця літери. Інколи вираз обличчя промовистіший за довгі пояснення...

У Жерарме вже почалися хрестини. Перервати їх було неможливо. Ньєман ковзнув між лавок — чемний, серйозний прихожанин.

Церква вражала. Ряд із дев'яти бетонових арок нагадував тунель у горі. У глибині на величезному розп'ятті з червоної міді висів стилізований Ісус. Ньєман почувався недобре. Церковні оздоби завжди пригнічували його, але коли до цієї естетики домішувалися модерні ознаки, це було ще гірше.

Насправді ж він зосереджувався на архітектурі, щоби не думати. Ні про розслідування, ні про Івану. Дорогою Ньєман усе-таки подзвонив Деснос і попросив її відіслати до мерії якогось крüşо. Йому потрібна була повна генеалогія посланців. Він хотів знати, хто є хто, хто з ким одружений, хто чия дитина... Навіть якщо анабаптисти підтасовують документи, щось це таки дасть.

Ще Ньєман доручив Стефан перевірити записи про страхування вісників. Важко було уявити їх зі страховою смарт-карткою в руці, але лікування в медичних закладах завжди залишає задокументований слід.

Генетика. Інцест. Хвороби. Усе це було якимось чином пов'язано, але як дізнатися, яким саме...

Жак Лакан казав, що Зигмунд Фройд виявив не новий континент, а систему, яка допомагає зрозуміти його мову. Він був не Христофором Колумбом, а Шампольйоном[28].

Ньєман почувався так само стосовно зачіпок у цій справі. Неможливо було аналізувати її елементи окремо. Як ієрогліфи, вони набували значення лише в сусідстві з іншими, розставлені в правильному порядку. Але Ньєман поки не знайшов свого Розетського каменю.

— Майоре?

Він підстрибнув. Церква була порожня, а перед ним стояв Косинський у зеленому, розшитому золотом орнаті. Занурившись у свої думки, Ньєман нічого й не помітив.

— Що ви тут робите?

Флік підвівся. Увесь пом'ятий, він почувався безхатком, заснулим у нефі.

— Я маю вам дещо показати.

— Я чув по радіо, що помер іще один чоловік?

Ньєман витягнув телефон і пошукав зображення.

— Ні, — зупинив його священник. — Не тут. Це святе місце, а в мене зараз іще одні хрестини.

— Це ненадовго.

Косинський кинув погляд на портал, крізь який уже валила нова хвиля святково вдягнених відвідувачів, а тоді звернув у прохід і попрямував до вівтаря.

— Ходіть за мною.

Вони повернули праворуч, і Косинський штовхнув Ньємана до сповідальні з чорного дерева. Не встиг Ньєман сісти — чи радше втиснутися — до своєї частини, як кюре по інший бік перегородки відчинив ґратчасте віконце, що їх розділяло.

— Покажіть.

Ньєман завагався — він не бував у сповідальні як мінімум років сорок. Але це місце ідеально пасувало для такої розмови.

— Швидше, будь ласка.

Флік показав екран у віконце. На першому фото було тіло Жакоба, яке лежало на спині у такому вигляді, в якому його знайшла Івана. На грудях чітко виднілися літери «МЛХ».

Священник рефлекторно скривився в гидливій гримасі, оголивши рожеві, як жуйка, ясна.

— Господи, це Жакоб?

— Ці літери вам про щось говорять?

— Звісно.

— Як це — звісно?

Ньєман поставив запитання навмання — і тут, попри всі очікування, клінуло. Косинський відхилився назад, у темряву, і кабінка моторошно скрипнула. У сповідальні пахло деревом, вологою, мастикою.

— Ці літери відповідають західносемітському кореню, що означає «царювати, бути царем», — пояснив кюре. — Без голосних і без контексту важко сказати більше, але загалом ці літери можуть означати «цар», староеврейською «мелех», а також божество.

— Яке?

— Гадки не маю.

— Це все, що ви можете мені сказати?

— Ну... так.

— Чи є якийсь зв'язок цих літер із фресками, які я показував вам учора?

— Точно не знаю. Скажу лише, що ці літери можуть містити алюзію на епізод зі Старого Завіту.

— Один із сюжетів, намальованих на склепіннях?

— Ні. Не зовсім... Я не спеціаліст із семітських мов.

— Ви могли би дізнатися про це більше?

— Е-е-е... так, звісно.

Косинський обтер лоба. У сповідальні було холодно, але його ніби охопив жар. Ньєман знав, що кюре нічого не досліджуватиме. Хіба що для того, аби повідомити своє начальство, і аж ніяк не фліків.

Мовчанку порушив священник — їх освітлювало лише сяйво екрана знизу:

— Що відбувається у нашій долині? Ви маєте якісь зачіпки?

Ньєман не відповів. Він мав якесь неясне відчуття, що Косинський каже правду. Флік не знав, у чому справа, але ці три літери нагадували кюре якісь старі жахи. Котресь старозавітне лихо? Гнів Господній? «Das Biest», як казала Івана?

Раптом Ньємана пройняла жалість до Косинського. Зрештою, не було жодних причин утягувати священника в це жахіття. Скоро приїде Апергіс, а цей витримає удар.

Бо, по-перше, він уже знав, що таке пекло.

По-друге, тому що мав боржок перед Ньєманом.

— Гаразд, отче, я зателефоную вам.

Флік схопив свій телефон і з полегшенням вийшов зі сповідальні. У нього було таке враження, ніби він щойно виліз із ґратчастої клітки, в яких гірники спускаються до шахт.

61

О четвертій годині, дорогою до Бразона, Ньєман міркував, куди ж поділося світло.

Упродовж дня воно перейшло від натужної зорі до смиренних сутінків. Тепер день помалу осідав, як у фільмах, де наслідки землетрусів для ефектнішого враження демонструють у сповільненому показі.

Туман кольору металевих ошурок, який впродовж усього цього часу так і не зник повністю, тепер здіймався ще більше. Дорога й поля обабіч виглядали так, ніби десь шліфували сталевий ґрунт, розкидаючи синювату магнетичну стружку.

Ньєман вів машину, як і завжди, тиснучи на педаль газу, ледве не з'їжджаючи на узбіччя на кожному повороті. Він радів цій швидкості з двох причин. По-перше, тому що любив стрімко досягати мети. По-друге, тому що, перевищуючи обмеження швидкості, ігноруючи знаки «стоп» і світлофори, порушуючи мало не всі правила дорожнього руху, він почувався живим, так, як сам це розумів. Його нудило від свого часу, коли існування перетворювалося на один суцільний захід безпеки.

Яка користь від того, щоби ніколи нічим не ризикувати? Ньєман мав лише одного ворога: нудьгу.

Він переживував ці мачистські дурниці, коли Деснос, по яку він заїжджав, сказала:

— Ви могли б трохи пригальмувати, будь ласка?

Ньєман зняв ногу з педалі газу, як душитель розслабляє пальці на шиї жертви.

Він мусив визнати, що перспектива знову зустрітися з цим довбнем Циммерманом і ще раз стикнутися з його некомпетентністю посилювала загальну напругу. Флік сподівався, що цього разу медик засукає рукава й зробить свою роботу як слід.

У Деснос задзвонив телефон. Минуло щонайменше шість гудків, поки вона відповіла, виплутавшись із-поміж своєї парки, ременю, ствола та ліхтарика.

За цим слідувала розмова, яка складалася переважно з туманних «мгм» та «окей». Неможливо було здогадатися, про що йдеться.

— Що таке? — запитав Ньєман, коли жандарм поклала слухавку.

— Це був колега, який вивчає генеалогію посланців.

— І що?

— Нічого. Співробітник мерії стверджує, що їхні документи про цивільний стан зберігаються окремо, та й у них немає нічого особливого. Вісники повідомляють, що хочуть, і майже у всіх них одне прізвище.

Ньєман очікував на цю відповідь, хоч і сподівався на якусь шпаринку, слабіну в системі анабаптистів.

— Але ж у свідоцтвах про народження записують імена батьків, такий закон. До слова, є ще медичні документи, які...

— Ви не розумієте, все відбувається в самій Дієцезії. Жінки народжують без медичної допомоги, як дві тисячі років тому. Вони не стають на облік, не роблять УЗД, нічого такого.

— А страхування?

— Те саме. За документами, жоден посланець ніколи не отримував лікування. Їм ніколи не відшкодовували ані євро і не виписували жодних препаратів.

— Це неможливо. У них мають траплятися інфаркти або рак, як у всіх. До речі, через кровозмішення вони всі страждають від рецесивних спадкових хвороб.

— Якщо це і так, — відказала жандарм, — то в них є свої лікарі. Ми вже близько...

На парковці так само не було ні душі. Вони припаркувалися і вийшли з машини. Суха чистка тривала. Землю мели пориви крижаного вітру, висушуючи калюжі, як згортають килимки...

Будівля лікарні міцно трималася в цьому буревії. У темряві здавалося, наче цегляні стіни пофарбували загуслою кров'ю. Жодне вікно не світилося.

Вони попрямували до входних дверей проти вітру. Парка Деснос надувалася, наче вітрило для кайтсерфінгу, чорне пальто Ньємана ляскало, наче піратський прапор. Із них була справді неабияка парочка.

Опинившись у лікарні, вони вийшли на подвір'я з відкритими галереями. Щось середнє між закинутим басейном 30-х років і Токійським палацом у мініатюрі. Ньєман із Деснос пройшли лівою галереєю до зачинених дверей, як і першого разу. Жандарм штовхнула їх, і вони побачили сходи донизу.

— Це у підвалі, — сказала вона.

— Звідки ти знаєш?

— Циммерман казав. Морг унизу, за цими сходами.

Вони знайшли перемикач і пірнули донизу. Робота патологоанатома в принципі не гамірна, але цей вечір бив усі рекорди тиші. За сходами почався бетонний коридор, де на стелі замість фресок висіли труби й дроти. Вони проминали сміттеві баки, покинуті візки. У подібному місці могли лежати тільки мертві.

З-під дверей у кінці коридору просочувалося світло. Деснос постукала. Тиша. Ньєман натиснув на ручку.

Коли вони зайшли до моргу, то не одразу зрозуміли, в чому річ. Навіть він, флік, загартований понад тридцятьма роками досвіду в криміналістиці. Що вже й говорити про Деснос...

У приміщенні, повністю вкритому білими кахлями, на всю потужність горіли хірургічні лампи, подібні до гігантських мушиних очей.

Під ними — два хірургічні столи.

На цих двох столах — два трупи.

Перший уже був їм знайомий: Жакоб, легко впізнаваний, гола біла маса з рудими оторочками — борода, шевелюра, лобкове волосся.

Другого вони теж знали: Циммерман, одягнутий, але в білому халаті й сорочці, розстібнутих на грудях, із яких струміла кров.

Не обов'язково було куштувати яблуко з дерева пізнання, аби здогадатися, що на них написали.

Детективи мовчки підійшли, навіть не подумавши витягти зброю. Як не дивно, вони не відчували ні страху, ні навіть подиву. Радше їх затягнуло в течію жажіття, якій вони більше не опиралися.

— У вбивці є почуття гармонії, — пробурмотіла Деснос.

І справді, в цьому безлюдному моргу два тіла на столах із неіржавкої сталі, освітлені білими лампами, нагадували якусь езотеричну церемонію або сучасну мистецьку інсталяцію.

Однак Ньєман відповів:

— Я б радше сказав, почуття гумору.

62

Її розбудив перший залп. Чи радше перша хвиля...

Перше, що вона побачила, продерши очі, — це власне відображення, хромоване, спотворене й жахливе. Вдягнута в той самий посланницький костюм, вона лежала, скрючившись, на підлозі, зі зв'язаними сріблястою ізострічкою руками й ногами та заліпленим скотчем ротом. Геть не у дусі ремісницьких традицій вісників.

Вона була в сталевій цистерні, такій собі круглястій водонапірній вежі, яка тиснула на неї зусібіч своєю мерехтливою стіною, водночас затісною й безмежною. Вочевидь, один із чанів у льохах Дієцезії.

Вона не знала, що ці покидьки їй вкололи, але відчувала сильну нудоту та гіркуватий присмак у роті. Була неспроможна скласти дві думки до купи. А головне, будь-яку спробу поміркувати вбивав у зародку головний біль.

Вона все-таки спробувала проаналізувати ситуацію. Цистерна була метри два-три в діаметрі, повністю герметична. Чи помре вона від задухи? Івана злегка повернулася догори, щоби прикинути висоту — щонайменше десять метрів. Скільки вміщалося в такому контейнері? Десять тисяч літрів? П'ятдесят тисяч літрів? І найперше — літрів чого? У кожному разі, в неї ще був запас кисню...

Що дивно, у цистерну проникало світло — звідки? Зробивши зусилля, вона розгледіла нагорі відчинене віконце. Вочевидь, льохи освітлювались, адже промінця, який потрапляв до чана, повністю вистачало.

Раптом на неї щось бризнуло. Вона опустила очі. До цистерни стікав бурий, пінистий струмінь із червонястим відтінком. Ну ж бо, Івано, трішки уяви. До чана крізь отвір насосу в переривчастому ритмі заливали чавлений виноград.

Думки засліпила паніка. Тепер потік лився безперестанку. Її зв'язане тіло мокло в денному врожаї.

Щойно утворені тремтливі калюжі тепер ставали в'язкими ковб'янами, які з'єднувались, немов під час припливу, піднімаючись довкола її ув'язненого в скотчі тіла. Сік — вона пригадала, що це називається «сусло» — огортав її, і жовтава піна просочувалася крізь складки одягу.

Думай, чорт забирай. Тепер рідина плюскотіла між колін, біля шиї, на рівні грудей... Вона лежала боком у позі ембріона і починала сумніватися, чи це найкращий варіант. Якщо лягти на спину, то, можливо...

Липкий струмінь бризнув їй просто в обличчя.

Сміх та й годі. Вона, та, що ніколи не любила вино, помре, втонувши у виноградному соку.

63

— У тебе є діти?

Вони сиділи у відкритій галереї на подвір'ї, на сходинках, які вели до басейну, чекаючи на підкріплення. Чогось торкатися чи залишатися в морзі з трупами — не варіант. Їм конче потрібно було свіже повітря.

Деснос відповіла не одразу. Запитання луною покотилося довгою, викладеною кахлями галереєю.

— Так, двоє. А що?

— Просто. Маєш фото?

Жандарм ще більше розгубилася.

— Е-е-е... так, — зрештою буркнула вона.

Деснос підвелася й покопирсалася в кишенях парки. Стоячи ось так перед Ньеманом, вона раптом здалася йому гігантською. У цій геометричній будівлі в стилі 30-х вона нагадувала бронзову Афінку на станції метро Порт-Доре, богиню без прикрас і вивертів.

Нарешті Стефан простягнула йому телефон.

Немає нічого нуднішого за чужих дітей. І все ж Ньеман довго розглядав цих мальків, яких ледве добачав. Роздивляючись фото, він радів, що не розв'язав війну з жандармом — і що не почав даремно кадрити її, як роблять усі чоловіки, побачивши пару цицьок, протиставляючи безпосередній інстинкт, примітивний, утробний, розбудові життя.

— А у вас? — посмілішала Деснос, коли флік повернув їй телефон.

— У мене? Ні дружини, ні дітей.

Він почекав кілька секунд, а тоді додав — мабуть, під впливом цього місця, а особливо двох трупів під ногами:

— Я сам. Сам-на-сам зі своєю роботою.

— І спогадами.

— Навіть без спогадів. У моєму віці пам'ять — це не завжди перевага.

Деснос засунула руки в кишені. Холод прибивав двох фліків до землі так само міцно, як колони галереї.

— Все-таки є ще руденька. Вона ж означає для вас більше, ніж просто напарниця, так?

Ньєман кивнув, піднімаючи комір і видихаючи пару.

— Її статусу немає серед офіційного переліку звань.

Деснос несподівано зворушливо всміхнулася. Вона виглядала водночас розчуленою й задоволеною: їй вдалося пробити броню паризького фліка.

Знову затягнулася мовчанка — колегам здавалося, що вони опинилися на якійсь невідомій планеті, на якій населення викосив вірус і залишилися тільки ці споруди з блоків і порожнечі, з цегли й кераміки...

— Що ви про це думаєте?

Ньєман аж підскочив від запитання Деснос.

— Про що?

Та не відповіла. Це був чіткий натяк на двох жмурів у підвалі.

— Думаю, що я на сто відсотків помилявся щодо Циммермана. Я вважав його кретином, але єдиний кретин тут — це я. Він був заодно з посланцями.

— Та ну?

— Першого разу він не знайшов камінець, бо не хотів його знайти. Мабуть, посланці сподівалися, що на тому вбивстві все закінчиться і що їм вдасться приховати повідомлення злочинця.

— Яке повідомлення?

— «МЛХ» і деревне вугілля.

Суцільні ієрогліфи і досі жодного Розетського каменю... Ньєман почав уголос перелічувати шматочки, які все ж можна було склеїти докупи:

— Першого разу, коли ми зустрілися з Циммерманом, він складав валізи. Насправді він утікав. Він зрозумів послання, як й інші, на мою думку.

— Тоді чому не поїхав?

— Не встиг. Треба було спочатку замести сліди. Медичні справи посланців. Це він їх лікував, саме тут, у напівзакинутому диспансері. Мабуть, платили йому неофіційно, та й все. Ось чому соцстрах ніколи нічого не знав.

Деснос знову стала перед Ньєманом. Її фігура, її огрядний чорний силует знову нагадав йому величезну статую.

— А як би він учинив із Жакобом?

— Заговорив би. Найперше тому, що не мав іншого вибору. А ще тому, що був наступним у списку.

— Але... чому вбивця накинувся на цих людей?

Ньєман звівся на ноги. Поки він говорив, у його голові вимальовувалася концепція, і вона здавалася флікові соліднішою, ніж він очікував.

— Мститись. Самюель, Жакоб і Циммерман зробили щось жахливе, і вбивця покарав їх. Коли дізнаємось, у чому їхня провина, то матимемо й ім'я злочинця.

— Думаєте, список винуватців — я маю на увазі, серед посланців — довгий?

— Цього нам ніяк не дізнатися, але я впевнений, що фреска може допомогти розібратися в цій срані.

— У вас реально якась ідея-фікс. Я не розумію...

— До нас приїде один спеціаліст. Я покладаю на нього багато надій.

— Це той тип, за яким ви посилали?

— Саме так.

— Мій хлопець забрав його. Схоже, він, як би це сказати... незвичайний.

Ньєман усміхнувся, ховаючись у нічній пітьмі.

— Ага, можна і так сказати.

Він подумав про Івану. Йому не вдалося додзвонитися до неї, щоби повідомити про третє вбивство. Була п'ята година вечора. За дві години Ньєман мав зустрітися з Іваною біля каплиці. Цього разу жодних суперечок. Він забере її звідти, навіть якщо доведеться замкнути в багажнику «мегана».

— Ви помітили рани на грудях Циммермана?

— А що?

— У них така сама особливість, що й у Жакоба.

Ще напередодні Ньєман осадив би її, але тепер був іншої думки про компетентність жандарма. А головне, навчився розуміти її: якщо Деснос наважувалася заговорити, то лише маючи, що сказати.

— Слід на тілі подвійний. Там не один поріз, а два, просто поруч. На мою думку, їх залишили секатором, не до кінця закритим або з кривими кінчиками.

— Пошукати секатор у посланців — такий твій план?

— Ні. У посланців їх тисячі, та й жоден не належить конкретній особі. Але це може бути ще одна частинка пазлу. Убивця вказує на збір винограду. Ще один елемент до літер, вугілля та фрески.

Ньєман поклав руки жандармові на плечі й усміхнувся.

— Ми з тобою на одній хвили.

Та більше він нічого не встиг сказати. Прибувало підкріплення. У темряві завивали сирени. Суміш моторошних стогонів і зверхньої байдужості.

Знову побачивши загін крюшо на порозі, Ньєман подумав, що це вже перетворюється на running gag[29].

64

— Де він? — запитав Ньєман, прибувши до відділку.

— Ми посадили його в кабінет на другому поверсі, — відповів жандарм, який привіз Еріка Апергіса. — Ну й кадр. Ви знали, що він ходить босоніж? І цей сморід...

Ньєман міг би розповісти ще багато подробиць про свого знайомого, набагато перченіших, але задовольнився тим, що кивнув і пірнув на сходовий майданчик. Він залишив Деснос на місці злочину: та вже починала набивати руку.

Облат спокійно чекав, сидючи на стільці. Ні кави, ні склянки води. Він навіть не зняв пальто — ну, чи що там правило йому за верхній одяг. Вірний собі, він скидався на стародавнього анахорета на вершині скелі, витривалого, як змії та скорпіони навколо нього.

Апергіс анітрохи не змінився. Худий, аж можна було кістки перелічити, сірий, як швабра, яка сто років не бачила води, чорні нігті, вузлуваті руки, борода, зашкарубла від бруду... Він мав усі ознаки бомжа, і тільки завдяки благородним рисам обличчя його з першого погляду можна було віднести до затворників, аскетів, далеких від землі містиків.

Симетрія брів, гармонія очей, витонченість носа й губ – усе це було при ньому, але понівечене наркотою, ломками, голодуванням, умертвінням плоті, екстазом... Його вродю можна було милуватися, як античними руїнами.

Насправді ж більша частина його обличчя була схована. Чоло прикривала шапка з чорного хутра, схожа на штраймл ортодоксальних євреїв. Нижня частина лица аж до вилиць поросла бородою, яка нагадувала попелясті ліани в лісах Ангкору.

– Як справи, Еріку?

– Нормально.

– Добре доїхав?

– У жандармській машині.

Ньєман усміхнувся й потиснув чоловікові руку. Його кістляві пальці були обвішані кільцями наче просто зі східних пустель чи азійських прилавків.

– Навіщо ти мене покликав? Заради тебе я порушив свою обітницю мовчання.

– Я теж порушив чимало присяг, аби врятувати твою шкіру.

– Я тебе слухаю.

Без преамбул і попереджень Ньєман виклав йому цілу історію. Вбивства. Знаки. Посланці. Він говорив швидко, дуже швидко. Він знав, що самотнє життя Еріка, або ж Антуана, анітрохи не вплинуло на його метикуватість.

– Ти, як завжди, знаходиш собі складні справи, – підсумував гість.

Ньєман подумав, що біографію затворника, який пережив незліченну кількість передозувань, тілесних покарань і прощ босоніж, навряд чи можна вважати зразком простоти, але нехай.

– Посланці – це дуже цікава релігійна група, – заговорив Апергіс.

Чотири вбивства менш ніж за тиждень – це й справді було незвично. Але Антуан мав на увазі інше. Він збирався повідомити інформацію, відому ледве не йому одному. Анахорет був, так би мовити, посвячений у Божі справи. У царині релігій і священних текстів жодна бібліотека чи комп'ютер не видала б такого резюме, яке він міг надати за кілька секунд.

– Чимало релігійних общин працюють заради спасіння своєї душі. Вони йдуть слідом за Богом, ведучи бездоганно чисте життя.

– Цим посланці й займаються.

– Не зовсім. Вони вірять, що їхня плоть також спасенна.

– Не розумію.

— Вважається, що вони називаються «посланцями», бо подають приклад своєю непохитністю. Однак це лише незначна частина їхньої місії. Вони посланці у фізичному сенсі. Їхні послання — це їхнє тіло.

— Спробуй пояснити краще.

— У XVI столітті хрещення змінило їх фізично. Божа милість походила на опромінення. Їх було врятовано, і вони успадкували обов'язок: розвинути новий, чистий рід. Такий собі перезапуск Адама з П'ятикнижжя.

Флік зосередився — Антуан був не з тих, хто повторює двічі.

— Вони вирішили відтворитись у прямому сенсі. Упродовж поколінь стати однією істотою. Клонами, можна сказати.

— Вони займаються інцестом, аби постійно відтворювати ту саму ДНК?

— Точно. Методика добре знайома розвідникам тварин. Коли хочеш, приміром, розвинути якусь рису, притаманну коням одного роду, найкращий спосіб цього досягти — в'язати кобилу з її лошам.

— Такі союзи породжують деформації та хвороби.

— Так, але ті, хто виживають, мають чистішу ДНК.

— Інцест заборонений законом.

— Вашим законом. Посланцям начхати. Та й потім, ніхто не знає, хто в них хто. Правдива інформація про їхні шлюби засекречена, а їхній генотип став таким однорідним, що інцест — це їхній природний спосіб відтворення.

Треба було дістатися до цієї таємної генеалогії. Спотвореного дерева, чиї гілки вросли в інші, зав'язувалися вузлами. Мотив убивці лежав там, Ньєман не сумнівався.

— Звідки ти все це знаєш?

— Достатньо лише трохи на цьому розумітися. Ці дані відкриті. Один персонаж із минулого століття все це систематизував.

— Отто Ланц?

У Ньємана вирвалося це ім'я без жодних роздумів.

— Чоловік, який був їхнім месією і водночас — їхнім демоном. Він захопив їх утворювати ще ближчі союзи. Інцест став головним правилом.

За одну розмову з цим божим бомжем Ньєман дізнався про вісників більше, ніж від самого приїзду в Бразон. Із цього й треба було починати.

Але слід було повертатися до конкретики:

— Ці єдинокровні зв'язки точно мали призвести до рецесивних спадкових хвороб, каліцтв. Що ти про це знаєш?

— Нічого. Вони добре приховують цю інформацію.

— Здається, ми знайшли лікаря, який їх лікував.

— Я тобі довіряю.

— Це остання жертва.

Ньєман сподівався струснути свого співрозмовника, нагадавши йому про кримінальний характер усієї цієї історії. Все одно, що намагатися похитнути Оливкову гору.

— Убивства пов'язані з цими генетичними хворобами, — наполягав флік.

— Як саме?

— Це ми й намагаємось дізнатись, і ти можеш мені допомогти.

— Я не флік і не лікар. Краще скажи, що саме тобі від мене потрібно.

— Літери «МЛХ» тобі про щось говорять?

Антуан пустився в пояснення, доволі схожі на те, що розповів Косинський. Західносемітський корінь. Приголосні, що означають «цар», «бути царем», але для уточнення сенсу необхідні голосні.

— Найкраще, — підсумував затворник, — це мати контекст цитати.

— А деревне вугілля? — запитав Ньєман, розчарований.

— Не розумію, про що ти.

Ньєман помітив, що в поспіху пропустив цю деталь.

— У Біблії є щось про деревне вугілля?

— Вугілля може бути карою Божою.

— Тобто?

— У Псалтирі написано: «Господь випробовує праведного, а безбожного й того, хто любить насилля, ненавидить душа Його! / Він спустить дощем на безбожних горяче вугілля, огонь, і сірку...»[30].

— І це все?

— Це все.

— І цей матеріал не має жодного символічного значення?

— Ні.

— У Біблії є згадка про камінчик у роті?

— Ні.

Тоді Ньєман наважився показати Апергісу фотографії трупів.

— Що ти можеш мені про це сказати?

В Антуана була незвичайна постава. Він мав манеру тримати голову трохи відхиленою назад, природним чином височіючи над співрозмовником. Князь бідноти, блукання, молитви.

Почавлені рештки Самюеля. Пошрамований торс Жакоба. Трупі посланця й судмедексперта, викладені в моргу Бразона. Усе це, схоже, не надто вразило облата. Він гортав світлини м'якою рукою, розслабленими пальцями, стукаючи по столу персями за кожним разом.

— Кажу ж тобі, я не флік і не лікар, чого ти від мене хочеш?

Ньєман відкрив іншу папку — зі знімками склепіння в каплиці святого Амвросія.

Спершу — верхній шар фресок.

— Банальні ілюстрації до Нового Завіту, — прокоментував Антуан. — Я сказав би, XVII століття. Нічого цікавого.

Тоді приховані розписи.

І тут сталося маленьке диво. Коли Леманн знайшов ці прокляті обличчя, це була справжня сенсація. Для самого Ньємана і Деснос це стало справжнім шоком. Однак Антуан не виглядав приголомшеним чи здивованим. Радше радим. Ці екстатичні картини йому подобались. І навіть неабияк пасували йому. Схоже, він був на знайомій території.

— Рентген?

— Так, під видимими фресками.

— Отже, розписи XVII століття підробні.

— Звідки ти знаєш?

— Бо ці фрески належать пензлю Отто Ланца.

Ньєман усміхнувся. Витягнути анахорета з його мушлі мовчання було правильною ідеєю.

— Ти вже бачив їх?

— Ні. Але я знаю інші його твори.

Отже, картини Отто Ланца можна було десь побачити. Ньєман недостатньо заглибився в цю тему, а тепер було пізно. У кожному разі, тепер він мав під рукою це джерело знань. Струмок прозорої води посеред пустелі.

— Тут він наслідував стиль пізнього Середньовіччя, — повів далі облат. — Однак тіла, лиця типові для його творів. Жодних сумнівів.

Ньєман поклав долоні на фото.

— Думаю, Ланц заховав під цими фресками якесь послання. Гадаю, що цей секрет і рухає вбивцю або принаймні може допомогти нам зрозуміти його мотив. Я хочу, щоб ти розшифрував прихований сенс цих сюжетів.

Антуан зібрав знімки й поклав їх до теки.

— Цей кабінет зачиняється? Я не хочу, щоби мене відволікали.

65

Він іще раз глянув на годинник: сьома двадцять, а Івани ні сліду. Ньєман подумав, що вона, можливо, мусила затриматись на винограднику. Подумав, що її затягнули на свято кінця збору врожаю. Подумав, що вона поруч із Рашель, утішає її й намагається вирвати з неї якісь відомості.

Він подумав про все, окрім найімовірнішого: її розвінчали й десь закрили. А то й гірше. Флік вилаявся в крижану ніч, розвертаючись на порозі каплиці.

Господи Боже. Якщо з Іваною щось станеться, він ніколи собі не пробачить. Дати їй повернутися в це кубло психів із чотирма трупами на лічильнику — це вже навіть не робочий промах, а справжнє божевілля.

Для проформи він іще раз набрав її на мобільний. Відповіді не було. Ньєман шкодував про ті два рази, що намагався з нею зв'язатися. Якщо Івана потрапила до рук посланців, ті виродки, мабуть, побачили на екрані його власний номер. І, можливо, мали змогу його ідентифікувати.

Флік скинув виклик, здригаючись. Місцина була справді похмура. Експерти-криміналісти та жандарми покинули церкву, як розкрадачі могил залишають сплюндроване святилище.

Із забобонності Ньєман не хотів повертатися до машини, щоб відігрітися. Це ніби означало би визнати, що Івана не прийде. Це означало б кинути її на поталу ночі та смерті.

Він проскочив під сигнальною стрічкою і зайшов до каплиці. Та не знайшов там жодної розради. Навпаки. Поснула брила жаху, яку спробуй тільки розбудити.

Раптом телефон завібрував, і Ньєман підскочив, наче між уламків прослизнула гадюка.

Це була всього-на-всього Деснос.

— Знайшли ваше тіло, — бовкнула вона без жодних преамбул.

— Яке тіло?

— Того вашого типа, Марселя. Кадр, про якого говорила ваша агентка під прикриттям.

Від цих слів Ньєману стало зле: Івана ніколи не була агенткою. Та й прикриття її, можливо, також ніколи не було.

— Де?

— Трохи нижче від витoku Лаухенбахрунца, це струмок, який...

— Я знаю.

— Он як?

— Ти там?

— Я в дорозі. Надіслати вам координати GPS?

— Кажу ж, я знаю.

— Ви де?

— У каплиці. Скоро буду.

Флік побіг до машини. Ця знахідка подіяла наче люк, який розчахнувся під його ногами. Отже, труп із відрізнаними пальцями та пошматованими яснами, задущений власними кишками, таки існував. А з цього випливало, що Івана була у пастці в общині фанатиків-убивць, і собі настраханих поверненням «звіра». Das Biest.

Треба було негайно її забрати, поки ці психи не звели з нею рахунки. Водночас Ньєман досі сумнівався. Перейти в наступ цієї ночі означало знищити всі їхні шанси, й Іваніні теж, відшукати правду.

Він вирішив на користь останньої відстрочки — поїхати туди, де знайшли труп, сподіваючись, що Івана тим часом дасть про себе знати...

Ньєман знав Лаухенбахрунц, одну з річечок, які витікають із озера Лаух на висоті понад 1200 метрів. Посланці сховали тіло своєї жертви нагорі в надії, що сніг укріє труп до наступної весни.

Ньєман промчав уздовж виноградників, тоді звернув на трасу D-430 через долину Гебвіллера й попрямував угору, до гірськолижного курорту Маркштайн. Довкола двома непроникними стінами височіли ялини. На їхніх чорних

верхівках білів перший сніг, який переливався в місячному сяйві, немов перламутр.

Дорога вилася дедалі вище. Час від часу Ньєман кидав погляд на пасажирське вікно, в якому відображалось його лице, бліде, як у привида, поцятковане синюватими плямками снігу. До видовища додавалися й дерева, які мелькали його обличчям, наче швидкі мазки пензля.

Посланців погубить їхня віра. Краще б вони сховали труп на своїх землях, тоді його ніхто б не знайшов. Але це було святотатство. Світська падаль...

Ньєман не міг ручатися за логічність своїх думок, але коли ситуація ставала катастрофічною, він почувався у своїй тарілці. Смерть і насильство на всіх поверхах, батечку, і все так само прямісінько в пекло.

Нарешті чорно-білий краєвид поступився місцем крижаним блакитним променям. Знайомі зблиски, у світлі яких він бачив і будівлі османського періоду, і закинуті склади, і безлюдні набережні, і похмурі ліси... Прожектори крешо смугували трасу, з кожним променем роблячи її все більш нереальною.

Жандарми оточували периметр, обмотуючи ялинки сигнальною стрічкою, наче гігантські стручки спаржі. Хлопці ще довго пригадуватимуть цей листопад.

Ньєман припаркувався на узбіччі за п'ятдесят метрів попереду від місця подій і мусив показати посвідчення — тут було чимало нових облич. Він ковзнув між дерев і спустився до річки. Ліс неначе бився в конвульсіях. Той самий вітер. А ще — завивання течії, яке наростало, мов сейсмічна хвиля.

На березі на нього чекала Деснос в оточенні жандармів і співробітників похоронної служби, які досі нічого не торкалися. Неймовірна сцена. Після холодної синяви прожекторів це було повернення до самої суті п'їтьми кольору пляшкового скла, яка розтікалася поміж скель і дерев, наче загадкове, важке, повільне, оксамитове чорнило.

Труп лежав у воді горілиць, притиснутий до берега течією поміж пучками трави й порослого мохом каміння. Голова застрягла в скелястій ущелині, тіло ж без упину хиталося на хвилях, а кишки колихалися на поверхні, розгортаючись за течією.

Ньєман подивився на обличчя, роздуте від кількох годин у воді. Мабуть, посланці сховали труп вище, на пагорбі, але він зісковзнув у річку. Флік став на коліна й помацав руки Марселя під крижаними брижами: жодного пальця. Розсунув губи: жодного зуба.

Ньєман встав і обвів поглядом річку. Околиці вже обшукували жандарми. Він подумав про метод равлика Деснос, але був не час приколюватись.

Флік відійшов від гурту й зробив кілька кроків, вивертаючи ноги на скелях. Івана. Він не відчував великого співчуття до Марселя, якого не знав, але від думки про його слов'яночку в руках таких виродків у нього підкошувалися ноги. Невже її теж знайдуть у річці?

За його спиною покотилося й плюснуло в річку кілька камінців: підійшла Деснос. Перед очима Ньємана спалахнула картина тортур над Марселем. Стодола, освітлена лампочкою. Посланці, серйозні, як папи римські, орудують кліщами та секаторами...

— Скільки тут загонів?

— Три. Якщо потрібно більше, треба поговорити зі Шніцлером.

— Забирай всіх і їдемо вламуватись до посланців.

— Навіщо?

— Знайти Івану.

— Кого?

— Мою напарницю. Вона зникла.

— Але... а як же Марсель?

— Та срати мені на Марселя! У пріоритеті живі. Тебе хіба не вчили цього у школі для жандармів?

66

Івана думала, що цистерна заповниться швидше. А можливо, просто інакше сприймала час.

У кожному разі, вона досі дихала. Їй вдалося виплутатися з ізострічки — така собі перемога — і встати, щоби відтермінувати втоплення. Вона кілька разів вирубалася — відхідняки від наркоти посланців. Засинала на кілька секунд чи навіть хвилин, яких вистачало, аби прокинутися з повним ротом сусла.

Тепер рідина сягала їй до талії. Ноги замерзли, й Івана знову вирубалася, але відразу приходила до тями та вставала, спираючись на стінку чана.

Від утоми або з розпачу Івана вже навіть не мала сил лютувати. Налаштована водночас і стоїчно, і фаталістично, вона все-таки намагалася хоч трохи поміркувати, як урятуватись. Юшка все піднімалась і піднімалась у нав'язливому ритмі насоса по той бік стінки...

Звісно, вона шукала якийсь люк, якийсь вихід у межах досяжності. Нічого не знайшла, окрім отвору клапана, надійно прикрученого до чана, і недосяжного отвору на самому верху.

Відчувши, як кубічні метри піднімають її, Івана подумала, що нарешті знайшла вихід. Треба було просто попливти, чи принаймні триматися на поверхні, поки рівень не досягне верху і не дозволить їй просковзнути в отвір.

Але сусло було таке густе, схоже на золотисте болото, що доводилось докладати великих зусиль, аби махати руками брасом. Так вона виснажитьсь і піде на дно...

Зірочка. Треба лягти на спину зірочкою...

Івана пригадала лекції з фізики й хімії на першому курсі: «У прісній воді тіло не тримається на поверхні, бо його вага більша за силу виштовхування цієї рідини, а в солоній, морській воді тіло не тоне, бо густина такої рідини більша...».

Івана кілька разів намагалася простягнути нижні кінцівки, щоби триматися на поверхні горілиць. Та щоразу пірнала ще глибше. Чавлений виноград засмоктував її стегна, затягував її...

Це кінець... І все ж, в останньому пориві (дуже повільному, дуже обережному) Івана змогла прийняти діагональне положення, і цього разу жодних сумнівів: нарешті втрималася. Ще одне зусилля — і вона лежала на поверхні горизонтально, розставивши руки.

Минали хвилини. Не рухатися, зробитися легкою, в позі морської зірки... Івана заплющила очі. Вона сподівалася, що таким темпом за якихось десять хвилин вона досягне верху цистерни і зможе схопитися за краї отвору. Та сказати — це не зробити. Від найменшого поруху вона знову занурювалася в рідину. Тоді їй доводилося докладати дивовижних вольових зусиль, аби розслабитися, обм'якнути, задобрити цю нестійку густину, що підносила її нагору...

Івані здавалося, наче думки також витікають із її голови, як кров, — через рот, ніс, вуха. Вона не могла вхопитися за жодну думку... Це було майже приємно, в кожному разі це п'янило. Івана знову пригадала ефект від наркоти. Ця раптова невагомість буття...

Рідина піднімалась.

Менш ніж за хвилину їй лишиться просто витягнути руку, щоби схопитися за краї люка. Вона підтягнеться й вилізе з цієї смертельної пастки.

Але тоді все скінчилося.

Насос припинив вібрувати, рівень сусла застиг.

Івана остовпіло прикипіла поглядом до отвору, який раптом здався недосяжним. Посланці не заповнювали чан по вінця. Вони залишали простір майже в метр між суслом і стелею. Можливо, через якесь фізичне явище, про яке вона не знала.

Не роздумуючи, Івана випросталась і спробувала дотягнутись до люка. Але добилась тільки того, що пірнула по ший. Відкашлючись, відригуючи, вона

спромоглася знову лягти горизонтально, розпачливо б'ючи руками. Вона залишала в суслі широкі розводи, крутилася в цій густій крижаній рідині, не здатна піднятися більше, ніж на кілька сантиметрів.

Вона спробувала виборсатись, сіпнувшись іще раз, але лише занурилася глибше. Івана відмовлялася тонути. Пірнувши по губи, вона знову вигнулася, шарпнулася, завовтузилася, намагаючись повернутися на поверхню, щоби спробувати ще раз. Їй захотілося заволати, але до рота залилося сусло.

Б'ючи ногами в рідині, спираючись на сталеву стінку, Івана випростувалась, сіпалась, смикалась... Усе було марно: вона знову занурювалась. Вона от-от потоне, остаточно, невідворотно...

Люк віддалявся...

Ні: вигнувшись донезмоги, у відчайдушному зусиллі, Івана спромоглася схопитися рукою за краї отвору. Заревівши, вона вирвала другу руку із сусли й міцно вчепилася в люк.

Вона врятована.

67

Ньєман розтинав ніч, прямуючи до відділку.

Він наказав: перерити Дієцезію, допитати всіх посланців, провести ґрунтовні пошуки Івани, показуючи фото сезонним робітникам і взагалі будь-якому цивільному, який там бував. Із потаємністю покінчено. Зникла офіцерка кримінальної поліції, і її пошуки були першочерговим завданням. Усі мусили пригадати найменші подробиці, пов'язані з руденькою. Ньєману потрібна була будь-яка інформація, кожна дрібниця.

Повернутися до Маєтку, потрусити цих борсуків у недільному вбранні та їхніх виноградарів-підмайстрів, погрожуючи затриманням чи обвинуваченням. Пустити у виноградники собак, перерити льохи, оглянути кожну ягідку. Витягти з ліжка кожного мешканця Маєтку включно зі старими й дітьми. Щоб усі зрозуміли, що маскарад закінчився і посланці більше не мають жодних прав на своїй землі. Що ж до їхнього гран-крю 2019, нехай засунуть його собі в ср...

Насправді все це були гучні слова. Щоби провести операцію такого масштабу, по гарячих слідах чи ні, потрібно було благословення прокурора. А проте якраз приїхав Шніцлер. Ньєман натрапив на нього, повернувшись до відділку жандармерії.

Вони зачинилися в кабінеті Деснос, і Ньєману довелося звітуватися – чи радше виставляти рахунок: троє трупів за добу, що може бути краще? Заразом

флік спробував пояснити, що існувало два табори вбивць: один — із деревним вугіллям — та інший.

— Інший?

— Самі посланці.

— Навіщо їм убивати сезонного робітника?

Ньєман ухилився від відповіді, досі не бажаючи згадувати про «велику таємницю» общини (про яку він, до того ж, не мав жодного уявлення). Не наважився заговорити й про анахорета на другому поверсі, який мав видати йому ключ до розгадки.

Великою новиною було проникнення до общини Івани Богданович, тридцять два роки, лейтенантки поліції з невеликим досвідом роботи під прикриттям. Флікині, яка щойно зникла у вовчій пащі...

— Як ти міг учинити так зі мною? — заволав Шніцлер.

— Зважаючи на ситуацію, це був найкращий спосіб.

— Відправити колегу під прикриттям, не поговоривши зі мною? Нікому не сказавши? Ти обкурився чи що?

— У цьому й суть прикриття, — спробував угамувати прокурора Ньєман. — У таємниці...

Шніцлер встав — його костюм виявився пом'ятим і заляпаним. Дуже кепський знак: у сум'ятті прокурор забув про свій дрескод.

— Ні, старий. З віком ти підзабув, як воно робиться. Не можна йти на такий крок, поки начальство не дасть добро.

— Коли ти мені подзвонив, ми навіть не були впевнені, що це вбивство. А до кінця збору винограду залишалося всього кілька днів. Якби я заговорив про це з тобою, довелося б робити все згідно з документами і втрачати час.

— А тепер твоя напарниця зникла.

— Вона не зникла, — запротестував Ньєман. — Просто не прийшла на зустріч.

— І ти не можеш до неї додзвонитися?

— Вона не відповідає. Але це теж нічого не означає, у всьому Маєтку заборонені мобільні.

Шніцлер знову сів й обхопив голову руками.

— Я просто марю...

Ньєман раптом відчув, що його це дістало: він втрачав час тут, відчитуючись перед прокурором, наче заскочений на гарячому капралі.

— Ти затверджуєш мої накази чи як? — різко запитав він.

— А у нас є вибір?

— Треба знайти Івану.

Прокурор розчаровано махнув рукою, мовляв, виплутуйся...

Тоді він наче отямився й різко випростався на стільці.

— А розслідування? Нагадую тобі, що йдеться найперше про чотири вбивства. А не про тривожне зникнення.

— У мене є надійна зачіпка, — зблефував Ньєман.

— Яка зачіпка?

— Дай мені час до світанку.

Шніцлер м'яко похитав головою з переможеним виглядом. Здавалося, наче його гарненька фатувата пика от-от покотиться до сміттевого кошика.

— Завтра вранці я даю прес-конференцію... — пробурмотів він. — Краще б тобі до того часу роздобути мені якусь конкретику.

— Можеш на мене сподіватися.

Ньєман пішов не озираючись, навіть не грюкнувши дверима.

Парковка, холодна й посріблена, наче крижана калюжа.

Флік поцупив ключі від найшвидшої тачки у відділку, «рено меган III RS», яка належала БШВ (бригаді швидкого втручання). Двигун потужністю 265 кінських сил розганявся до 100 км/год за 6,3 секунди і міг досягнути 260 км/год. Саме те, що потрібно, аби шугати Маєтком і наглядати за пошуковою операцією.

Ніч була світла, як альбінос. Біла трава, знебарвлені ялини — усе здавалося вицвілим, засліпленим, ошалілим від яскравих фар «мегана». Ньєман ніби не їхав дорогою, а пірнав у цю бліду пробоїну, яка вела його по той бік ночі, туди, де загони жандармів мали от-от зруйнувати мурашник посланців і вирвати в них із лап їхню бранку.

Раптом він усвідомив, що краєвид змінився. Перемкнув дальнє світло на ближнє. Усе навколо повернулося до темної реальності, густої чорної матерії, тоді посвітліло до сепії. Ліси, рівнини, виноградники іржавіли, набували вохряного відтінку. Із пейзажем відбувалася якась загадкова корозія, яка перетворювала бронзу на мідь, чорнило на кров...

Ньєман гнав, не гальмуючи. Гілля трусилося, стовбури блищали, тіні тремтіли... Небо золотіло, біля підніжжя виноградних кущів займалися руді вогники. Усе набувало м'якого, теплого відтінку, наче у світлі ламп, які діти майструють із апельсинових шкірок.

Тоді до нього дійшло.

Багаття.

Посланці почали святкування, розводячи яскраві вогнища у кутках кожної ділянки. У повітрі розліталися жаринки, переліски скидалися на просочені бурштином губки... Увесь краєвид наче накрило куполом із червонувато-коричневої смоли.

Ньєман придушив лайку. Як їм дали це зробити? Що би не відбувалося у цьому гівняному Маєтку, неможливо було змусити їх відступитись від плану. Навіть якщо цей план дозволяв мимохідь позбутися доказів і підозрілих слідів.

Флік рефлекторно кинув погляд у бічне дзеркало з пасажирського боку: його обличчя здавалося роздробленим на частинки іскорками, якими повнилась ніч. Пика зі скловолокна, на якій читався страх і занепокоєння.

Перевівши погляд назад на дорогу, Ньєман ледве встиг вчавити в підлогу педаль гальма. «Меган» різко зупинився, розвернувшись на 180 градусів на асфальтованій сільській дорозі.

На шляху виднівся силует. Змокла до нитки жінка, схоже, щойно ледь не втонула. Заплутавшись у липких складках сукні, вона хиталася, а з її обличчя й волосся струменіла рідина...

Ньєман увімкнув дальнє світло фар і придивився.

Скільки треба було часу, аби повірити в таке диво?

У кожному разі, цю чудесну появу він аналізував не очима й не мозком, а серцем, інтуїцією або якимось іншим чуттям, для якого навіть не знав назви.

Істотою, яка кульгала дорогою, ніби викинута на берег хвилями жаху, була ніхто інша, як Івана.

68

У них були імена, встановлені факти злочинів, обтяжливі обставини. Однак Івана не хотіла арештовувати Рашель та її банду — і мала рацію. Це був найкращий спосіб загальмувати розслідування і так ніколи й не дізнатися ім'я вбивці, який загрожував посланцям. Усе, що вони отримали б, — це зізнання в замаху на вбивство Івани Богданович і — можливо — у вбивстві Марселя-найманця.

І на цьому все й закінчиться.

Той, хто прикінчив Самюеля, Жакоба й Циммермана, закрутиться з вітром, а Ньєман із Іваном так і не збагнуть його мотиву.

Убивця нападав на фанатиків, які не боялися застосовувати насильство у відповідь. У цій чорно-білій ночі фліки домовилися: найперше треба дізнатися їхню таємницю, байдуже, захована вона у фресках, у минулому секти чи в незаконних махінаціях лікаря.

Тепер слов'яночка приймала душ, а Ньєман міркував. Не про розслідування, а про неї.

Він ледь не втратив її і, сам того не усвідомлюючи, знову стикнувся вічна-віч із прірвою. З тією славнозвісною смертю, яку він уже спізнав і яка вбила його в руслі ріки в Герноні.

Ситуацію можна було розглядати з двох боків.

Івана була його протеже. Він урятував її першого разу, коли вона кокнула свого хлопця-покидька, щоби не дати йому ввести героїн їхньому чотирирічному сину. Врятував її вдруге, допомігши злізти з наркоти й змусивши скласти іспити на атестат зрілості, а тоді відправивши її до Канн-Екльюз, школи офіцерів поліції. Зрештою, він вирвав її з лап нудьги, що з'їдала її в комісаріаті Версаля, запропонувавши долучитися до його бригади, Центрального бюро у справах кривавих злочинів.

Так виглядав лицьовий бік.

Але був і виворіт.

Діючи так, Ньєман рятував самого себе. Повернувшись із пекла — не тільки пекла злочинності, але й власного, внутрішнього, забороненого пекла, так само сповненого жорстокості, як і те, проти якого він боровся, — флік знайшов у Івані свій шлях, свою причину жити далі. Це вона витягла його з могили, з'явившись у його житті. Це завдяки їй він народився вдруге.

Сидячи в коридорі відділку, Ньєман усміхнувся сам до себе, зворушений дзюркотінням душі за дверима роздягальні. Він уявляв, як його протеже, маленька мармурова статуя в стилі Деґа, змиває виноградний сік, повертаючи тілу природну білизну. Він почувався щасливим.

Тепер Івана була поруч із Ньєманом, і вдвох вони розгорнуть масштабні бойові дії. Тепер вони нестимуть небезпеку ворогу й «тероризуватимуть терористів», як казав старий добрий Пасква[31]. Флік на схилі років зі спритним револьвером і юна ціпонька, яка харчується зерновими.

— Я готова.

Ньєман підвів погляд і побачив її, вдягнуту в манатки, які відкопали для неї у відділку. Забуті або реквізовані лахи, чи навіть зняті з якоїсь самогубці. Червона спортивна кофта з трьома білими смужками на рукавах, такими ж, як на чорних спортивних штанах. Заношені до дір кросівки для бігу. Усе це (більш-менш) прийшлося до її мініатюрних форм і пасувало їй загостреному обличчю з розпашілими від гарячого душу щокми.

— Ходімо? — нетерпляче мовила Івана, беручи кобуру, яку він їй простягав.

Вона засунула в неї «зіг зауер SP 2022», який приніс їй Ньєман, перед цим клацнувши затвором — флік сподівався, що вона все-таки залишила зброю на запобіжнику.

Спостерігаючи за Іваною, він відчув кольки страху. Вона походила на гранату з відірваною чекою, яка от-от вибухне. Її приятеля вбили. Саму її намагалися втопити в тоннах винограду. До того ж, у душевному розумінні їй збрехали, її зрадили, поглумилися над надією, яку вона виплекала у цих типів: трохи спокою для її змученої душі. Тепер Івану тримав на ногах порив чистої помсти.

Ньєман ані гадки не мав, що робити далі, але не наважився зізнатись їй у цьому. Була північ, вони були в глибокій дірі — у кратері вулкану, в якому все палало. У них на руках було чотири трупи, фанатичне дівчисько на чолі ескадрону смерті, вбивця, який мстився посланцям і якого ті, своєю чергою, активно розшукували. І все це відбувалося без їхньої участі, тобто просто в них під носом.

Флік готувався роз'яснити стан справ маленькій фурії, коли його врятувала Деснос — своїм дзвінком:

— Я у мерії Бразона.

Ньєман уже й не пам'ятав, які накази їй віддав.

— Що ти там робиш?

— Іду слідами Циммермана.

— Шукаєш його свідоцтво про шлюб?

— Здається, я знаю правду.

— Тобто?

— Приїжджайте. Я вам покажу. Так буде простіше.

Мерія розташовувалася всього за два кроки, але вони все одно поїхали машиною: Івана ледве стояла на ногах. Вона ні разу, ні одним словом не поскаржилася на тортури в льоху, але, вочевидь, її тіло вже не витримувало.

Ніч на вулицях Бразона пахла смаленим, і всюди носився попіл. Червоне небо над дахами не залишало жодних сумнівів: на схилах долини палала купа вогнищ.

Ньєман повільно вів авто і слухав Івану, яка переповідала свої останні пригоди монотонним голосом. Зокрема, вона розповіла про дивну лікарню в Дієцезії, де община лікувала дітей із каліцтвами, яких, за її словами, було чимало.

Флік уважно слухав. Розкішне підтвердження його гіпотез, а також слів Антуана. Злягаючись між собою, вісники виводили таку собі чисту породу, але водночас поколіннями народжували хворих і скалічених дітей. Хто лікував усю цю ватагу? Звісно, Циммерман, хоч Івана й ніколи не чула цього імені від адептів інцесту.

Архів мерії Бразона нічим їх не здивував. Принаймні інтер'єром.

Те саме підвальне приміщення, обшите гіпсокартоном й освітлене ледь живими лампами на стелі. Ряди етажерок, які вигиналися під тисячами забитих донесочу тек. Трохи оригінальності: теки були різних кольорів. Вочевидь, упродовж років тут використовували все, що було під рукою: червоні, сині, зелені – годилися всі кольори, та ще й розкладені в хаотичному порядку.

Навіть у цьому паперовому світі загрозливо витав запах горілого.

Ньєман з Іваною попрямували між етажерок – охоронець залишив їм ключі, поспішаючи знову лягти спати. Стефан Деснос чекала на них в іншому кінці зали, в кутку, зайнятому лиш одним довгим столом. Стоячи поміж стосів папок, вона, схоже, вибирала аркуші.

Флік уперше за якийсь час бачив її у світлі, і його вразило, що жандармка була вся розпашіла, наче проковтнула ліхтарик. Мабуть, так на неї подіяв холод, стрес – або збудження від важливої знахідки.

У кількох словах Ньєман представив колег одна одній. Він очікував на дуель амазонок, але помилявся. Жінки порозумілися з першого ж погляду й скріпили свою згоду, керовані солідарністю (йому, старому стриженому цапу, довелося це проковтнути).

Ньєман не міг не помітити контрасту – не між двома жінками, а між ними й Деснос. Та зняла куртку й тепер була в товстому синьому светрі. Проти неї Ньєман з Іваною скидалися на двох паршивих псів. Він – увесь забрьоханий, Івана – вдягнена, як дрібна злодюжка, у кофті й штанах із різних костюмів.

– Що ти відкопала?

Деснос відхилилась назад і кивнула на документи, розкладені на столі.

– Самі погляньте.

– У мене немає часу на головоломки.

Капітанка зітхнула.

— Це свідоцтва про смерть, усі підписані Циммерманом.

— І що? — запитав Ньєман, підходячи ближче.

— Переважно йдеться про дітей, які не дожили до тринадцятого дня народження. Діти общини.

Івана зреагувала швидше за Ньємана, схопивши один аркуш.

— Мабуть, ті дітлахи, про яких я вам розповідала.

Деснос кинула на них запитальний погляд, і Ньєман жестом наказав своїй напарниці пояснити. Кількома словами Івана описала свій похід до таємної лікарні в Дієцезії та проблему рецесивних захворювань.

Ньєман і собі гортав свідоцтва: купа німецьких прізвищ, на які могли б відгукуватися валькірії.

— Якщо ці діти хворіли, — зауважив він, — то немає нічого дивного в тому, що вони рано померли. Це також підтверджує, що Циммерман був їхнім «сімейним лікарем».

— Мабуть. Але подивіться на дати смерті.

На п'ятому свідоцтві Ньєман зрозумів.

— Це завжди стається в листопаді, — прокоментувала Деснос. — Циммерман не лише лікував цих дітей, він ще й займався еутаназією.

Ньєман поглянув на жандармку, яка перетворювалася на згорьовану п'єту. З її очей крапали сльози, що застигали перлинками на светрі. Стефан, схоже, не зважала. Вона просто згоряла на місці.

Отже, посланці позбувалися власних відходів. Генетично вдосконалюючи свій рід, вони видаляли хворі гілки, сліди кровозмішень.

Чому не вбивати їх одразу після появи на світ? Жінки народжували в Дієцезії. Жоден державний орган не контролював їх «розведення». За таких умов було б нескладно знайти послужливого типа, який зайнявся б брудною роботою. Мерзотника на кшталт Патріка Циммермана...

Але ні, вони чекали, поки діти не виростуть, не дозріють. Та ще й ризикували, щоразу прибираючи їх в один і той самий час. Навіщо?

Ньєман ковтнув слину — а звідки йому знати? Його мозок був пустелею, де живуть лише комахи та отруйні павуки.

— Це через збір винограду, — втрутилась Івана.

Тендітна й цілеспрямована, вона ніби ожила. Як і Ньємана, найсильнішою її робив жах.

— Наприкінці збору врожаю, — пояснила флікіня, — вони знищують погані грона, непотрібні лози. Те саме вони роблять і зі своїми чадами. Зрізають

хворі, безплідні лози перед новим сезоном, чистішим, рафінованішим. Найбільший гран-крю посланців – це їхні діти.

Івана потрапила в яблучко – але, як завжди, в них не було жодного доказу. Подібні обвинувачення були приречені на провал. Діти помирають щороку в один і той самий час? Посланці вигадають пояснення, посилаючись на мертвого лікаря, якому можна було приписати будь-що.

Ньєман знову відчув себе двигуном, який постійно кашляє та глухне. Щоразу, коли зринав важливий елемент, коли повертався ключ живлення, все одразу ж завмирало через брак пального чи енергії.

А проте в цьому застої вони все ж наближалися до вбивці.

Тут убивали дітей.

І це був ніфіговий мотив.

Вочевидь, якісь батьки більше не хотіли гратися в євгеніку та вирішили прибрати подвижників зла.

Цієї миті у Деснос задзвонив телефон. Її бурякове обличчя не виражало жодних емоцій. Через кілька секунд вона простягнула слухавку Ньєманові.

– Це до вас.

– До мене?

Флік упізнав голос за долю секунди:

– Я знайшов код, який ти шукав, – сказав Апергіс.

– Тобто?

– Те, що приховують фрески.

70

– Посланці не люблять зображень. Вони проти ікон. Бог невимовний. Бог невидимий.

Івана розглядала чоловіка, який говорив до Ньємана, по-королівськи ігноруючи їх із Деснос. Ще один сраний жінконенависник, перевдягнений у ченця, або ж навпаки. Вона навіть не була впевнена, що він належить до якогось конкретного ордену, з його-то хутряною шапкою і бородою садгу[32].

— Тож усі ці історії з фресками не в'яжуться з їхнім культом. Анітрохи. Тому я звернувся до єдиного, що їх цікавить: до невидимого.

Ерік Апергіс, якого також кликали Антуаном, говорив так, ніби слова самі злітали з його губ, без жодних зусиль чи емоцій. Івана не могла відірвати погляду від його рук. Нігті на них були чорні, як заслінка печі. Водночас усипані перськими пальці нагадували прилавок ринку десь на Гоа.

— Важливо тут не те, що намалював Отто Ланц, а те, чого він не намалював...

Перед ним були хрестом розкладені чотири фотографії, а посередині залишався великий незайнятий простір.

— Я зачепився за приховані розписи на обваленому склепінні. Якщо я правильно зрозумів, тебе цікавлять передусім вони.

— Саме так, — підтвердив Ньєман, аби показати, що уважно слухає.

— Ланц замаскував свою таємницю один раз — під фальшивими фресками, а тоді вдруге приховав її поміж справжніми розписами.

— Поясни.

— Ці чотири сцени ілюструють епізоди, взяті з книги Буття, першої книги Старого Завіту. Навіщо брати за основу цей том? Чому не згадати книгу Нова чи не зобразити сюжети з Нового Завіту? Це вже було перше послання. Чи принаймні перший елемент якоїсь системи.

Антуан указав гачкуватим пальцем на верхню частину хреста.

— Тут можна впізнати третю главу книги Буття: Адам і Єва.

Івана відчувала нетерплячість, мало не ворожість Ньємана. Від нього кабінетом просто-таки пульсували негативні хвили. Поки що аскет не повідомив їм нічого нового.

— З лівого боку хреста Ланц зобразив Вавилонську вежу, або ж одинадцяту главу книги Буття.

Ніхто навіть не глянув на фото.

— Навпроти, — повів далі чоловік із пороку, — глава 27: історія про суперництво Якова і його брата. Врешті, унизу — смерть Рахилі, про яку ведеться в главі 35.

— І це все, що ти дізнався? — раптом вибухнув Ньєман. — Те, що ми і так знали від початку?

— Зачекай-но.

Антуан ще раз провів пальцями по світлинах, наче ворожбит по картах таро.

— Вибір сцен не має жодної логіки. Деякі з них, як-от смерть Рахилі, ніколи не зображаються в церквах. І я не знаю жодного прикладу на світі, щоби ці чотири сюжети розташовувалися на одній стіні чи на одному склепінні.

— І що?

— Послання в іншому. Послання в цифрах.

— У цифрах?

Івана відчула мурашки. Цей обвуглений святий Миколай знайшов розгадку. Як казала Рашель: «Важливо не те, що намальовано, а те, що не намальовано. Ви ніколи не дізнаєтесь нашої таємниці».

— Глава 3 книги Буття, потім 11, тоді 27 і нарешті 35. Сюжети взяли з кожної восьмої глави.

— Цифра 8 щось означає?

— Анічогісінько.

— Еріку, блядь, не тягни вже!

Облат підняв руку в заспокійливому жесті. Він нагадував пісочний годинник, у якому кризь горлечко неспішно сиплеться тоненька цівка.

— Послухай мене уважно, — попросив він. — Повторюю, ці сцени були обрані з кожного восьмого розділу, починаючи з перших людей. Але навіть дитина помітила б, що між другим і третім зображенням інтервал становить не вісім, а шістнадцять глав.

— Ну і?

— Бракує однієї глави. Одного етапу, який входить до системи, але якого Отто Ланц не намалював.

— Ну І?

Антуан тицьнув пальцем у порожнє місце посередині хреста.

— Відсутня картина по центру фрески відповідає главі 19 книги Буття.

— Про що в ній ідеться?

— Про знищення Содому та Гоморри.

— І як це може бути пов'язано з посланцями?

— Ця частина історії — ніяк, але там є продовження...

Ньєман нахилився, впершись руками в стіл — Івана знала цей жест: зазвичай він робив так, щоби стриматись і не дати підозрюваному ляпаса.

— Та бляха, народжуй вже!

Несподівано Антуан звівся на ноги й застиг, опустивши голову й поклавши руки на груди, наче для молитви.

— Продовження — це історія Лота.

І він узявся оповідати цілий епізод зі Старого Завіту.

— Лот, — повів Апергіс, — був племінником Аврама. Він жив із дружиною в Содомі. Одного дня він виказав гостинність двом янголам, яких відправив Господь. Увечері містяни прийшли до його гостей, вочевидь, щоб їх зґвалтувати. Лот втрутився й навіть запропонував натомість двох своїх дочок. Чоловіки наполягали, і Бог наслав на них сліпоту. Він попередив Лота, що над Содомом і Гоморрою, сусіднім містом, піде дощ із вогню й сірки. Лот якраз встиг утекти зі своїми дочками й дружиною. На жаль, жінка обернулася, щоб поглянути на охоплене вогнем місто, і перетворилася на соляну статую...

Тепер Антуан міряв кроками кімнату, розмахуючи вказівним пальцем, немов насилаючи прокляття.

— Не можна було озиратися на гріхи Содому, на кару Божу... Усе це було справою Господа.

Нъеман ступив крок у його напрямку, мабуть, щоби потрусити його за петельки.

— Потерпи, Нъемане, — спокійно мовив той. — Тоді Лот із двома своїми дочками знайшов прихисток у печері. Однієї ночі, стурбовані, що не знайдуть чоловіків у цій пустелі й не матимуть дітей, дочки напоїли батька та з'єдналися з ним. Із цього кровозмішення походять два племені, моавитяни та аммонітяни.

Нъеман гупнув кулаком по столу. Івана й Деснос підстрибнули.

— І чим усе це може нам допомогти?

Антуан усміхнувся.

— Племена, породжені інцестом, тобі нічого не нагадують?

Нъеман став перед аскетом.

— Нам відомо, що посланці практикують інцест, і то впродовж століть. Це гидко, це жахливо, як заведено, але це надто давня історія, щоби становити мотив для вбивства, шариш?

— Дай мені договорити. Лот для них — такий собі зразок. Точніше, я думаю, що посланці ототожнюють себе з одним із двох племен, породжених його дочками, аммонітянами. У кожному разі, саме на це Отто Ланц хотів указати їм своєю... ненамальованою фрескою.

— Чому саме з цим племенем?

— Бо вони поклонялися одному конкретному божеству, Молоху, а староеврейською його ім'я пишеться: МЛХ.

Івана здригнулася: це воно. Це справді воно.

— Молох, — запитав Ньєман, — це той, кому приносили в жертву дітей?

— Саме так.

Івані сяйнула ідея:

— А в Біблії уточнюється, як саме їх приносили в жертву?

— У вогні.

71

Ньєман роздав накази на парковці біля відділку. Терміново скликати всі пожежні бригади. З Бразона, Гебвіллера, Кольмара. Загасити вогонь та обшукати кожне багаття, щоби знайти тіла і врятувати всіх, кого ще можна було. Тоді кинути за ґрати всіх цих виродків, поки їх не забере смерть.

У повітрі витав, посилюючись, запах диму. Жандарми недовірливо презиралися. Але не на часі було пояснювати. Про це нагадував дощ із попелу, який падав їм на голови.

Поки всі бігли до своїх машин і фургонів, Івана схопила Ньємана за руку.

— Я тут дещо пригадала.

— Що?

— Сьогодні ввечері я бачила, як посланці носять через поля мішки з вугіллям, аби краще горіло. Ось що означає вуглинка у роті. Вбивця залишив підказку, щоби ми здогадалися про характер жертвоприношення.

— А раніше ти не могла сказати?

Івана відповіла, ледь помітно всміхнувшись:

— Пробачте, Ньємане, у мене досі виноградне сусло в мозку.

Він уважно поглянув на неї, і це було наче дивитися в дзеркало. За свої псячі фліківські життя вони бачили всяке, Ньєман іще більше за Івану, але тепер поріг їхньої терплячості було перейдено.

— Ходімо. Поїдемо «меганом».

— Ні.

— Що ще?

Довкола них усе так само кружляв попіл.

— У мене є інша ідея. Довіртеся мені.

Ньєман розтулив рота, але ковтнув жменю золи. Через гіркуватий присмак недогорілого вугілля в горлі він завагався, чи варто взагалі щось казати. Обличчя Івани за кілька секунд вкрилося сажою, наче в шахтаря минулих часів. Сам він, мабуть, виглядав так само.

— За кого ти себе маєш? — спромігся запитати Ньєман.

— Я маю себе за флікиню, яка цієї ночі ледве не здохла. За флікиню, яка провела п'ять днів у самому епіцентрі цієї сраки і цілодобово терпіла цих хворих. За вашу напарницю, яка зробила свою роботу і має право вести особисте розслідування.

— Ти реально вмієш задовбати, — пробуркотів він, біжучи до «мегана».

Попіл нарешті вкрив жандармський панчлайн: «НАШ ОBOB'ЯЗОК...».

Пройнятий докорами сумління, Ньєман обернувся, щоби помахати Івані чи хоча б усміхнутись їй.

Але та вже зникла.

72

Івана забрала свій телефон. Кермуючи однією рукою, вона зважувала пристрій в іншій, відчуваючи, ніби віднайшла рівновагу. Нині екран показував їй маршрут до поснулої лікарні в Бразоні.

Деснос позичила їй машину. А також коротко відповіла на її запитання. Ця ідея захопила Івану, поки Антуан розповідав їм про свої знахідки: ім'я вбивці анабаптистів було сховане в барлозі Патріка Циммермана. Чи принаймні там можна було знайти якісь підказки.

Зосередившись на дорозі, Івана спостерігала за жаринками, яких, здавалося, вабили до себе, немов метеликів, фари її автівки. Небо зусібіч переливалося рожевими, бузковими, фіолетовими відтінками, наче виграваючи полярним саявом жаху.

До цих вогнищ дістанеться Ньєман зі своїми жандармами й пожежниками, про це флікиня не турбувалася. Але операція була марна. Її наставник забув головне: цієї ночі дітей ніхто не палитиме. Убивця прибрав Самюеля, Жакоба й Циммермана, щоб запобігти жертвоприношенню.

Неважко уявити профіль підозрюваного чи підозрюваних: якась сім'я посланців запрагла зупинити ланцюг убивств, бо їхня дитина цього року опинилася в чорному списку. Батьки вирішили діяти найрадикальнішим чином: знищити прямих спадкоємців Отто Ланца та зірвати язичницьку церемонію попелу.

На краю міста забовваніла бразонська лікарня. Група голих-голісіньких будівель. Блоки, наче наклеєні на червоний небосхил на кшталт старих криваво-червоних афіш.

Вийшовши з машини, Івана помітила, що запах паленої трави й деревини досі переслідував її. Крихітні жаринки, схожі на вогняних комах, чіплялися за її одяг, вгризаючись у саму тканину. Івана нервово помахала руками, як намагаються відігнати комарів, і задріботіла до ґанку основної будівлі.

Жінка перетнула фое, викладене бежевою плиткою, витягла з кишені план, який надряпала їй Деснос, та вийшла на подвір'я, що, як і казала їй жандармка, походило на закинутий басейн у рамці з колонад.

Ліва галерея. Івана йшла забутим храмом, античним святилищем, відданим якомусь поганському божеству, домівкою жерця, наділеного таємними силами. Отто Ланц був першим із цих загадкових стражів. За ним ішла вервечка мутних лікарів, мовчазних жертводавців, аж до Патріка Циммермана.

За дверима в кінці галереї починалися сходи. Трохи повагавшись, Івана наважилася зайти. Сюди вже не досягав сморід багать, але її майже одразу охопив інший запах: формалін, парфуми мерців.

У кінці коридору – наступні двері, заліплені сигнальною стрічкою. Флікиня натягнула нітрилові рукавички – ще один подарунок Деснос – і натисла на ручку. Тоді ввімкнула ліхтарик і ввійшла.

Сірі кахляні стіни, поплямовані вологою, потріскані по кутках, між якими стояло два столи для розтину з неіржавкої сталі. Крізь невеличке віконце виднілося аутодафе посланців. Така собі оранжева наліпка, сира, наче фруктова м'якоть.

Івана обвела променем ліхтарика це моторошне місце й усвідомила, що тремтить, як осика. Попри свою цілеспрямованість, вона вмирала від страху. Ноги трусилися, і, щоб не впасти, їй навіть довелося спертися на стіл із коліщатками, від чого кинуті на ньому інструменти забрязкотіли. Знаряддя для різання плоті, пиляння кісток...

Сюди посланці привозили на своїх джипах невинних дітей, які ні про що не здогадувались і, можливо, навіть раділи цій поїздки. Жертви, яких клали на кушетки і яким вводили смертельну речовину – або знеболювальне. Івана з усіх сил молилася про швидку евтаназію, водночас побоюючись, що божевілля посланців змушувало їх спалювати дітей живцем.

Захотілося зблювати. Тепер вона розслідувала не одне чи кілька вбивств, а справжній геноцид, цілеспрямоване знищення цілої категорії людських істот.

Івана пошукала двері: іншого виходу не було. Вона повернулася в коридор і помітила поворот ліворуч. Її острах різко зріс. Чого саме вона боялася? Всі були мертві. Принаймні трійця босів. Що ж до інших, цієї самої миті вони, мабуть, підкидають дрова в багаття чи йдуть стінкою на пожежників і жандармів посеред виноградників.

Коридор був захарашений перекинутими стільцями. Івана переступила їх, пройшла повз ветхі туалети, тоді повз другі двері ліворуч, за якими було звичайне звалище, і треті, які вели до обкладеного кахлями приміщення без меблів і вікон.

Нарешті праворуч показалися ще одні двері. Вочевидь, ті, що потрібні, бо замкнені... Двері були металеві. Їх неможливо було вибити. Особливо з цими довбаними стільцями, які не давали розігнатися. Івана витягла пістолет і прицілилася в замок, якомога далі відхилившись від одвірка, щоб уберегтися від рикошету.

Однієї кулі вистачило, щоб знести і замкові язички, і гніздо. Флікіня штовхнула двері крізь запах розплавленого металу та зрозуміла, що це воно. Кахляна лабораторія близько сорока квадратних метрів. У дальній стіні – віконце, ще менше, ніж у кімнаті для мерців. Посеред зали стояв лабораторний стіл, а ліворуч, по діагоналі – невеличкий письмовий, із лакованого дерева.

За столом – книжкова шафа з ґратчастими дверцятами. Поруч із нею – скляні полицки, де зберігалася колекція хірургічних інструментів минулих століть: скальпелі, щипці, ножиці...

Те, що найбільше цікавило Івану, розташовувалося праворуч від лабораторного столу. Там стояла холодильна шафа, схожа на вітрину в супермаркетах, довжиною на всю стіну. На полицках – колби, флакони, банки, вміст яких уже починав псуватися.

Безсумнівно, перед її очима були речовини, які Циммерман вводив хворій малечі, аби вбити чи приспати їх. Саме це вона й шукала. Івана сподівалася знайти тут якусь підказку, що відкриє їй імена дітей, приречених померти цієї ночі.

Флікіня підійшла ближче. Ембріони, органи, фіброзні тканини, а також хімічні розчини, які несли смерть. Вона відчинила скляні дверцята. Цієї миті вона подумала: «Коло замкнулося». Das Biest. Звір був тут, перед її очима. У нього не було всіяної іклами морди, як в Іваниному сні. Не було тіла, вкритого шовковистою шерстю. Звір був набагато могутнішим. Він жив у головах посланців і щодня вів їх за собою. Він відшліфовував розвиток общини.

Нарешті Івана знайшла, що шукала. Три пробірки, закупорені корками, з етикетками, як у будь-якій лікарні. На них було написано назву препарату – тіопентал, – його склад (пентотал R, тіопентал R), дозування, термін придатності...

А внизу – від руки – приписано ім'я. Два перших ні про що Івані не говорили, але останнє відразу впало в око: «ЖАН».

Жан, син Рашель і Жакоба, млява дитина, яку вона бачила в медцентрі перед тим, як їй ввели седативне.

Убивцею була Рашель.

Вона порішила Самюеля, єпископа, Жакоба, керівника, і ката, Циммермана. Та, що вдавала, ніби захищає свою общину й живе в повній гармонії з нею, всіх надурила. Вона вела подвійну гру з Іваною, вдаючи з себе невинну квіточку. Обманювала посланців, прикидаючись, ніби шукає вбивцю. А насправді досягала своєї мети – просто врятувати своє дитя. І мимохідь розкрити правду, залишаючи натяки на щорічне жертвоприношення.

Івана пригадала її круглясте лице з променистими очима, її дивну манеру всміхатися, хитаючи головою. Це вона проломила череп покидькам, поклала їм до рота вуглинка, порізала їм груди...

Раптом до її вух долинув шепіт. За її спиною хтось молився.

Івана обернулась, але було надто пізно.

73

Вона миттю їх упізнала. Двое здорованів, які схопили її в дитячій лікарні. Такі собі широкоплечі Дюпон і Дюпонн[33] у солом'яних брилях. Бездоганно вдягнуті, вони стояли по інший бік лабораторного столу. Із побожним виглядом і примруженими очима вони тихо зверталися до Всевишнього. Мабуть, такий самий урочистий, екстатичний вираз обличчя вони мали того дня, коли приймали хрещення в річці Лаух.

У руках вони тримали грубі виноградарські інструменти: садовий ніж і ручна пилка в одного, саджальний кілок із вигнутою ручкою та серп для винограду – в іншого.

Не встигла Івана кинути ліхтарик, аби витягти пістолет, як садовий ніж впився в її кисть, перерізавши одну з поверхневих вен. Її блискавкою пронизала хвиля болю. Ліхтарик покотився підлогою. У його промені Івана побачила, як бризнула, плямучи порізаний нітрil, її кров. Вона все ж спробувала вихопити ствол, але від болю не змогла стиснути пальці. «Zig zaуer» упав кудись у пiтьму.

Інший уже заносив свою саджалку. Івана впала на підлогу, щоб ухилитися від удару. Чоловікова рука за інерцією по лікоть увійшла в скляні дверцята. Івана зіщулилась на підлозі, притискаючи до себе праву долоню, аби

зменшити кровотечу, й залізла під стіл. Біль пульсував у тілі, як скаче кулька в пінболі.

Калози вбивць забігали довкола столу під дощем зі скла й формаліну. Вони, ці покидьки, нахилилися, згиналися у три погибелі, намагаючись помітити її, сапаючи, як бики. Івана постійно металася з боку в бік, остерігаючись серпа й пилки, які сновигали в п'їтмі.

Вона схопила уламок скла та прицілилася в чийсь ногу. Скедьце ввійшло в литку, але й порізало їй долоню. Її права кисть тепер скидалася на шмат кривавого м'ясива, замотаного в хірургічну рукавичку. Забувши про біль, вона допомогла собі іншою рукою й заштовхала скедьце глибше, так що воно вперлося просто в гомілкову кістку нападника.

Той загарчав і відступився. Івана скористалася перевагою, вистрибнула з-під столу та звелася на ноги. На мить вона захиталася, втративши орієнтацію. Усе, що вона розгледіла, – це її ліхтарик у калюжі, а тоді – силует другого чоловіка, який заносив руку.

Серп і саджалка. Івана зігнулася за письмовим столом. Чоловік простягнув руку. Стільниці не вистачало, аби втримати його на відстані. Флікіня штовхнула стіл до свого супротивника, водночас задкуючи, і вперлася спиною в книжкову шафу. Чоловік махав руками в повітрі, як у фільмах про самураїв. Івана побачила, як зблиснула його зброя – раз, другий. На третій раз вона послизнулася на якомусь липкому органі.

Флікіня впала навznak, мимохідь рвучи кофту ґратками шафи. Бородань уже обходив письмовий стіл. Івана спробувала підвестися, не змогла, спробувала ще раз, спираючись спиною об скляну шафу поруч із книжковою. Скло розбилося. З полиць полетіли старовинні хірургічні інструменти.

Ось він, вихід.

Івана знову штовхнула ногою стіл, який вперся нападнику в стегно, і виграла собі якусь секунду. Тоді нахилилася, щоби схопити скальпель, і підвела очі: чоловік здіймав свою руку-саджалку. Він не закінчив свій жест. Лише коли він відступив, Івана побачила два кільця, які стирчали із закривавленої плоти.

Вона встигла всадити йому в ший ножиці.

Зводячись на ноги, жінка дивилася, як він повалився на підлогу, й ударом ноги ввігнала ножиці ще глибше, поки не відчула, як вони вперлись у кахлі. У темряві з рота вбивці булькотіла кров.

На долю секунди Івані здалося, що все скінчено, що вона перемогла. Але її схопили за волосся й кинули на етажерки з колбами й банками.

Вдарившись об розбите скло, жінка подумала про своє порізане обличчя. Тоді повернулася лицем до ворога. Садовий ніж. Ручна пилка. Вона рефлекторно спробувала затулити обличчя, але рука не послухалась.

Цього разу їй кінець.

Івана заплющила очі, не спроможна довести до кінця жодну думку. Кахляними стінами пронеслося відлуння пострілу, а тоді все стихло. Вона не відчувала ніякого іншого болю, ніякої нової рани в тілі.

Вона вагалася, чи варто розтуляти повіки. Іще з дитинства Івана не любила плекати ілюзії, будувати повітряні замки чи, як там іще кажуть, вона вже й не пригадувала.

Але у пільмі пролунав голос:

— Ти реально мене за дурня маєш.

74

Ньєман засунув пістолет у кобуру та клацнув вимикачем. Івана застогнала, затуляючи очі. Нахилившись над потрошеними етажерками, флік узявся шукати потрібну колбу чи пляшечку. Схопив одну й підняв окуляри, щоби прочитати напис на етикетці. Поклав на місце і взяв іншу, так само по-аптекарьськи до неї приглядаючись.

Івані, в стані шоку, змоклій від крові та формаліну, спав на думку дивний здогад: «Ньєман не старий, він короткозорий».

Флік владно змусив її сісти, обережно зняв пошматовану рукавичку й вилив на обидві рани — на долоні й на тильному боці кисті — добру дозу антисептика. Івана навіть не закричала: не мала на це сил.

— Інколи я гальмую, але все-таки до мене дійшло, — промимрив Ньєман. — Прибравши трьох лідерів, убивця зупинив систему. Цієї ночі інші посланці не завершили церемонії. Та й взагалі, можу посперечатися, що більшість їх навіть ні про що не здогадувалась. Ці євгенічні звірства були справою всього кількох психів.

Івана не знала, що відповісти, — вона вже дійшла цього висновку на годину раніше. Тепер їй ніяк не полишала думка про власну смерть, таку близьку, таку невідворотну ще кілька секунд тому.

— Іще дещо, — вів далі флік, відриваючи шматок сорочки для перев'язки. — Ми перевернули догори дригом медцентр, про який ти говорила. Бракувало лиш однієї дитини...

Жінка опустила очі та, на свій подив, помітила поруч з одним із трупів пробірки з іменами жертв на етикетках, які пережили погром.

— Це Жан, син Рашель, — повідомив Ньєман, замотуючи в тканину Іванину руку. — Я спочатку подумав, що він десь смажить, але потім зрозумів, що

вона забрала його, вбивши тих трьох мудаків. Вона втекла з ним. От і вся історія...

Коли перев'язка була готова, Івана подякувала Ньєманові кивком голови й підбрала пробірку з іменем Жана.

— Розчин, призначений для нього сьогодні ввечері, — пояснила вона. — Ви помиляєтесь.

— Що значить помиляюсь?

— Треба знайти мою пушку, — прошепотіла Івана.

Вони обоє нахилилися над підлогою, мокрої від крові та нутрощів. Й одночасно помітили «зіг зауер», що валявся в брунатній калюжі, наче дитяча іграшка.

Ньєман витер ствол, тоді перевірів затвор, клацнувши ним. Нарешті він простягнув пістолет Івані. Вона зважила на точність його рухів і його обережність — вказівний палець над скобою.

Івана недбало схопила ствол і поспіхом засунула його в кобуру.

— Я знаю, де Рашель.

75

Побачивши стодолу, вона одразу зрозуміла, що її здогад правильний.

Ця будівля з червонуватого дерева, з цинковим дахом, така невибаглива, справжній зразок простоти, була ідеальним прихистком для Рашель.

— Це що таке? — запитав Ньєман, ідучи з пістолетом у руках.

— Ясла маленького Ісуса, — пробурмотіла Івана. Тоді кивнула на «глок»: — Сховайте мені це. Зараз не час.

Ньєман послухався з невдоволеним виглядом. Вони підійшли до споруди з урочистістю, якої майже не усвідомлювали. Івана штовхнула подвійні двері й одразу помітила в сутіні дівчину, яка сиділа на лавці з сірого дерева. Тій самій, на якій мила флікині ноги.

У стодолі так само пахло кізяком, у кутках так само стояли сільськогосподарські машини. А коли вони зайшли, під дахом так само спурхнули пташки. Однак цієї ночі будівля з її балками із нешлифованого дерева ще більше, ніж попереднього разу, скидалася на церковний неф.

Примітивне культове місце, де найпростіших слів і навіть тиші вистачало, щоби засвідчити свою віру.

Рашель була не сама.

На її руках спав Жан.

Вона скидалася на п'єту, але Івана радше пригадала фотографію Юджина Сміта, яка приголомшила її в підліткові роки, – «Томоко Уемара у ванні». Знімок японської матері, яка купає свою скалічену від народження дитину, жертву отруєння ртуттю в затоці Мінамата.

Тут була та сама гармонія, та сама ніжність, яка дорівнювалась до священної краси шедевр. Сила любові, промениста, сліпуча, завжди потужніша за страшні удари долі.

Вони підійшли, Ньєман – тримаючи руку на «глоку», Івана – сховавши кисті в кишені: вона не хотіла, щоби Рашель бачила її рану.

Посланниця, схоже, була рада її бачити. У її очах знову сяяла спільницька веселість перших днів. А ще вона анітрохи не здавалася здивованою, що Івана уникла вірної смерті.

Ньєман, який ніколи не був проти ще одного кліше, промовив:

– Усе скінчено, Рашель.

Він не діставав наручників, але це було питання часу. Рашель вивільнила руку, якою підтримувала потилицю Жана – хлопчик міцно спав і, не прокидаючись, зарився в складки чорної сукні, – та приклала вказівний палець до губ.

– Не розбудіть його. Я й так ледве його приспала.

Вона кинула погляд на Івану. Флікіня мимоволі знову відчула ту неймовірну радість, те глибоке умиротворення, якого зазнала, коли дівчина мила їй ноги.

Тоді посланниця глянула на свого сплячого сина. На її губах блукала посмішка, наче ця мить, ці обійми їй снилися...

– Жакоб пообіцяв мені, що ніколи не принесе Жана в жертву, – додала вона пошепки.

Флікіні здалося, що дівчина переводить подих, але насправді вона намагалася щось проковтнути. Лише тепер Івана зрозуміла, що Рашель плаче.

– У вас є діти? – запитала вона Ньємана, підводячи голову.

– Ні.

– Сумно казати це, але я завжди любила Жана більше за двох моїх дівчаток. Чи радше це йому завжди було потрібно більше любові.

Вона почала легко колисати дитину.

— Я кажу так не тому, що він більш вразливий, а тому, що він не знає нічого, крім любові. У його свідомості лише світло... І я завжди намагалася бути на рівні. Невинність для людини — це виклик, щомиті. Поруч із ним я відчуваюся ближчою до Господа, до цього безхмарного спокою, протилежності людської натури.

Її лице напружилось. Очі вкрилися млою, наче у них сталевим пером ввели темне чорнило.

— Тож навіть якщо Жан приречений, він проживе до останнього дня, відведеного йому Богом, під моїм захистом.

Івана була вражена, але Ньєман, схоже, не купився на її слова.

— Усі ці роки, — відрізав він, — вас не бентежило, що інших дітей приносять у жертву.

Рашель поблажливо всміхнулася крізь сльози. Ньєман описував усе надто просто, надто грубо.

— Самюель і Жакоб казали, що це ціна за наш урожай.

— Ви маєте на увазі вино?

Дівчина реготнула, на цей раз явно зневажливо.

— Я маю на увазі нашу кров. Чистота нашого роду зростає ціною винищення рецесивних генів. Щороку нам доводиться спалювати наші відходи, тобто цих хворих дітей, завдяки чому народжуються, так би мовити... успішні зразки.

Дівчина закинула голову назад і стулила повіки. Попри юний вік, вона вже мала силу великих проповідників, тих, що, віщаючи зі своєї катедри чи зі своєї гори, підпорядковують собі всіх інших.

— «Накажу я жінцям: Зберіть перше кукіль і його пов'яжіть у снопки, щоб їх попалити; пшеницю ж спровадьте до клуні моєї»[34].

— Як ти могла приймати такі звірства? — перебила її Івана.

— Настає момент, коли вірувати означає просто дослухатися до наказів.

— Хто знав про жертвоприношення? — запитав Ньєман, як флік, що любить збирати всі ниточки до купи.

— Жакоб, Самюель, Циммерман і ще кілька людей. Я дам вам їхні імена.

Івана підхопила на льоту:

— Циммерман робив це за гроші?

— Ні. Він був із наших. Чи не найцінніший. Він погодився жити серед світських, щоби діставати необхідні для нашої місії препарати.

Івана впізнавала свою «дівчину з перловою сережкою», знаючи, що перлина тут – це зерно чистого божевілья. Рашель не бачила жодних проблем у тому, щоб пиляти пальці Марселю чи щороку класти на жертвний вівтар жменьку дітей, якщо це слугує закону «Ordnung i Gelassenheit».

– Скільки поколінь триває це звірство?

– Із часів Отто Ланца.

Івана вже знала відповідь, але вона також була фліком. Завжди потрібно розставити всі крапки над «і», навіть якщо це цвяхи, які вбивають у хрест.

– Ти брала участь у церемонії?

– Я відвозила дітей до лікарні.

Івана відчула електричний розряд. На якусь секунду їй захотілося вбити цю зловісну істоту.

Але Ньєман витягнув із кишені пробірку, яку прихопив із собою.

– Це смертельна доза?

– Ні.

– Діти мали бути живі на момент жертвоприношення?

– Інакше це не було б жертвоприношенням.

Івана помітила знаряддя – довгу ручку з трьома спицями на кінці, – яке здалося їй ідеальним інструментом, аби видряпати посланниці очі. Але Ньєман, не зводячи погляду з Рашель, схопив свою напарницю за комір, аби втримати на місці. Одна ця хватка незворушного чоловіка, який робив свою роботу, незважаючи ні на що, розтопила її гнів.

Спокій фліка походив на мотузку, яка з'єднує альпіністів, – на спуску треба просто триматися за неї.

– Ви готові підписати зізнання? – запитав Ньєман, ніби хотів чітко означити, що це був допит.

– Моя місія завершена, – прошепотіла Рашель, гладячи волосся каліки. – Трое демонів, які слугували нам ватажками, мертві. Цього року не принесли в жертву жодної дитини. І жодної більше не принесуть.

Івана звільнилася від Ньєманової хватки та підійшла до Рашель.

– Твій тютюн, – наказала вона.

Рашель уперше здивувалася.

Тоді поволі вивільнила праву руку й засунула її в кишеню. Чи був у цьому якийсь ризик? Івана так не думала, але в разі чого була готова вихопити з кобури пістолет. «Be my guest»[35], – подумала вона.

Але Рашель, урешті, простягнула їй свій домашній тютюн, свої неймовірні папірці для самокруток, сірники тривалого горіння.

Івана вирвала все це в неї з рук і покрокувала до дверей стодоли.

76

До світанку було ще далеко, хоч небо й здавалося рожевим від багать. Земля в пастці ночі здавалася чорнішою, ніж будь-коли, твердою, щільною, як багаторічна мерзлота. Водночас фумароли згаслих вогнищ надавали їй розгараючого, вулканічного вигляду.

Івана здригнулася і повернулася до своєї справи.

– Чорт, – тихо лайнулась вона.

З її раною було нереально скрутити цигарку. Проте вона не здавалась, покладаючись головно на ліву руку.

– Що ти твориш? – запитав Ньєман у неї за спиною.

– Скручую собі цигарку.

– Дай сюди.

Він вихопив пом'яту, заляпану кров'ю трубочку і взявся приводити її до ладу. За кілька секунд між його пальців з'явилася гарненька сигаретка.

– Прикурити тобі чи як?

Івана схопила самокрутку здоровою рукою, не відповівши. Затиснувши її в зубах, вона сяк-так чиркнула сірником Рашель.

Перша затяжка обпекла їй горло.

Від другої запаморочилося в голові.

І лише третя нарешті повернула їй ясність думок.

Івані здалося, наче її ество нарешті повертається в тіло. Вона відчувала, як знову стає Іваню Богданович, тридцять два роки, лейтенант поліції з Центрального бюро, більше схожого на аванпост пекла.

Тоді вона відчула відразу. Їй здалося, ніби з димом від тютюну посланниці до її легень проникає сама Рашель, її вбивча жорстокість, її материнська любов.

Івана пожбурила недопалок і запитала:

— Ви пам'ятаєте будинок 151 на авеню Пабло Пікассо в Нантеррі? Вежі Айо?

— Уся моя молодість! — відказав Ньєман грайливим тоном.

— Я говорю про дівчину біля під'їзду. Ту, яка вистріляла весь магазин в обличчя свого дилера, а також батька її дитини.

Ньєман зробив крок, щоби порівнятися з Іваною. Вони обое стояли лицем до задимленого горизонту, ще теплого від згаслих багать.

— До чого ти хилиш?

— Тоді ви взяли ту дівчину під своє крило і знищили всі докази, що на неї вказували.

Ньєман стривожено подивився на напарницю. Його видовжене обличчя мало твердість — але також і красу — релігійної скульптури. Обличчя мученика чи навіть Христа.

— Ти хочеш, щоб я поставив на ній хрест через її злочини?

— Ні, але я сумніваюся, чи справді я хоч трохи краща за неї.

Тривога на його обличчі змінилася смутком, а тоді полегшенням.

Він поклав руку Івані на плече і вже збирався розтулити рота для відповіді, коли ззаду долинув голос:

— Ходімо?

Фліки обернулись і побачили дивну картину: перед ними стояла Рашель у своїй чорній, залитій слізьми сукні, з волоссям, яке вибивалося з-під чернечого чіпця. Вона штовхала перед собою возика, на якому лежало тіло Жана, ніби завмерлого уві сні.

Ньєман із Іваною все зрозуміли і розступилися, щоб дати їй пройти.

Вони рушили в дорогу. Про те, щоб узяти «меган», навіть не йшлося: треба було йти пішки, наче прочани, до самого відділку.

В Івані виникло враження, наче вона роздвоїлась і спостерігала за цією сценою віддалік, немов у кіно.

Кремезний, коротко стрижений чоловік в окулярах держслужбовця і чорному пальті, мініатюрна руда жінка з виглядом злодюжки, з перев'язаною рукою та у спортивній кофті, дівчина з минулого в чіпці з органі й жандармських черевиках, яка штовхала тачку із послулим дитям.

Може й не процесія століття, і точно не «Анжелюс» Мілле, але щось пов'язане з вірою та гріхом, із милістю та жалями.

І, безсумнівно, з певною формою правосуддя.

Після загадкових лісів Шварцвальду на єдиних співробітників Центрального бюро у справах кривавих злочинів, П'єра Нємана та Івану Богданович, чекає наступна справа, цього разу – по інший бік Рейну.

У мирній общині анабаптистів, які вирощують медово-золотистий виноград під лазуровим небом Ельзасу, стається нещасний випадок: один із вірян потрапляє під обвал у каплиці. Паризьких детективів відправляють розвідати ситуацію.

Що ж насправді сталося? Чи дійсно це був нещасний випадок? Чи таке вже мирне життя ведуть ці солом'яні брилі та білі чіпці? І які таємниці ховаються під їхніми столітніми фресками?

* * *

notes

Примітки

1

Ласкаво просимо назад, додому (англ.). – Тут і далі прим пер.

2

Мт. 5:37. Тут і далі цитати з Біблії подано в перекладі І. Опієнка.

3

Лелека — символ Ельзасу.

4

Містечко на півдні Франції, куди у травні з'їжджаються на паломництво роми з усієї Європи.

5

Звір (нім.).

6

Жартівлива назва жандармів, яка походить від імені головного героя комедії «Жандарм із Сен-Тропе» з Луї де Фюнесом у головній ролі.

7

Прошу (англ.) .

8

Відкритий несолодкий пиріг із начинкою, популярний в Ельзасі.

9

Хімічна люмінесцентна речовина, що дозволяє виявити залишки крові.

10

Мт. 15:4.

11

Рим. 6:23.

12

Бездоганна (англ.)

13

Мт. 23:11-12.

14

1. Ів. 2:15.

15

По-тихому (англ.)

16

Кінотеатр у Парижі з найбільшим у Європі кінозалом.

17

Мається на увазі Гілка Давидова, секта, відома облогою її осередку в американському місті Вейко.

18

Ніяк (англ.)

19

Департамент на заході Франції.

20

Ів.15:6.

21

«Я розділю це самітне видовище з птахами» (англ.)

22

Останнє, але не менш важливе (англ.)

23

Під прикриттям (англ.)

24

Гумовий чоловічок, символ компанії Michelin.

25

Мт. 5:3.

26

Мт. 6:28-29.

27

Єт. 1:18.

28

Французький науковець, який заклав основи єгиптології, розшифрувавши ієрогліфи на Розетському камені.

29

Наскрізний жарт (англ.) – жарт, який постійно повторюється в різних випусках шоу або серіалу.

30

Пс. 10:5-6.

31

Шарль Пасква — французький політик, міністр внутрішніх справ у 1980–1990-х роках.

32

Аскет і йог в індуїзмі.

33

Двое детективів, персонажі серії коміксів «Пригоди Тентена».

34

Мт. 13:30.

35

Тут: «Ну, давай» (англ.)